

HALGAN

(Somali ed.)

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

GO'AANKII GOLAHA
DHEXE X.H.K.S. EE
XIDHIIDHKA J.D.S.
IYO MIDOWGA
SOOFIYEETI

DT
407
H342

Aayo ka tashiga iyo
midnimada Afrika

no. 13
- 41
(inc.)

Iskaashatooyinka iyo
Soomaaliya

Xaq ahaanshaha
halganka Soomaalida
Galbeed

INDIANA UNIVERSITY
LIBRARIES
BLOOMINGTON

MKT

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordhiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye

ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

XUBNAHA GUDDIGA QORAALKA

Xuseen Maxamed Aadan

Saciid Cabdisalaam

Rashiid Shiikh Cabdulaahi

Yuusuf Suleymaan

QIIMAHA

Soomaaliya

Koobigiiba 2/= Shilin

Sanadkiiba 40 = / shilin oo kharajka Boostada ku jiro

Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari

40/= shilin sanadkii oo kharajka boostadu ku jiro.

Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika

\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku jiro.

Aasiya

\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro

Yurub

\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro

Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)

\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro.

T U S M O

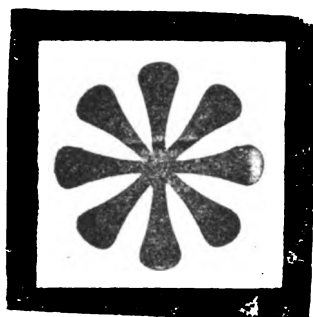
I. DAYMADA	Bogga
— Muxuu xambaarsanyahay go'aankii 13kii Nofeembar?	2
II. ARRIMAHA SIYAASADDA, DHAQAALA-HA IYO BULSHADA	
— Ururka Guud ee Iskaashatooyinka Soomaaliyeed iyo hir-gelinta iskaashatooyinka — Aadan Muuse Jibriil	4
— Xaqa ahaanshaha Halganka Hubaysan ee Soomaalida Galbeed — Cabdulqawi Axmed Yuusuf	5
III. NOLOSHA XISBIGA	
— Khudbadii Xoghayaha Guud ee XHKS uu ka jeediyey bannaanbixii taageerada go'aankii 13kii Nofeembar	11
— Xoghayaha Guud ee XHKS oo tababar u furay xubnaha cusub ee U.D.H.S	15
— Go'aan taariikhi ah.	16
— Hawlaha Guddiga XHKS ee Gobolka J/Hoose.	16
— Isku shaandhaynta Hoggaammada G.DH.	19
— Shir caalami ah oo lagu falanqeeyey arrinta Bariga Dhexe.	20
— Ururka Dhallinyarada oo tallaabooyin cusub ka qaaday dhammaystirka dhismahiisa.	21
— Booqashadii wafdiga Ururka Haweenka Eriteriya.	22
IV. ARRIMAHA DUNIDA	
Aayo ka tashiga iyo Midowga Afrika — Xuseen M. Aadan	23
V. WARBIXINTA BISHA	
— Booqashadii Jaalle Siyaad uu ku tagay dhawr Dal oo Carbeed.	27
— Jaalle Siyaad oo shir Jaraa'id qabtay	28
— Ciidammada shisheeyaha iyo Geeska Afrika	29
— Carwadii 14aad ee caalamiga ahayd.	30
— Wafdigii Suuriya	31
— Pajetta oo booqday Soomaaliya	32
— Gegida cusub ee Muqdisho	33
— Shirkii Idaacadaha dalalka dhexdhexaadka	34
— Maalintii isgarab-taagga Naamibiya.	34
VII. HIDDAHA IYO DHAQANKA	
— Imbaryaaliyadda iyo dhaqanka Ummaddaha — Raashiid	36
— Qoristu afka ma korisaa? — Ibraahim Cawad (Khooli).	38
VIII. BUUGAAGTA IYO QORAALLADA	
Ka-gudubka cunto yaraanta — Aamina Xaaji Aadan.	41
BIBLIYOOGRAAFIYADA KOWAAD EE HALGAN.	43

H A L G A N

oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

S.B. 1204
Telefoon Lr. 720-51,74
Qolka Lr. 112
Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

1 CODKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S:
Bishiiba mar Sannadkii 2aad Tirsigii 13aad Noofambar, 1977. qiimaha waa 2 Sh.

Daymada Wargeyska

MUXUU XAMBAARSANYAHAY GO'AANKII 13ka NOOFEMBAR ?

Markii muddo aan yarayn doodi dhex socotay Midowga Soofiyeeti iyo JDS, markuu gudhay wada-hadal kastaa iyo is-afgaradba, Soomaaliyana ay dareentay inuu Midowga Soofiyeeti eex iyo colaad badheedh ah la soo jeestay, ayaa waxay danteedu u muujisay inay ka kaaftoonto wixii kaalmo iyo heshiisyo ay la lahayd. Sida qof wali-ba uu garan karo, arrintaani ma ahayn mid dhayal ku timid, hase yeeshee ka fiirsasho dheer dabadeed ayaa la dhaqan geliyey.

Dawladd iyo dadba waxay ku saaxiibaan ma aha wax dhalanteed ah ee waxa kulmiya dano iyo mabaadii danahaa fulinaysa. Haddii ay danaha xaqiiqda ah iyo himilooyinka siyaasadoodu u adaygeyso ay ku kala baydhaan waxaan shaki lahayn in habka xidhiidhkoodu ku dhisan yahayna kala baydhayo. Waayahan dambe oo dhan JDS waxay isku dayday inay Midowga Soofiyeeti iyo Kuuba ka dhaadhi-ciso khaladka iyo bohol-ka dhaca ay siyaasadoodu ku socoto dhinaca arrimaha geeska Afrika; waxayse la kulantay dhego qafilan iyo siyaaso hore u go'day. Gargaarka hubka ah ee ay Itoobiya u fidinayaan ka sokow, waxay dawladahaasi — iyo kuwa saaxiibbadood ihi-ba — ku dhaqaaqeen tallaabooyin siyaaso iyo diblomaasi ah oo ay isugu dayayeen inay Soomaali takooraan kuna muujiyaan inay tahay horror halis ku ah nabadda Geeska Afrika iyo marinkii siyaasadda imberiyaalistayaashu u soo marayeen gobolkan si qalaanqal joogto ah looga dhaliyo.

Runta ay ka baydh - baydhayaanse waxay tahay inay is - yi-dhaahdaan meesha keliya oo aad ka amar - ku - taaglayn kartaan qaaradda Afrika waa Itoobiya oo weliba Mengistu xukumo. Sidaa darteed iyaga qiimo uma laha cadaadiska iyo gowraca lagu hayo xoogagga horusocodka ah iyo laynta madaxda kalee Itoobiya guda-heeda sida aanay dhib ugu hayn haddii dadweynaha Eritriya la.

baab'sho ama Soomaali Galbeed la xasuuqo. Xaq iyo xaqdarro, qii-mayn xorriyo loo dagaallamo iyo nabad hantiwadaag ah oo la cuska-do meesha midna wax uma yaallaan. Waxaa ku bannaan dhaqankoodaas murtidii la odhan jirey: «Ujeeddayada si aan u fushado wax waliba waa ii bannaan yihiin».

Haddaba, arrintii hadday cidhiidhigaas gashay Soomaaliya xagee ayay qaban doontaa? Yey se ku tashanaysaa? Soomaaliya weli-geed waddadeedu way caddayd intii Kacaanka 21ka Oktoobar wad-danku ka curtayba. Baaqii koowaad ee Kacaanka way ku xusnayd kuna caddayd in loo hawl galo xoreynta iyo horumarinta ummadda Soomaaliyeed, waana la wadi doonaa ilaa inta ujeeddooyinka laga hirgelinaayo. Arrinta maanta Geeska Afrika ka taagani maaha qalaanqal sohdimood oo dhexyaal Soomaaliya iyo Itoobiya; runtiise waxay tahay in xiisadda maanta Geeska Afrika ka aloosani tahay ummad in badan Itoobiya gumeysanaysay oo looga caal waayey Itoobiya inay shacbiga Soomaalida Galbeed u oggolaato inay aayahooda ka taliyaan. Waa dagaal ka dhexeeya shacbi xornima hubka u qaatay iyo dawlad gumaysato ah.

Adduunyada horusocodka iyo dimmoqraadigaba lihi waa inay aragtaa arrinta maanta ka taagan Geeska Afrika ee lagu xasuuqayo xoogaggii horusocodka ahaa; waana inay gartaan in shacbi waliba, tamartiisu intay doontaba ha la'ekaatee xaq u leeyahay imuu dhowrto xorriyaddiisa, midnimadiisa iyo sharaftiisaba; xoog cidhiidhyi karaa ma jiro, wax ka leexin karaana ma jiro dhabbaduu cagtu u saaray; horumarkiisa, midnimadiisa iyo nabadda gobolka iyo aduunkaba, hantiwadaagguna kuma dhismo sida Midowga Soofiyeeti rabaan oo keliya ee dal waliba tubtii duruuftiisa iyo waayihiisa oggol ayuu u maraa.

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada

Dhismaha Ururka Guud ee Iskaashatooyinka Soomaaliyeed

Aadan Muuse

Beryahanba waxaa qaban qaabo loogu jiray dhismaha ururka Guud ee Iskaashatooyinka Soomaaliyeed. Bisha Janaaayo ee sannadka cusub 7.10da ayaa waxaa dhici doona shirweyne lagu dhisi doono Ururka Guud ee Iskaashatooyinka Soomaaliyeed. Shirkaas oo uu qabanqaabinayo Hoggaanka Iskaashatooyinka ee Golaha Dhexe ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, waxaa ka soo qayb geli doona dhammaan Urrada kala duwan ee Iskaashatooyinka dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed.

Haddaba si aynu u ogaanno qiimaha dhismaha ururka u leeyahay hirgelinta Iskaashatooyinka dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed waxaa loo baahan yahay in tilmaan guud laga bixiyo laba arrimood oo aasaasi ah:

— Waa tan hore ee waa maxay qiimaha Iskaashatooyinka ugu fadhigaan horumarka dhaqaalaha iyo bulshada ee dalka? Midda labaadna waxay tahay, maxaa ilaa hadda ka hirgalay arrinta dhismaha iskaashatooyinka teer iyo intii Kacaanka 21ka Oktoobar dalka ka curtay.

QIIMAHA ISKAASHATOYINKA EE DHINACYADA DHAQAALAH, BULSHADA IYO SIYAASADDA EE DALALKA SOO KOROYA:

Sida la wada ogsoon yahay dalka soo koraya loona yaqaan Adduunka saddexaad waxay ka

dhaxleen gumeysigii muddada dheer xukumayey dhaqaale, dhaqan iyo Bulsho oo aad u dib dhacsan arrintaasi oo dadyowga dalalkaas hor dhigaysa waajib iyo xil lixaad leh sida loo fuliyaa aanay sahlanaayn. Mar allaale markii dadyowgaasi ay ka madax bannaanaadeen taliskii gumeysiga ayaa run run gedey, talona isugu soo ururtay sidii looga bixi lahaa dibudhaca dhaqaalaha dhinac kastaana looga horemarin lahaa bulshada. Hase ahaatee waxaa la ogaaday oo waayo-aragtida nolosha lagala soo baxay, in hor iyo horaanba arrintu xiriir adag la leedahay, ku dheehan tahay oo sina aanay uga go'i karin taliska siyaasiga ee ka dhismay dalalkii xornimada qaatay. Dalkii ay maamulka siyaasadda qabteen dad meel adag ka taagan qadiyadda horumarka bulshanimoo iyo tan waddanimoo waxaa suuro gal noqotay in ay horumar ka gaaraan dhinacyada dhaqaalaha, bulshada iyo siyaasadda. Waana halkan meesha had iyo goorba tiir dhexaad u ah jidka horumarka bulshanimoo oo la qaado.

Dalalka soo koraya oo dalka J.D.S. ka mid tahay saldhigga horumarka dhaqaaluhu wuxuu ku jiraa hadba tallaabadaha laga qaado xagga kor u dhigidda qaabka wax-soo-saarka ee reer baadiyaha, maxaa yeelay degganaha (population) reer baadiyaha ayaa wuxuu

yahay badanaaba (majority) degganaha dalka. Mana aha oo keliya kor-u-qaadka xoogga tacabka ee reer baadiyaha ee waxaa kale oo aan midda ka dhicin beddelaadda xidhiidhka wax soo saarka ama tacabka.

**HIRGELNITA
ISKAASHATOYINKA
EE DALKA J.D.S.**

Kacaankii 21ka Oktoobar wuxuu Jamhuuriyadda Dimoqraadiga cagta u saaray jidka horumarka bulshanimoo ee hantiwadaagga ah (Barnaamijka XHKS) sidaas darteedna waxaa dalka ka hirgalay mashaariic waaweyn, kuwaasi oo keenay horumar ballaadhan oo bulshada ka saameeyey dhinac kasta.

Waxaa hubaal ah in guulaha ugu waaweyn ee Kacaanku soo hooyey horraanta ay kaga jiraan kuwa laga gaaray dhinaca abuuridda, habaynta iyo isku dubbaridda Iskaashatooyinka dalka. Sharcigii tirsigiisu ahaa 40 soona baxay bishii Oktoobar 1973, kuna saabsanaa horumarka iskaashatooyinka ee dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed ma ahaayn tallaabo aqoon ah oo aan saldhig siyaasi ah lahayn. Waxaa ka hormaray tallaabooyin loogu darjeelayo xoraaynta iyo horumarinta dhaqaalaha dalka. Qaramaynta halbowlayaasha dhaqaalaha dalka iyo abuuridda dhaqaalaha dawladada (Public sector) ayaa waxay me-

telayaan saldhigga iyo aasaaska xoraynta dhaqaalaha dalka waana horumarinta dhaqaalaha waddaniga ah.

Ayada oy saldhig u tahay arrintaa kor ku xusani ayaa dalkeenna waxaa ka hirgalay qaabka dhismaha iskaashatooyinka beeraha hal-bowlaha dhaqdhaqaaqa iskaashatooyinka ee dalka. Inkasta oo sharciga abuuridda, habaynta iyo isku dubbaridka iskaashatooyinka beeruhu uu soo baxay sannadkii 1973dii haddana waxaan shaki ku jirin in siyaasadda habaynta iskaashatooyinka la billaabantay dhalashadii Kacaanka 21ka Oktoobar. Ayada oo uu hoggaaminayo Golaha Sare ee Kacaanku ayaa dhaqdhaqaaqa Iskaashatooyinka dalka ka billaamay muddo ku siman 1972, waxaana dhaqdhaqaaqaas si toos ah u maamuli jiray Wasaaradda Beeraha iyo Xafiiska

Siyaasadda ee Golaha Sare ee Kacaanka. Hase yeeshee ma ahayn arrin falinteedu ku hirgeli karto maalin qudha, waa hawl muddo dheer, xoog iyo aduun u baahan.

Inkasta oo muddadaa Kacaanku jirey aanay dheerayn haddana waxaa dalka ka hirgalay hab iskaashatooyin oo tiro iyo tayoba maanta meel hore kaga jira dhaqaalaha dalka. Tiro ahaan waxaa haatan hirgalay 47 iskaashato oo ah heerka hoose ee loo yaqaan Ujeeddo badan iyo 211 Iskaashato ee heerka dhexe loona yaqaan Tacab Wadaag. Dhulka guud ee ay leeyihiin wuxuu yahay uuna gaarayaa 29175 Higtar, Q9809H ka mid ahi waa waraab, 9365ka kalena waa roob, tirada dadka ku jira iskaashatooyinkaas wuxuu gaarayaa 12945 qof.

Mustaqbalka dhow waxaa la filayaa in heerka wax soo saarka Iskaashatooyinka uu sare u kaco.

marka beeraleydu ka caado yeeshaan wax wada lahaanshaha, horena loo sii mariyo isticmaalka qalabka cusub ee beeraha. Markaasna waxaa la gaari doonaa heerka sare ee iskaashiga beeraha.

Si arrintaas lagu xaqiijiyo Hoggaanka Iskaashatooyinku ee XHKS wuxuu hirgeliyaa Siyaasadda Xisbiga iyo dawladda ee horumarinta beeraha ku qayaxan barnaamijka Xisbiga.

Xilka deg degga ah ee Hoggaanku waa in la dhiso Ururka guud ee Iskaashatooyinka, arrintaas oo haatan maraysa heerkii ugu danbeeyey. Bisha Janaayo 7-10 waxaa dhici doona Shirweynihii aasaaska ururkaas asaga ah. Dhismaha ururku wuxuu dhammaystiri doonaa xilka horumarinta Iskaashatooyinka, waana tallaabo dheer oo laga qaaday dhinaca ka qayb galka dadweynaha ee maamulka dalka.

Xaq Ahaanshaha Halganka Hubaysan ee Soomaalida Galbeed

Cabdalqawi Axmed Yuusuf

Dabciga gumeysigu-bad iyo berri-mid uu ku yimaaddaba, waa dhidib u aasidda dawlad qowmiyado badan kulmisa oo ku dhisan kala sarrayn, dadka hoose (kuwa la gumeystaa) u adeegayaan danka dhaqaale, istraateji ama militari ee kooxaha sare (kuwa wax gumeysta). Hase yeeshee, gumeysigu berriga ku yimaadda ujeedooyinka dhaqaale wuxuu ka hormariyaa mudnaanshaha uu siiyo xasilloonsanta iyo difaaca.

Aayaha dhul baalaadhan oo la addoonsadaa wuxuu ku jiraa qimaha uu u leeyahay difaaca. Qabashada Itoobiya ee dhulka Soomaaliyeed, Bale, Caruuse iyo Sidgamo waxay ahayd mid daboolaysay baahidooda milatari iyo ta difaaca. Eriteeriyana waxay u noqotay helidda marin badeed.

Taa maanaheedu ma aha in gumeysigu ku qotomay duluc si kasma ku dhehantahay loo xaqi-

jiyey oo looga gol lahaa dhaqangelinta ujeedooyin si cad loo tilmamay. Natiijada ayaa mar walba ka mudan dulueda lagu baaqay, waayo kooxda wax gumeynaysaa mar walba waxay soo bandhigtaa ladiyoocajiyada siyaasadeed oo qurux badan si ay u fushato dankaheeda gumeysi. Gumeysigii Isbaaniya waxa laga yaaba in looga gol lahaa fidinta diinta kiristaanka; Faransiisku waxa laga yaabaa inay qabaan in gumeysigoodii ay ilbax-

nimada adduunka ku gaadhsiiyaan, halkii ay Talyaanigu ka goobayeen meel ay qorraxdu hayso. Hase yeeshee, xoogagga gumeysi oo dhanmi waxay hayeen tub ay ku kobcinayaan meeqaan-kooda siyaasadeed waxtar weynna u leh korriinka awooddooda siyaasadeed, dhaqaale iyo militariba. Dhinac kale haddaynu iska taagno, boqor Meneelikii Itoobiya wuxuu doonayey inuu «Imbeero» samaysto ka kooban dadyowga deggan Waqooyi Bariga Afrika intooda badan. Sidaa darteed dawladihii Yurub ee u tartamayey gumeysiga Geeska Afrika si ay gacanta ugu dhigaan kadinka istraatejiga ah ee Bariga badda cas, wuxuu u noqday Menelik nacab iyo nastexba.

Nastex ahaan, wuxuu ku qab weynaa boqor u ahaashiiisa gasiirad kiristaan ah oo ku dhextaal bad dhiinlaawayaal; waxaanu raalli ka ahaa in uu gacan ku siiyo damacooda; isla markaa wuxuu jeclaa inuu xoojiyo gumeysinimadiisa oo uu wax ka qabsado dhulka bannaan, taasoo ka yeeshay boqor Menelik, nacab iyo la tartame u tafo xaytay dheellitirka dhul ku fidsashada gumeystayaasha kale.

«Haddii xoogag shisheeye Afrika qaybsanayaan, ma jecli inaan ahaado daawada aan dan ka lahayn». Sidaa Menlik ayaa wareegto ugu diray dawladihii Yurub. (1). Wuxuu uga gudbayaa, boqorku, inuu sheegto dalka Soomaaliyeed oo dhan, Kiiniya badhkeed qayb ka mid ah Suudaan oo Kharduum ku jirto iyo saadaal ah inuu mustaqbalka isku wada darsan doono. Xagga dalka Soomaaliyeed wuxuu dareemay awood yaraanta xooggii ka soo horjeeday ee bari ka xigay iyo awood weynidiisa ka dib mar-

kii 1890kii heshiiskii Brukselis Xabashida loogu oggolaaday inay hantido hub fara badan. Wuxuu weerar ku soo qaaday degelladaa waxaanu ku guuleystay inuu qabsado Harar oo ahayd Xarun dhaqaale iyo dhaqanba oo si geesinimo leh hore isaga loodisay weerarradii Xabashida. Qabsashadii Harar waxay astaan u ahayd curashada «Imbeero» cusub iyo midiidinsigii Ummad ilaa haatan xor ah, isagoo taa dareensanaa Meenelik qusulkii Ingiriiska ee Cadan fadihiyey wuxuu u qoray; «Amiir Cabdalle (Taliyihii Harar) kiristaan dambe ku eedaadin maayo dalkiisa. Wuxuu ahaa Garagne kale, (2) hase yeeshee, micinsiga Eebbe ayaan kula dagaallamay, waan burburiyey, calankaygii ayaan xaruntiisa ka tagay, ciidammadaydiina waxay hantiyeen xaruntiisii». (3). Mudane Harry Johnston wuxuu ku dooday waagaa Menelik wareegtada dirayey: «Itocbiya ..... sababo badan oo la xidhiidha taariikhdeeda, diinteeda iyo adkaysashada qarannimadeeda, waxay uga xaq leedahay dawlad kastoo Afrikaan ah inay haysato madaxbannaanidooda hadday ka dhawrsanayso gefka aqoonsansaysana sohdimaheeda dhabta ah ee jugraafiyeed.» (4). Hase yeeshee xoogagga Yurub ma rabin inay la loollamaan Itocbiya inkastoo ay ku dhaqaaqday olole ay ku dal fidsanayso, sababo badan dartood. Ugu horreeystaba, diintu waa halkeedii, dawlad ahaanna abaabulka siyaasadeed ee midaysanaa wuxuu ka geddisanaa ka dawladaha kale Afrika, waxaanu la mid ahaa kii dawladaha Yurub. Waxa intaa raacayey awoodda milateri ee Meenelik oo isa soo taraysay, oo haatan gaadhayba inuu noqdo «Imberaadoor» u hanqal taagaya inuu galo naadiga «Xoogagga Imberaaliga

ah», kuwaasoo ku andacoonayey inay hab gumeysi ku fidinayaan diinta kiristaanka, dalalka Afrika-na ilbaxnimo geyisiinayaan.

Sidaa darteed, ayey diyaar ugu ahaayeen inay Itoobiya u oggolaadaan inay ka qayb qaadata boobka dalalka la gumeysanayo, isla markaana ay heshiisyo arrintaa la xidhiidha la saxiixdeen Boqor Menelik. (5). Run ahaantii heshiisyada ayay dawladihii Yurub ku xalaaleeyeen damacii imbiraaliga ahaa ee Meenelik, iyagoo isla markaa soo geliyey waabkii qaynuun kii gumeysi ee caalamiga ahaa laguna guddoonsaday shirkii Berlin 1884kii. Sidaa ayaa dhabbaha loogu xaadhay dal gumeysigii boqor Menelik iyadoo taageero hub iyo xasilloonaanba ah la siiyey, isagoo dawladaha Yurub u arkayeen inuu yahay garab degellada Waqooyi Bari ee Afrika u kala qoqobay gobollo uu midiidinsado.

Dhinaca kale, dadka Soomaaliyeed waxay ku baraarugeen iyagoo middiidin u ah maamullo badan oo gumeysi, laguna qasbay inay aqoonsadaan xad-beenaadka loo jeexay in lagu liido dhaqan wadaagooda laguna burburiyo mid ahaantooda Ummadeed.

Ka dhiidhigii dheg-xumadaasi marna hooq uma dhicin, dagaal iyo halgan dheer dabadiina, waxay ku guuleysteen inay madaxbannaanidoodii dib u hantiyaan iskan eeryaan gumeysatadii: Ingiriiska, Talyaaniga iyo Faransiiska. Sidaa darteed lama huraan ayay noqotay inay awooddooda ku jeediyaan kuwii berriga kaga soo druulay ee dadkooda gumeysanayey iyagoo iska indhatiraya in gabbalkii gumaysigu Afrika ka sii dhacayo.

II. DABCIGA XIISADDA.

Dhaqdhaqaaqa gobannimadocnka Soomaalida Galbeed wuxuu la tisaaday dhaqdhaqaaqyadii gobannimadoonka Ummada Socmaaliyeed ee inba meel lagu gumeysanayey. Ururkii siyaasiga ahaa ee SYL laamo ayuu ku lahaa dhulka Socmaaliyeed ee Xabashidu gumeysanaysay 1945kii, si naf huridnima lehna wuxuu ugu dagaal galay inuu dal ka Soomaaliyeed ka xoreeyo, isagoo si isdaba joog ah arjiyo ugu qoray maamulkii millitariga ahaa ee sida ku-meelgaadhka ah dalkaa u xukumayey. Ka dib markii Qarammada Midoobay ka doodeen madaxbannaanida dalalkii Talyaanigu gumeysanayey dadyowga Soomaalida Galbeed araaji ayay soc hordhigeen ergadii afarta dawladood (xooq) ka koobnayd ay ku codsanayeen in la qaddariyo rabidda iyo himilooyinka dadka Soomaaliyeed, waxaanay si qeexan u muujiyeen inay rabaan in lala mideeyo Soomaalida kale. Arjiyadaa mid ka mid ah waxay ku caddeeyeen: «Ogaadeeniya ma aha qayb aan ka go'i karin Itoobiya. Waa dal Itoobiya duulimaad ku qabsatay qarni badhkii ka hor oo ay ku xukumaan xooq.» (6). Sidaa darteed halgan ka Soomaalida Galbeed ma aha ifafaale, balse wuxuu unkamay dabayaaqadii dagaalkii dunida ee 2aad wuxuuna la tisaaday halgankii Ummada Socmaaliyeed kaga gilgilatay gumeysiga uguna dagaallamaysey Madaxbannaanideeda. Halganku wuxuu sii xooqaystay markii laba gobol ka xoroobeen gumeysiyadii Ingiriiska iyo Talyaaniga ka dibna isku darsameen dhaliyeenna Jamhuuriyadda Socmaaliyeed. Dadka Soomaalida Galbeed iyagoo aqoonsaday inaan halgan hubaysan mooyaane si kale lagu muquunin karin gumeysiga berriga ku yimid, waxay bilaabeen dagaal

ay kaga hortageen gumeysigii Xabashida.

Dawladda Itoobiya Jamhuuriyadda Soomaaliyeed ayey ku canaanatay dagaalladii ay wadeen gobannimadoonka Soomaali Galbeed, waxaanay Socmaaliya ku eedaysey inay sii hurinayso dagaallada Ogaadeeniya ka oogan, si ay marmarsiyo ugu hesho weerarrada iyo daandaansiga ay Jamhuuriyadda la rabto. Sidaa darteed ayay dawladda Itoobiya xiisadda ugu sawirtay xiisad xadeed oo labada dawladood ee deriska ah ka dhexaysa si ay u daboosho dabciga runta ah ee arrinta Ogaadeeniya ka taagan. Waxay beenka sheegga arrintaa Itoobiya uga golahayd inay hantido kalsoonida Dawladihii Afrika ee markaa dhashay oo u nuglaa xiisadaha xadeed, iyagoo u baqanaya xasiloonaan tooda siyaasadeed. Dawladda Itoobiya ka-been sheegga oo Afrika iyo Adduunkaba ay la dhexqaaday ayay indhihi dawlada kaga jecdisay dabciga dhabta ah ee arrintu leedahay iyadoo ku cabsiiyay dawladihii Afrika ee markaa curtay: «Afrikaanka dan ayaa ugu jirta inay xaqdhawraan xuduudaaha khariidaha ku asdaysan hadday xun yihiin iyo hadday sanyihiinba, xuduudaha oo ay jeeheen gumeystayaashii hore», sidaa awgeed ayuu guddoomiyihii Golaha Wasaaradda ee Itoobiya markaa uu yidhi, «Haddii aynu dib u sawirmo khariidadda Afrika innagoo cuskanaynna sababo diineed, dhaqan ama afeedba waxaan ka cabsanayaa in dowlado badan la waayii doono». (7). Dawladda Socmaaliyeed iyadu mar walba waxay adduunka iyo Afrikaba u bandhigaysay dabciga runta ah ee xiisadda, kaasoo dadka Soomaalida Galbeed ku baraarujinayay inay ka gilgishaan gumeysiga Xabashida.

Xiisad xadeed waxay ka dhalaataa «Xarriijin soohdimeed oo aan la asdayn, ama si qalad ah iyadoo loo qoro heshiisyo soohdimæed ama iyadoon si buuxda dhulka loogu muujin soohdimu jira», (8). Waa hubaal inaanay soohdimaha Soomaaliya iyo Itoobiya si cad u qeexnayn, hase yeeshee taasi kama mudna arrinta salka u ah xiisadda oo ah jiritaanka dal Soomaaliyeed oo Xabashidu gumeysato. Yey Soomaaliya heshiisyo soohdimæed la geli kartaa, marka dhulka soohdimæeeda ku soo jeeda, ay Itoobiya xooq ku qabsatay, dadkii degganaana gumeysatay?

Su'aashu waxay inala gelayaa inaynu si cad u qeexno xiisadda Geeska ka aloosan. UMA in badan ayuu ka warwareegsany xalka xiisadda isagoo ku sifeeyey inay tahay xiisad xadeed, sidaana waxa ku haruunin jirey dawladda Itoobiya. Sidaa ayuu UMA ugu guulaysan waayey inuu dhexdhexaadiyo labada dal. Runtu waxay tahay in Itoobiya qabsatay dal Soomaaliyeed qarnigii 19aad dabayaaqadiisii markii dawlada Yurub Afrika qaybsanayeen, sidaa darteedna kaga qayb gashay gumeysigii iyo qaybintii Soomaaliyeed. Ma aha hadaba Jamhuuriyadda Soomaaliyeed waxa dal Xabashiyeed doonayaa, hase yeeshee waa dadka Soomaaliyeed ee Xabashidu gumeysato kuwa u halgamayaa inay heeryadii gumeysiga iska tuuraan. Waxa kaliya ee Soomaaliya samaysay tagtadii, waa iyadoo adduunka u bandhigtay mugga iyo baaxadda xiisadda, iyadoo dadka la gumeysanayo ku taageertay inay aayahooda ka taliyaan siday u taageertay dhaqdhaqaaqada kale gobannimadocnka ah.

Soomaaliya hagar liidii ay u taageeri jirtay Jabhadaha gobannimadoonka ah ee Soomaalida Galbeed wuxuu geyisiiyey Itobiya oo cadaawaysata, una qaadata halganka dadkaasi madaxbannaanidooda ugu jiraan iyo taageerada ay Soomaaliya ka helayaanba khatar dhaawacaysay sugnaanta dhuuleed ee Itobiya. Sidaasoo kale ayay gumeysatayaashii Yurubna mustacmaradahoodii: Afrika, Aasiya iyo Laatiin Ameerika ugaga murmi jireen. Hase yeeshee meel walba firkaaddaa waa laga eambaareeyay waayo marna may qararin karayn xaq dadkaasi u leeyihiin inay aayahooda ka tashadaan.

Qarammada Midoobay dagaal gobannimadoon ah waxa loo aqoonsanyahay, «Halganka dad la gumeystaa ugu jiraan aayo ka tashigooda iyo madaxbannaanidooda». (9). Xuddunta muranku waa ereyga «gumeysi» (Colonial) oo go'aammada qaarkood lagu dooriyo ereyada «Xukun shisheeye» (alien domination) iyo «dal qabsasho shisheeye» (Foreign occupation) (10), kuwaasoo magaa ahaan gumeysi u dhigma. Ereyga waxa lagu sidkay xidhiidhkii ka dhexeeyay dawladihii Yurub iyo mustacmaradahoodii badaha ka tallaabsanaa oo loogu aqoonsaday dad Yurub ka yimid inay addoonsanyiyaan adduunyada saddexaad. Sidaa darteed ayaa looga dhigay gumeysiga wax badda ku yimid, waayo qarnigan 20aad gumeysi berri ku yimid wuu yaraa. Taas macnaheedu ma aha inaanu jirin gumeysi berri ku yimid, waayo waxay taariikhdu ina baraysaa in «Imberada Itobiya» ay ka horreeyeen gumeystayaal berri ku yimid oo badani: «Imbeeradii Austro-Hungariya», «Imbeeradii Cismaaniyada» iyo qaar kale, kuwaasoo ku burburay gilgilashadii dadyowgii badnaa ee

ay gumeysanayeen. Haddaba haddii gumeysiga Xabashiyeed ee Eritriya iyo Soomaalida Galbeed aanu wada gaadhin adduunka, waxaynu taa u aannayn karnaa welwelka weyn ee adduunyada ka qabtay gumeysatadii badda ku timid. (11). Shaki lama gelin karo in dagaalka Ummadahaa u bollamaya ayo ka taliskooda yahay mid gobannimaddoon ah.

Dagaal xornimo doon ihi laba walxood ayuu ka koobmaa: Koexaha dagaallamaya iyo ujeeddada ay u dagaallamayaan. Koexaha dagaallamaya waa dadweyne ku baahobay Jabhad gobannimadoon ah iyo xoogagga dawladda gumeysata. Ujeeddada loo dagaallamaya waa waxa weeye inay dadkaasi u madaxbannaanaadaan inay aayahooda ka taliyaan. Koexaha dagaallamaya way u caddahay inaanu dagaalku ahayn mid laba dawladdood ka dhexeeya. Ujeeddada dagaalkuna way ka socdaasaa dagaalka xornimadoonka dagaal sokeeye. (12). Sifaalocyinkaasoo dhan ayuu leeyahay dagaalka xornimo doonka ihi sidaa darteedna waxa loo aqoonsan karaa inuu yahay dagaal gobannimadoon ah oo siyaasi ahaan iyo sharci ahaanba ka meeqaan liidan dagaallada gobannimadoonka ah ee laga aqoonsanyahay Qarammada Midoobay iyo Ururka Midowga Afrikaba.

Waa gumeysi iyo enadadii dawladda Itobiya waxay dafirsan tahay jiritaanka Jabhadda gobannimadoonka Soomaalida Galbeed; gumeysataduna marka dhaqdhaqaaq gobannimaddoon ihi ku kaco si uu heeryada gumeysiga iskaga tuuro ma jirto.

III DAGAALLADA GOBANNIMADOONKA AH IYO QAYNUUNKA CAALAMIGA AH.

Waayadii gumeysiga dagaallada gumeysiga iyo dagaallada gobannimadoonka ah waxa loo aqoonsanaa xiisad dhaqdhac ah. Xoogaggu Imberiyaaliyaddu dalalkii ay gumeysanayeen waxay u qaateen qayb ka mid ah dalalkooda. Sidaa awgeed dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah waxa loo aqoonsanaa wax lid ku ah qaynuunka caalamiga ah. Qaynuunka caalamiga ahi wuxuu khuseynayey oo keliya Ururrada la gumeysto oo loo yaqaannay dad «dib u dhacsan» qaynuunka caalamiga ihi badda dawladda ma daryeelayn. (13).

Falkaasi wuxuu taagnaa ilaa markii 1949kii Jineefa lagu gudoonsaday qaynuunkii daryeelka aadamiga. Isbeddelkii ugu horreeyay ee dhaca waxa sheegay sharciyaqaankii u dhashay Booland. Manfred Lachs markii 1954kii Indooshiina laga hadlayay Jineefa. Lachs siduu qabo. «Heshiisyadii Jineefa sharci ahaan waxay u aqoonsanyihiin dagallada gobannimadoonka ah ee dadyowgu ugu halgamaya inay aayahooda ka taliyaan dagaallo xaq ah. Iyadoo la tixgelinayo dabciga qaanuuneed ee caalamiga ah ee dagaallada gobannimadoonka ah, arrin qaanuuneed oo daakhili ah inaanay Imbeeradu ama dawladdii kale wax gumeysanaysay u san bannaanayn inay aammusiiso ama muquuniso dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah» (15). Hase yeeshee arrintii ahayd in xidhiidhka dal wax gumeysta iyo dalkuu gumeysto ka dhaxeeyaa yahay wax lagu dhaqangelio sharci daakhili ah, waxa markii ugu horreeysay lagu du-

qeeqay Qarammada Midoobay. Diidmooyinkii ay quwadaha wax gumeystaa ka soo jeediyeen Qarammada Midoobay ee ay kaga dacwoonayeen Qodobka 2aad sii-qaadkiisa 7aad ee xeerka Qarammada Midoobay kuna saabsan faragelinta arrimaha u gaarka ah dawlada Ururka ku bahoobay waxa loo aqoonsaday mid aan qii-mo lahayn marka laga hadlayo mabda'a aayo ka taliska Umma-deed. (16). Waxa ugu mudnaa horumarka la gaadhay, iyadoo xeerka Qarammada Midoobay uu ka muuqday, «mabda'a sinnaanshaha xuquuqeed iyo aayo ka tashiga Ummadaha», sidaa darteed go'aankii 637 A (VII) ee 16ki Diisambar 1952kii oo kulanka guud ee Qarammada Midoobay carrabka aad ugu dhuftay in «Dawlada ku bahoobay Qarammada Midoobay ay aad u qaddariyaan mabda'a aaya ka tashiga dadyowga». (17). Qarammadii xoroobay ee Aasiya, Afrika iyo Laatiin Ameerika kor ayay mabaadii'daa u sii qaadeen ilaa ay ka gaadhsiiyeen heer uu ku noqdo lid-gumeysi, iyadoo shirweynihii dawlada dhexdhexaadka ee Qaahira lagu qabtay 1964kii lagu guddoonsaday: «Marxaladdan gobannimadoonku waa mid aan la loodin karin. Dadyowga la gumeystaa waxa laga yaabaa inay miciinsadaan qoriga si ay u dhacsadaan xaq ay u leeyihiin inay aayahooda ka taliyaan, haddii xoogagga gumeystaa u oggolaan waayaan inay himilooyinkooda gaadhaan». (18). Madaxdii dawlada Afrika ee ku kulmay Addis-Ababa Maajo 1963kii, iyagoo aaminsan in Ummad waliba xaq u leedahay inay aayaheeda ka taliso, waxay ku ballan qaadeen, «inay gumeysi nooc uu yahayba ka tirtiraan Afrika». (19). Isla markaas Qaram-

mada Midooba kulankoodii guud wuxuu ku baaqay inuu dadyowga la gumeysto xornimo geyisiinayaan. Baaqaas oo aad u dhaawacay Xeerarkii caalamiga ahaa ee gumeysiga ka yaallay, wuxuu muujinayaa in mabda'a ayaa ka tashigu sal u yahay Xeerka Qarammada Midoobay, wuxu si qeexan oo aan mugdi ku jirin u canbaaraynaa awood ku muuquninta dadyowga aan madaxbannaanayn, si ay ugu suuro gasho inay: Dhammaystiraan madaxbannaanidooda, wax ka qabtaan nabadda, sugnaantooda dhuleedna la xaq-dhowro». (20). Baaqaasi wuxuu dhaliyay in la guddoonsado go'aanno door ah oo lagu jidaynayo dagaallada lidka ku ah gumeysiga.

Go'aannadaasi waxay jideeyeen in dawlado saddexaad ay kaalmeeyaan dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah, oo weliba ay magangelyada Qaynuunka caalamiga gaadhsiiyaan gobannimadoonka. (21). Golaha ammaanku siduu ka yeelay arrintii Indoonisiya 1947kii waxay ahayd inay indhaha u furto xoogagga wax gumeysta oo ay tus-to sida xoogagga gumeysiga ka horjeedaa adduunka ugu soo kor dhayaan. Mar keli ah ayuunbaa golaha Ammaanku goostay in arrinta Indoonisiya halis u tahay nabadda adduunka, haddii kale isbeddelka xaaladda siyaasadeed ee Indoonisiya wuxuu ahaan lahaa mid saameeya Xeerka u dejisan dalka Nederlaand, sidaana waa lagu hilmaami karay.

Fikrad cusub ayaa tisaqadaysay oo ah in xaq ummadi u leedahay inay aayaheeda ka talisaa uu xumaynayo xidhiidhka Ummadaha ka dhexeeya. Sidaa ayaa lagu bu-

riyay xidhiidhka ka dhexeeyay mabda'a ayaa ka taliska iyo wada noolaanshaha adduunyada. Xidhiidhkani waa mid aad u mudan, waayo mabda'a aaya ka taliska iyo dhawrida nabadda iyo xasilloonaanta adduunyadu waa arrimo aan la kala sooci karin: Dad xornimo doonaya iyo dad aan u oggolaayni way abuurto karaan xiisado caalami ah.

Sidaa darteed, imminka magansiga halganka hubaysani waa xalaal. Haatan waxa la qirsanyahay in dagaalka gobannimadoonka ee Ummad la gumeystaa yahay falcelis weerar iyo gardarro Imberiyaa-liyaddu hore dadkaa ugu gaysatay. Ummad la gumeystaa waxay xaq u leedahay inay falcelis ku samayso weerrada Imberiyaaliyadda inta dal ay leeyihiin la gumeysanayo. Mar walba dad la gumeystaa waxay xaq u leeyihiin inay ka gilgishaan gumeysiga oo ay aloosaan dagaal, gobannimadoon ah. Dagaal gobannimadoon ahi waa dagaal xaq ah laba sababood dartood: Weerrada iyo dhulqabsashadu wax qaynuuna ku xusan ma aha, qaynuunka caalamiga ahi wuu xaaraantimaynayaa weerrada, dal qabsashada ka dhalaan nuunkaba dibadda ayay ka tahay. Markaa, halka ay dawladda gumeysatada ah ka saaranyahay, xilka ah inay dhaqangeliso mabda'a ah ayaa ka talisku, dadka la gumeystaa waa inay ku ilaaliyaan dhaqangelinta mabda'a. Haddaba, marka dawlad gumeysato ihi ay ku dhaqmi weydo sida xeerka ku qeexan oo ah inay dadyowga ay gumeysato u hoggaamiso madaxbannaanidooda waxay hurinaysaa qaynuunkii caalamiga ahaa. Haddaynu soo koobno, diidmada ay dawlad gumeysato ihi dadyowga

ay gumeysato kaga horjogsato xaq ay u leeyihiin inay aayahooda ka taliyaan waxay gef ku tahay qaynuunka caalamiga ah iyo xeerka Qarammada Midoobay. Haddii dawladdaa gumeysatada ihi ay xukunkeeda laga gilgishay xoog ku dhaqangeliso, weerar badeed ah wax wada ayey ku sifoobaysaa. Siday doontaba arrintu ha u dhacdee, dad la gumeystaa waxay xaq u leeyihiin inay iyagoo hubaysan, «Madaxbannaanidooda ka maroorsadaan dawlad gumaysanaysa, noqdaanna kuwa ugu horreeya ee billaaba dhaqdhaqaaq millatari oo looga gol leeyahay in lagu tirtiro ciidammada gumeysiga ee dalkooda jooga». (22). Haddii ciidammada dawladda wax gumeysanaysaa dib u dagaallamaan, dawladdaasi waxay mar kale meel kaga dhacaysaa Xeerkii Qarammada adduunka u dhignaa, waayo, «dawladdii gumeysato ah ee xoog ugu qasabta dad ay gumeysato inay ku sii hoos jiraan, waxay di-bedda ka tahay qaynuunka (23).

RAADRAAC

1. Circular letter addressed to Britain, France, Germany, Italy, and Russia. Public Records Office (London), Foreign Office, 1/32 Rodd to Salisbury. No. 15 4th of May 1898.

2. Reference to Iman Ahmed Ibni Ibrahim Al-Ghazi (1506-43) nicknamed «Gran» or «Gurey» the left-handed, who embarked on a conquest which brought three quarters of Abyssinia into the power of his Kingdom of Adal (in North-western Somalia) from (1529-1543). See Trimmingham, J.S «Islam in Ethiopia». 1952, pp 84-90.

4. The Colonization of Africa by Alien Races p. 277 - 78.

5. For the text of the treaties, see generally Hertslet, E. «The Map of Africa by Treaty»; also «the Somali Peninsula: A new light on Imperial motives» published by the information services of the Somali Government (1962)

6) Cited in «The portion of Somali Territory Under ETHIOPIAN Colonization». Published by the Somali Government (1974).

7. OAU. Mimeographed Text. CIAS-GEN-INF 43 cited in Hoskins, C. «The Ethiopia-Somalia Kenya dispute 1960-1967» (1969), p. 35.

8. Cukuwarah. A.O. «The settlement of Boundary disputes in international law, p. 89 (1967).

9. See Resolutions 2105 (XX): 2189 (XXI); 2326 (XXII); etc.

10. See Resolutions 2597 (XXV); 2852 (XXVI); 2923 E (XXVII).

11. Mazrui, A. «Towards Pax Africana».

12. Ronzitti, N. «Le guerre di liberazione Nazionale e il (Diritto internazionale». P. 50 (1974).

13. Generally, see Wiesse, Le droit international appliqué aux guerres civiles, civiles, (1898); saoul, De la guerre civile en droit des gens (1905);

14. Final Records of the Diplomatic Conference of Geneva of 1949, Vol. II, Section B. p. 10-11.

15. M. Lachs, «The 1954 Agreements on Indochina» Translated from Polish by E. I. Brainin and K.A. Radvilovich. (1956) p. 189.

16. Higgins, R. «The Development of International law through the political Organs of the United Nations».

17. L. Sohn, «Cases and Materials on United Nations Law», p. 805.

18. For the text of these resolutions see the Indian Journal of International law, 1964, p. 603.

19. OAU Charter, Art. II (1-d).

20. UN Resolution 1514 (1960)

21. See UN Resolutions 2103 (XX); 2270 (XXII); 2465 (XXIII); 2597 (XXIV); see also the report of the Secretary General on the Protection of Human Rights in Ahmed.

22. Conflicts (UN Doc. A/7723, par. 161168; A-8052, par. 195-237; A-8370. par. 134; A-8781, par. 307-317.

23. Sharmanazashvili, G.V. «Colonial War-A serious Violation of International Law» in Sovetskoe Gosudarstvo I pravo, No. 10 (1957) p. 66 Cited in Baade. H. (ed). «The Soviet impact on international law», (1965) p. 82.

NOLOSHA XISBIGA

**Khudbaddii Jaalle Siyaad ka jeedi-
yey bannaanbaxii lagu taageerayey
go'aankii golaha dhexe XHKS
ee 13kii Noofembar 1977 ka.**

gumeysiga, jiritaanka qarannima-
deenna iyo dalalka ku xaynaaban
sida: SUUDAAN; JABUUTI iyo
KENYA. Sidoo kale wuxuu halis
u yahay xasiloonida iyo nabad-gel-
yada Adduunweynaha.

Isla markaas, si aan caad ku ji-
rin waxaan u muujiyey in dabka
ka holcaya Geeska Afrika sabab
ay u yihiin xoogag shisheeya ah oo
hub iyo tayoba, xad-dhaafa, si joog-
to ugu daldalaya gumeysiga Xaba-
shida, hubkaa oon u aragno inuu
yahay mid baahideeda iyo karti-
deedaba ka badan shakina uusan
ku jirin ula jeedadda ka dambay-
sa inay tahay joogtaynta dabka ka
holcaaya Geeska Afrika si lagu
gumaado jiritaanka Ummadaha ku
nool.

Sidaad ogtihiin, hadda ka kor
waxaan Midowga Soofiyeeti ugu
baaqnay inuu faraha kala baxo
arrintaas halista ah; isla markaas-
na Adduunweynaha waxaan ka
codsanay inuu nagu taageero baa-
qaas. Kuuba waxaan ugu yeernay
in ay si degdeg ah Ciidamadeeda
uga daad-guraysato goobta dagaal-
ka kana waantowdo dhexgalka
arrimaha u gaarka ah dadyowga
ku nool Geeska Afrika iyo Ururka
Midowga Afrika.

Isla khudbaddayadaas waxaan
kaloon ku xusay taariikhda dhu-
ballaarsiga imberadooriyada Itoobiya,
heerarka gumeysigeedu soo
taxnaa iyo dhagarta ay ku hanatay
dhulalka Soomaalida Galbeed, Ab-
bo, Eritereya iyo Ummadaha kale

**Jaalle Siyaad oo Khudbad u jeedinaya dadweynihii u soo bannaan-
baxay taageerada go'aankii 13ka Noofambar.**

Jaallayaal,

Waxaa sharaf weyn ii ah inaan
idin xusuusiyo khudbadii dabbaal-
degga sannad-guurada 8aad ee
Kacaankeenna aan u soo jeediyey

dadweynaha Soomaaliyeed anoo
si kooban u dul-maray halgankii
dheeraa ee aynu soo marnay iyo
guulihii Kacaankeennu dhaliyey,
isla mar ahaantaasna dhibaatooyin-
ka, khatarta iyo tijaabada adag oo
dhawaan la soo deristey jiritaan-
ka qarannimadeena, kuwaas oo
dhalisay xaaladda murugsan oo

maanta ka aloosan Geeska Afrika
saldhiggeeduna yahay halganka hu-
baysan oo dadyowga Soomaalida
Galbeed, Abbo, Eritereya iyo Ca-
fartu kula jiraan gumeysiga Xaba-
shida si ay u xaqiijiyaan madax-
bannaanidooda, sharafta bini-aada-
mnimadooda iyo ka talinta aaya-
hooda dambe.

Waxaan kaloo khudbaddaydaas
ku caddeeyey in dagaalka ka aloo-
san halkaas uu isu beddelay mara-
kan mid qalaanqalkiisu saamayso
adduun-weynaha halisna gelinaya
Ummadaha ka gilgishey heeryada

ee ku nool gumeysigeeda Geeska Afrika ilaa ay dhalan-rogtay magaceedii ahaa Boqortooyada Xabashida oooy ku caan baxday imberadooriyadda Itoobiya (Ethiopian Empire). Dadyowga Adduunweynaha ku nool guud ahaan iyo kuwa Geeska Afrika gaar ahaan, intaba way u sugan tahay in dagaalka gobannimadoonku ku qaaday gumeysiga Xabashida u yahay mid u khaas ah kana dhexeeya labadooda, sidaas darteed soo fara gelinta Midowga Soofiyeeti, Kuuba iyo dalal kale oo hantiwadaag ku sheeg ah waxay si toos ah halis u gelinaysa qarannimada iyo madaxbannaanida dawladaha Afrika, Ururrada kale ee Adduunweynaha iyo inta jecel xorriyada iyo nabad ku wada-noolaanshada guud ahaan. gaar ahaanna dadyowga ku nool Geeska Afrika.

Guulaha ay soo hoynayaan maalinba maalinta ka dambeysa dadyowga u dagaallamaya gobannimadooda iyo kala daadashada Imbaradooriyadda Itoobiya waa mid dabeecadda iyo isbeddelka taariikhiga ahi keeneen, quwad aadami ah, oo hor istaagi kartaana ayan jirin. Sidaan horey u caddaynnay, dhaawaanshaha imberadooriyadda Xabashidu ay u dhawdahay dhulalka ay gumeysato iyo Afrikaannimadeedu midna uma saamixi karaan dabeecadeeda addoonsiga ah, maxaa yeelay Gumeysi waa gumeysi dubkuu doono ha lahaadee. Taariikhdu waxayna baraysaa in wixii Imbaradooriyad Adduunka isaga dambeeyey ay sabab u noqdeen jabiddooda iyo baaba'oodaba dadyowga u halgamaya xorriyadooda. tan Itoobiyaana kama duwana kuwaas. Halganka Socmaalida Galbeed, Abbo, Eretereya iyo Cafarna wuxuu higsanayaa isbeddelka taariikhiga ah. Ka qayb qaadashada dagaalka ay ka qayb qaatcom

Midowga Soofiyeeti, Kuuba iyo kuwa la halmaala wuxuu si toos ah ugu xad gudbayna qawaaniinta dawliga ah nabad-ku-wada noolaanshaha Adduunka iyo tiirarka saldhigga u ah xeerarka ururka Ummadaha Midoobay iyo Midowga Afrika. Marmarsiiyaha iyo qiiq isku qarinta ay sal uga dhiheen dawladahaasi weerarka ay ku qaadeen dadyowga u halgamaya caddaaladda iyo xaq ay u leeyihiin ka talinta aayahooda iyagoo ku qunsanaya danahooda gaar ahaaneed, ma aha mid la garawsan karo ama na qancinaysa. Taageerada Midowga Soofiyeeti uu u fidiiyey ama u fidinayo sii waaridda gumeysiga Xabashida, asagoo ku dhuumanaya is-garabsiga Ummadaha Hantiwadaagga ah, waxay si toos ah iyaduna uga horjeeddah Falsafadda iyo mabaadii'da Hantiwadaagga ah, waxayna ka dhan tahay himilooyinkii uu u dhashay Kacaanka Midowga Soofiyeeti 60 sano ka hor.

Jaallayaal,

Kacaankeennu markuu curtay wuxuu saldhig uga dhigay siyaasadiisa dibedda kuna shaqeeyey, siyaasadda dhe-dhexaadka ah, sidaas darteed wuxuu ku caan-baxay taageeridda Ummadaha u dagaallamaya madaxbannaanidooda, mabaadiida caafimaadka qabta, ujeeddada iyo himilooyinka ku cad qawaaniinta u degsan Ummadaha Midoobey, UMA iyo is-bahaysiga Ummadaha Carbeed wuxuu ku shaqeeyay asagoo ka shidaal qaadanaya siyaasaddaas inuu xiriir saaxiibtinimo iyo wada shaqayn la yeesho dadyowga Adduunka, kuna qeexay Xaashidiisii koowaad. Taasoo uu u arkayey ayna tahay sida ugu habboon oo looga hortegi karo saddexda cadow ee beni-aadamka: Cudurka, Gaajada iyo Aqoon-dar-

rida. Wuxuu kaloo ku caan baxay ka hortegidda iyo la dagaallanka gumeysiga, mid hore iyo mid dambe, taageeridda iyo taakulaynta xasiloonaada, Adduunka, nabad-ku wada noolaanshada, qaddarrinta iyo u hoggaansanaanta siyaasadda dhe-dhexaadnimada.

Tan kale waxay rumeysan tahay falsafadda Kacaankeenna, inta dadyowga xuquuqdooda bani-aadamnimo, nabad ku noolaadkooda iyo ka talinta aayahooda dambe laga hortaagan yahay in Adduunka marnaba xasilooni waarta gaarayn.

Jaallayaal,

Sidaad ka war qabtaan dalka keennu wuxuu la lahaa Midowga Soofiyeeti xidhiidh qoto dheer Xidhiidkaas oo bilaamay markii aan madaxbannaanida qaadannay ma ahayn mid hawa-raac ah oo aan sal lahayn. Bal wuxuu ahaa mid ku qotoma isafgarad iyo iskaash labada dhinac, oo markaas ku hiraranaya mabaadi'i caam ah oo inta ga dhexeysay iyo danta labada Ummadood.

Wax-wada qabsigii aan la lahayn Midowga Soofiyeeti 18kii sano ee ina soo dhaafay, oo dhinacyo badan lahaa sida difaaca, Waxbarashada iyo tababarka, baayacmushtarka iyo dhaqaalaha, wuxuu ahaa waajib nagu weeyn oo u socobeyey dalka Socmaaliyeed, ayna waajib nagu tahay inaan abaal ugu hayno dadka Soofiyeetiga.

Isla markii waxay dadka Socmaaliyeed qaddarinayeen taageerada uu Midowga Soofiyeeti u fidin jiray dhaqdhaqaaqyada Gobannimadoonka ee ka socdhorjeeda gumeysiga. La yaab ma lahayn, markaa in iskaashiga iyo wax wada-qabsiga labada dal sannadba sannadka ka dambeeya sii

xoogoobo, kaasoo weji cusub qaatay markii Kacaankii 21kii Oktobar ka dhashay dalkeenna. horumarka xidhiidhka isudhowaanta wuxuu heerkiisii u sarreeyey gaadhay 11kii Luulyo 1974 markii Heshiis saaxiibtinimo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Socmaaliya iyo Midowga Soofiyeeti ku kala saxiixdeen magaalada Muqdisho.

Jaallayaal,

Xaalad cusub oo aad wax uga beddelaysa xidhiidhkaa saaxiibtinnimo ayaa dhalatay markii Midowga Soofiyeeti ku dhaqaaqay siyaasad cusub oo uu taageero buuxda ku siinayo Taliska Itoobiya ee gumeysi ah isagoo uga hiillinaya kana dhana dagaalka xaq ah ee dhaqdhaqaaqyada Gobannimadoonka. Midowga Soofiyeeti, sida Ummadaha kale ee madaxbannaan, xaq buu u leeyahay inuu siyaasadduu doono kula dhaqmo dalalka Adduunka ee kala duwan.

Annaga nooma bannaana, awoodna uma lihin inaan jooginno siyaasadda uu doortay. Ha yeeshee xaq baannu u leennahay inaan ka doodno mar haddii ay jabinayso Heshiiskii noo dhexeeyey, nabadgelyada iyo jiritaanka dalkayagana khatar gelinaysa.

Iyadoo arrimahaas iyo saaxiibtinnimada labada dal ka dhexeeysa aannu tixgelinayno ayaan intii awooddayada ah isku daynay inaan dawladda Midowga Soofiyeeti ka dhaadhicinno xaaladda qallafsan ee Geeska Afrika taal iyo taariikhdeeda.

Waxaannu si miyir iyo dulqaad leh uga warranay, marar badan iyo heerar kala duwanba oo uu ugu dambeeyey socdaalkii bishii

Ogosto ee sannadkan aan ku tegay Moosko, in qalaanqalka ka taagan Geeska Afrika sababtiisu salka ahi tahay gumeysiga Xabashidu ku hayso dadyowga kale. Waxaannu u bandhignay taariikhda ka dambeysa xaalka: sidii gumeysigii Reer Yurub qarnigii 19aad u huriyey una kaalmeeeyey dal-ballaarsigii boqortooyada Xabashida ilaa xuduudka maanta Imbaradooriyadda Itoobiya sheegamayso; sidii ay uga mid ahayd boqortooyadaasu xubin firfircoon kala qaybsigii iyo gumeysigii dadyowga Geeska Afrika markii ay Reer Yurub kala boobayeen, taa darteedna aan wax kale lagu tilmaami karin dawladda gumeysiga mooyee. Waxaannu u bandhignay, mar haddii xaalku sidaas ahaa, in aanay bannaanayn in dadyowga dawladdaasi gumeysato laga horjoogsado xaq ay u leeyihiin aayaka-taliskooda iyo madaxbannaanidooda.

Taariikhda gumeysiga iyo cadaadiska waxa barbar socday halgankii isdaba joogga ahaa ee dadyowga la gumeysto. Sidaa darteed ayaannu si miyir iyo dulqaad leh ugu bandhignay dawladda Midowga Soofiyeeti sida halganka xornimadocnka ee dadyowga Xabashidu gumeysataa ula waqti ahaa ulana mid ahaa halgannadii xornimadocnka ee lagala horjeeday gumeysiga Reer Yurub qaaradda Afrika gebi ahaanteedba. Farqiga keliya ee maanta u dhexeeyaa waxaa weeye in gumeysigii Yurub u liicay waxa dadyowgu rabaan. kan Xabashiduna iska dhega-tiray, iskana dhega-tiraayo. isbeddelka taariikhdaa.

Waxa kale oo aannu u muujinay Midowga Soofiyeeti mowqifka Socmaaliya tan iyo intii ay madaxbannaanaatay, kaasoo ah inay si buuxda u taageersan tahay xaq

dadyowga la gumeysto oo idil ay u leeyihiin aaya ka taliskooda iyo madaxbannaanidooda, xuquuqdaas oo Soomaalida Galbeed ayan uga duwanayn dadyowga kale ee la gumeysto. Dhega-adaygga iyo caanaadka Taliska Xabashidu kala soo horjeedo tirtiridda gumeysiga waxay ahayd arrin waayahanba si cad ugu muuqatay Midowga Soofiyeeti iyo Adduunka kaleba. Dadyowga ku jira gacanta gumeysiga Xabashida waxay filayeen markii la afgambiyey boqorkii dhulgoosiga ahaa in Taliska cusubi la yimaaddo isbeddel. Nasiib darro, dhabbaha Taliska cusubi maray wuxuu noqday mid sii xoojinaya cadaadiskii ay caanka ku ahaayeen Talisyadii hore. Si ay uga hortagaan cadowtinnimadaas iyo dafiiradda xaqooda la dafirayo, waxa keliya oo u furnaa dadyowga la gumeysto halgan hubeysan oo ay ku daafacaan naftooda, kuna helaan xornimadooda. Xaalku hadduu halkaa marayna waxaa waajib ku ahayd Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Socmaaliya inay taageero buuxda u fidiso halganka xaq ah. siday weligeedba u taageeri jirtay halgannada Gobannimadocnka ruunta ah.

Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Socmaaliya in badan bay uga digtay Midowga Soofiyeeti dhabbaha maanta uu qaaday ee sida caddaanka ah uga horimanaya mabda'a ka mid ah mabaadii'da waaweyn ee caalamku maanta ku dhisan yahay, kaasoo ah xaq ay dadyowga ee idili u leeyihiin inay aayahooda ka taliyaan, mabda'aasoo isla markii sidaad ka war qabtaan ah aasaska caddaaladda aadamiga iyo nabadda iyo degganaanshaha aduunweynaha.

Ku-xadgudubka mabaadi'idaa sal ka ah ka sakow Midowga Soofiyeeti

wuxuu qaaday tallaabocyiin halis gelinaya danaha iyo nabadgelyada Soomaaliya.

Ugu horreyntii, wuxuu ku dhaqaaqay cambaarayn iyo eedeyn Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya isagoo ku sheegaya inay tahay mid gardaran, weerarna ku qaaday dawlado kale.

Marka labaad, bilihii u dambeeyey oo dhan wuxuu kula dhex jiray adduunweynaha: Afrika, Carabta, iyo Ururrada Caalamiga ah, kuwo dawli iyo kuwo bulshaba ah, iyo Axsaabta horusocodka ah, olole xoog leh oo siyaasi, dibloomaasiba iyo dagaalyadba leh kuna lid ah Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

Marka saddexaad, wuxuu ku daldalayaa Itoobiya hub fara badan oo cusub xaddiga uu leeyahayna aan hore loogu arag gobolka Afrika, kaasoo sida keliya ee loo qaadan karaa ay tahay bilow weerar lala damacsan yahay Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

Marka Afraad, wuxuu abaabulay oggolaadayna ciidammo Kuuba iyo kuwa kaleba leh inay u dagaallamaan Itoobiya, iyagoo ka horjeeda halganka gobannimaddoonka iyo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

Marka Shanaad, wuxuu culays saaray dalalka Hantiwadaagga ah ee gaashaan-buurta la ah inay qaa-taan mowqif lid ku ah danaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya, marka la eego qalaanqalka ka socda Geeska Afrika.

Ugu dambeyntii, wuxuu ku talo baxay inuu Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya ka joojiyo qa-

labkii difaaca isagoo si badheedh ah u jebinaya heshiisyadii u dhexeeyey labada dal.

Tallaabooyinkaas oo dhan micnahoodu wuxuu yahay in Midowga Soofiyeeti gooni ahaantii u burriyey ulajeeddadii iyo dhuuxii Heshiiskii saaxiibtinimada ee Luulyo 1974 iyo heshiisyadii kaleba ee u dhexeeyey labada dal. Waxaa mudan halkan inaan xusno qodobbo ka mid ah Heshiiskii Saaxiibtinimada.

Qododka 4aad ee Heshiisku wuxuu sheegayaa:

«Iyagoo danaha laga leeyahay ay tahay in la xoojiyo awoodda Gaashaandhigga ee Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya, labada dhinac ee sharafta lehi way wadi doonaan horumarinta iskaashiga xagga Ciidammada, iyadoo la raacayo heshiisyo u khaas ah. Iskaashigani wuxuu gaar ahaan saameyn doonaa kaalmada la siinayo xagga Xoogga Dalka Soomaaliyeed xagga tababarka iyo khibrada ay ku qaadanayaan hubka iyo qalabka la siiyo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliyeed si loo xoojiyo awooddeeda Gaashaandhigga.»

Qododka 7aad wuxuu sheegayaa:

«Iyagoo u hanuunsan mabaadiid da xorriyada iyo wada sinnaanta ee dadka oo dhan, labada dhinac ee sharafta lehi waxay cambaaraynaayan imberyaalismada iyo gumeysiga midab kasta ha lahaadeene. Waxay wadi doonaan ka horjeesadka xoogagga imberyaalismada iyo gumeysiga, waxayna isla kaashan doonaan gacanna ku siin doonaan Dawladaha kale inay kaalmeeyaan halganka xaq ah ee dadka u da-

gaallamaya xorriyadda gobannimada iyo horukaca dadweynaha oo ku fadhiya mabaada'a sinnaanta xuquuqda iyo in dadku iskood uga tashadaan aayatiinkooda dambe. taas oo loo yaqaan «Self-determination» sida ay qorayso Xaashida Jamciyadda Qaruumaha u dhexeysa.

Qododka 10aad ee isla Heshiiskaasna isna wuxuu sheegayaa: «Dhinac walba ee sharafta lehi wuxuu caddeynayaa inaanu ka qayb gelin gaashaan-buuro ama ururro dawlada ka dhexeeya ama inaanu ku dhaqaaqin ficil ama tallaabooyin lid ku ah dhinaca kale.»

Arrintu si kastaba ha ahaatee digniintii aan khudbaddaydii Oktoobar 1977 Ummadda ugu sheegay halista ay leedahay faragelinta Midowga Soofiyeeti ku hayo Geeska Afrika maanta waxay yee-latay weji kii hore ka duwan. Waxaanu haatan aad ugu qanacsan nahay in la abaabulayo weerar militari oo xoog leh oo lagu socdaayo JDS. Weerarkaas oo dhinaca Itoobiya ka imanaya waxaa qorshihiisa dhigay Soofiyeetiga waxaana lagu fulinayaa kaalmo Ciidammo Kuuba iyo kuwo kaleba leh.

Mar haddii xaalku halkaa gaadhay Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya waxa keliya ee u bannaani waa inay dib ugu noqoto xidhiidhkii dheeraa ee ay la lahayd dawlada Midowga Soofiyeeti iyo Kuuba. Sidaas darteed Golaha dhexe ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed fadhigii uu yeeshay 13kii Noofembar 1977 wuxuu qaatay go'aannada soo socda:

1. In hadda iyo wixii ka dam-

beeya Heshiiskaas aannu lahayn ku dhaqan, Soomaaliyana ay dhinaceeda ka burisay;

2. Wixii fududeyn iyo tas-hiilaad ah ee Midowga Soofiyeeti dhulka iyo badaha Soomaaliyeed uga furnaa hadda iyo intii ka damaysa waa laga joojiyey.

3. Wixii khubara Soofiyeeti ah, Ciidammo iyo rayidba, ee jooga JDS waa inay kaga baxaan dalka muddo Toddoba casho ah gudaheeda;

4. Hawlwadeenka iyo Dibloomaasiyiinta Midowga Soofiyeeti ugu sugan Safaaraddooda Muqdisho iyo laamaheeda waxa Dawladda Soomaalidu warsatay in la yareeyo, lala ekeysiiyona hawlwaadeennada iyo dibloomaasiyiinta jooga Safaaradda Soomaaliyeed ee Moosko.

Intaa ka sakow mar haddii Dawladda Kuuba ay u badheedhay inay ciidammadeeda ku soo daldasho

Gobolka Geeska Afrika iyadoo gardarro iyo gumeysi u adeegeysa ayna u soo duushay inay baabi'iso dad xaqooda u halgamaya, hagag iyo aflagaadana udheer tahay, waxaa iyadana go'aan lagu gaadhay in xidhiidhkii dibloomaasiga ahaa JDS ay u gooysey, wixii dibloomaasiin, hawlwaadeen iyo khubaro ka joogay dalkana ay kaga baxaan 48 saacadood gudahood.

Jaallayaal,

Sidaa aan hadalkaygii Oktoobar ugu sheegay aad baannu ugu kalsoonnahay kenni-adaygga, geesinnimada iyo naf-huraanka dadweynaha Soomaaliyeed. Dadkeennu waxay aad ugu sofoobeen waaya aragna ka heleen u-adkaysigii gumeysiga, halgankii dheeraa ee ay ku hantiyeen gobannimadooda, kay dhidibbada ugu aaseen Soomaaliyada Kacaanka ah. Weligeen innamay didin xoogga iyo kibirka cadowgu. Gumeystayaashii hore ee

Reer Yurub markii ay keenada dadkeenna loodin kari waayeen ayey ku-soo noqod la'aan ka guureen geyigeenna. Aad bay u qaldan yihiin xoogagga maanta isku deyeya inay jebiyaan niyadda dadkeenna markay cabbudhinayaan halganka hubaysan ee Gobannimadooda, khatarna gelinayaan JDS. Waxaan kalsooni buuxda ku qabaa inaydin kuwaas, iyo Adduunweynahaba, u muujin doontaan inaa tihiin dad qab leh oo geesi ah, dad aan u liicin kibirka, dad wax walba u huraya daafacaadda shaarftooda, qarannimadooda iyo midnimadooda. Ma jilicsanin; kelina ma nihin. Innagama cabsiinayaan qalabka faraha badan iyo dibindaabyada siyaasadda ah. Innagoo isku kalsoon ayeynu sii wadi dhis-maha Kacaankeenna iyo daafaca xorriyadeenna.

Libinta innagaa leh. Xoog qaya-xan, kibir iyo dulmigu waligood cidhib ma yeelan.

Xoghayaha guud ee XHKS oo tababar u furay xubnaha cusub ee U.D.H.S.

Ururka Dimoqraadiga ah ee Haweenka Soomaaliyeed sidii aan ururka dhallinyarada ku soo shageynay, wuxuu isaga qudhiisu beryahan ku hawlanaa dhammaystirka dhismihiisa.

13kii November Golha Murtida iyo madadaalada waxa lagu qabtay xaflad qaaya leh oo lagu maamuusayey xubno cusub oo ku soo biiray Ururka Dimoqraadiga Haweenka Soomaaliyeed, kuwaasoo uu u furmaayey tababar ku saabsan barashada Xeer-

ka, barnaamijka qaabka shaqada U.D.H.S.

Xubnahaas cusub ee U.D.H.S. waxa sharaf u ahayd inuu xafladdaas kala soo qayb galay, tababar kaasna u furay Xoghayaha Guud ee XHKS, madaxweynaha JDS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre.

Xoghayaha Guud ee XHKS oo halkaas hadal gaaban oo murti leh ka jeediyey wuxuu caddeeyey faa'iidada weyn ee ku jirta tababarrada noocaas ah

iyo sida kacaanku muddadii uu soo jiray xoog u saaray.

Madaxweynuhu wuxuu kaloc ku nuuxnuuxsaday kaalinta weyn ee ay Haweenka Soomaaliyeed ka qaadanayaan, weli-goodna ka soo qaadan jireen hawlaha qaranka.

Ugu dambaystii Jaalle Siyaad wuxuu xubnahaas cusub iyo guud ahaan Ururka Haweenka u rajeeyey in ay ku guulaystaan xilka weyn ee ay xambaarsan yihiin.

GO'AANO TAARIKH AH.

13kii November, Golaha Dhexe XHKS waxay yeeshen shir aan caadi ahayn oo soconaayey muddo 10 Saacadood ah. Shirkaas oo lagu qabtay guriga Ummadda waxaa lagu falanqeyey arrimo culus oo la xiriira aayaha qaranka Soomaaliyeed.

Shirkaas muhiimka ah go'aannadii ka soo baxay waxaa dadweynaha Soomaaliyeed iyo dunidoo dhanba Idaacadda ugu baahiyey Wasiirka Warfaafinta iyo Hannuuninta dadweynaha Jaalle Cabdiqaasim Salaad isagoo ka wakiil ahaa Golaha Dhexe XHKS.

Bayaankii shirkaas ka soo baxay, Wasiirkuna Idaacadda ka baahiyey wuxuu ahaa sida hoos ku qoran:-

«Haddii ay Ummadda Soomaaliyeed sanooyinkan dambe oo dhan isku dayeysay una hawl-gashay in ay sugto, midnima-deeda iyo madaxbannaanidooda dhidibbadana u aaseysay, isbeddel dhaqaale iyo bulsho oo ay hore ugu marinayso nolosha dadweynaheeda:

«Haddii ay isku deyeysay in ay halgankeeda la kaashato daw-lado ay u haysatay saaxiibbo, haddase noqday kuwo halis ge-linaya jiritaankeeda;

«Haddii ay wax badan isku dayday Soomaaliya in ay adduunweynaha ku baraarujiso khatarta Geeska Afrika ka socota, gaar ahaanna welwel iyo digniinba u muujiso dawlada si bareer ah u soo fara geliyey dagaalka ka dhex socda Xabashi-

da iyo dadyowga u halgamaya madaxbannaanidooda, hub iyo ciidan u gargaara gumeysiga Xabashidana aan ula kala harin, doonayana in ay Gobolka Geeska Afrika midiidin uga dhigaan Taliska Addis Ababa iyo danahooda istaraatiijiga ah;

Mar haddii ay caddaatay in weerar wadajir ah lala damacsan yahay in lagu soo qaado JDS.

Mar haddii dawladda Midowga Soofiyeeti ay gooni ahaan uga talo baxday in ay buriso ulajeeddadii iyo dhuuxii heshiiskii saaxiibtinnimada ee u dhexeeyey labada dal, ee 11 kii Luuliyo 1974kii, laguna sa-xiixay Muqdisho.

Golaha Dhexe wuxuu go'aan ku gaaray arrimaha soc socda:-

1. In hadda iyo wixii ka dambeeya heshiiskii aanu lahayn ku dhaqan, Soomaaliyana ay dhinaceeda ka burisay.

2. Wixii fududayn ah ee Midowga Soofiyeeti dhulka iyo

badaha Soomaaliyeed uga fur-naa hadda iyo intii ka dambeysa waa laga joojiyey.

3. Wixii khubara Soofiyeeti ah, ciidammo iyo rayidkaba ee jooga JDS waa inay dalka ka-ga baxaan muddo toddobo ca-sho ah gudaheeda.

4. Hawlwadeenka iyo dibloomaasiyiinta Midowga iyo Laamaheeda waxa dawladda Soomaalidu warsatay in la ya-reeyo, la ekeysiiyana hawlwa-deennada iyo Dibloomaasiyiinta jooga Safaaradda Soomaaliyeed ee Moosko.

Intaa ka sokow mar haddii dawladda Kuuba, ay u badheedhay inay Ciidammadeeda ku soo daldasho Gobolka Geeska Afrika iyada oo gardarro iyo gumeysi u adeegaysa ayna u soo duushay inay baabi'iso dad xaqooda u halgamaya, hagag iyo aflagaadana u dheer tahay waxa iyadana go'aan lagu gaaray in xiriirkii Dibloomaasiyiin hawlwaadeen iyo khubaro ka joogay dalkana ay kaga baxaan 48 saacadood gudahood.»

Hawlaha guddida XHKS ee gobolka J/Hoose

Sidii aan hore u ballanqaadnay, akhristayaashayada qaaya-ha leh, waxaan u sii wadnaa warbixinihii ku saabsanaa Guddiyada XHKS ee gobollada iyo Degmooyinku sidii ay u hirga-leen iyo hawlihii ay soo qabteen muddadii sannadka iyo xoo-gaaga ahayd ee xisbigu jiray. Tirsi-gan waxaan ku soo qaadaynaa

gobolka Jubbada Hoose.

Guddiyada Xisbiga Gobolka J/Hoose iyo Degmooyinkiisa waxaa la dhisay bishii Sebtem-bar, 1976kii waana taariikh-dii la dhisay guud ahaanba guddiyada xisbiga ee gobollada iyo Degmooyinka. Dhismuhu markaas wuxuu ku ekaa heer deg-

mo, waxaana dhinnaa dhismihii unugyada iyo gucumada xisbiga ee tuulooyinka, meelaha shaqada ama wax soo saarka iwm. Kuwaasoo gadaal laga dhisay.

Ururka Xisbiga ee gobolka J/Hocse muddadii uu dhisnaa hawlihii uu ku dhaqaaqay ee ugu muhiimsanaa waxaa saldhig u ahaa:

1. Dhismaha unugyada iyo gucumada xisbiga.

2. Samaynta Xarunta Xisbiga Gobolka.

3. Dhismaha ururrada bulshada ee ah kuwa iyagu isku xiraa-ya xisbiga iyo dadweynaha.

4. Baahinta Barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga.

5. Sare u qaadidda garaadka Siyaasiga ah ee ururrada iyo dadweynaha.

6. Tabaabusheysi la xariira fulinta Barnaamijka Xisbiga siiba qodobbada khuseeya kor-dhinta tacabka beeraha.

7. Baahinta iyo fasiridda qorraallada ku saabsan xilka iyo hawlaha Xisbiga iyo Hoggaamadiisa.

Toddobadaas qodob mid walba wixii laga qabtay haddaan hoos ugu daadegno waxay kala yihiin sida soo socota:

1. Dhismaha Unugyada iyo Gucunnada Xisbiga.

Sida Gobollada kale ee dalka, gobolka Jubbada Hoose waxaa rasmi ahaan uga hirgalay dhismihii unugyada iyo gucumada Xisbiga. Kuwaasoo laga dhi-

say dhammaan meelaha shaqada, iskaashatooyinka, xaafadaha iyo tuulooyinka intaba. Afarta degmo ee uu gobolkaasi ka koo-

ban yahay unugyada iyo gucumada Xisbiga ee ka dhisani waxay kala yihiin sida hoos ku qoran:

DEGMADA	UNUG-YADA		GUCUN-NADA
1) Kismaayo:		Meelaha shaqada	12
Meelaha shaqada	12	Dugsiyada	1
Ururrada Xoog. Dalka	3		
Ciidanka Boliiska	1		
Iskaashat.	4		
Xaafadaha	4		
	—		—
Isugeyn	24		13
	—		—
2) Jamaame:		Meelaha Shaqada	2
Meelaha Shaqada	3	Tuulooyinka	4
Iskaashatooyinka	1		
Xaafadaha	2		
	—		—
	6		6
	—		—
3) Afmadow:		Meelaha Shaqada	5
Meelaha Shaqada	4	Iskaash.	1
Xoog. Dalka	2	Tuulooyinka	2
Xaafadaha	3		
	—		—
	9		8
	—		—
4) Badhaadhe:			
Meelaha Shaqada	2		
Iskaash.	1		
Xaafadaha	2		
	—		—
	5		
	—		

SOO KOOBID UNUGYADA & GUCUNNADA DEGMOOYINKA KA DHISAN:

— Degmada Kismaayo: Unug	24	Gucun	13
— Degmada Jamaame: Unug	6	Gucun	6
— Degmada Afmadow Unug	9	Gucun	8
— Degmada Badhaadhe Unug	5	Gucun	—
	—		—
	44		27
	—		—

Markii la aasaasay ururka Xisbiga ee gobolka iyo laamihii-ga kala geddisan, waxaa ahmiyad gaar ah la siiyey qaabkii loo fulin lahaa hawlaha Xisbiga iyo halkii lagu fulin lahaa. Guddiga Xisbiga ee gobolka fadhi-giisa caadiga ahi waa saddexdii biloodba mar, fadhiyadii caadiga ahaa ee ilaa iyo hadda la qabtayna arrimihii lagu falan-qeeyey waxaa ka mid ahaa: **Habaynta iyo is-kuduwidha hawlaha laamaha Xisbiga**, horumarinta dhaqaalaha, daryeelka caafimaadka guud, la dagaallanka suuqa xaaraanta ah Iwm.

Dhibaatooyinkii la soo gudbocnaaday ururka Xisbiga ee gobolkaas waxaa ka mid ahaa sidii loo heli lahaa Xafiisyo ku filan kuna habboon ee lagu fuliyo hawlaha Xisbiga. Si dhibaataadaas looga baxo waxaa dhawaan lagu dhaqaaqay in la dhiso xarun cusub oo loogu talagalay ururka Xisbiga ee gobolka. Xaruntaas oo ay ku bixi doonto lacag dhan Shs. 500,000 ilaa 600,000, kharashkeedana gobolku bixin doono, waxay saldhig u noqon doontaa Guddiga Xisbiga ee gobolka, guddiga maamulka, laamaha Xisbiga, guddiyada kormeerka iyo Baadhista.

3. Dhismaha Ururrada Bulshada

Sida gobollada kale, gobolka J/hoose waxaa laga dhisay ururrada bulshada ee kala ah Xiriirka Guud ee ururka Shaqaalaha Soomaaliyeed, ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed iyo ururka Dimoqaraadiga ah ee Haweenka Soomaaliyeed; dhammaan ururra-

daas waxaa halkaas looga dhisay heer gobol iyo heer degmada, hawlahoodijina si wanaagsan bay u gudagaleen.

4. BARASHADA BARNAMIJKA IYO XEERKA XISBIGA.

Guddiyada Xisbiga arrimihii ay xilka gaarka ah iska saareen waxaa ka mid ahaa baahinta barashada Barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga, si dadweynuhu u fahmo, himilooyinka Xisbiga u horseedayo iyo jidka loo maraayo fulintooda. Arrintaas meelmarinteeda ururka Xisbiga Gobolku wuxuu maray dhowr dhabbe oo ay ka mid yihiin:

- Xubnaha Xisbiga oo qoraal ahaan loogu gudbiyey.
- Dadweynaha oo looga baahiyey golayaasha hanuuninta dadweynaha.
- Shirka Hanuuninta Caadiga ah ee ururrada bulshada iyo dadweynaha oo cashar ahaan looga bixiyo.

5. SARE U QAADIDDA GARAADKA SIYAASIGA AH EE DADWEYNAHA IYO URURRADIISA BULSHADA

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed mar haduu yahay xisbi dadweyne oo ku tiirsan kuna dhaata dadweynihisa, waxaa lagama maarmaan noqotay in kor loo qaado garaadka siyaasiga ah ee dadweynaha si ay u gartaan una gutaan waajibaadkooda taariikhiga ah ee marxaladda cusub.

Guddiga Xisbiga gobolka J/hoose isagoo halkaas ka tirsaa-daya ayuu furay tababarro ka-

la geddisan. Tusaale ahaan degmada Kismaayo muddadii Xisbigu ka jiray tababarradii laga furay waxaa ka mid ahaa:

A) Tababar socday 10 maalmood oo loo furay madaxa unugyada xisbiga, laguna barayey barnaamijka iyo xeerka xisbiga ayna ka soo qayb galeen 76 qof.

B) Tababar socday 23 maalmood oo ay ka soo qayb galeen 40% oo isugu jiray xubno xisbi iyo hawladeenno kale, kaasoo isagana lagu baranayey Barnaamijka iyo xeerka Xisbiga.

T) Tababarro loo furay Guddiyada ururrada Bulshada oo lagu baranayey Xeerkooda iyo barnaamijkooda, laguna tusaaleynayey halka la doonaayo in loo maamulo ururradooda amba loo hoggaamiyo dadweynaha.

Intaas waxaa barbar socday dugsigii xubnaha xisbiga oo duruustii ku qornayd manhajkii loogu talagalay ka sokow, xubnaha loogu gudbin jiray wareegtooyinka iyo go'aannada ka soo baxa madaxda sare ee xisbiga.

Degmada Kismaayo oo keli ah ma ahee dhammaan degmooyinka gobolku ka kooban yahay waxaa laga qaban qaabiyeey tababarro kala geddisan oo loogu furay xubnaha xisbiga, shaqaalaha, hawladeennada iyo ururrada bulshada.

CODKA JUBBADA HOOSE

Tallaabo kale oo sare u qaadidda garaadka dadweynaha waxtar u lahayd waxay ahayd,

guddiga xisbiga gobolka J/Hoose in uu mar labaad soo nooleeyey wargeyska la yiraahdo Codka Jubbada Hoose, kaasoo sida la ogyahay ah wargeys taariikh leh, waayo waa wargeyskii ugu horreeyey ee Af Socmaali ku soo baxay, tirsigiisii ugu horreeyeyna wuxuu soo baxay 1dii Diiseembar 1972kii, isla markaasna wuxuu ahaa wargeyskii ugu horreeyey ee gobol ka soo baxay.

Wargeysku isagoo mar dhe-xe istaagay, ayuu guddiga xisbiga Gobolka Jubbada Hoose wuxuu go'aan ku gaaray in dib loo soo nooleeyo, iyadoo laga dhiganaayo hub loogu isticmaalo faafinta siyaasadda xisbiga iyo ku hanuuninta dadweynaha fikradaha Kacaanka ah.

Go'aankaas hirgelintiisii waxay billaabatay bishii Abriil, 1977ka, markaasoo uu soo baxay caddad cusub oo ah Codka J/Hoose.

KORDHINTA TACABKA BEE RAHA:;

Sida la ogyahay gobolka Jubbada Hoose wuxuu ka mid yahay gobollada ugu hodansan dalkeenna. Xoolaha nool, beeraha iyo kalluumaysiga intaba wuu ku wanaagsan yahay gobolku.

Guddiga Xisbiga gobolka J/Hoose, isagoo ka shidaal qaadanaya go'aammadii kalfadhigii 3aad ee Golaha Dhexe XHKS iyo kuwii ka soo baxay guddiga siyaasiga ah iyo Golaha Wasiirada 26 Dis. 1976dii wuxuu xil iska saaray dhiirrigelintii tacabkordhinta siiba xagga beeraha waxa la magacaabay guddiyo

kala geddisan oo xil gaar ah laga saaray arrimaha la xiriira kordhinta tacabka beeraha iyo guud ahaan kor-u-qaadidda dhaqaalaha gobolka, inkastoo ay dhibaatooyin iska jireen, haddana tallaabadaasi waxay noqotay mid waxtar leh.

Iyadoo la daryeelaayo isla si-

yaasaddaas sare u qaadidda dhaqaalaha Gobolka, ururka Xisbiga gobolka Jubbada Hoose wuxuu fiir gaar ah u yeeshay dhiirrigelinta iskaashatooyinka. Tirada iskaashatooyinka kala geddisan ee ilaa iyo haatan gobolkaas ka hirgalay waxay gaaraysaa 49 Iskaashato.

Isku-shaandhayntii hoggaammada golaha Dhexe

27kii Oktobar, 1977ka Golaha Dhexe XHKS shir aan caadi ahayn oo uu yeeshay waxaa go'aan lagu gaaray in Hoggaannadii Golaha Dhexe qaarkood la isku celceliyo, Hoggaan Cusubna la abuur, iyadoo la tixgelinaayo barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga, lana cuskanaayo awooddii Shirweynihii Asaaska Xisbigu uu siiyey Golaha Dhexe.

Tallaabadaan cusub lagama maaymaanimadeeda waxaa muujiyey waaya-aragnimadii laga dhaxlay muddadii halka sano iyo dhawrka bilood ahayd ee uu soo dhisnaa Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, hawlihiisana lagu dhexjiray. Go'aankani waxa weeye mid lagu daryeelayo dhaqso-u-socodsiinta iyo u fulinta si waxtar leh hawlaha Xisbiga iyo qarankaba, waqtigan adag ee la marayo.

Hoggaanka cusub ee la abuuray waxaa lagu magacaabay Hoggaanka Qorshaha Qaranka, Hoggaammada dib la isugu celceliyeena waxay kala yihiin.

a) Hoggaannadii caddaaladda, tacliinta iyo Isboortiga, Caa-

fimaadka iyo Xannanada dadka oo la isugu keenay hal hoggaan oo la yiraahdo hoggaanka Bulshada.

b) Hoggaannadii Cilmi Baarista iyo Culunta Siyaasadda oo la isugu keenay hal hoggaan oo la yiraahdo hoggaanka Culunta Siyaasadda iyo Cilmi Baarista.

t) Hoggaannadii daafaca iyo nabad-gelyada oo la isugu keenay daafaca iyo nabadgelyada;

j) Hoggaannadii Ganacsiga iyo Maaliyadda, Beeraha iyo Sancada waxaa la isugu geeyey hal hoggaan oo la yiraahdo Hoggaanka Dhaqaalaha;

x) Hoggaannada kale ee intaas ka soo haray sidoodii hore ayay u dhisan yihiin guud ahaan hoggaammadda Golaha Dhexe iyo Jaallayaasha Guddoomiye-yaasha iyo ku-xigeennada ka noqon doonaa waxay u dhisan yihiin sida hoos ku qoran:

1) Hoggaanka Arrimaha Golaha Dhexe Guddoomiyihiisu waa Jaalle Ibraahim Meygaag Samatar;

2) Hoggaanka Abaabulka waxaa guddoomiye ka noqon doona Jaalle Cabdulqaadir Xaaji Maxamed.

3) Hoggaanka Bulshada Guddoomihiisu waa Jaalle Axmed Maxamuud Faarax, Guddoomiye ku-Xigeenna Jaalle Maxamed Cali Nuur.

4) Hoggaanka Dhaqaalaha guddoomiye Jaalle Axmed Maxamed Maxamuud.

5) Hoggaanka Aydolajiyada Guddoomiyihiisu waa Jaalle Maxamed Aadan Sheekh, Guddoomiye ku-xigeenka Maxamuud Cabdi Dhukaal.

6) Hoggaanka Culuunta Bulshada iyo Cilmi Baarista Guddoomiye waxa ka ah Jaalle Cabdiraxmaan Ceydiid, Guddoomiye-ku Xigeenna Jaalle Maxamed Jaamac (X.Kore).

7) Hoggaanka Maaliyadda Xisbiga Guddoomihiisu waa

Jaalle Cismaan Maxamed Jaalle.

8) Hoggaanka Daafaca iyo Nabadgelyada Guddoomiye Jaalle Xamsa Maxamed Gaadda-Weyne.

9) Hoggaanka Danwadaagaha iyo Cuntada Deg-degga ah, Guddoomiye Jaalle Cumar Saalax Axmed.

10) Hoggaanka Iskaashatocyiinka - Guddoomiye Jaalle Warsame Cabdullaahi Cali;

11) Hoggaanka Arrimaha Dibedda - Guddoomiye waxaa ka ah Jaalle Saalax Maxamed Cali, Guddoomiye ku-Xigeenna Jaalle Warsame Cali Faarax;

12) Hoggaanka Qorshaha Qaaraanka - Guddoomiye Jaalle Axmed Xabiib Axmed.

13) Guddiga Kormeerka ee Golaha Dhexe Xisbiga Guddoomiye waa Jaalle Cumar Saalax Cilmi, Guddoomiye ku-Xigeen-

na Jaalle Cabdullaahi Maxamed Xasan.

Waxaa kaloo la dhisay guddi cusub oo loo xilsaaray in uu masu'ul ka noqdo qorshaynta, habaynta iyo ururinta maalka Ummadda Soomaaliyeed ugu deeqdo taageerada Jabhadaha gobannimadocnka Soomaalida Galbeed. Guddigu waxay ka kooban yihiin:-

1) Jaalle S/Guuto Cali Maatan Xaashi (Guddoomiye)

2) Jaalle Maxamed Cali Warsame (Xubin)

3) Jaalle Axmed Maxamed Ducaale (Xubin)

Isla go'aankaas, Jaalle Maxamed Yuusuf Wayrax oo ahaa Guddoomiyaha Guddiga Qorshaynta Qaarka waxaa lagu magacaabay la taliyaha Madaxweynaha xagga Arrimaha Dhaqaalaha.

SHIR CAALAMI AH OO LAGU FALANQEEYEY ARRINTA BARIGA DHEXE.

18kii Oktoober, waxa dalka dib ugu soo laabtay Dr: Maxamed Cali Nuur Guddoomiye ku Xigeenka Hoggaanka Bulshada ee Golaha Dhexe ee XHKS ahna Guddoomiyaha Golaha Nabadda ee Soomaaliyeed, kaddib markii uu ka soo qayb galay Shir caalami ah oo looga wada hadlaayey sidii xalli nabadood oo caddaalad ku dhisan looga gaari lahaa dhibaataada Bariga Dhexe.

Shirkaas oo Bishii Oktoober 14 - 16 keedii lagu qabtay ma-

gaalada Baariis waxaa ka soo qayb galay wufuud tiradoodu gaaraysay 250 wafdi oo ka kala socotay ururro caalami ah iyo Wakiillo dawladeed intaba.

Baaqii shirkaas ka soo baxay waxaa lagu caddeeyey arrinta reer Falastiin in ay tahay furaha dhibaataada Bariga Dhexe. «Halkaas nabadi kama dhici karto haddii aan la daryeelin xuquuqda qaran ahaaneed ee ay dadka reer Falastiin u leeyihiin in ay dhistaan dawlad madax

bannaan» ayaa lagu qoray baaqii shirkaas.

Wufuuddii shirkaas ka soo qayb gashay waxay si kulul u cambaareeyeen tallaabooyinka foosha xun ee ay Israel maalinba maalin ka dambaysa ku qaadayso dhulalkii ay xoogga ku qabsatay iyo dadka Reer Falastiin ee ku nool, waxaa kaloo la cambaareeyey gardarrada ay Israel sida isdabajoogga ah ugu soo qaadayso Koonfurta Lubnaan.

Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed

oo tallaabooyin cusub ka qaaday

dhammeystirka dhismihiisa

Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed oo sida la ogyahay Shirweynihii 1aad la qabtay 15kii bishii Maajo ee sannadkan, muddooyinkar damboo dhan wuxuu ku hawllanaa dhammaystirka dhismihiisa. Hore waxaa Shirweynihii looga dhisy haya'dihiisa sare ee Ururka, sida golihiisa Dhexe, Guddiga Fulinta iyo Guddiga Baarista iyo Kor-meerka.

15kii Sebtembar ayaa gobolka Banaadir laga bilaabay hawlihii xubin qaadashada ururka si hocs loogu daadego dhismihii hay'adaha hoose ee ururka. 3dii Oktoobar ayaa 14ka degmo ee gobolka Banaadir waxaa laga furay tababar loogu talagalay Xubnaha cusub ee Degmo kasta, kuwaasoo tiradooda guud ay gaarayso 3500 Xubnood. Tababarkaas oo soconayey muddo toddoba beri ah waxaa xubnaha cusub lagu barayey Xeerka Ururka, Qaabka dhismihiisa iyo Barnaamijka XHKS oo isla waqtigaasna ah barnaamijka uu ku shaqeeyo UDHKS.

Xaflado lagu maamuusayey xiritaankii Tababarkaas ayaa lagu qabtay Golayaasha Hanuuninta 14ka degmo ee Gobolka Banaadir.

Markaas kaddib waxaa la bilaabay dhismihii Hay'adaha

ururka dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed ee meelaha shaqada, wasaaradaha, Wakaaladaha, Shirkadaha, iwm. Hawshaas waxaa wadajir isaga ka-shanayey Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed iyo Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed. 25kii Oktoobar ayaa waxaa tababar loo furay xubnaha cusub ee ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed ku yeeshay hay'adaha dawladda iyo shirkadaha gaarka ah, kuwaasoo tiradoodu gaarayso 1500.

Dhallinyaradaas waxaa tababarka looga furay 6 goobood oo kala geddisan, iyagoo loo kala kala saaray 6 qaybood oo isu raacsan sida ay isugu dho wyihiin dabeecadda hawlaha ee haya'adahooda. Tababarkaas oo socanaayay muddo 9 beri ah waxaa xubnaha Dhallinyarada shaqaysa lagu barayey xilkooda, qaabka dhismaha ururkooda, xeerka iyo habka ay u wada shaqaynayaan Guddiyada shaqaalaha iyo kuwa dhallinta shaqaysa.

6-11-77ka ayaa Golaha murti-ga iyo madadaalada waxaa lagu qabtay xaflad weyn oo hawshaas lagu soo gababaynayey.

Guddoomiyaha Hoggaanka Abaabulka Golaha Dhexe XHKS Jaalle Cabdulqaadir Xaaji

Maxamed oo tababarkaas dhallinyarada u xirayey khudbad qaaya leh oo uu xafladdaas ka jeediyey waxaa dhallinyaradii tababarku u dhammaaday uu ugu hambalyeeyey, xubin-ka noqoshada Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeedna wuxuu ugu hambalyeeyey xubin ka noqoshadii adduunka, taasoo ururka dhallinyarada kacaanka Soomaaliyeed dhawan ku soo guuleystay markii 2aad ahaydna guul ay dhallinyarada Soomaaliyeed ka soo hoysay goobaha caalamiga ah ee lagu hardamaayo.

Jaalle Cabdulqaadir khudbad-dijsaas wuxuu aad ugu nuuxnuuxsaday xilka culus ee maanta dhallinyarada Soomaaliyeed saaran, waxaan mar kale dhallinyarada xasuusiyeey tusaalihii Xoghayaha guud ee XHKS Jaalle Siyaad ee ahay dhallinyarada in ay tahay kaydka Xisbiga iyo kaaliyihisa ugu firfirtoon, sidaa awgeed waxaa guddoomiyuhu dhallinyarada ku baraarujiiyey in ay ka soo dhalaalaan kaalinta weyn ee ay maanta ummaddu ka sugayso marxa ladahan taariikhiga ah.

Jaalle Cabdulqaadir ka hor waxaa muunaasabaddaas khudbad soo dhowayn iyo warbixin isugu jirtay ka furay Guddoomiyaha Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed kana

tirsan Golaha Dhexe ee XHKS Jaalle Maxamed Maxamuud Warsame wuxuu aad u faahfaahiyey kaalinta laga sugaayo inuu Ururku ka qaato hawlaha ugu daryeelaayo aayaha qaran-ka Soomaaliyeed, wuuuna xubnaha ururka ugu baaqay in ay si ficil ah uga tarjumaan xeer-ka iyo barnaamijka Ururka.

24-11-77ka dhammaan xaa-fadaha Gobolkaan Banaadir degmooyinkiisa waxaa laga bilaa-bay dhismihii Guddiyada fulinta Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed ee heerka Xaafadaha. Habeenkii ku xigayna waxaa la dhisay Guddiyada fulinta ee degmooyinka, kuwaasoo ay iska dhexdoorteen xubnaha ururka ee xaafad kasta iyo degmo kasta ka dibna waxaa loo furay tababar 2 beri ah oo la xiriira dhismaha ururka iyo habka loo fulinayo hawlihiisa. Dhammaan hawlahaas waxaa la soo gabagabeeyey 28kii Nofembar. Markaasoo xaflad weyn lagu qabtay Xarunta Dhexe ee ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed, xafladdaas waxaa dhallinyarada tababarka ugu xiray Guddoomiyaha Guddiga Kormeerka Golaha Dhexe XHKS Jaalle Cumar Salaad Cilmi oo halkaas ka jeediyey khudbad qaaya leh oo guubaabo iyo tilmaan isugu jirtay. Khudbaddaas Jaalle Cumar waxaa ku soo dhoweeyey haddallo qiima lehna hortii ka jeediyey Jaalle Maxamed Warsame Guddoomiyaha Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed kana tirsan Golaha Dhexe ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed.

BOOQASHADII

WAFDIGA URURKA

HAWEENKA ERITERIYA

Wafdi heer sare ah oo ka socda Ururka Guud ee Haweenka Eriteriya ayaa dhawaan socdaal ku yimi JDS, waxayna joogeen 7-10 kii Oktoober. Wafdiga waxa rasmi ahaan u martiqaaday U.D.H.S wafidga Ururka Haweenka Eriteriya waxay kulammo la yeeshen Guddiga Fulinta ee Ururka Dimoqraadiga Haweenka Soomaaliyeed oo ay la falanqeeyeen arrimo u dan ah labada geesood.

Hadal wadajir ayey soo saareen labada dhinac 15kii Oktoobar, waxaana daaha laga qaaday in la ysku afgartay, dhammaan arrimihii la soo qaaday. Warkaasi wuxuu ku nuuxnuuxsaday sida labada geesood ay isugu duwayaan halganka dadweynaha Eriteriya iyo Soomaali Galbeed ay iskaga dhicinayaan gumeysiga taliska Ad-

dis-aba. Labada urur waxay wadajir u cambaareeyeen macaamil-milxumada iyo waxshinimada taliska Xabashidu uu ku hayo dadkaasi. Waxay kaloo ku baaqeen taageero aanay waxba kala hadh-ayn inay siilayaan ururka Haweenka Reer Falastiin iyo halganka ay kula jiraan sahyuuniyadda dalkooda haysata. Labada ururba waxay taageeryo ugu yaboohayeen dhaqdhaqaaqyada gobanimadoonka ah iyo ururrada dimoqraadiga haweenka ee adduunka, iyo la dagaallanka midab kala sooca.

Waxay labada urur ku heshiiyeen in la sii xoojiyo xidhiidhka taariikheed ee istraatiga ah ee ka dhexeeya labada dad, Soomaaliya iyo Eriteriya, ee la dagaallamayaa gumeysiga, imberyaaliyadda iyo gumeysiga Xabashida.

ARRIMAHA DUNIDA

Aayo-ka Tashiga Afrika iyo Midowga

Xuseen Maxamed Aadan

Halganka lagu raadinaayo Midowga Afrika wuxuu xididda dhaadbeer ku leeyahay dhaqdhaqaaqa taariikhdu u taqaan «Baan-Afrikaanism». Halganka loogu jiro in mar labaad lagu xoreeyo Afrika waxa mar walba barbar socday dhaq-dhaaq lagu raadinaayo iskaashi weyn oo dhex mara Afrika iyo midaynta dambe ee Afrika. Socodkii taariikhda waxa ka abuurmay xidhiidh adag oo dhexmaray Baan-Afrikaanism, Aayo-ka-tashiga, iyo dib u xoraynta. Si uu isku hortaago dib u xoraynta Boqortooyadii xabashida, Taliska Addis-Ababa, wuxuu si aad iyo aad ah u hortaagan yahay dhaq-dhaqaaqyada u halgamaaya Aayo-ka-tashiga iyo midnimada Afrika. — Xididdadda Baan-Afrikaanismka waxa dib loo raaci karaa ilaa ka dhiidhigii u horreeyay ee lagu diidanaa imbaryaaliyadda, Addoonsiga, iyo kala saydhkii khasabka ahaa ee hantigoosiga iyo adoon-garacsatadii Reer Yurub ay kula kaceen Afrika; iyo is hortagii kala qaybqaybsigii foosha xumaa markii qaaradda Afrika lagu abuuraayey isticmaarka: Baan-Afrikaanimadu waxay naawilaysa ururinta dambe ee qaaradda Afrika, waxayna laxaadka saaraysaa baahida loo qabo ka tashiga aayaha iyo xornimada dadyowga Afrika. Shir Baan-Afrikaan ah oo u qabanqaabiyey nin indheergarato ah oo u dhashay Hindiyada ayaa lagu qabtay London 1900. Nin caan ah oo u dhashay Maraykanka madow

indheergaratana ah, W.E. Du Bois ayaa isagu qabanqaabiyay dhowr shirweyne oo Baan-Afrikaan ah. Kii u horreeyey wuxuu ka dhacay Baariis 1919 hadana London iyo Burusels 1921, London iyo Lisbon 1923. Niyuu Yoork 1927, kii shanaad Maanjistar 1945. Shirkii Maanjistar wuxuu ku baaqay sida soo socota «Waxan codsanaynaa xaq ay u leeyihiin dadka la isticmaarsadaa inay gacanta ku dhiagaan Aayahooda dambe. Mustacmaaraadku dhammaan waa inay ka xoroobaan xukunka imbaryaaliyadda qalaad, xag dhaqaale iyo xag siyaasadeedba ... Waxaanu dadka ku nool Mustacmaardka ku leenahay u dagaallama idinka oon waxba la hadhayn, sidii aad u gaadhi lahaydeen ujeedooyinkaas»).

Intii ka dambaysay shirkii Maanjistar 1945 dhaqdhaqaaqa Baan-Afrikaanku wuxuu ku dhafmay markaas qaaradda Afrika, kaga soo qabo 1960kii dhaqdhaqaaqii gobanimada Afrika waxay dhalisay inay xor noqdaan dhowr dal oo Afrikaan ah. Intii u dhaxaysay 1958 iyo 1963, waxa lagu qabtay shirar isdaba joog ah oo ay Afrika u dhan tahay, caasimadaha dalalkii cusbaa ee xorta noqday.

Shirkii u horreeyay ee Afriki u dhammayd oo lagu qabtay Akra oo ku taal Gaana, Diisambar 5-13kii 1958, waxa lagu gaadhay go'aano ku saabsanaa xuduudaha, soohdimaha iyo xidhiidhaha Fede-

raaliga ah. Heshiiskaas wax yaalaha lagu soo qaaday waxa ka mid ahaa.

«Sida lala socdo xuduudaha iyo soohdimaha uu jeexay isticmaarka si u qaybqaybiyo dadka Afrika waxa loo sameeyay dhibaataada Afrika, waxa lagama maarmaan ah in la tirtiro dibna loo suubiyo xuduudaas».

Sida lala socdo xuduudada dhexmarkaas aan laga tagganayn rumay iyo kuwa isku midka ah ma aha dabiici kumana habboona xasiloonida iyo nabadgalyada; waxa la farayaa madaxda xukumaysa dalalka dariska ah inay iska kaashadaan sidii ay uga gaadhi lahaayeen dhibaatooyinkaas xal joogta ah oo waafaqsanna danaha dadka ay saamaynayso arrintaasi iyadoo isla markaas aan laga taganayn rumaynta himilada barwaaqo sooranka Baan-Afrikanka ee wadamada xorta ah.

Iyada oo arrimahaas oo dhan la tixgalinaayo wuxuu halkan Shirweynaha dadyowga Afrika oo dhammii uu ku guddoominayaa, Go'aanka soo socda:

(B) Waxa shirku canbaaraynaaya xuduudada beenbeenta ah ee xoogga imbaryaaliyaddu ay ku qaybqaybiyeen dadka Afrika gaar ahaan xuduudaha kala jaraaya dadyowga isu isirka ah iyo kuwa isku midka ah.

(T) Waxa lagu baaqayaa baabbi'inta ama dib u hagaajinta xuduudadaas.

(J) Waxa loogu baaqayaa dalalka xorta ah ee Afrika inay taageeraan xalli joojta ah oo lagu dhameeyo dhibaatooyinkaas. Xalligaas oo ah mid ku dhisan sida ay jecel yihiin dadku. Waxa hal-kaa inooga cad sida dhaqdhaqaaqa Midowga Afrika sida dhabta ah, uu u abbaaray sharciga Aayo-ka tashiga. Isla go'aankaas waxa ka mid ahaa xubno lagu ammaanaayo isutugga iyo madaxbannaanida dalka Kamaruun. Go'aan ku saabsan dalalka Soomaalida ayaa lagu gudbiyay kalfadhigii labaad ee shirweynihii dadyowga Afrika oo dhan, ee lagu qabtay Tuuris, 25-30kii Jannaayo 1960. Shirweynuhu wuxuu «si weyn u baadhay xaalka dhulka Soomaalida oo loo qaybqaybiyay si beenbeen ah» waxaana ka mid ahaa waxyaalihii lagu guddomiyey in loo riyaayo lana taageero halganka dadka Soomaalidu ay wadaan si ay ku gaadhaan madaxbannaani iyo midnimo suurto galisa dhalashada Soomaali weyn»

Imberaadooriyaddii Xabashida oo hortaagan Baan-Afrikaanisimka

Dadka Afrika meel kasta oo ay joogaanba waxa ay taageereen xarakada lagu raadinaayay madaxbannaanida iyo midaynta dalalka Kamaruun iyo Soomaaliya. Haseehee imbadooriyaddii Xabashidu si xocg leh ayay isu hortaagtay arrintan dabiiciga ah, marka laga eego xagga horumarka taariikhda Afrika. 1946 kiiba Boqor Xayle Silaasihii Itoobiya wuxuu u diray xaashi Jamciyadda Quruumah ka dhaxaysa isaga oo ku-dacwoonaaya in dalalka Ereteriya iyo Soomaaliya oo dhani ay ka mid yihiin Boqortooyadiisa. 1950kii Jamciyadda

Quruumaha ka Dhaxaysaa waxay ammaano ugu dhiibtay Dawladda Talyaaniga dhulkii Soomaaliyeed ee waagii hore Talyaanigu gumeysan jiray, inta u dalkaasi gobanimoo buuxda qaadanyo 1960kii. Boqorkii Xabashidu si kulul ayuu uga dhiidhiyay arrintaas isagoo ku dacwoonaaya in Qarammada Midoobay isaga gacmaha u soo gelin weyday Soomaaliya. Hase yeeshee wuxuu ku guulaystay in isaga loo dhiibo Ereteriyaa 1952 mar ay Distoorkii Jilicsan gudbisay Qarammada Midoobay 1962kii wuxuu kali ahaantii burburiyey Distoorkii Qarammada Midoobay halkaas oo Ereteriya uu ku celiyay heer mustacmarad ay gumaysato Itoobiya. Marar badan oo ka mid ah muddadaas waxay Itoobiya ka qayb gashay shirar isdaba joog ah oo ay qaateen xoo-gaggii gumaysan jiray Afrika si ay isku hortaagaan dhaqdhaqaaqadii dimoqoraadiga ahaa ee ka dambeeyay dagalkii labaad ee dunida. Shirarkaa' oo xataa Dawladda maraykanka loo oggola inay ka qayb gasho si ay u fiirsato oo kaliya Itoobiya waxay ka ahayd iyadu xubin buuxda.

1956dii iyada oo Afar sano oo qudhi ay ka hadhay madaxbannaanidii Soomaaliya ayuu Boqorku ka akhriyey khudbad Qabridahare oo ku taal dhulka Soomaalida Galbeed' wuxuu mar kale halkaa ka sheegay in Soomaaliya ay ka mid tahay Boqortooyada Itoobiya. Xayle Silaase dadaal badan ayuu sameeyay intii u dhexaysay 1956 - 1960 si uu u baajiyo madaxbannaanida iyo midawga labadii Soomaaliyeed ee uu midna gumeysan jiray talyaanigu midna Ingiriisku. Arrintaas oo noqotay mid taariikhi ah oo dhacday 1dii Luuliyo 1960kii. Markii la soo gaadhay 1960kii waxa caddaatay in dabaysha isbed-

delka ee Afrika ay u dhacayso dhinaca Aayo - ka tashiga iyo madaxbannaanida. Boqorkii khaa'inka ahaa wuxuu goostay in uusan ka hadhin kooxda badan si ay ugu suurtoowda in uu lug ku yeesho dhaqdhaqaaqa si uu u hirgeliyo danihiisana. Wuxuu markaa goostay inuu halhays ahaan u qaato Baan-Afrikaanism Isticmaarkii ay gaashaanbuurta ahaayeen, wuxu si qarsoodiya uga shaqaynayeen intaa, si ay ugu kaalmeeyaan in uu ku soo baxo dhaqdhaqaaqa midaynta Afrika Tallaabooyinkii madmadoobaa ee noocaas ahaa ayaa keenay in Addis Ababa looga dhigo saldhig ururkii cusbaa ee midaynta Afrika. Shirarka UMA, Itoobiya waxay mar walba muujinaysay maskaxda gumeysiga ay tahay. Waxa la wada og yahay in gumeystayaasha Reer Yurub ay mar walba dafiri jireen beeninna jireen taariikhda Reer Afrika. Reer Yurub si ay cudurdaarro ugu sameeyaan cadaadiska Afrikanka waxay fidin jireen beenta odhanaysa in aanay Afrika taariikh lahayn intii ka horraysay imaatinkii Reer Yurub ee qaaradan. Ra'isal Wasaarihii hore ee Itoobiya wuxuu muujiyay maskaxda noocaas ah markii uu ka hadlay shirkii lagu maamusaayay abuuridda UMA 1963: «Itoobiya taariikhda waxay madaxbannaanayd boqollal sanno, ummadda ahaanna waxay jirtay 3'000 oo sanno. Taasi waa dhab. Runta labaad, xuduudada taariikhiga ah ee Itoobiya waxay fidsan yihiin marka lagaga qabto badda cas, ila badweynta Hindiya. iyada oo ay ka mid yihiin dalalka intaa u dhexeeya oo dhan Xaqiigada saddexaad. taariikhda laguma hayo ummad Soomaaliyeed iyo dawlad Soomaaliyeed midna»

Waxa caddan ah in hadalladaasi ay yihiin kuwo ka yimid gumeys-

te meel kaga dhacaaya Afrika iyo Soomaaliya labadaba. Misgistu Xayle Maaryam wuxuu ku celiyey isla hadlladaas isagoo ka hadlaaya Shirkii Libarfiil ee Gaabon, 1977. Soomaalida Galbeed iyo Ereteriya waxay goosteen in ay halgan hubaysan ku tusaan jiritaankooda taariikhiga ah iyaga oo la diriraya sheeka baralayda Isticmaarka.

Itocbiya waxba lama ay hadhin sidii ay u beddeli lahayd xeerarka aasaaska u ah iyo ruuxa ay u taagan tahay U.M.A. Talisyada Itocbiya waxay mar walba damacsanaayen inay u isticmaalaan U.M.A qiiq ay ku qariyaan si ay ku kaysadaan faa'iidooyinka ay xaaraan-ta ku helaan. Waxaan tan ula jeednaa iska indha tirka ay iska indha tirayaan Xeerka Aayo ka tashiga, iyo aad u xoojinta arrinta ku saabsan «Sugnaanta dhuleed». Mar haddii aynu aragno in Itocbiya ay tahay dal mustacmar ah, go'aamada UMA ee ku saabsan soohdimaha waddamada waxa si dhab ah loogu dhaqi karaa marka ay dhammaato dib u xoraynta dhulalka la gumeysto, metelan marka ay Itocbiya gumeysiga ka qaaddo Ereteriya iyo Socmaali Galbeed.

TILMAANTII AY NOORWAY KAGA GO'DAY SWEDEN

Taariikhdu waxay wax badan markhaati ka tahay in haddii lagu guulaysto nidaamka dib u xoraynta in aasaas fiican loo dhigi karo iskaashi saaxiibnimo oo dhex mara dalkii hore loo gumeysan jiray iyo kii wax gumeysan jiray. Waxaa hadda bislaaday inuu dhex maro xidhiidh saaxiibtinimo Fiitnaam oo midowday xorna ah iyo Maraykanka. Aqoonsiga iyo hirgelinta xuquuqda dadku ay u leeyihiin inay ka taliyaan xaayahooda, waa udubdhexaadka caddaaladda aada-

miga, xasiloonaada dunida iyo nabadgalyada.

Hirgelinta mabda'an oo sal u ah hababka dib u xoraynta waa ka qudha ee aasaas u noqon karaa caddaalad lagu dhiso wax wada qabsi. xidhiidhyo Federaali ah iyo marka waqti fog laga eego. midnimo iyo isdhexgal.

V.I. Lenin ayaa aad u tilmaamay qodobkan isaga oo ka faallonaaya ka go'iddii Noorway ay ka go'day Sweden, maqaalkiisii, Xaqa ay dadku u leeyihiin inay ka taliyaan aayahooda. Lenin oo aad faallaynaaya habka Maarkisiyada wuxuu yidhi, «Xidhiidhada luqraafi, dhaqaale, iyo Af ee ka dhexeeya Noorway iyo Sweden waa mid iskaga dhow kan ka dhexeeya Ruushka weyn iyo ummadaha Slaafiska. Hase yeeshee ururka Sweden iyo Noorway ma ahayn mid ku dhacay Ikhtihaar . . . . Norway waxaa u jaray Sweden Monarkiskii xilligii dagaalladii Naabooliyan (Napoleon), iyaga oo aanay raalli ka ahayn Noorway. Sweden waxay keentay Askar Noorway si ay u muquuniso» (V.I. Lenin selected Works, Xol. 1: P. 623). Waxaynu markan aragnaa in iskudarka» been-beenta ah ee Sweden iyo Noorway uu ku dhisnaa qabashada gumeysiga ah ee Sweden ku qabsatay Noorway.

Lenin wuxuu yidhi: Inkasta oo Noorway ay haysatay madaxbannaani ballaadhan (Waxay lahayd baarlamaan u gaar ah) haddana is-diidmo joogta ah ayaa ka dhexeeyay labada waddan tobanyaal sano ka dib «Isku darkoodii» Noorway waxay aad ugu dadaashay inay iska tuurto heeryadii aristokraadiyadii Swedenka. Ugu dambayn Ogost 1905 ayay guushii haleeleen. Barlamaankii Noorway waxay go'aan ku gaadheen in

Boqorka Sweden aanu mar dambe noqon boqorka Noorway. Codsiga la weydiiyay mar dambe, dadka reer Noorway waxay dhammaan isku raaceen in yar maahaa (in ka badan 200,000 oo ay ka horjeedaan dhowr boqol) inay ka go'aan Sweden. Muddo yar dabadeed ayay Sweden khasab ku noqotay inay garowsato ka go'itaankiir. (Ibid)

Halkan waxa aynnu ku aragnaa tilmaan la taaban karo oo ku saabsan dad la gumeysan jirey oo u halgamay Aayo-ka tashigooda oo xaalku ku dhammaaday inuu gumeystuhu aqoonsado xaqooda. Tusaalahaa dhacay ee taariikhiga ah wuxuu Lenin ku soo gabagabeeyay sidatan:

«Tilmaantani waxa ina tusaysaa siyaabaha arrimaha kala go'a ummadahu ay ku dhici karaan, sida dhabta ahna ay ku dhaceen iyada oo la tixgelinaayo nidaamka cusub ee dhaqaalaha iyo Siyaasadda ka dhexeeya, iyo habka uu raacaayo kala gu'u marka lagu dhex shaqeeyo duruuf siyaasi ah oo xor iyo dimoqraadi ah.

Isbahaysigii Jaallanimo ee ka dhexeeyay shaqaalaha Noorway iyo Sweden, iyo taageeradii buuxday ee dabaqadeed ayaa keentay aqoonsigii xaq Noorway ay u lahayd Noorway inay go'do. Taasi waxay qancisay shaqaalaha Noorway in shaqaalaha Sweden aanay qabin jirrada wadnimada Sweden, iyo weliba inay ka hormariyaan saaxiibtinimada Borillitaariyaadka, faa'iidooyinka gaarka ah ee maalqabeenka iyo Aristokraadiga Sweden (623 - 625) waxa kale oo aynnu xusuusannahay in uu Lenin naftiisu siiyay Finland xaq ay kaga go'day Boqortooyadii Ruushka.

Bal synnu fiirinno arrinta Ereteriya iyo Soomaalida Galbeed in-nagoo ku eegeyna iftiinka arrima-ha kor ku xusan:

Marka u horraysa, xooqagga reer Yurub ayaa u jaray Soomaali Galbeed Itoobiya iyaga oo taageer-sanaaya Heshiisyo Qarsoodi ah oo dhacay 1897. Waxay siiyeen Itoobiya hub tira badan si ay u muqamiso dadyowga loo jaray. 1948 waxa loo baahday in la keeno Ciidamo Ingiriis ah si loogu khasbo Soomaali Galbeed badankeeda xukunka Xabashida. Badhkii hadhay waxa lagu celiyey xukunka Xabashida 1954kii dhawaa iyada oo dadka Soomaaliyeed ay aad u hor taagan yihiin arrintaas. Ereteriya waxa loo gooyay Itoobiya 1952.

Marka labaad xidhiidhka juquraafi, dhaqaale iyo af ee ka dhe-xeeya Soomaaliya, Ereteriya iyo gumaystaha Itoobiya uma xooq-weyna sida uu u xooqweynaa kan ka dhexeeyay Noorway iyo Sweden.

Marka saddexaad, Soomaali Galbeed marnaba kuma ay haysan wax madaxbannaani ah xukunka Xabashida hoostiisa, noccay doonto ha ahaatee.

Distoorkii Federaaliga ahaa ee Qarammada midoobey uu u soo jeediyay Ereteriya, ayuu Xayle Sillaase tirtiray mar alla markuu gacanta ku dhigay dalkaas.

Dadyowga Ereteriya iyo Soomaali Galbeed waxay soo arkeen siyaasado bahalnimo ah oo gumeysiya oo marnaba aanay arag dadka Noorway markay ku hoos jireen gumeysigii odaynimo ee Sweden.

Marka afraad halganka caabinta ee Ereteriya iyo Itoobiya wuxuu ahaa mid aad u xooq badan una muuqda, halgankaas oo ah mid ka dhashay tallaabooyinkii bahalnimo ee gumeystaha.

Dagaallada Cidhibtirka ee ay ku kaceen Xayle Sellasse iyo Mirgistu si ay ku tirtiraan dadyowga ay gumeystaan waxay sii adkeeyeen niyadda adag ay dadkaasi ku raadinayaan Aayo-ka tashiga iyo madaxbannaanida.

Ta shanaad, waxaynu halkan ka garan karraa in haddii Itoobiya ay aqoonsato kuna shaqayso xaq ay dadku u leeyihiin inay ka taliyaan aayahooda, in ay saldhig caafimaad qaba ay u noqon lahayd midaynta dadka Itoobiya, Ereteriya Soomaali Galbeed iyo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya.

Maanta waxa aynu marag ka nahay iskaashiga iyo taageerada ka dhaxaysa Sweden iyo Norway.

Itoobiya oo mar labaad si dhab ah loo xoreeyaa waxay jidka u

xaadhaysaa wax wada qabsi ballaadhan yio mideyn dhex marta dadyowga deggan Geeska Afrika dhammaantood.

Aayo-ka tashigu wuxuu keenaa midnimada.

Taariikhdu waxay si bayaan ah innoo tusaysaa in mabda'a Aayo-ka-tashiguruu hawlyareeyo dadaalka loogu jiro in lagu dhaliyo midnimo iyo wax wada qabsi. Dhaqdhaqaaqii Baan-Afrikaanku wuxuu mar walba ku fikiri jiray midaynta Afrika isagoo ku eegaaya nalka Aayo-ka-tashi Afrikaan ah oo aanay ku xidhnayn wax shuruud ihi. «Afrika in laga cidhibtiro nooc kasta oo isticmaar ah» ilaa hadda waa ujeedooyinka aasaaska u ah Xeerka UMA:

Si ay Itoobiya u dheerayso gumeysiga ay ku haysato Ereteriya iyo Soomaali Galbeed waxa khasab ku noqotay inay leexleexiso mabaadiida aasaaska u ah dhaqdhaqaaqyada midaynta Afrika. Sida aan kor ku muujinnay Shirweynihii Baan-Afrikaanku wuxuu si xiiso leh ugu riyaaqay dhaqdhaqaaqyada gobannimo doonka iyo midaynta Kamaaruun iyo Soomaalida. Xoraynta Ereteriya iyo Soomaali Galbeed waxay gacan ka gaysan doontaa kor u qaadidda midaynta ballaadhan ee Geeska Afrika taas oo ah tallaabooyinka loo sii maraayo si lagu dhaliyo ururka Afrika weyn.

WARBIXINTA BISHA

Booqashadii Jaalle Siyaad uu ku tegay dhawr dal oo carabeed

Xoghayaha Guud ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, madaxweynaha JDS, Jaalle Maxamed Siyaad Barrre ayaa 3dii Diisambar ku soo noqday magaalada Muqdisho, ka dib markii ay guul ugu dhammaatay booqasho toddobaad ahayd oo uu ku tegay dalalka Sacuudi Arabiya, Masar, Suudaan, iyo Isutagga Imaraadka Carabta.

Wafdigaa Madaxweynaha waxaa ka mid ahaa Wasiirka Maa-liyadda Jaalle Cabdiraxmaan Nuur Xirsi, iyo Wasiirka Garsoorka iyo Arrimaha diinta Jaalle Cabdisalaan Sh. Xuseen. Intii Booqashadaasi socotey Jaalle Siyaad, waxaa madaxda dalalka uu kala soo hadlay, arrimo dan u ah Ummadda Carabta gaar ahaan Bariga Dhexe iyo Geeska Afrika marxaladdaa ka taagan.

Jaalle Siyaad wuxuu kaloc madaxdaa la soo qaaday siyaabaha lagu sii xoojin karayo xidhiidhka Jamhuuriyadda Di moqraadiga Soomaaliya ay la leedahay dalalkaas.

Intii booqashadaa toddobaadka ahi socotey Madaxweynuhu Jaalle Siyaad waxa uu la kulmay Boqor Khaalid Bin Cabdul-

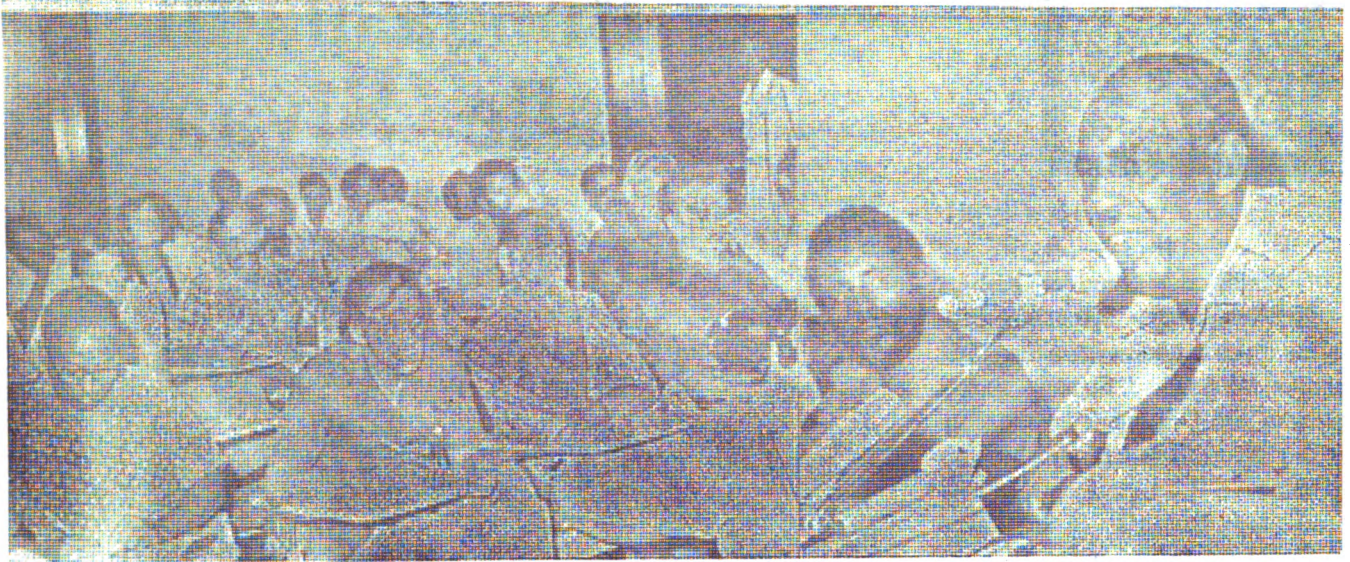

casiis, Madaxweyne Anwar Sadat, Madaxweyne Jacfar Nu-meeri, iyo Sheekh Saayid Bin Suldaan Al-nahyaan iyo madaxda kalee Imaraadka. Arrimihii la gorfeeyey waxaa ka mid ahaa xaaladda siyaasadeed ee ka taagan Bariga Dhexe, Geeska Afrika iyo guud ahaan arrimaha adduunka, iyo waliba iskaashiga adduunka Carabta. Wadahadaladaas guul ayay ku dhammaadeen.

Waraysi gocni ah oo ay la yeelatay wakaaladda wararka ee Imaaraadka, Jaalle Siyaad waxa uu ku sheegay in xaaladda ka taagan Adduunka Carabtu ay u baahan tahay wada tashi joogto ah oo ka dhexeeya madaxda Carabta. Madaxweynuhu wuxuu intaa raaciyey in xaaladda Geeska Afrika iyo ammaanka badda casi ay lagama maarmaan ka dhigeen in si joogto ah loola tashado walaalahayaga Carbeed.

JAALLE SIYAAD OO SHIR JARAA'ID QABTAY

Fiidkii, 24kii Noofembar, 1977 ka, Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Xoghayaha Guud ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed ahna Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimuqoraadiga Soomaaliya ayaa shir Jaraa'id ku qabtay Guriga Ummadda, Muqdisho. Shirka waxaa ka soo qaybgalay warfiu-yeenno ka kala socday dalal badan.

Jaalle Siyaad wuxuu u sharxay warfidiyeennada xididdada taariikheed ee mashaakilka hadda Itoobiya ka taagan. Jaalle Siyaad wuxuu tilmaamay ka-qayb-qaadashadii Itoobiya ka qaybgadatay kala googeyntii Qaaradda Afrika uu kala googooyey gumeysigii reer Yurub. Dadyowga ku hoos jiri jirey gumeysigii Boqortooyada Itoobiya waxay weligoodba u soc halgamayeen aayo-ka-tashigooda iyo madaxbannaanidooda - dadyowga oo ah Soomaali Galbeed, Soomaali Abbo, Cafarta iyo Reer Ereteriyaba. Taliska Addis Ababa wuxuu doonayaa dhibaatooyinka Itoobiya

gudaheeda ka taagan in uu caalamiyeyo. Midowga Soofiyeeti wuxuu ku daldalay welina ku daldalayaa Taliska Addis, u siin lahaa hub tiro iyo tayo badan oo ah noocii ugu dambeeyey. Sidoo kale, Kuubba ayaa iyan ku daldalaysa cutubyo militari ah. Haddaba faragelinta shisheeye ay faragelinayaan arrinta Geeska Afrika ka taagan khatar ma gelineyso oo keliya dhaqdhaqaaqyada Gobannimoodanka ah, waxayse khatar gelineysaa nabadda dawlada deriska ah sida Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya iyo jidadka caalamiga ah ee Gobolkan Geeska Afrika.

Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya waxay ka codsatay in badan Midowga Soofiyeeti iyo Kuubba inay arrintaa faraha kala baxaan taasoo ay ka dhego adaygeen. Waxaa kaloo uu Jaalle Siyaad ka hadlay go'aankii ay dhawaanta socsaartay Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliyeed ee ahna burrinta heshiiskii saaxiibtinimo ee ka

dhaxeeyey Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliyeed iyo Midowga Soofiyeeti iyo ka goosadkii Jamhuuriyadda Dimuqoraadiga Soomaaliyeed ka goosatay Dawladda Kuubba xiriirkii Diblomaasinimo.

Mar uu Jaalle Siyaad su'aalo ka jawaabayey wuxuu caddeeyey in go'aankaa ujeeddadiisu aysan ahayn in ay Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliyeed tuureyso mabada'a hantiwadaagga, waayo hantiwadaaggu ma aha maal qof keli ahi ama ummad keliyihi iska leedahay. Soomaaliya iyada ayaa qaadatay mabada'aa - waayo waa hab dhaqan-dhaqaale bulshadeed. Taariikhda Soomaaliyeed ayaa keentay in Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliyeed qaadato habkaas oo ah marinka horumarka degdegga. Ummadda Soomaaliyeedna si weyn ayey uga faa'iiday habkaa isaga ah tan iyo muddadii siddeedda (8) sano ahayd ee Kacaanku jirey, dadyow aad u badan ayaa qiraya sida aan xadka lahayn

ee guulaha loo gaaray tan iyo dhalashadii Kacaanka 21ka Oktoobar, 1969kii, Soomaaliyana waa ay sii hayneysa jidka horumarka.

Dadka Soomaaliyeed waxay ku han iyo qab weyn yihiin jiritaankooda iyo sharaftooda qarannimo. Xaqna way u leeyihiin inay caawiyaan walaalahooda ka halgamaya cadaadiska gumeysiga iyagoo higsanaya aayo-ka-tashigooda iyo midnimadooda.

Soomaaliya waa ay wadi doontaa doorka firfircoona ee ay ka qaadato imbiriyaaaliyad - diidka iyadoo ka mid ah dunida siyaasaddeedu dhexdhexaadka tahay. Waa huban-

ti in Soomaaliya ay door weyn ka ciyaareyso Afrika dhexdeeda iyo dunida Carabta ahba.

Jaalle Siyaad intuu jawaabaha bixinayey wuxuu tilmaamay:-

B) In tirada Ciidammada Kuubba ee jooga Itocbiya ay aad iyo aad uga badan tahay 400 ilaa 500 sida ay joornaallada iyo idaacadaha reer Galbeedku sheegaan, hase ahaatee ay taariikhdu runta ka sheegi doonto, mana noqon doonto mid ninba wuxuu doono ka sheego.

T) In xiriirka ka dhexeeya Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya iyo Dawladaha Sucuudii-araabiya iyo Iiraan uu yahay mid

aad u qoto dheer oo ku dhisan is-kaashi, wax wada qabsi iyo walaalnimo iyadoo ummaddaha labadaa dal iyo Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliyeed ay wadaagaan diinta muqaddaska ah ee Islaamka.

X) In Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya ay mar walba ku dadaali jirtey kuna dadaali doonto inay mar walba la lahaato xiriir fiican oo derisnimo dalka Kii niya, filaysona Soomaaliya in madaxda Kiiniya aysan dheg jalaq u siin doonin dagaalyadda aan salka lahayn ee Taliska macangagga ah ee Addis Ababa uu faafinayo si uu dhibaato uga dhex abuuro Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya iyo Kiiniya.

CIIDAMMADA SHISHEEYAHAA — IYO GEESKA AFRIKA —

U-yeedhashada ciidammada Shisheeyaha ah ee la hollinayo in lagu badbaadiyo gumeysiga Addisababa waxay taariikhda ku noqon doontaa, arrin ceebaysan oo mabda' la'aan salka ku haysa. Kaalmaysiga ciidammo shisheeyana waxay tahay mid ku dhoobaysanaysa xeerarka adduunka kuna tumanaysa xuquuqda aadmiga. Waa astaan adduunyadoc dhammi ku taqaan talisyada hechaabaya ee aan tamar la lahayn inay u irkadaan kaalmaysiga ciidammo shisheeye iyo dhuuni raacyo, aan kollaba wax la qaybsan kareen kacaanyahannada iyo gobannimo u dirirka. Taariikhda waxa ka buuxda casharro cilmiya oo ka marag kacaya baab'askarta shisheeyuhu u geysato kuwa wacda iyo Jahawareerka iyo dhegsumada ay dhaxalsiiyaan. Nin u hadlay Wasaaradda Warfaafinta iyo Hanuuninta Ummadda oo ka jawaabayey hadal ka

soo baxay Wasaaradda Arriimaha Dibedda ee Kuuba oo ku andacooday in Ciidammo Kuuba ay leedahay aanay joogin Itocbiya, waxa uu sheegay in warkaasi ay is-burinayaan wararkii hore uga soo baxay Kuubba ee qirayey hawlwareenno kuubaana iyo wax lagu sheego farsamayaqaanno inay ka shaqaynayaan halkaas. «Warka Wasaaradda Arrimaha Dibedda ee Kuubba iyo kuwo kale madaxdooda laga hayaaba, waxay oogta ka caddeeyeen in Kuuba ay diyaar u tahay in ay milletari ahaan u taageerto Taliska Addis Sababa», ayuu yidhi ninkaasi, wuxuu raaciyey «shaki kuma jiro in kumaankun ciidammada Kuubaanka ahi ay kaalmaynayaan Ciidammada gumeysiga Xabashida ee la dagaallamaya Jabhadda Gobonnimadoonka Soomaali Galbeed, Soomaali Abbo, Eritrea iyo

xoogagga Xabashida ee horusocodka ah»:

Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Siyaad waxa 21kii Oktoobar uu ku dhawaaqay shaki inaanu ku jirin dhibaataada dhextaal xoogagga xornimada iyo gumeysiga Addisababa ee imminka loo beddelayo mashkilaad caalamiya. oo J.D.S. daayoo gobolka dhan halis gelinayaa dagaal ka aloosma geeska Afrika oo xoogag shisheeye ay ka qaybqaataan waxa raadxumo uu ku reebayaa Geeska, nabadda Bariga dhexe, Afrika iyo adduunkoodhan. Madaxweynuhu wuxuu daboolka ka qaaday in Ciidammada Kuubba ay la safan yihiin taageerayaanna gumeysatada Addisababa.

Ninkaa u hadlay Wasaaradda Warfaafinta wuxuu kaloo tilmaamay in JGSG iyo Soomaali Abbo

ay marar kala duwan uga digeen kuubba inay ka waantowdo godobaha nacabnimo ee ay ka geleysa xagga siyaasadda iyo xagga milatarigaba, ayna aad u cambaareeyeen faragelinta Kuubba ay ku hayso halgankooda gobannimadoonka ah. Ujeeddada ciidammada Kuubba ay u la safan yihiin kuwa gumeysiga Addisababa waxay tahay inay cabbudhiyaan dhaqdhaqaaqyada waddaniga ah ee u di-

riraya madaxbannaani iyo in aaya-hooda ay ka taliyaan. Taa waxay uga golleeyihiin inay goobahaasi gumeysiga ku waariyaan.

Ninkaasi waxa uu carrabka ku adkeeyey inay tahay wax la ogyahay adduunkuna aanay ka qarsoonayn in JDS ay weligeedba taageeri jirtay dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah sida kuwa Falastiin, Simbaabwe, Koonfur Afrika.

Afrikada kale, iyo kuwa Aasiyada koonfur Bari.

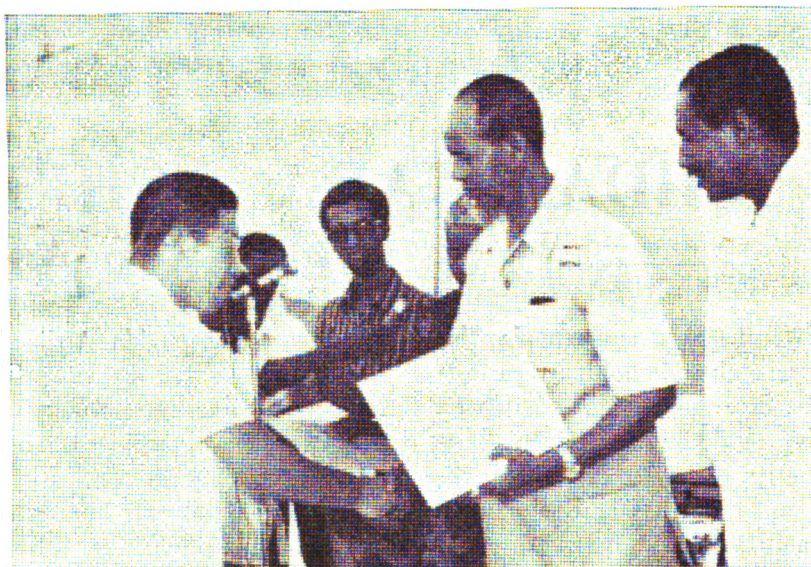
Ninkaas u hadlay Wasaaradda Warfaafinta iyo Hanuuninta dadweynaha wuxuu hadalkiisa ku soo gebagebeeyey, in JDS marka la eego halka xaalku marayo ay mar kale ugu baaqayso Kuubba inay ciidammadeeda iyo hawlwadeenkeeda ay kala noqoto Xabashida farahana ay kala baxdo arrimaha Geeska Afrika.

Carwadii 14aad ee caalamiga ahayd

Carwadii 14aad ee caalamiga ahayd ayaa ka furantay Muqdisho 20kii Oktoobar 1977, waxayna dhammaatay 4tii Nofembar markii laba toddobaad ay socotay. Waxaa ka soo qaybgalay dalalka Maraykanka, Shiinaha, Jabbaan, Roomaaniya, Talyaaniga, Bakistaan, Suudaan, iyo Midowga Soofiyeeti. Waxaa kaloo ka soo qaybgalay Wasaaradaha iyo Wakaaladaha dalkan JDS iyo shirkado ajnebi ah.

Madaxweyne ku xigeenka JDS Jaalle S/Gaas Xuseen Kulmiye Afrax ayaa Carwadaa rasmi ahaan u xidhay, waxana xaf-laddii xidhitaanka lagu qabtay Golaha Murtida iyo Maaweelada ee carwada. Waxaa Xafladda goobjoog ka ahaa wakiilladii dawladaha ka qaybgalay, diblomaasiyiinta, waddammada dibedda u jooga Soomaaliya iyo saraakiil darajooyin ku leh maamulka Dawladda.

Sidii sannadihii hore Carwada Caalamiga ah ee 14aad waxay ku soo beegantay dabbaaldeggii iyo damaashaadkii loo samaynayey Sannadguuradii 8aad ee Kacaankii 21kii Oktoobar, 1969kii.

Jaalle Kulmiye oo xaf-laddii xidhitaanka Carwadii 14aad ka qaybqaatayaashii Shahaadocayin guddoonsiinaya.

Hadal uu munaasabaddaa ka jeediyey Madaxweyne Ku-Xigeenku wuxuu u mahadceliyey Wasaaradda Ganacsiga iyo rugta ganacsiga, Sancada iyo Beeraha sidii ay ugu dadaaleen in carwadaasi lagu qabto Muqdisho. Wuxuu kaloo ammaan u jeediyey waddammadii ka soo qaybgalay iyo alaabtii ay soo bandhigeen si ay u muujiyaan horumarka teknikada, Sancada

iyo Beeraha ay ka gaadheen. «Waxa kaloo lama huraan ah in la xuso kaalintii weyne ee ay ka ciyaareen carwada Wasaaradaha, Wakaaladaha iyo Gobollada JDS,» ayuu yidhi Madaxweyne Ku-Xigeenku.

Jaalle Kulmiye wuxuu shaado sharafyo u qaybiyey ka qaybgalayaashii carwada 14aad ee caalamiga ah.

Wafdigii suuriya ee soo booqday dalka

WAFD/GII SUUR/YA OO BOOQASHO UGU TEGEY MADAX-
WEYNAHA J.D.S. JAALLE SIYAAD.

Wafdi Suuri ah oo uu hoggaaminayey Suhayl Sakariya, oo ka tirsan Golaha Dhexe ee Xisbiga Bacat ee u taliya dalka Suuriya, ayaa booqasho rasm ah ku yimid dalka J.D.S. bishii Oktoobar 19kii. Wafdigaa oo ujeeddada socdalkocdu la xiriirtay ka qaybgalka dabbaaldeggi Sannadguuradii 8aad ee Kacaankii 21kii Oktoobar 1969 kii ay booqashadoodu u dhammaatay isla bishii Oktoobar 25dii.

Intii ay dalka joogeen wafdigaa waxay wadahalallo la yeeshen madax Soomaaliyeed oo ay la falanqeeyeen xidhiidh-

ka labada geesood arrimo ku lug leh iyo danaha labada dal, waxayna fursad u heleen in ay soo booqdaan goobo ka tirsan gobolka Shabeellaha Hoose.

«Jamhuuriyadda Carabta ee Suuriya waxay si xoog leh u taageereysaa dhammaan dadyowga u halgamaya gobannidooda iyo madaxbannaanidooda mana aqbalayso in Taliska Mengistu uu dadka dullaysto,» ayuu shaaca ka qaaday Suhayl Sakariya wax yar ka hor intaanu ka ambabixin Muqdisho.

Sakariya wuxuu wariyeyaaasha Wasaaradda Warfaafinta u

sheegay in aanay la ahayn in Soomaaliya rabto dhul Itoobiya leedahay inay qabsato, hase yeeshee waa dadka ku hoos jira gumeysiga Addis Ababa kuwa dagaalka gobannimadoonka wadaa si ay xornimadooda u gaaraan. Wafdigaaas reer Suuriya ninkaa Hoggaaminayey wuxuu hadaha S.G. iyo S. ABBO uu yahay halgan Carbeed oo loogu dirirayo xornimo «waana in dadkaa lagu taageeraa in aayahooda ay ka taliyaan». Mar wax laga weydiiyey shirka nabad-doonka ah ee Jeneefa Sakariya wuxuu sheegay in Shirkaas aan xaal wax tar ah lagu gaadhayn Falastiiniyaanta la'aantood, dalkiisuna aanu ka qaybgelayn shirkaas haddaan Falastiiniyiintu sharci ahaan uga qaybgelin. Waxa intaa uu ku daray in Israa'iil ay doonayso nabad iyo degganaanshada dalka Lubnaan inay halis geliso si dalkaasi qalalaasihii uu horeba ugu naafocbey ay ku celiso. Waxaa uu yidhi «Israa'iil weerarro gardarro ayay u geysatay dalka Lubnaan Koonfurtiisa, wuxuuna ugu baaqay dalalka Carabta in ay si buuxda oo tayadiisa leh uga hortagaan gardarrada Israa'iil oo ka safeeyaan dhulka Lubnaan.

Sakariya wuxuu sheegay in wahadalladii uu la lahaa Madaxda Soomaaliyeed lagu guuleyey wuxuuna intaas raaciyey in Suuriya iyo Soomaaliya arrimo badan iyo dan ka dhaxaysaa kulmiso labadubana ay ka tirsan yihiin Jaamicadda Carabta iyo ururrada kalee adduunka. Waxaa kaloo uu ka mahad celiyey soo dhoweyntii diirranayd ee isaga iyo wafdigiiis la kulmeen intii ay joogeen dalkan Soomaaliya.

Pajetta oo booqday soomaaliya

Jaalle Gin Carlo Pajetta, Guddoomiyaha Guddiga arrimaha dibedda ee Xisbiga Shuuciga ah ee Talyaaniga ayaa bishii Nofembar 27keedii booqasho ku yimid Soomaaliya.

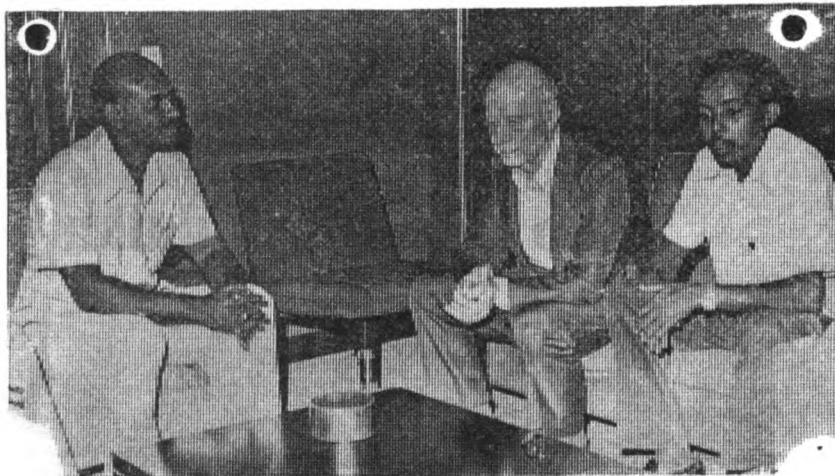
Jaalle Pajetta wuxuu u sheegay wariyayaal ka socday Wasaaradda Warfaafinta in ujeeddada socdaalkoodu yahay sidii loo xoojin lahaa xidhiidhka labada xisbi: XHKS iyo Xisbiga Shuuciga ee Talyaaniga. Wuxuu pajetta yidhi, «Xilligan adag ee la maraayo waa lama huraan in la isweydaarsadaa wada hadallo si iskaashigæenna aynu u xoojinno».

Isagoo ka faallocnaya xaaladda Geeska Afrika ka aloosan wuxuu sheegay, «In xisbigiisu qabo in arrintu tahay mid Afrika u gaar ah, xisbigiisuna u arkayo in la tixgeliyo xornimada horumarka iyo midnimada Afrika».

Wafdigaa uu hoggaaminayay Jaalle Pajetta wuxuu wadahallo la yeeshay XHKS.

Wada hadalladaas dhinaca Soomaaliya waxaa uga qayb galay Kaaliyaha Xoghayaha Guud ee XHKS, ahna Madaxweyne Ku-Xigeenka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya, Jaalle S/Guuto Ismaaciil Cali Abokor, Guddoomiyaha Hoggaanka Maamulka Arrimaha Golaha Dhexe XHKS Jaalle Ibraahim Meygaag Samatar, Guddoomiyaha Hoggaanka Aydo loojiyada Jaalle Maxamed Aadan Sheekh, Guddoomiyaha Hoggaanka Arrimaha Dibedda Jaalle Saalax Maxamed Cali.

Dhinaca Xisbiga Shuuciga ee dalka Talyaaniga waxaa iya-guna uga qayb galay Guddoomiyaha Guddiga Xisbiga Shuuciga

KULANKI/ JAALLE ISMAACIIL CALI ABOKOR /YO/ JAALLE CARLO PAJETTA.

Talyaaniga u qaabbilsan arrimaha dibedda Jaalle Gian-Carlo Pajetta iyo Jaalle Gianni Ciadresco oo ka tirsan Guddiga Dhexe ee Xisbiga Shuuciga.

Wadahadalladaasi oo ku dhammaaday jawi saaxiibtinimo oo ay ku dheehnayd niyaddii iyo daacadnimadii had iyo goor astaanta u ahayd xidhiidhka labada xisbi, waxay caddeeyeen sii xoojinta xidhiidhka X.H.K.S. iyo XSHT. Booqashada Xisbiga Shuuciga Talyaaniga waxay ka mid ahayd booqashocyiin ra'yi la isku waydaarsanayey.

Wada hadalladaasi markii ay dhammaadeen ka dib war jaraa'id oo ay wadajir u soo saareen labada xisbi waxa uu sheegay in wada hadalladaasi oo ku dhacay jawi isafgarad iyo kalgacaltooyo leh lagaga hadlay amuuro ku saabsan arrimaha labada xisbi, waxaana lagu soo qaaday baahida loo qabo sidii loo xoojin lahaa xiriirka ka dhexeeya labada xisbi iyo saaxiibtinnimada labada ummadood ee Soomaaliya iyo Talyaaniga.

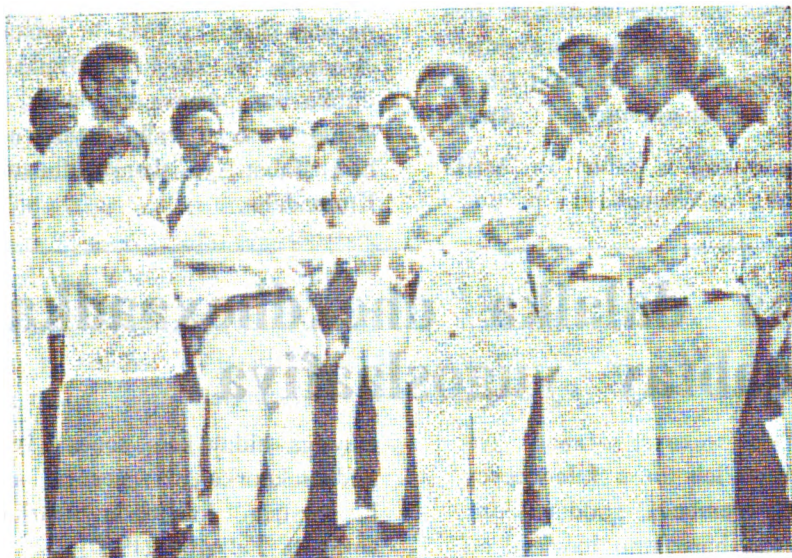
Jaalle Pajetta wuxuu sheegay werwerka iyo walaaca shuuci-

yiinta Talyaaniga ka haystay dagaallada ka socda Geeska Afrika. Wuxuu Jaalle Pajetta caddeeyey inay suuro gal tahay in xal siyaasi ah loo heli karo xiisadda Geeska Afrika ka aloosan, iyadoo la tixgelinayo xuquuqda qawmiyadaha, taasoo aan nabad gobolkan ka dhalinayn oo keliya ee xoojinaysa jabhadda imberyaaliyadda lidka ku ah ee Afrika, oo lama huraan ah.

Jaalle Ismaaciil Cali Abokor wuxuu caddeeyey in Soomaaliya ayan marnaba indhaha ka qabsanayn gardarrada cad ee lagu hayo Socmaalida Galbeed iyo Socmaali Abbo, waxaanu sheegay in Ummadda Socmaaliyeed ay tahay mid aan qaybsami karin, sidaa darteedna ay diyaar ula yihiin gobannimodoonnada inay u fidiyaan taageero sidii ay u soo dhacsan lahaayeen xuquuqdooda.

Jaalle Ismaaciil waxa kale oo uu sheegay sida JDS ay ugu dadaashay in nabad lagu dhammeeyo arrintaase, iyadoo hadafkeedu yahay in lagu wada dhaqmo nabad iyo caddaalad.

Gegida cusub ee ciyaaraha

Furitaankii Gegida.

Badhtamihii Noofambar 1977 ayaa la furay, gegida cusub ee ciyaaraha «Gegida Muqdisho» Xafladdii furitaanka waxaa ka soo qayb galay Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Gegidaasi waxaa iska kaashaday dhismahooda JDS iyo Jamhuuriyadda dadka ee Shiinaha. Xafladdaas waxa kaalo ka soo qaybgalay wafdigii Shiinaha ahaa ee uu horkacayey ku Xigeenka Wasiirka Ciyaaraha iyo dhaqanka ee dalka Shiinaha yu-Pu Hsuh, xildhibaanno ka tirsan golaha Dhexe ee XHKS, saraakiil ka socota ururrada ciyaaraha ee Adduunka iyo madax ka tirsan dawladda. Khudbad uu halkaa ka jeediyey Wasiirka Isboortiga Jaalle Faarax Wacays Duule waxa uu si faahfaahsan uga warramay xidhiidhka qotada dheer ee ka dhexeeya labada dal Soomaaliya iyo Shiinaha ee salka ku haya wax-wada-qabsiga. Wasiirku waxa uu ammaanay horumar ka Jamhuuriyadda Shiinuhu gaadhay oo uu yidhi ku dayasho ayuu u noqon karaa adduunyada saddexaad iyo addu-

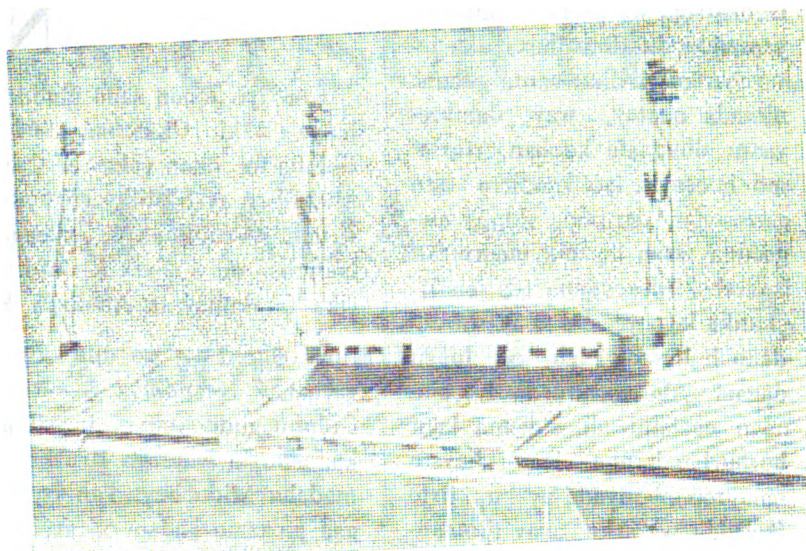
unkoo dhan. Wuxuu kaalo tilmaamay sida gumeysiga ay liddi ugu tahay iyo siday isu garabtaagto ummadaha horusocodka ah iyo qaddiyadda xaq ah.

Hoggaamiyaha wafdiga Shiinaha Yu-Pu-Hsuh oo isna halkaa ka hadlay waxa uu u bogey niyadwanaagga shacbiga Soomaalidu ay u qabaan Ummadda Shiinaha, wuxuuna ku dhawaaqay in Shiinuhu

ay waajibkood u haystaan taageeridda JDS.

Gegida cusub ee Muqdisho waxay ku fadhidaa 210.000 oo wareeg ah, oo 23,750, oo wareeg ah la fadhiisan karo. Furitaanka gegidaasi waxaa ku soo beegmay koox ciyaartoy ah oo ka timi dalka Shiinaha iyo ciyaarihii Bariga iyo Badhtamaha Afrika oo iyana Sannadkan gegidaas ku nasiibsaday.

Waana markii u horreysay ee ciyaarahaasoo kale lagu qabto dalkan Soomaaliya. Ciyaarahaasi waxay u qaybsamayeen kuwa fudfudud oo imminka Afrikii magac weyn ku sidato iyo kuwa kale oo kubaddu ka mid tahay. JDS inkastoo ciyaaraha lagaga horreeyay haddana intii Kacaanku dalka maamulayey tallaabo hor leh oo muuqatayaa laga qaaday dhinaca Afrika haddaan u soo noqonno waxaa la odhan karaa maamuus weyn ayay qaaraddu xagga ciyaaraha ku leedahay, waxana kartida ciyaaryahannada Afrika ay gaadhsiisay inay la loollami karaan waddam-

Gegida Muqdisho

mada iyo xoogagga ugu awood badan adduunyada ciyaaraha. Hannaano iyo waddiiqoyin hore leh ayey qaadayaan ciyaaraha Afrika waxana ka mid ah ciyaaraha dhexmara waddammo kechiis gaar ah

arrintaa ka yeeshay sida kuwa Bariga iyo badhtamaha Afrika. Nocco

yo badan oo ciyaaro ah oo aan markii hore xiiso sidaasa la siin

jirin ayaa imminka ku fidaya Qaaradda, ka qaybgalka ciyaaryahan-nada ragga iyo dumarkaba leh ee Bariga iyo Badhtamaha Afrika

wuxuu marag u yahay in Afriki Imminka u bisishahay horumar

Kacaannimo oo xagga ciyaaraha ay ka gaadho taasoo socdedeji-naysa yuhuunta midnimada, waxa-na aan shaki ku jirin in waxtarka ciyaaraha ee xagga caafimaadka, jidhka iyo anshaxa ka sakow, ay ciyaarahu mar walba astaan u yihiin isfahan iyo iskaashi dhexmara Ummadaha.

Shirkii idaacadaha dalalka dhexdhexaadka ee lagu qabtay yugoslaafiya

Wufuud ka wakiil ah 70 dal ayaa ka qaybgalay shirkii u horreeyay ee Idaacadaha dalalka dhexdhexaadka ah oo lagu qabtay Magaalada Sarayeevo; Yugoslaafiya 27kii ilaa 30kii Oktoobar.

Xaashi bogaadin ah oo ka tirmi Madaxweynaha Yugoslaafiya Tiito ayaa furitaankii shirkaa laga akhriyey. Waxay xaashidaasi tilmaantay in shirkaa Idaacaduhu uu ka dhashay hirgelinta go'aankii lagu gaadhay shirkii shanaad ee waddammada dhexdhexaadka ah ee lagu qabtay Kolombo kaasoo dhigayey in iskaashi habsan laga yeesho isdhaafsigu wararka. Dalalka siyaasaddoodu dhexdhexaadka tahay iyo kuwa dhawaanta gobannimada qaatay, way dambeeyaan: dhaqaale kooban, farsamo hoosaysa iyo kaadirro aan carbisnayn dartood, sidaas awoodna waxa lagama maarmaan isgarabsi Idaacadaha iyo telefii-shanka laga yeesho si ay u noqdaan hub xoog leh oo loogu dagaal galo xornimada iyo sinnaan caalami ah, sidaana lagu burburiyo jaraha lagu haysto ama monoboliyada ay ku jirto faafidda wararku, ayay tilmaantay xaashidu.

Shirku waxa si isfahan iyo midnimo leh uu u falanqeyey markii dambena guddoonsaday dhawaaq barnaamij hawleed oo ku saabsan iskaashiga dalalkaas iyo go'aan ku lug leh sida laysugu duwayo wax wada qabsiga Idaacadaha dalalka siyaasaddoodu dhexdhexaadka yihiin.

Dhawaaqu waxa uu tilmaamay in Idaacadaha iyo telefii-shannada dalalkaasi ay kaalin weyn ka ciyaaraan muujinta taageerada dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimo uu u fidiyo halganka dadyowga la diririya gu-

meysiga hidda kala sooca iyo midabtakoorka iyo gacanta ay ka geystaan kaalmada ururka xoraynta Falastiin (PLO).

Barnaamij hawleedku wuxuu ku nuuxnuuxsaday in waddan waliba horumarinta hannaanka Idaacadihiisa uu u cuskado awooddiisa gaarka ah, dabadeedna isagoo xeerinaya midnimada guud uu taageero u fidiyo waddammada ugu tamarta yar dalalka dhexdhexaadka ah iyo ururrada gobannimadoonka ah.

Maalintii isgarabtaagga Namiibiya

Kow iyo toban sano muddo laga joogo, 27kii Oktoobar 1969 ayaa Golaha loo dhan yahay ee Qarama-Midobey ay baabi'yeen awooddii Ururkii Adduunka ee «League of Nations» uu u siiyey koonfurta Afrika farakuhaynta Afrikada Koonfur Galbeed — oo dib loogu magacaabay Naamiibiya — wuxuuna Goluhu guddoomiyey in xilka dal-kaas uu la wareego Ururka Ummadaha Midobey. Tan iyo waagaa go'aamo badan oo arrintaa la xidhiidha ayaa Qaramada Midoc-

bey ka soo baxay, hase yeeshee midabtakoorka Koonfur Afrika ayaa diidey inuu go'aammadaa ku socdo, welina shareidarro ayuu ku maamulaa dalkaas.

27kii Oktoobar ee sannadkan ayaa Guddida Qaramada Midobey dalka u qaabbilsani kulan yeelatay si loo asteeyo maalinta uhiilinta ama isgarabtaagga dadka reer Naamiibiya iyo ururkooda gobannimadoonka ah ee la aqoonsan yahay - SWAPO.

Xoghayaha Guud ee Qarmada

Midobay Dr. Kurt Waldhahym waxa kulankaa uu ka sheegay in mawqifka ay Koonfurta Afrika dalkaa iska taagtay yahay ku xad-gudub aan hore loo arag oo loo geysanayo awocdda Qarammada Midobay, wuxuuna mar kale cad-deeyey kaalinta ururka Qarammada Midobay uu arrintaa ka taagan yahay. Kaasoo waafaqsan doorasho ka dhisan qof kasta iyo codkiis, xeerarka midabkalasocda oo la joojiyo iyo dadka siyaasad darteed Naamibiya looga masaafuriyey oo

soo noqda iyagoon xadhig ka baqeyn.

Goaammada Qarammada Midobey ee Naamibiya ku saabsan waxa ka mid ah kii Golaha Amniga ee 385 layskuna raacay Idii Jan-naayo 1976kii, kaasoo ku dhawaaqay in la joojiyo waxa la yidhaa «Bantustanska». Arrinta dalkaas Guddiyo iyo ururro badan ayay soo gashay. Waxa ka hadlay guddoomiyaha Guddiga Qarammada Midobey u qaabilsan tirtirka gumeytiga Saalim Axmed Saalim oo ka codsaday waddammada weli xi-

dhiidhka la leh koonfurta Afrika in ay xidhiidhaas goyaan. Waxa ka loo isna wax ka yidhi kulankaa isgarabtaagana goobjoog ka ahaa kaaliyaha Xoghayaha Guud ee Qarammada Midobey (UMA) Bitar Oun, oo sheegay in halganka reer Naamibiya sii riiqdhacraantiisu ay ka dhalatay madax-adayga taliska Focstar, kuna baaqay in kulkan-kaasi noqdo kii ugu dambeeyey ee laysku garab taagayey reer Naamibiya ka sannadka dambe ee uu noqdo kii loogu dhabaaldegayey gobannimada Naamibiya.

IID – WANAAGSAN

WAXAANU IDINKU

HAMBALYAY NAYNAA

SANNADKA CUSUB EE

HIJRIYADA

GUDDIGA QORAALKA

EE HALGAN

Hiddaha iyo Dhaqanka

Imberyaaliyadda iyo Dhaqanka Ummadaha

Rashiid Sh. Cabdullaahi

Bishii Oktoobar ee ina dhaaftay 11dii ilaa 15dii magaalada Algeeris xarunta dalka Aljeeriya waxaa lagu qabtay aqoon-isweydaarsi lagaga wada hadlayey dhibaatooyinka imberyaaliyadda caalamiga u geystay dhaqammada ummadaha u gacan galay. Aqoon-is-weydaarsigaa waxaa yagleeshiisa lahaa isutagga difaaca xaq dadyowgu u leeyihiin xornimada iyo madaxbannaanidooda, waxaana martiqaadday Dawladda Aljeeriya.

Aqoon is-weydaarsigaas oo lagu qabtay golaha Ummadaha, oo ku yaal naadiga ku magacaabsan Sanoobar, waxaa laga soo jeediyey daraasooyin ku saabsan dhaqammada ummadaha iyo waxyeeloo-yinka imberyaaliyaddu u geysatay. Tallaabooyinka imberyaaliyaddu gaarsiiyey dadyowga Adduunka aad bay u leeyihiin laxaad. In badan waxaa laga hadlay dib u dhaca dhaqaale iyo bulshanimu iyo madaxjebinta siyaasadeed ee imberyaaliyaddu badday dadyowga Adduunka. Sidaas darteed imberyaaliyaddu waa xaqiiqo siyaasi ah oo salka ku haysa hab dhaqaale iyo bulshanimu, kaasoo dlu-diisa cadaadinta iyo dulgima ahi ka gudubtay dal keli ah iyo gudihiisa una tallowday shucuubta adduunka dhammaantood.

Dadyowga uu dalkooda habka hantigoosiga ka taabboqaaday una

gudbay heerka imberyaaliyadda habkaas isaga ahi wuxuu noqday kadeed sii xidideysta. Ilaa xad xaqa nolosha qofku duudsi noqoto, iyo iyada oo mirihii muruqa iyo maskaxda aadamiga abuurta ka noqoto wax qalaad oo dayrka ah dadka abuuray, isla markaasna muruq iyo maskaxeed marar badan isu rogo wax nolosha aadamiga cadow ku ah. Tusaale keli baa nagaga filan ammuurtan: immisaa xoog iyo xoolo ku baxa sameyska hubka iyo gaashaanbuuraha Millateriga ah? Intee mal-yaan qoys isla waqtigaas ku nool gaajo joogto ah? amase aan niraahno intee dad ah baa sannad kasta gaajo u dhimata? immisaa tacab muruqa dadka shaqeeya soo saaray badda la raaciyaa, isaga oo kii ku dhididay ka hoy iyo hu'a'yahay?

Intaas waxaa raaca in talada guddoomintu ku ururto gacanta inta aad u tirada yar ee ku taagsatay shirkadaha manoolka ah ee xuduud gudubka ah, (Multinational companies), dadka intiiisa badanina ka go'doonto saameynta socodka nolosha siyaasada iyo bulshanimu.

Ummadihii dib uga dhacay korriinka habka hantigoosiga ah si lica habka imberyaaliyadda caalamiga ahi badday intaasna ka ballaaran kana qoto fog. Xoog baa

lagu qabsaday oo looga dhaartay aayo ka talintooda. Barwaaqada dalkooda iyo xooggooda ayaa si fool xun loogu takrifalay, waxaa la horjoogsaday horumarkii dhaqaale iyo bulshanimu ay ee si madaxbannaan ah dadyowgaasi u sameyn lahaayeen. Waxay gaartay dhismihii bulshannimo ee dalalkaas in la kharbudo oo qaabab duuga nolosha lagu hayo, sida qabyaaladda, dhulgooliga iyo wax la mid ah, si markasta looga dhigto hub laga hor geeyo gilgilashada gobannimada iyo horusocodka.

Arrimahaas aanu kor ku tilmaannay dhammaantood in badan baa adduunka hantiwadaagga ah iyo xoogagga dimoqraadiga ahi falanqeeyeen, ammuurtase oo malaha loogu dhugasho yaraa waa waxyeellada imberyaaliyaddu u geysatay dhaqammada ummadaha

Mushkiladdaasi waa ta aqoon-isweydaarsiga aanu halkan kaga hadlaynaa isla gorfaynayey.

Aqoon isweydaarsiga waxaa ka soo qaybgalay, tiro ahaan, dad badan dhow ilaa laba boqol oo qof ka na kala socda qaaradaha Ururb Ameerikada Waqooyi, Laatiin Ameerika, Afrika iyo Aasiya. Aqoon isweydaarsiga waxaa ka guddoomiye ahaa Lelio Basso, oo ah nin ka tirsan Golaha odayaasha ee dalka Talyaaniga, ahna ninka

aasaasay isutagga difaaca xaqe dadyowga u leeyihiin xornimada iyo madaxbannaanida. Aqoon isweydaarsiga waxaa kale oo ka qayb qaatay niman madax ah oo ay ka mid yihiin Jaalle Maxamed Aadan Sheekh, Guddoomiyaha Hoggaanka Aydiloojiyada Golaaha Dhexe ee X.H.K.S. Wasiirka Waxbarashada ee dalka Giini Biisaaw iyo Wasiirka la taliye Madaxweynaha dalka Aljeeriya Mudane Daalib Ibraahimi.

Qoddobbo badan oo dhaqanka dadyowga adduunka ee adeegsiga imberyaaliyaddu silciyey la xiriira ayaa aqoon-isweydaarsiga lagu lafaguray; waxaana ka mid ahaa habka waxbarashada gumeysiga iyo sida ay u dhaqan guuri say ummadaha la gumeysto, hubka warfaafinta imberyaaliyadda iyo sida ay dadka uga xiriirgoyso xiddaaddooda dhaqameed uguna guuri so himilada gobannimo iyo jirniinkooda ummadnimo, waxaa kale oo halkaa lagu soo qaaday siiba imberyaaliyaddu ugu dirqisay dadyowgii ay gumeysan jirtay in ay ka go'aan afafkooda hooyo uguna tallaalmaan afaf shisheeye; taasoo ay uga socotay in ay ka tirtirto dareenka iyo ruuxda beel ahaaneed iyo qarannimada dhaqankooda (their Cultural identity). Marka imberyaaliyadda taasi u meel mar to waxaa u fududaansaya ku taagsiga dadyowga iyada ku hoos jira illeyn is-ahaansho iyo dhaqanka abtirsi gaar ahaaneed dadkaas ka dhimatay eh. Lelio Basso xaqiiqadaas baa u muuqatay markii uu lahaa: «Duminta iyo waji ka dilka dhaqanka waxay ka dhigan tahay iyada oo la kala jaray keli ahaanta qofka iyo deggaankiisa bulshanimimo, labadaas oo is-haysadkoodu yahay saldhigga nolosha aadamiga. Masaladu waa abuur dilka dadka la gumeysto, iyada oo deggaankii-

sa laga xidiidda - gooyo, lagu abuuro naf aan sal adag oo ay qabsato lahayn. Halkaas waxaa ka soo baxa qof carradiisa, bulshadiisa iyo dhaqankiisu midna qaayb la lahayn; waayo taariikhda suuban ee bulshadiisa waxba kama oga. Haddii waxbarashada gumeysigu wax uga sheegtayna fool-xumo ayuun baa taariikhdaas laga tusay. Dhinaca kalena waxaa lagaga talalay jacaylka iyo weyneenta Yurub iyo Reer Galbeed oo looga muujiyey meesha ilbaxnimada aadamiga dhashay ilyaska dunida ah. Sidaas ayaa loo abuuraa qof ka hiyi go'ay dhulkiisa kuna hanqal xiran Yurub, hawl yarina sidaas awgeed u noqon kara hub imberyaaliyaddu ku adeegato.

Arrintaas runnimadeeda waxbaa looga soo joogay. Waayo dadka imberyaaliyaddu kaga adeegato dalalka soo koraya is ay u dhisto dawlado gacanta gumeysiga cusub ku jira-waa dadkaa ay hore carradooda uga jartay, waana dadka iyada u noqda qalab danaheeda fuliya, waa dad aan dareenka dadkooda lahayn hiyigooduna galbeed ku xiran yahay, dhinaca kale haddii aynu ka dhugannana waa kuwa dadweynaha xornimada dhaqaale iyo bulshannimo iyo dimoqraadiyadda dhabta u halgamaya ay iska horyimaaddaan iyaga oo danaha imberyaaliyadda daafacaya.

Imberyaaliyaddu dadkaas ay samaysatay kuma kaaftoonto ee waxay ku adeegataa hubka teknooloojiyada casriga ah iyo warshadeeda waa-weyn ee soo saara ba-deecadda tirada badan, taas oo ay ku soo afroto suuqyada dunida saddexaad. Sidaasna waxay dadka ugu dhex abuurtaa caadooyin iyo dabeecad hunguri iyo hamuun ah. Taas ayey dadka ku ilowsiisaa

runta bulshadooda si ayna marna dhexda suunka ugu giijin oo ugu dhaqaaqin hawl iyo horumar. Waxaa kale oo imberyaaliyaddu dadka ka dhigataa qalabkeeda warfaafinta oo si aad ah oo xoog leh dadka u jid habowsha.

Qalabkaas waxaa lagu yaqaan qaab qurxoon oo run u eg, isaga oo iska dhigaya inaanu cidna la xiriirin cidna ka dhan ahayn, ee uu run raadis keliya yahay. Waxaase xaqiiqdiisu tahay in uu beenta run u ekeysiiyo ama uu runta dalcalka ka gooyo, iyo in uu dadka xornimo doonka ah iyo horusocodka adduunka ku sheego argagixiyo iyo wax la mid ah. Intaas oo idil-na waxaa looga dan leeyahay in dadyowga la jid-habaabiyo si aan maskaxdoodu imberyaaliyadda ugu xoroobin.

Intaas oo awooda imberyaaliyaddu waxay kale oo u adeegsataa inay ay ku kufiso talisyada waddaniga ah. Inta ay kala tuurto midnimada xoogagga waddaniga ah ayey ka dib, marka ay hesho xubto u xagaldaca, taliska horusocodka afgembidaa.

Ammuurahaas iyo kuwo la mid ah baa aqoon-isweydaarsiga la soc hordhigay, markii muddo afar beri ah laga doodayey, waxaa la isla gartay oo la isla qirey in ay lagama maarmaan tahay xaqa Ummad waliba u leedahay soo nooleynta dhaqankeeda taas oo xubin weyn ka ah horumarinta dhaqaalabeeda iyo nolosheeda bulshanimada. Waxaa kale oo la isla soo qaaday baahida loo qabo qoridda iyo soo nooleynta afafka waddaniga ah. Waxaase muuqatay in arrintaasi dalalka soo korayaa ku kala duwan yihiin. Waayo waxaa jira dalal afaf tiro badan oo kala wada duwan lagaga hadlo, oo weliba qabaa'il kala ged-

disani ku kala hadlaan. Dalalkaas oo kale waxa la gartay in haddii hal af la isku deyo in waddaniga ay wax yeesho. Sababtaas oo kale ayaa dalal badan oo Afrika ah ku khasabtay in ay afafkii shisheeya-ha weli sii haystaan. Waxaase taas ka duwan Soomaaliya iyo Aljeeriya oo kale oo run ahaan Shirku u

arkay iney yihiin xaalad gaar ah, marka la eego afka keli ah ee dhammaan dadka ka dhexeeya, taas oo suuro gelisay in afkaas keli ah la soo nooleeyo lagana dhigo afka koowaad.

Aqoon-isweydaarsigu markii arimahaas ka dooday wuxuu soo saaray go'aan loo wada jiro oo ar-

rimahaas ku lug leh. In kasta oo dhinaca ka soo qayb gelidda loo kala badnaa, ayna muuqatay yaraanta Wufuudda Afrika iyo Aasiya, haddaana qiimi weyn buu lahaa, waxaana aan ku tilmaami karnaa in uu matalayey kulan xoog leh oo kaalin ka qaadanaya la dagaallanka imberyaaliyadda caalamiga ah.

Qoristu Afka ma korisaa?

—Ibraahim Cawad «Khooli»—

Caddadkii hore ee HALGAN waxaan kaga hadlay hirgelinta a/ Soomaaliga. Arartu waxay ku saabsanayd waxtarka guud ahaaneed ee qorista afka, maqaalkase ubuudiisu waxay ku saabsanayd isafgarashada oo gal u ah macaamilada bulshada iyo xiriirka ka dhexeeya dawladda iyo dadweynaha.

Sidii aan awelba idiinku ballanqaaday, caddadkan waxaan kaga hadlayaa «baahinta tacliinta iyo korinta afka laftiisa». Qodobkani wuxuu ka kooban yahay labo meesi oo kala gaar ah iskuna lifaaqan.

1. BAAHINTA TACLIINTA qorista afka iyo ololihii farbarashaduba kaalin weyn bay ka qaateen baahinta tacliinta. Sideedaba waxay u qaybsantaa labo nooc oo midi tahay tan laga korodhsado waayo-aragnimada nolosha oo aad adigu u noqotid shaahid; midka kalena waxa weeye tan la akhristo ama lagaaga sheekeeyo. Maadaama cimriga qofku gaaban yahay, qofku aqoonta uu shaahidnimada ka korodhsadaa — marka laga reebo filimnada iyo wixii kale ee la daawado, ma hadna, laakiin waa nooca ugu waxtarka badan; aqoonta qofku ka soo gaa-

dha sheekada (war-warkiis oo aan qoraal ahayd) way badan tahay, laakiin ma noqon karto mid sax ah, waayo sidii qofka ugu sii tebinayey qofka kale ayey aqoontaasi yeelatay marmaroor iyo turxaan badan.

Sidaas darteed, habka ugu dooroon in lagu baahiyo aqoontu waa qoraalka; waayo wixii qoraal ahaan kugu soo gaadha wuxuu la mid yahay wax toos kuugu yimid oo aan nuxurkiisii ku lumin dhabbaha. Iyadoo la tixgelinayo waxtarka qoristu u leedahay baahinta tacliinta, haddii aynu isweydiinno su'aasha ah: «maxaa farihi shisheeyaha loogu baahin waayey farbarashada iyo tacliinta?» jawaabtu waxaa weeye: «biyo gaamahaa-gaa lagaga dherga». Inkasta oo faraha shisheeyuhu (Talyaaniga iyo Ingiriiskuba) ay cilmiyaysanaayeen, misana suurta gal ma ahayn in muddo yar lagu baro farbarashada dad malyan ka badan. Talada habbooni waxay ahayd tii lagu tallaabsaday oo ku soo aroorraysey murtidaas Soomaaliyeed oo aan kor ku xusnay. In af-Ingiriisi la baro hooyooyinka raacatada ahi ma noqoteen talo habboon oo meel mar ah; waxaa caqligal ahayd in far Soomaali la hindiso, dabadeed-

na dadweynaha (hooyooyinka, xoogsatada, beeraleyda iyo raacatada) la baro higgada keliya. Taasi waxay suurto gelisay:

a) In farbarashada olole lagu qaado 1974, halkaas oo 1.757.779 qof lagu baray qorista iyo akhrista ka far Soomaaliga dhawr bilood;

b) In joogtayntii ololuhu hee wacan marayo oo sanadanna ay 368.546 qof ka faa'iideysteen;

t) In lagu soo dhiirraday waxbarashada dadka waaweyn oo korodhay 265% min 1969 (18056) ilaa 1977 (63907);

j) In qoristii farta iyo dhismihii dugsiyadu labaduba aad u kordhiyeen tirada guud ee ardayda hoose, kuwa dhexe iyo kuwa sareba 341% min 1969kii (55023) ilaa 1977 (242696). Sida ka muuqata shaxdan tirakobka ardayda iyo dadka waaweynaba xawliga tirada dhadiggu ku kordhaysaa way ka badan tahay tan laboodku ku kordhayo. Xawliga laboodka ee ardayda waa 35%, kan dhaddiguna waa 747%; sidoo kale xawliga laboodka ee dadka waaweyni waa 162%, kan dhaddiguna waa 744%. Halkaas waxaad ka garan

Reer Miyigii oo dhirta wax ku hoos baranaya.

Bilowgii hore, akhristayaashii wargeysyada, maamulayaashii xafiisyada iyo ardaydiiba way isla heli waayeen isticmaalkii ereyada waxaana caada noqotay in ereyo qalaad oo badan lagu soo badhxo xaashiyaha xafiisyada u kala socda si aad laysugu fahmo. Waayo qofka xaashida qorayna kalsooni buuxda kuma qabin in la garan doono ujeeddada ereyada teknoolojiyada iyo sayniska ah ee aan af Soomaaliga ku jirin oo uu markaas isticmaalay.

Inkastoo arrintu ayan fudu dayn, misna wax la soo qardajee-xaba, muddo kaddib, waa lays wada fahmay waana laga maarmay ereydii qalaadaa oo midba erey Soomaali ah lagu lammaanayey.

Haddii aynu u soo gondadegno noocyada kala duwan oo afku u koray, waxay u qaybsamaan afar:

a) Ereyo laga soo dheegay isticmaalkii raacatannimada oo la siiyey micne cusub oo ka sina ballaadhan kii hore, kuna saabsan sayniska, teknoolojiyada, maamulka guud, falsafadda iwm. Tusaale:

BULSHO: awel waxaa loo isticmaali jirey koox lo'ay ah oo meel wada deggan, haddeerna waxaad maqashaan «bulshada Soc-

maaliyeed» ama «bulshada adduunka», micnaha cusub oo ereyga waxaa la gaadhsiiye inuu koo-bo dhammaan dadka Soomaaliyeed ama dadweynaha adduunka.

kartaan sida dhaddiggu u soo tiig-sanayaan laboodka oo awel aad ugu luga fidsaday dugsiyada. Tartan ma dhadhana. Waxaa kale oo iyana mudan in la xuso in qorista afku taageero weyn geysatey sidii macallinkii dersiga uga dhaadhiicin lahaa ardayda, waayo macallinka iyo ardaydaba afka hooyo ayaa uga sahlan afafka shisheeye. Sahlaanaanta duruusta waxaa kale oo kaalin ka qaatay beddeliddii duruusta laftigooda; beddeliddaasina ma suurtoowdeen haddii aan afka la qorin. Duruustii waxaa lagu habeeeyey afkii hooyo oo micnaha dersiga ku dhuux mooyiye aan lahayn ereyo badan oo micnihiisu ku hakinayo. Isla markaasna dersiga laftiigii ayaa lagu habeeeyey nolosha, degaanka iyo dhaqanka Soomaaliyeed. Markii uu af qalaad wax ku baranayo, waxaa ardayga ku kulma labi dhibaato: dersigii oo marba marka ka dambaysa soo adkaanaya iyo erayada cusub oo iyana soo tarmaya. Waa laba hawllood oo mid waliba kan- sha gaar ah rabto.

2: KORINTA AFKA: Markii farta la qoray lana guddonsaday in lagu dhaqan geliyo wargeysyada, Xafiisiyada iyo dugsiyada, waxaa la dareemay ciriir. Waxaa durba muuqatay in af Soomaaligu ku dhisan yahay labada meesi oo nolosha bulshada Soomaaliyeed ka shidaal qaadato: raacatannimada iyo beergaleyda. Sidaas darteed, waxaa lagama maarmaan noqotay in afka la cilmiyeeyo oo la gaadhsiiyo meesiyada kale ee nolosha casriga ah oo ay ka mid yihiin saynis, teknooloji, falsafi, eulunta bulshada iyo maamulka guud ee dalka. Waxaa lagu dhaqaaqay erey bixin. Taasina waxay keentay in qoristii fartu wax weyn ku tarto korinta iyo neolaynta af Soomaaliga.

JAANGOoyo: awel waxaa loo isticmaali jirey sargooynta kabaha. haddeerna waxaad maqashaan «jaangooyada qaranka» oo micne-heedu yahay sargooynta ama qorshaha dhaqaalaha qaranka oo dhan.

KORMEER: awel waxaa loo isticmaali jirey markii qof xilkas ahi ka daba tago xoolihii oo soo hubiyo inay dayacan yihiin iyo in kale; haddeerse micnaha ereygu wuxuu gaadhsiisan yahay kor-meerridda hawlaha qaranka.

b) Ereyo laga soo tarjumay afaf qalaad iyadoo la raacayo micnaha lafdiga ah keliya. Ereyadaas markii hore aad iyo aad bay dhegtu u diideysey, laakiin maanta waxaad odhan kartaa dhegtu iyo qalinkuba way laasimeen. Tusaale: Madaxweyne (head of state), wareegto (circular), warbixin (report), jeegga wareega (circula cheque) danjire (charge d'affaires), xisaab-socota (current account), madax-xige (sub-head), Jaalle Xaliimo (comrade Xalimo, weriyaha SONNA hebba (SONNA Reporter miss). Agaasimaha hebba (Director miss (y), cashuurta dadban (indirect tax), waxharashada aan tooska ahayn (informal education), saadaasha hawada (weather forecast), badmaax (seaman), ganacsiga gudaha (internal trade) ganacsiga ummadda (national trade), Wasaaradda shaqada iyo cayaaraha (Ministry of labour and sport). Waxaa ereyadan qaarkood laga sameeyey maado iyadoo micno-hooda la mogollosayo. Waxaa ka mid ahaa maadahaas: «sidee shaqo iyo cayaari u heshiiyeen?», «ma ummadda la ganacsanayaa?».

t) Ereyo af-qalaad ahaa oo la Soomaaliyeeyey. Af-Soomaaliya waxaa ku badnaa ereyo isirkoodii

Carabi yshay. Kuwaasi xisaabtan kuma jiraan; ereyada aan ka hadlayaa waa kuwa isirkoodu ka soc jeedo laatiinka, sida magacyada bilaha ama ereyada ay ka mid yihiin: saynis, banki, falasafu, teknooloji, idooloojiya, buug, jeeg, matoor, shu-feer, dareewal, makaanig, injiyeer, filin, buluug, boolis, millateri, fashiisto, burjuwaasi, dimoqraaddi isboorti.

j) Ereyo la sameeyey iyadoo lagu shidaal qaadanayo nuxurka ereyo Soomaali ah (sida hantiwadaagayn, tolsayn, qaramayn, maarayn, midayn, aqoon-dirsad, unug, hoggaan, bukaan-socod). Sidaad idinkuba arki kartaan, ereyadu waa

Soomaali, laakiin fal cusub ayaa la siiyey. Awel waynu lahayn ereyga «tol» haddeerna waxaa lagu kordhiyey «ayn», markaas ayuu isku noqdo «tolayn» iyadoo uu muujinayo in lahaanshihii loo soo wareejiyey «tolka» ama «Soomaali» Misna waxaa mug yaraaday ereyga «tol» oo u ekaaday «qolo», badeed waxaa lagu beddelay «qaramayn» waayo ereyga «qaran» wuxuu koochayaa Soomaali oo dhan mana laha dhadhan «qabiilo». Caddadka dambe waxaan kaga hadli doonaa qaybtii ugu dambaysey ee maqaalkan oo ku saabsan ayd kaydinta taariikhda iyo murtida.

— Dugsiyada	1969	1977	%
— Hoose/dhexe	48.611	229.030	371
— Sare	6.412	13.666	113
Wadarta	55.023	242.696	431
— Laboodka	45.447	161.577	35
— Dhaddig	9.576	81.119	747
Dadka waaweyn	14.868	39.016	162
— Laboodka	3.188	26.891	744
— Dhaddig	18.056	65.907	265
Wadarta	73.079	308.603	336
Wadarta Guud	—	1.757.779	—
Farbarasho	—	568.546	—
— Ololihii (1974)			
Jooqdaynta			

BUUGAAGTA IYO QORAALLADA

Ka-gudubka Cunto Yaraanta

Aamina Xaaji Aadan

Halkan waxaanu idiin ku soo hordhigeynaa guud-maraad buugga cuntadaa Mudan (Food First) oo ay qoreen Francis Moore Lappe, iyo Joseph Collins (Boston; Houghton Co; 1977). Buuggani raad aan tirmeyn ayuu kaga tegayaa id kastoo akhridaba, wuxuu buuggu u qoran yahay si fudud oo aad u sahlan; qaybihiisuna waxay ku bilaabmayaan su'aalo ay ka mid yihiin: «Dadku ma xoog wax soo saara mise waa wax, wax uun quuta?» «Jahligu ubadka ma koriya» iimw. Ilqabadkiisa iyo qoraxaanta ta habka uu u qoran yahay ka sokow, uerku-jirta buuggani waxay si aad ah u saamaynaysaa isku fil-laanshaha cunto ee dalalka aan hoer u marin.

Qorayaasha buuggu waxay lid ku yihiin beenta faaftay ee ah inaan dalalka soo korayaa jid kale u bannaanayn oo aan ahayn inay u adeegsadaan dabinka u qoran ee ah: talaaladiyada hooseysa, dhalmo badan iyo hoos u dhaca midhaha beeraha. Waxay qirsan yihiin in gaajada iyo nafaqa darridu dileen hadda 10'000 oo qof maalintii naafeeyaan carruurta, jidhkooda iyo maankoodana dhantaalaan. Qorayaashu waxay hogatusayaan in dhiilladu ku badan tahay dhulka masnada ah ee cimiladu wanaagsan tahay, dadkuna aanu ku bartaayn. Qorayaashu waxay muujinayaan siday u fududdahay in dabecadda iyo dhalmada badan la eersadaa. Tirakoobyoo door ah ayay

qorayaashu magansanayaan si ay u muujiyaan inaan sababta dhuudhucu ahayn saboolnimada dadka haysa.

Qorayaashu waxay aaminsan yihiin inaanay jirin laba adduunyo: mid sabool ah iyo mid hodan ihi, waxay leeyihiinna: «Xidhiidhku waa gumeysiga .. gumeysiga ayaa dumiyeey qaabkii dhaqan ee wax soo saarka iyo wax isweydaarsiga ee bulshooyinku ku dabooli jireen baahidooda. Ku ciirsigii beeraha guud maalmoodka laga tabcado, ee gumeysiga hortii tuuloc-yinku ku dhaqami jireen nolol kooban way ahayd, hase yeeshee marna kalkata ma ahayn.» Waxay ina tusayaan in baahida ayuu maanta ku aragnaa Kalkata, ay tahay wax ka fardamay marxalado taariikheed oo dheer. Siduu Walter Rodney ku xusay buuggiisii — Yurub siday Afrika dibudhaca u geyisiisay — qorayaashu ereyga dibudhaca: uma arkaan tilmaame, waxayse u arkaan fal, duluedisu tahay minjaxaabin ummadeed, waa marxalad miiciinsata gumeysi iyo dhiigmiirad, bulshooyinkana dha xalsiia qaab dhaqan-dhaqaale oo aan madaxbannaanayn.

Nafaqa-darrida iyo heerka wax soo saarka beereed ee dalalka dibudhacsan waa inaan loo arag wax faquuqan, hase yeeshee loo aqoonsadaa wax ka dhashay cadaadis iyo dhiigmiirad muddo dheer soo taxnaa. Dagaayado aad

u faafay ayaa dunida u sawira goob malaayiin gaajaysan culaysi-nayaan tirayarta nafaqaysatay. Runtuse waxay tahay tirayarta nafaqaysatay ayaa ku doogsatay dhiigmiiradka maalaayiinta gaajaysan.

Intaan gumeysigu qabsan, dalalka intooda badani, may arag cunto yarida maanta haysata. 1890kii aqoonyahan beereed oo Ingiriis ah kana shaqeynayey dalka Hindiya ayaa ku dhaygagay fiiro-dheerida beer-qodaalka Hindiga ah. Wuxuu la ashqaraaray habka ay midhaha isugu dhafaan ama xilliga midhaha u beeraan, waxaanu yidhi, «Abidkay ma arag qaab wax loo beerto oo ka heer sarreeya kan aan maanta milicsanayo».

John Stuart Mill, u ma arkayn dalalka la gumeysto dalal, hase yeeshee waxay ula muuqdeen «hay ado beereed» oo danta keli ah ee laga leeyahay tahay in Yurub looga beero waxyaabaha la guuto, waxyaalaha qaydhiin ee Wershadu ku shaqeeyaan iyo in laga helo ciidan jaban. Gaambiya intaan gumeysigu qabsan, waxay soo saari jirtey bariis faro badan. Gaana baradhadii iyo cuntadii ka bixi jirtey waxa lagu beddelay Kooke iyo Yurub jokolaato u hesho. Libeeriya rabadhika ayey u beertaa shirkadaha lugaha haabuurta sameeya. Benin iyo Koonfurta Bari ee Niijeeriya waa laga hullacalay cunto soo saarkii si loo beero saliidda Qunbaha. Tansaaniya gumeysata-

du waxay ku qasbeen inay xigga beerto, Ugaandhana cudbiga iyo bunka. Dhulgoostayaasha Faransiisku dhiigmiiradkay ku hayeen dadka Fiyetnaam wuxuu Keenay in daltada webiga Mekong noqdo meesha ugu ballaadhan ee Bariiska la dhoofsho laga beero, iyadoo malaayiin reer Fiyetnaam ihi gaajo u le'daan.

Guud ahaan, midho lacageedka (cash crop) ayaa galay halkii midho quudeedka xilliyadii gumeysiga. Xeeladda gumeystayaashu waxay ahayd inay ku qasbaan dadkay gumeystaan inay beeraan midho lacageed halkay ka beeraan lahaayeen midho ay quutaan. Gumeystaha ayaa ka dheefsan jiray tacabka midho lacageedka.

Qoryaashu waxay si cad u qeexayaan in adeegashada karbaashka iyo qorigu kalliftay ummadihii la gumeysan jiray, cashuurtii gumeytadu soo rogtayna waxay dhiirrigel-

lisay tacabka midho lacageedka. Taasi waxay dhalisay in kakaaw, dal waliba ku xeeldheeraado mid ama laba geed: cudbi, bun, ka kaaw xig, buuri, moos ama wax la mid ah.

Run ahaantii dhiigmiiradkii gumeystada waa loo baabac dhigey, halkaana waxa ka dhashay dhaqdhaqaaqyadii gobannimadoonka.

Waxa ayaandarro ah in dalal badan aanay gobannimadii ka saarin dibudhicii dhaqaale ee haystay. Tacabka midho lacageedka iyo ku tiirsanaanta cunto la soo dejiyaa dalal badan ayay dhibaato laxaad leh ku haysaa. Waxaa jira dalal bilaabay inay burburiyaan xidhiidhkii gumeysi ee ku hayay dhiigmiiradka iyo dibudhaca dhaqaale. Qorayaashu shiinaha ayay u xulanayaan tusaale dal si hufan u muuquuniyey dhibaatooyinka haysta adduunyada saddexaad. Waxay ina tusaaleynayaan in maanta dalka Shiinaha aanay jirin: sabool-

nimo, gaajo, iyo nafaqo-darro. Shiinaha oo hore u eeday abaaro iyo fatah webi, aad ayay u shaqeeyeen si ay u labanlaabaan dhulka waraabka ku baxa. 20 sannadood ayay ku labanlaabeen amadka midhaha ugu mudan. Qorayaashu ma qabaan in si badhex la'aana loo qaato waayo aragnimada Shiinaha, hase yeeshee tusaalayaal badan oo adduunyada saddexaad kaga dayan karto ayaa jira.

Tan iyo 1969kii, markuu Kacaanka Cawaysani eurtay Soomaaliya waxay raacaysay tabo ay ku gaadhayso isku fillaansho cunto 1980ka, sidii ku qeexnayd tirsigii 10aad ee HALGAN, 1977ka. Cuntadaa mudan wuxuu ina tusayaa in si cad loo taageero wixii ina geysiiinaya isku fillaansho cunto. Run ahaantii, qorayaashu waxay sheegeen in waayo aragnimada Soomaaliyeed oo la derso wax badan dalalka kale ka dheefi ka raan.

**«DACAAYADO AAD U FAAFAY AYAA DUNIDA U SAWIRA
GOOB MALAAYI/N GAAJAYSANI CULAYSINAYAAN TIRAYAR-
TA NAFQAAYSATAY; RUNTU SE WAXAY TAHAY TIRAYAR-
TA NAFQAAYSATAY AYAA KU DOOGSATAY DHIIGM/IRADKA
MALAAYI/NTA GAAJAYSAN».**

Bibliyoograafiyada Koowaad ee Wargeyska HALGAN

Bibliyoograafiyadani waa tii ugu horreysay ee taxan ee laga sameeyo wargeyska HALGAN. Waxay tixraac waxtar leh u noqonaysaa akhristayaasha iyagu mararka qaarkood u baahda inay dib u raadraacaan maqaalada horey HALGAN loogu qoray. Waxaa laga helayaa wax allaale wixii ku soo baxay Wargeyska HALGAN laga soc bilaabo Oktoobar, 1976dii ilaa cadadkii Oktoobar ee sannadkan, 1977da soc baxay.

DAYMADA WARGEYSKA.

Khudbaddii Jaalle Siyaad ee 21kii Oktoobar 1976 — 2 Nofembar 1976.
 Khudbadii Jaalle Siyaad ee Sannad guuradii Booliiska 3 — Disembar 76.
 Khudbadii Jaalle Siyaad uu ku furay tababarkii SIDAM — 7 Maaji 1976
 Durbaanka Beenta ah ee Gumeysiga — 6 Abriil, 1977
 Sannadguuradii 7aad ee Kacaanka — 1 Oktoobar, 1976
 Sannadguurad 17aad ee Xornimada — 9 Luulyo, 1977
 15dii Maajo, 1943kii — 8 Juun, 1977
 Sannadguuradii 1aad ee XHKS — 9 Luulyo, 1977
 Bal Dayaay Xeebta — 3 Disembar, 1976
 Codka Jabuuti — 7 Maajo, 1977
 Jabuuti: Jamhuuriyad Madax Bannaan — 9 Luulyo, 1977
 Xalka Hantiwadaagga ah ee Dhibaataada Soomaaliya iyo Itoobiya 1 Oktoobar, 1976
 Arrimaha Itoobiya — 5 Maarso, 1977
 Halganka Ereteriya — 9 Luulyo, 1977
 Gacsa Afrika — 10 Agoosto, 1977
 Xiriirka Soomaaliya iyo Midowga Soofiyeti — 8 Juun, 1977
 Shirkii Carabta iyo Afrika — 6 Abriil, 1977
 Fadhiigii Madaxda Carabta ee Arrimaha Lubnaan — 2 Nofembar, 1977
 Shirkii Jinzefta ee Aayaha Simbaabwe — 3 Disembar, 1976
 Wadahadalladii Baariis — 6 Abriil, 1977
 Doorashadii Madaxweynaha Maraykanka — 2 Nofembar, 1976
 1977ka waa sannad himilo weyn leh — 3 Disembar, 1976

«Chama Cha Mapinduzi (Tansaaniya) — 5 Maarso, 1977

Doodda Daacadda ihi waa hubka wax isdhacsiinta

Wacatashiga — 4 Febraayo, 1977

Shirweynaha 1aad ee Ururka Dimoqraadiga Haweenka Soomaaliyeed
5 Maarso, 1977

Xooqatada iyo xilkooda — 7 Maajo, 1977

Dhalashada HALGAN — 1 Oktoobar 1976

Sannadguuradii Koowaad ee HALGAN — 12 Oktoobar, 1977

Sguuradii Kacaanka Soomaaliyeed — 12 Oktoobar, 1977

Warbixintii Xoghayaha Guud ee XHKS — Febraayo, 1977

Colaadnada Kalfadhigii 5aad ee Golaha Dhexe

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed — 4 Febraayo, 1977

Ehduhaddii Xoghayaha Guud — 8 Juun, 1977

Kacaanka Oktoobar iyo Xisbiga — 1 Oktoobar, 1976

Aasaasidda Xisbiga Horseedka ah ee

Soomaaliyeed — 1 Oktoobar, 1976

Barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga — 1 Oktoobar, 1976

Qaabka Abaabulka Dhismaha Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka

Soomaaliyeed iyo Ururada Bulshada — Luulyo, 1977

NOLOSHA XISBIGA

ARAGTIDA C/LM/GA AH.

Wajibaadka Degdegga ah ee XHKS — 9 Luulyo, 1977

Diyaarinta Kaadarrada Siyaasiga ah — 1 Oktoobar, 1976

Waxharashada Aydiyoolojiyada ee Xubnaha

Xisbiga — 5 Maarso, 1977

Isdiyaarinta Difaaca Gobannimada — 10 Agoosto, 1977

Dhallinyarada iyo XHKS — 3 Disembar, 1976

Sharaaalaha iyo Beeralaydu waa horseedka

Bulshada Cusub — 4 Febraayo, 1977

Dhismaha Unugyada Xisbiga HKS — 5 Maarso 1977

Aasaasidda Laanta Xisbiga ee Degmada Afgooye — 2 Nofembar, 1977

Hawlaha Dibedda iyo Gudaha — 3 Disembar, 1977

Hawlaha Guddiyada XHKS — 12 Oktoobar, 1977

ARRIMAHA SIYAASADDA IYO BULSHADA.

- Qaybta Dhaqaalaha Dawladeed ee Soomaaliya
 Hantiwadaagga ah (1) X.M. Xirsi 3 Disembar, 1977
- Qaybta Dhaqaalaha Dawladeed ee Soomaaliyada
 Hantiwadaagga ah (11) X. M. Xirsi — 5 Maarso, 1977
- Xisbiga, Qorsheynta iyo Horumarinta Dhaqaalaha A. M. Ducaale
 2 Novembar, 1976
- Isbeddelka Kacaaneed ee Reer Guuraanimada — 1 Oktoobar 1976
- Monogooliya: Maxay na baraysa? — Disembar, 1976
- Siyaasadda Isku Fillaanshaha 1980 — 10 Agoosto, 1977
- Shirweynihii Asaaska Ururka Dimuqraadiga Haweenka Soomaaliyeed
 6 Abriil, 1977
- Shirweynihii 1aad ee Xiriirka Guud ee
 Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed — 7 Maajo, 1977
- Shirweynihii 1aad ee Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed
 8 Juun, 1977
- Shaqaalaha Soomaaliyeed Taariikhdiisa iyo Dhismihiisa — 8 Juun 1977
- Isbeddelka Kacaanka Waxbarashada Soomaaliyeed — 9 Luulyo, 1977
- Jabhadaha Gobannimadoonka Soomaali Galbeed — 11 Sebtembar, 1977
- Gumeysi iyo Gumeysi Dild — 12 Oktoobar, 1977
- 8 Sano oo Halgan Kacaaneed ah — 12 Oktoobar, 1977

DHIBAATOYINKA MAALMAHA.

- Badeecadda sicirka iyo dadweynaha — Oktoobar, 1976
- Suuqa Madow (Warsegto) — 2 Nofembar, 1976
- Shilalka Waddooyinka — 9 Luulyo, 1977
- Xaaladda Daawada ee Dadweynaha — 3 Disembar, 1976
- Maxaa hortaagan Sharciga Kirada Guryaha — 5 Maarso, 1977
- Gaadiid la'aanta Xamar — 6 Abriil, 1977
- Filimmada — 7 Maajo, 1977
- Shidaal Shidaal — 8 Juun, 1977

ARRIMAHA DUNIDA

- Gobannimada Xeebta Soomaaliyeed (Jabuuti) — 2 Nofembar, 1976
- Xoreynta Jabuuti (Qaybta 2aad — 3 Disembar, 1976

Halganka Xoreynta Jabuuti (Qaybta 3aad) — 4 Febraayo, 1977
 Shirqoollada Imbiriyaaliyadda ee cusub ee
 Bariga Dhexe — 2 Nofembar, 1976
 Nabadraadinta Bariga Dhexe — 9 Luulyo, 1977
 Shirkii Madaxda Carabta iyo Afrika — 6 Abriil, 1977
 Badda Cas; ha loo dacareeyo Gumeysiga — 7 Maajo, 1977
 Marxaladda cusub ee Xoreynta Koonfur Afrika — 10 Oktoobar, 1976
 Qalalaasaha ka taagan Rugta Midabtoorka — 8 Juun, 1977
 Simbaabwe: Dabin gumeysi ayaa layska gartay — 10 Agoosto, 1977
 Benin oo dooratay Hantiwadaagga Cilmiga ah — 10 Oktoobar, 1976
 Namiibiya: Kaabiga ayay xorrimo u saaran tahay — 12 Oktoobar, 1977
 Sannadguuradii 59aad ee Kacaan-weynihii
 Hantiwadaagga ee Oktoobar — 2 Nofembar, 1976
 Jili dadweynuhu waa kan guuleysta — 11 Sebteembar, 1977
 Astaamaha gud ee gumeysiga cusub — 5 Maarso, 1977
 Dalalka Adduurka 3aad iyo xiriirka Dhaqaale — 9 Luulyo, 1977
 Faallo ku saabsan Xeerka Ururka Midowga
 Afrika (OAU) — 11 Sebtembar, 1977
 Xiriirka dabaqadeed iyo Tiirarka saldhigga u ah — 4 Nofembar, 1976
 Kaalinta Hiddaha iyo dhaqanku kaga jiro
 Halganka Gobannimadoonka — 3 Disembar, 1976
 Saldhigyada Cilmiyeedka ee Maamulka cusub — 3 Disembar, 1976

ARAGTIDA CILMIGA AH

Shuruudaha Leninga ah ee nolosha Xisbiga
 nooca cusub — 6 Abriil, — 7 1977
 Dhaxalka Fikradeed ee Lenin — 7 Maajo, 1977
 Madax Bannaanida iyo xuquuqda Qarannimo — 10 Agoosto, 1977
 Shuruudaha nolosha Xisbiga (Qaybta labaad) — 7 Maajo, 1977
 Dagaallada xaq ab iyo dagaallada aan xaq ahayn — 8 Juun, 1977
 Unugyada Xisbiga — 11 Sebtembar, 1977
 Xulashada Hawlkareennada — 9 Luulyo, 1977
 Xuskii 60 guuradii Kacaankii Weynaa
 ee Hantiwadaagga ahaa — 12 Oktoobar, 1977

Dhalliil iyo isahaliil — 1 Oktoobar, 1976
 Dimuqraadiyadda; Ra'yiga Dadweynaha — 2 Nofembar, 1976
 Qaabka Tacabka — 3 Disembar, 1976
 Xoogagga Tacabka iyo xidhiidhyada Tacabka — 5 Maarso, 1977
 Waddanninimo iyo caalamnimo — 6 Abriil, 1977
 Badeecadda (Commodity) — 8 Juun, 1977

HIDDAHA IYO DHAQANKA.

Fanka iyo Kacaanka — 2 Nofembar, 1976
 Banfss — 2 Nofembar, 1976
 Festac 77: Negrituud Mise Hantiwadaag — 3 Disembar, 1976
 Fe stac 77: — 6 Abriil, 1977
 Xudduntii Festac (Qaybta Koowaad) — 7 Maajo, 1977
 Kacaanka Soomaaliyeed iyo soo nooleynta
 Dhaqanka Waddaniga ah — 10 Agoosto, 1977
 Xudduntii Festac (Qaybta labaad) — 8 Juun, 1977
 Maansada iyo Gobannimo doonka Soomaaliyeed — 5 Maarso, 1977
 Maansada iyo gobannimadoonka Soomaaliyeed
 (II) — 6 Abriil, 1977
 Qoraalka Sheekooyinka Soomaaliyeed — 7 Maajo, 1977
 Riwaayadda Dhaqdhaqaaqa — 8 Juun, 1977
 Masraxa siyaasadeed — 9 Luulyo, 1977
 Midnimo dhaqan — 12 Oktoobar, 1977
 Ma hirgalay Afku — 12 Oktoobar, 1977
 Is-riixa badaha Maansada — 12 Oktoobar, 1977

BUUGAAGTA IYO QORAALAADA.

Falsafadda Kacaanka Soomaaliyeed — 1 Oktoobar, 1976
 Khudbaddii Xoghayaha guud ka jeediyey
 xuskii 8guuradii Kacaankii 21kii Oktoobar — 12 Oktoobar, 1977
 Warqad murtiyeeddii Soomaaliya iyo Benin — 1 Oktoobar, 1976
 Dib-u-dhaca waa laga bixi karaa — 2 Nofembar, 1976
 Wareegto (Suuqa Madow) — 2 Nofembar, 1976
 Buugaagta Hantiwadaagga ah ee Afka

Soomaaliga ku qorān — 3 Disembar, 1976

Dhaqaalaha siyaasiga ee dib-u-dhaq — 4 Febraayo, 1977

Sheeko Carruureed — 5 Maarso, 1977

Buugga Xishiga nooca cusub — 6 Abriil, 1977

Abwaannada Soomaaliyeed — 7 Maajo, 1977

Muxuu Lenin dhallinta ka yidhi — 8 Juun, 1977

Waraaq-Taariikheed la hordhigay

Qarammada Midoobay — 11 Sebtembar, 1977

HALGANKA, «HALGAN» — 12 Oktoobar, 1977

**IID- WANAAG SAN
WAXAANU IDINKU
BOGAADINAYNA
SANNADKA CUSUB
EE 1978 ka
GUDDIGA QORAALKA
EE HALGAN**

BANNAANBIXII LAGU TAAGEERAYAY GO'AANNADI

GOLAHA DHEXE XHKS EE SAAMAYNAYAY XIDHIIDHKA

J.D.S.IYO MIDOWGA SOOFIYEETI IYO J.D.S.IYO KUUBA.

Miyuusiyamka Qaranka Soomaaliyeed

HAILGAN!

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

◦ SOOMAALIDA GALBEED –
QIIMO LA'ANTA HESHIISYA-
DII XABASHIDA IYO
GUMEYSATADA YURUB

Kaydinta taariikh-
da soomaaliyeed

Diyaarinta
kaadirka

Lama huraannim-
ada burburka
midabtakoorka

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordhiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye

ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

XUBNAHA GUDDIGA QORAALKA

Xuseen Maxamed Aadan

Saciid Cabdisalaam

Rashiid Shiikh Cabdulaahi

Yuusuf Suleymaan

QIIMAHA

Soomaaliya

Koobigiiba 2/= Shilin

Sanadkiiba 40=/ shilin oo kharajka Boostada ku jiro.

Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari

40/= shilin sanadkii oo kharajka boostadu ku jiro.

Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika

\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku jiro.

Aasiya

\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro

Yurub

\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro

Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)

\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku jiro.

T U S M O

I. DAYMADA	Bogga
— Xaaladda Geeska Afrika	2
— Ururka Dhaqdhaqaaqa Iskaashatooyinka	5
II. ARRIMAHA SIYAASADDA, DHAQAALAHA IYO BULSHADA	
— Qiimo La'aanta Heshiisyadii Xabashida iyo Gumeysatada Yurub - Y. C. Rooble	6
— Dhalashadii Iskaashatooyinka iyo Korrinkooda. Yaasiin Geelle	9
III. NOLOSHA XISBIGA	
— Xoghayaha Guud oo Ceel Jaalle Tababar ka furay	12
— Shirar lagu falanqeyay Arrimaha Geeska.	13
— Hawlaha Guddiyada Xisbiga: Ceel - Waaq iyo luuq Ururrada Bulshada	14
— Dhaqdhaqaaqa Dhallinta Shaqaysa	15
— Ururka Shaqaalaha Gobolka Benaadir	16
— X. G. U. SH. S	17
— Aasaasidda Ururka Dhallinta Mosaambiik	18
IV. ARRIMAHA DUNIDA	
— Xaaladda Soomaali Galbeed C.M. Cabuud	19
— Lama Huraannimada Burburka Midabtakoorka - Boobe	21
V. WARBIXINTA BISHA	
— Tegiddii Xoghayaha Guud ee Madagaskar	23
— Qalinjebintii laad ee Kuliyadda Daawada	23
— 34 Guuradii Ciidanka Booliska	24
— Bayaankii J.D.S. ee Bariga Dhexe	25
— Booqashadii Kulmiye	25
— Magacaabid Wasiir Cusub	26
— Steve Biko	26
— Warfidiyeenkii Shiinaha	27
— Booqashadii Mudanayaasha Maraykanka	28
— Wafdigii Jabhadda Xoreynta Ereteriya	29
— Wafdi Soomaaliyeed oo booqday Dalka Maraykanka	29
VI. ARAGTIDA CILMIGA AH	
— Diyaarinta Kaadarka - Y. Sh. Muuse	31
VII. HIDDAHA IYO DHAQANKA	
— Kaydinta Taariikhda Soomaalida - Khooli	33
— Fanka Muuqaalka - Bufalo	34
VIII. BUUGAAGTA IYO QORAALLADA	
— Khudbaddii Xoghayaha Guud ee Ardayda Qalinjebisay.	37
— Bibliyografiyada Soomaaliya - C. Y. Ducaale	39

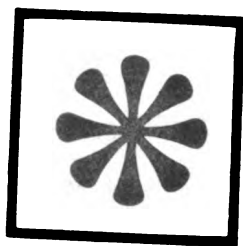
H A L G A N

oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

S.B. 1204
Telefoon Lr. 720-51,74
Qolka Lr. 112
Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

1 CODKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S:
Bishiiba mar Sannadkii 2aad Tirsigii 14aad Diisambar 1977, qiimaha waa 2 Sh.

Daymada Wargeyska

XAALADDA GEESKA AFRIKA WAY SII KALA CADDAA NEYSAA

Midowga Sofiyeeti wuxuu u ballanqaaday Taliska Mingistu in asaga waqtigu la jiro, inuu ka samatabixidoono dhibaatooyinka ka taagan gudaha Dalka Xabashida, kana guleysandoono Gobannimadoonka halganka ugu jira xorriyadooda. Ballankaasi, waa hubaal, qiimo ayuu ku joogaa, qiimahaasina waa:

1. In la baabi'yo xoogagga horusocodka ah ee Itoobiya gudaheeda Mingistu ka horjeeda,
2. In la tir-tiro dadka reer Eritariya, oo 16 Sano madaxbanaannidooda u soo dagaallamayey;
3. In Shucuubta Soomaali Galbeed iyo Abbo ayagana la gumaa-do;
4. In Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya, oo dembigedu yahay iney dadyowgaas walaalahooda ah gacan siiso, garabkeeda laga baxo, kaddibna la siiyo darsi ayan ka soo waaqsan.

Qiimahaas oo dhami wuxuu isugu soo ururayaa in dadweynaha aduunuku dareemo in haddii danta iyo go'aanka Midowga Sofiyeeti meel galaan uusan u aaba-yeeleyn xaq, caddaalad iyo mabda'a midnaba. iyo in, dhinaca kale, dadweynihii Xabashida dilka iyo dibindaabayada joogtada ah ee lagu hayo loogu sawiro iney yihiin habka ugu fayooow ee dhabta ee lagu dhiso bulsho hantiwadaag ah, taas oo ka sii dheereyneysa, siina nebeysiineysa wax allaale wixii hantiwadaag ku abtirsada. Hindiseyaal mar mar lagu hadaaqo oy ka mid yihiin: Dadweynuhu wax ma ogee waa in la haggaa, waa in la qasbaa, waa in la gubaa si uu u baraarugo, illeyn kooleyba annagaa dantooda garaneynee, ma aha mid ninna ka musaabaxaysa dembiga weyn ee taariikhiga ah ee laga gelayo ummadda xabashida, ama xoogagga gobannimadoonka oo aan ayaga sinaba loo tixgelin.

Xaggaa kale dawladihii reer Galbeed waxay dhowr kol ku dhawaaqeen in ay doonayaan iney dhex-dhexaad ka ahaadaan dhibaatooyinka Geeska Afrika ka taagan. welibana intey ka socdaan dagaallada Gobannimadoonku. Taas macneheeda waxaa loo qaadan karaa:

1. Halkaas Midowga Sofiyeeti iyo intey is-bahaystaan baa dhooqo lugaha kula jiree ayagu ha ku curyaameen.
2. Saaxiibtinnimadii Soomaaliya iyo Midowga Sofiyeeti waa gurtay, xabashina is-ma-hayn doonaan, maxaa wacay Mingistu iyo koox yar oo aan sal dadweynaha ku lahayn baa Midowga Sofiyeeti

ku tiirsanyahay, haddii kuwaasi meesha ka baxaanna meel dambe oo uu u ciirsanayo ma jirto. Maxaa marka na jirrabaya ama na dedejinaya?

Laakiin waxaa is-weydiis leh: Midowga Soofiyeeti miyuu taas moogayahay? Jawaabtu waa maya! Waxaana u daliil ah saansaanka siyaasadda iyo istratejiyada uu hirgelinayo, oo saddex qaybood loo kala qaadi karo:

B) Inuu Taliska Mingistu cagaha u dejiyo, qof ahaantiisa iyo haybaddiisana bad-baadiyo, taasoo lagu gaarayo;

i) Ayadoo Imbeeradii «Itoobiya» iyo waxay gumeysan jirtey sandulle laga isugu hayo. Waxaana marag ka ah Midowga Soofiyeeti oo laftiisu qirey inaan 15 Malyuun oo dadkii waagii hore ay gumeysan jirtey ayan maanta gacanta ugu jirin (akhri Soviet News, 22 Nofember 1977, bogga 408) ka sokow 4 malyuun oo eriteriyaan ah. Haddaba haddii 19 malyuun oo dadkii imberadii «Itoobiya» ay gumeysan jirtey maanta ka xor yihiin kulligeedna lagu sheegaa 24-27 malyuun in xoog la isugu soo celiyo yaa loogu daneynayaa? Waxa keliya oo loogu danaynayaa waa taagidda taliska Mingistu, qiimo kasta ay ku kacdo.

ii) Ayadoo awood qalab iyo ciidanba la siiyo taliska Addis-baba si uu guul uga soo hooyo jabhadaha Gobannimadoonka, kol ay mid ku tahay, Dawladdii taageertana uu ugu cudud sheegto;

iii) Ayadoo marin badeed loo sugo (ku dhinaca eriteriya, ama Jabuuti ama xataa Xeebaha J.D.S.)

J. In Taliska Mingistu lagula taliyo inuu soo jeediyo dhowr qodob oo ku magacaaban «Arrimaha qowmiyaadka» oo uu gobollo imbeeradii hore ka mid ah ugu oggolaanayo wax uu ku magacaabo «is-xukun gudaha ah», hase yeeshee aan gumeysigii iyo xukunkii lagu hayey dadka gobolladaas deggan wax ka beddelayn, cadna uga oggoleyn aayahooda dambe, asagase u anfaceysa inuu adduunweynaha u muujiyo inuu tixgelinayo dhibaatooyinka haysta «Qowmiyaadka» Itoobiya ku dhex nool. Haddii habka arrintaa uu u soo jeediyey miro dhali waayana, xoog lugula muquuniyo qabsashadooda, ayagoo adduunka loogu muujinayo macangagiin gar-ma-qaatayaal ah;

X. In la dedejiyo gaba-gabada dagaalka ay isaga soo horjeedaan ciidammada Xabashida iyo Gobannimadoonka Soomaali Galbeed inta aan adduunka kale u dhug yeelan culayska iyo ciribta arrimaha meesha ka socda.

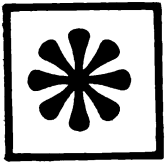
Kh. Inuu isu diyaariyo siduu ku xalliyi lahaa xaaladda Itoobiya «Xayle Mingistu» ka dib. Maxaa wacay waa caddahay inuusan Mingistu weji uu hantiwadaag ku dhiso ama Ruush ku xajiyo uusan

bilaabeen dalkaas ku yeelan-doonin. Arrintaasna tabaabusheheedii waa la gudagalay, Midowga Soofiyeeti iyo intey is-bahaystaanbana waxay hadda bilaabeen kobcinta xubno ciidammada ka mid ah, qaar-koodna hadda DERGA lugu daray. Dhabbaa Midowga Soofiyeeti u fahansanaa in dhex-dhexaadnimada reer Galbeed ku dhawaaqay ayan cilmi ku fadhiyin, maadaama macneheedu isugu soo ururayey in asaga iyo intey is-bahaystaan ay xabashida ku soo daldalaan waxay hub iyo ciidanba awoodaan, Soomaaliyana wax kasta laga xayiro; saas awgeed buu waqtigaa si fiican uga faa'iidaystay siyaasadihiisana si dhaqso ah uu ku fushadey. Wuxuuse kale oo ogyahay inaan ad-duunweynuhu ka sii jeedeen arrintaas, hadduuba mar door biday inuu xoog usoo dhexgalo, siduu doonayana u muquuniyo; hay'ado caalami ah iyo dawlado gobolkan ka tirsan ama kuwo is-bidaya in nabad gelyada adduunka xil ka saaran yahay, hadda oy ku baraarugeen khatarta meeshaa ka soo socota, waxaan shaki lahayn ineyan gacmaha ka laaban doonin.

Maxay kolka Soomaaliya dooneysaa? Marar badan baa Madaxweynaha J.D.S. uu ku dhawaaqay ineyan Soomaaliya jecleyn in dagaallada Gobolkan ka socda la caalamiyeyo, maxaa wacay waa dagaallo ka dhex socda gumeysiga Addis-Ababa iyo Gobannimadoon iska xoreynaya. Haddana, inkasta oo Midowga Soofiyeeti uu bilaabay borbogaan ah caalamiyeynta iska horimaadka Gobolka yaal, Soomaaliya waxay diyaar u tahay, kuna shaqeyneysaa intii karaankeeda ah, in nabad xaq ah laga dhaliyo Geeska Afrika. Sidaana Xoghayaha Guud ee X.H.K.S. baa khudbadiisii u dambeysey, ee bi-sha Jannaayo 7dii uu ka jeediyey Shirweynihii Ururka Guud ee Is-kaashatooyinka, ku caddeeyey, markuu yiri: «Xaqiiqada xallinta dhibaataada Geeska Afrika waxay ku jirtaa, in marka hore ay ka baxaan xoogagga shisheeye ee maslaxddooda ay ku jirto caalamiyeynta dagaalka, ka dibna inay dadka dhibaataadu dhex taal, oo ah Jab-hadaha Soomaali Galbeed, Abbo, Eritereya iyo Taliska Addis-Ababa ay isu yimaadaan, ayna si dhab ah uga wada hadlaan arrimaha dhexdooda yaal. Waxayna Dawladda Soomaaliyeed diyaar u tahay inay si buuxda mas'uuliyaddeeda darisnimo iyo Afrikaannimo uga gudato waanwaantaas ayada ah.»

Iyadoo la ogyahay weerarrada gardarrada ah iyo eedaynta joogtada ah ee Taliska Addis-Ababa uu ku hayo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya taasoo danteedu tahay in uu kula soo galgasho dhibaatooyinka ka haysta dagaallada gobannimadoonka ah ee uu awoodi waayey inuu si nabadgelyo ah oo caddaalad ku dhisan uu u xalliyo, haddana Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya waxay mar kasta diyaar u tahay inay si toos ah ugala xaajooto, ugana qanciso Taliska Addis-Ababa eedeynta aan salka iyo raadka lahayn.

Tolow marka ma laga yaabaa in Midowga Soofiyeeti dib u garwaaqsado dhibaatooyinka aan loo baahnayn oo uu gobolka ka abuuray, kaddibna uu gacan ka geysto dhaqdhaqaaqa goobaya xaq, oo dadka gobolkani u wada baahan yahay?

Ururka Dhaqdhaqaaqa Iskaashatooyinka Soomaaliyeed

Markii muddo aan yarayn laga shaqaynayey gogoldhigga iyo isu-duwidda xoogsatada kala firisanayd ee beeraha (iyo kuwa xijiga, xoolaha, kalluunka, ganacsatada yar-yar iwm) ayaa shir-weynihii dhismaha ururkii ay isku bahaysanayeen ka bilowday Magaalo-Madaxda Muqdisho, bishan lixdeedii. Ururkaa hadda dhismay waa jawaabtii ugu dambeeysey ee la siinayay dad badan oo is-weydiin jirey: Maxaa gacan xoog leh loogu qaban waayey beeraleyda iyo danyarta la halmaasha? Su'aashaas dadka is-warsanayey waxaa maankooda ka maqnaa habka tacab-soo-saarka waddankeennu u dhisnaa iyo tallaabooyinka is-dabajoogga ah ee kacaankii Oktoobar uu qaaday.

Haddii aanu xagga beeraha soo qaadanno, waddankeenna ma jirin dad dhulgoosi ah oo keligood dhulka la beero oo dhami hanti u ahaa. Habka beer tacabka wuxuu u qaybsami jirey 3 cayn.

1. Beero meel dhexaad ah oo u go'naa tacabka muuska, waxay ahaayeen hanti-gaar oo mirahooda dibedda loo dhoofiyo, dadka u shaqeeyaana ahaayeen xoogsato beeraley.

2. Beero meel dhexaad ah, oo ayaguna hanti shakhsi ah u badnaa. laguna beeri jirey meseggo, galley, sisin iwm, oo wadanka gudihiisa lagu quudan jirey. Ayagana waxaa ka shaqeyn jirey xoogsato - beeraley.

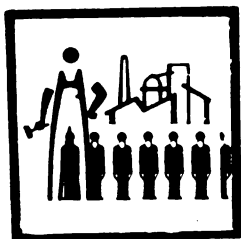
3. Beero yar-yar oo dhowr jibaal middiiba ayan ka badneyn oo dadweynaha beeraleyda ahi iskood u falan jireen, dhaqaalaha waddankana wax badan ka tari jirey, ayagase maadaama lagu cunaqabateyn jirey, aan wax badan hagaajinta noloshooda ka tari jirin. Ummadaas oo dhami dhulka ay falaysey kama badnayn toban meelood marka loo dhigo meel dhulka la beeri karo ee waddanka ku yaal.

Kacaankii 21 Oktoobar wuxuu hor iyo abbaataba bilaabay inuu kuwa dambe u gacan taago, ayada oo wax alle waxay miro soo saarayeen toos qiimo fiican looga gatay, ilaa la gaarey in abuurkii iyo bacrin'iiba gacan lagu siiyo. ilaa Bankiga Horumarinta Qaranku deyn xoog leh u hor-mariyo dammaanad la'aan. Beeraleydaasi waa kuwa wacyigooda siyaasiga ahi aad u sare-kacay, maantana u badan asaasiinta ururka iskaashatooyinka.

Gargaarkaa deg-degga ah ee la siiyey beeraleydaasi aad bay u dareemeen fir-fircoonaantooda baa si fiican looga garanayaa. Taa ka sokow, siyaasadda guud ee kacaanku waxay ku qotontey in la dhiirrigeliyo wax - soo - saarka, xataa labada qaybood ee hore ee beeraleyda.

Sida oo kale xoogsatada xijiga goosata ayaga uunbaa maanta qiimeyn kara gacanta kacaanku ka geystey ka wareejinta lahaanshaha dadkii dhirtaa sheegan jirey habaynta guridda xabagtaa iyo dhoo-finteedaba. Waxaan shaki lahayn, maanta oy xoogaggaas oo dhami is-bahaysteen, oy urur iskaashi isugu yimaadeen, in ay ayaguna baa-hi dambe iska xoreyn doonaan. horumarka dhaqaalaha hantiwadaagga ee waddankana kaalinta weyn ee ugu beegan ay ka soo bixi doonaan, haddii ay weliba sugaan hal-hayskii Xoghayaha Guud, Jaalle Siyaad, u soo jeediyey, kaas oo ahaa: «Baro oo badi tacabka».

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada

Qiimo La'aanta Heshiisyadii Xabashida iyo Gumaysatada Yurub

Yuusuf Cilmi Rooble

1. Heshiisyadii magangelyo ee dhexmaray Soomaalida iyo xoogaggii Yurub ee gumaysiga ahaa,

Heshiisyadii magangelyo ee dhexmaray dadka Socmaaliyeed iyo xoogaggii gumaysiga (Ingiriis, Faransiis iyo Talyaaniga) bilowgii qarnigii 19aad waxay si aan muran ku jirin u muujinayaan in Soomaalidu heshiisyadaa uga gol lahayd in la dhowro sugnaanta dhuleed ee degellada Soomaalidu deggaantahay, lagana ilaaliyo dalballaadhsiga Boqor Menelik II.

Hordhicii heshiiskii magangelyo ee dhexmaray Ingiriiska iyo qabiilooyinkii Socmaaliyeed wuxuu ahaa:

«Annagoo ah. Ugaasyada ku saaxeexan heshiiskan, waxaanu rabnaa inaanu heshiis kala gallo Dawlada Ingiriiska si loo dhowro madaxbannaanidayada».

Heshiis guud oo kaa la xidhiidhay 1886kii, dawladda Ingiriisku waxay ku ballanqaaday inay ilaaliso dadka iyo dalka Soomaaliyeed. Qodobkii ugu horreeyey ee heshiiskaasi wuxuu ahaa:

«1. Dawladda Ingiriisku sida ay rabaan Ugaasyadu, waxay ballanqaadaysaa inay u fidiso iyaga iyo dalkoodaba magangelyada boqorradda haybadda leh».

Heshiisyadii saaxiibtinnimo iyo magangelyo oo ay kala saaxeexdeen Faransiiska iyo Ugaasyadii Soomaaliyeed ee Ubulki Maarso 26dii 1885kii waxay la mid ahaayeen kuwii Ingiriiska iyo Socmaalida. Qodobka ugu horreeya ee Heshiiskii Soomaalida iyo Faransiisku wuxuu ahaa:

«1. Heshiis aan duugoobin ayaa dhexmari doona Socmaalida iyo Faransiiska».

«II. Ugaasyada Ciise waxay dalkooda u dhiibayaan Faransiiska si uu uga ilaaliyo dadyowga shisheeye».

Heshiiskii 1889kii dhexmaray Talyaaniga iyo Soomaalida Waqooyi-Bari wuxuu isna adkaynayay sugnaanta dhuleed iyo ka nabadgalka weerar shisheeye, kuwaasoo udubdhexaad u ahaa heshiisyadii ay kala saaxeexdeen Soomaalida iyo xoogaggii kale ee Yurub.

Sii - qaadka saddexaad wuxuu ahaa:

«Dhulkayagii iyo wixii aanu aduun lahaynba, laga bilaabo Raas Awad ilaa Raas El-Keyle (waadiga Nugaal ayaa ugu fogaa) waxaanu la magangelaynaa Dawladda Talyaaniga»

Heshiisyadii magangelyo ee Dawladda Ingiriisku la gashay Ugaasyada Afrika qarnigii 19aad iyo intii ka danbaysayba waxa ugu hufnaa kii Qunsul Hewit, wakiilkii Ingiriiska ee Afrikada Galbeed.

Warqad Qusulkaasu u qoray ninkii xukumayay OPOBO 1884kii wuxuu yidhi:

«Boqoraddu ma doonayso inay dalkiinna iyo sayladibiinna qaadata, isla markaana ma rabto in dal kale qaato, waxay ballanqaadaysaa Boqoraddu inay idinku dhowro awooddeeda, taasoo dalkiinna dha xalsiin doonta in dawladdiinnu xukunto».

2. **Xaaladda Sharciyeed ee maxmiyadaha.**

Xeer yaqaanadu way ku kala qaybsamaan sifaynta maxamiyada-

ha marka laga hadlayo qaynuunka caalamiga ah. Qaarkood waxay qabaan madaxbannaani la'aantooda, inaanay maxmiyaduhu ku dhaqnayn qaynuunka caalamiga ah. (Kelsen: the Principles of International law). Intooda badani se waxay qabaan in madaxbannaani la'aantooda ka sokow, ay maxmiyaduhu leeyihiin shakhsiyaddooda caalamiga ah, sidaa darteedna ay waajib tahay in lagu dhaqo qaynuunka caalamiga ah. Ra'iyigaa danbe dadka taageera waxa ka mid ah Gerald Fitzmaurice oo arrintaa ka yidhi:

«Ereyga maxmiyad badanaa waxa lagu tilmaamaa Dawlad la ilaaliyo, hase yeeshee beelaha ay ka mid yihiin - kuwa qabiilooyinka Ugaasyadu xukumaan ee aan lahayn sifo dal (Dawladeed) maxmiyad waa la odhan karaa. Inta dal maxmiyad yahay, haba ahaado mid aan madaxbanaanayne, waa shakhsiyad caalamiya waxaanu leeyahay qaranimo».

Isagoo isla arrintaa ka hadlaya Oppenheim wuxuu raaciyey: «si fooyinka maxmiyaduhu waa qaar geyisiinaya maxmiyaduhu waa qaar meel ku yeelato qoyska ummadeed isla markaana ahaato shakhsiyad caalamiya oo ku dhaqanta qaynuunka caalamiga ah».

Maxkamadda caalamiga ah ee Gersocrku go'aankeedii loo riyaayay ee ku saabsanaa «xuquuqda dadka Maraykanka ah ee Morooko, 1952kii wuxuu ahaa:

«Morooko waxay ahayd dawlad inkastoo ay heshiisyo aan dabiici ahayn la gashay Faransiiska oo magac ahaan qaatay xuquuq qarannimo oo ay lahayd, wakiilna u

noqday».

Georg Schmarzen Berger isagoo arrintaa kore ka hadlaya wuxuu yidhi:-

«Maxmiyad ka yeelku Morocko ka xayuubin maayo shakhsiyadda ay ku leedahay qaynuunka caalamiga ah».

Hadalladaa aan kor ku soo xusnay oo aanu ka soo qaadanay door roonayaasha xeer-yaqaannada caalamiga ahi, waxay muujinayaan in maxmiyaddu leedahay madaxbannaanideeda, xaqna u leedahay in lagu dhaqo qaynuunka caalamiga ah, inkastoo madaxbannaanidii maxmiyadda ay ku takri fali karto mar mar dawladda ilaalinaysaa. J.E.S. Fawcet wuxuu arrintaa ka yidhi:

«Astaamaha gundhigga u ah dal Ingiriisku gumaysta, oo kuwa kale oo dhami ka dareeraan, waa inaanu dalkaasi ahayn «dominion» boqorraddu leedahay, hase yeeshee yahay dal shisheeye. Sidaa darteed kursiga boqortooyada Ingiriiska qofka ku fadhiya dalkaa wuu xukumaa, balse ma laha madaxbannaanida dalka maxmiyadda u ah».

(The British Commonwealth in Int. Law P. 118 «1963»)

Waxa laga yaabaa in weedha ugu sugan ee xaaladda maxmiyadeed laga yidhi ay tahay tii Xoghayaha gumeysiga oo Ingiriisku ka yidhi dood lagu falanqaynayay dhulka «Soomaaliyeed» oo ka dhacday guriga barlamanka oo ahayd:

«Haybad leh boqorku ma laha madaxbanaanida dalkaa (Dhulka Soomaaliyeed) balse gu'yaal ayuu lahaa awoodda maamulka iyo sharciga sidii ku xusnayd heshiiskii 1884kii» (Doodihii Baarlamaanka Vol. 304-1934-35 July 4th, Col. 6)

Guud-marka hore ee xaaladda sharciyeed ee maxmiyaduhu wuxuu caddaynayaa in heshiisyadii

ay Soomaalidu la gashay Ingiriiska aan marna looga dan lahayn in madaxbannaanida dalka lagu wareejiyo Dawladaha gumeystada ah.

3. Mucaahadooyinkii dhexmaray gumeysatada Yurub iyo heshiisyadii Itocbiya iyo dawladda Yurub.

Ka dib markii ay mucaahadooyin magangelyo la galeen dadka Soomaaliyeed saddexdii gumeysi ee Yurub (Ingiriis, Faransiis iyo Talyaaniguba) markiiba waxay qaybsadeen dalka Soomaaliyeed iyagoo ka taaggan mabaadiidii ku dheehnayd mucaahadooyinkii magangelyo ay la galeen dadka Soomaaliyeed. Dawladihii Yurub ee gumeysigu waxay markaa ka dib heshiisyo la galeen Xabashida oo iyaduna gumeysato ahayd iyagoo buriyey heshiisyadii ilaalo ee ay la lageen dadka Soomaaliyeed.

Mucaahadadii 1897kii Xabashida iyo Dawladaha Yurub kala saxeexdeen waxay Xabashida u fududaysay inay si sharci darro ah ku hantido dalweyne Soomaaliyeed oo ay ku darsato harar oo hore ay xoog ugu qabsatay.

Waxaynu isku dayaynaa inaynu si hufan u qeexno astaamaha heshiisyadii iyo waxyaabihii ku kallifay gumaysatada Yurub inay dal ballaadhan oo Soomaaliyeed «uga tagto» gumaysatada Xabashida. Halkan waxaan ku isticmaalayaa ereyga «uga tagto» (abandon) anoo ka door-bidaya ereyga «u goyn» (cede) anoo filaya inaanu ku fiicnayn arrintan.

B) Heshiiskii 1897kii ee Xabashida iyo Faransiiska.

Danaha gumaysatada faransiisku ka lahayd Geeska Afrika laba ayay ahaayeen:

1. Inay ku yeelato Deked Bad-da Cas si ay u dhowrato danaa ballaadhan ee ay ku leedahay Bari-ga fog.

11. Inay hantido saaxiibnimada Xabashida oo siin doonta xu-

quuq ganacsi iyo inay danaheeda gaadhsiiso meelaha webiga niilku ka bilaabmo. Sababaha aynu kor ku soo sheegnay ayaa dhalay in ergo Faransiis ihi tagto Addis-Aba-ba 1897kii iyagoo Meneligii II la saxeexday Heshiis. Heshiiskaa gumaysi, sida aynu muujin doono, wuxuu lid ku ahaa:

i. Mabaadiidii ku xusnayd heshiisyadii magangelyo ee Faransiisku la yeeshay Soomaalida.

ii. Heshiiskii 1888kii Ingiriiska iyo Faransiiska dhexmaray ee ku saabsanaa sohdimaha maxmiyadooda.

Heshiiskaa 1888kii Ingiriiska iyo Faransiiska dhexmaray wuxuu gaadhsiiyay xuduudda gudaha ee maxmiyadda faransiiska Gildesa ilaa Harar, hase yeeshee mucaahadadii Xabashida iyo Faransiisku yeesheen 1897kii waxay xuduud-daa ku sintay Jaleelo.

Arrintaas waxa aad loogu falanqeyay buug ay Dawladda Soomaaliyeed soo saartay 1974kii oo magaciisu ahaa «Qaybta dhulka Soomaaliyeed ee ku hocs jira gumaysatada Xabashida» halkanna waxan ku soo qaadan doonaa qaybo aan ka soo dheegtay buuggaa. Arrinta kor ku xusan buuggu wuxuu ka leeyahay:

«1897kii Ingiriisku ergo ayuu u soo diray Menelik si uu u helo guddoonkiisa ku saabsan xadaynta dhulka Soomaaliyeed ee uu ku leeyahay Geeska Afrika. Ergadii markii ay la baayactantay Menelik Maajo 14kii, 1897kii, Ingiriiska iyo Xabashidu Heshiis ayay gaa-dheen.

Heshiiskaa labada geesoodba waxay ku guddoonsadeen inay jee-xaan sohdimahooda. Warqado ay isweydaarsadeen Xabashida Ingiriisku wuxuu ku bixiyey dal Soomaaliyeed oo aanay Xabashidu weli-geed yeelan. Mar ergadaa Ingiriiska — Mr. Rodd — uu weydiiyay

Boqor Menelig in dhulkaa Soomaaliyeed ee la siiyay aanu luminayn madaxbannaanidiisa, Menelig wuxuu ku jawaabay «Soomaalida heshiiskan Itoobiya lagu soo raaciyay aad ayaa loo daryeeli doonaa, waxaanay yeelan doonaan Dawlad. Heshiiskaa dhexmaray Xabashida iyo Ingiriisku wuxuu buriyay heshiiskii magangelyo ee hore u dhexmaray Soomaalida iyo Ingiriiska. Marna lama inkiri karo in Ingiriisku dhul Soomaaliyeed Xabashi siiyay. Markii Dawladda Ingiriisku la xajoonaysay Boqor Meneligga II, si loo gaadho heshiiskii 1897kii, ergada Ingiriiska waxa lagula soo dardaarmay, «waxad awood u leedahay haddii ay lama huraan noqoto, inaad dhul Soomaaliyeed bixiso, sidii ku qeexnayd mucaahadadii Talyaaniga iyo Ingiriiska dhexmartay 1894kii, adoo hubinaya inaan dhul bixintaasi wax yeelan ujeedooyinkii maxmiyadda loo sameeyay, sida in caddaan loo helo meel wax laga siiyo».

Saddex arrimood ayaa Ingiriiska ku kalliftay inuu dhul Soomaaliyeed Xabashi siiyo.

1. In Menelig Ingiriiska u oggolaado inaan hub Mahdiga Socdaan loo soo marin Itoobiya.

2. Inaan Itoobiya u oggolaan Faransiiska inuu dal ballaadhasado oo Itoobiya intuu dhexmaro, webiga Niilka dal ka qabsado.

3. Inay Itoobiya dhowrto danta ganacsi ee Ingiriiska ee mar walba sii ballaadhanaya.

Mr. Rennel Rodd, oo madax u ahaa Ergadii Ingiriiska ee Menelig II loo diray, warbixintii uu kaga hadlayay dhulkii Soomaaliyeed ee Xabashida uu ku wareejiyay 1897kii, wuxuu ku qiray in dhulka Soomaaliyeed aanu marna ahayn dhul Xabashiyeed: wuxuu warbixintiisa ku yidhi: «Haddaan eego sida xadka loo jeexay, Menelig II ayaa booday: hase yeeshee waxaad ku socotaa irridaha Harar; waxaan ku idhi Xabashida ayaa soo socotay, masaaridii annagaa

uga danbayney Harar heshiisyana la gallaay Soomaalida intaan Xabashidu Harar soo gelin. Boqorku markaa wuxuu guudmaray sohdimihii hore ee Xabashida waxaan weydiyay sida Soomaalidii qarniyada dhulkan ku uunnayd loogu dari karo Itoobiya

J. Borotokoolkii Ingiriiska iyo Talyaaniga ee 1894 iyo Heshiisyadii Xabashida iyo Talyaaniga ee 1897kii iyo 1908.

Talyaaniga iyo Ingiriiska oo labaduba maxmiyado Soomaaliyeed haystay ayaa 1894kii ku heshiiyay inay kala suntadaan sohdimadooda. Borotokoolkaa ayaa Ingiriisku dhul Soomaaliyeed ku siiyay Talyaaniga, isagoo jebiyay heshiisyadii magangelyo. 1896kii markii Boqor Meneligga II Adowa Talyaaniga ku jebiyay Talyaanigu wuu u adkaysan waayay dhul ballaadhsigii Xabashida sidaa darteedna waxay ku kalliftay inuu Talyaanigu 1897kii heshiis la yeesho Meneligga II, kaa soo Talyaanigu ku wareejiyay Xabashida dawayne Soomaaliyeed. Talyaanigu markaa wuu buriyay heshiisyadii magangelyo ee Soomaalida uu la yeeshay 1889kii.

Maajo, 16dii, 1908kii Talyaaniga iyo Xabashidu waxay guddoonsadeen inay kala xadaystaan dhulkii Soomaaliyeed ee ay haysteen.

Sida foosha xun ee loo kala qaybiyay dhulka iyo dadka Soomaaliyeed waxa si ballaadhan buuggiisa «Daruuraha Dagaalka ee hoganaya Geeska Afrika», ugu muujiyay J. Farer.

«Guud ahaanba, 1897kii guul ayuu u ahaa Xabashida, dawladihii gumeysatada Yurub ee ay deriska ahaayeenba oggolaaday dal ballaadhsigedii, waxaanay jeclaadeen inay saaxiibnimo la yeeshaan. Waxa haatan caddaatay in saaxiibnimo la yeelan karo iyadoo la siman yahay. In danbe lagu murmi maayo maxmiyado, sannad cad ayay u ahayd Xabashida, Soomaaliyana mid madow kol haddii aan lagala

tashan heshiisyadaa dalkooda lagu wareejiyay».

Mr. John Drysdale — oo aad xogogaal ugu ah taariikhda Soomaaliyeed — wuxuu ku qoray Buuggiisa, «The Somali Dispute»: «Soomaalidu heshiisyadii ay Ingiriiska la gashay 1884kii kuma ay wareejin dalkeeda Ingiriiska, balse waxay codsatay dib u celinta khadawigii Masar heshiisyadaa oo aan wax yeelayn madaxbannaanidooda. Soomaalidu marna ma oggolaan in dal ay leedahay la wareejiyo. Heshiisyadii Soomaalidu ay Ingiriiska la gashay waxay ku codsatay in dhulkooda la nabadgeliyo. Sidaa darteed Soomaalidu waxay aqoonsanayd in mucaahadadii Xabashida iyo Ingiriiska ee 1897kii sida tii Talyaaniga ee 1894kii idilkood ahaayeen burin mucaahadooyinkii 1884-85kii ee Ingiriiska iyo Soomaalida. Mar haddii dalka Soomaaliyeed Xabashida lagu wareejiyayna mucaahadooyinka Xabashida lala galay darsharciga ka taaggan ayay ahaayeen falka Dawladda Ingiriiskuna mid aan sharci ahayn ayuu ahaa.

Gumeysiga Yurub iyagoo heshiisyo magangeliyo la galay dadka Soomaaliyeed ma wareejin karaan dalka Soomaaliyeed dadka Soomaaliyeed oo aan ogeyn. Dawladda Xabashidu kuma murmi karto sii haysashada dal Soomaaliyeed, iyadoo u cuskanaysa heshiisyo aan qiimo lahayn. Haddaynu derisno dhacdooyinkii taariikhda ee ka horreeyey heshiisyadii 1897kii iyo 1908kii, waxaa inoo muuqanaysa in heshiisyadaa uu ku qasbay gumeysatadii Yurub awood weynaantii millatari ee Boqor Menelik II.

Waxa kale oo aan caad saarnayn in heshiisyadii sohdimood ee Gumeystada Yurub ay ku dhaceen si sharciga ka taggan oo dafirsan mabda'a aayo ka tashiga ee Ummadaha.

Mar aqalka Baarlamaanka ee hoo se (Ingiriiska) lagaga docdayey he-

shiiskii 1945kii Ingiriiska 390 Xa-bashida dhexmaray, Xoghayihii gumeysisga ee dawladda Ingiriisku wuxuu yidhi:

«Mucaahadadii 1897kii waa mid

caalamiya, mucaahadocoyinkii kale se maaha caalami . . . (Hansard, doodihi Baarlamaanka ee 1945-kii)».

Mucaahadocoyinkii dawladata

Yurub la galen dadka Soomaaliyeed waxay ahayeen qaar caalamiya waxaan lagu dhaqayaa qaynuunka caalamiya ah.

Dhalashadii iyo Korriinkii iskaashatooyinka

Yaasiin Geelle

Fikrada dhaqdhaqaaqa iskaashatooyinku waxay u soc ifbaxday dunida Qarnigii 19aad waxayna ka soc aroortay maskaxda culumadii Hantiwadaagga dhalanteedka ahayd, Ragaas oo ay ka mid ahaayeen Robert Owen, Henery Saint Simon iyo kuwo kale oo badan. Culumadaasi waxay muddo badan halgan iyo loolan ugu jireen hirelinta fikradahooda iskaashiga ah. Taas oo ay u arkayeen inay xal u tahay dhibaataada, xaqdarada iyo cadaadiska dunida ka jiray, waxayna, ku fakarayeen in ay iskaashiga ku gaaraan hab Hantiwadaag ah, oo ka maran cadaadis iyo dhiigmiirad, laakiin waxaa hubaal ah in ayan ku guulaysan nidaamkaas ay qabeen ayaga oo aan garan tabaha dhaqangelinta Iskaashatooyinka iyo tartanka uga imaamayey maalqabeenka waqtigaas joogay. Robert Owen oo ku xeel dheeraa dhaqaalaha waxuu ku baahshay fikradaha iyo garashada iskaashiga wadanka Ingiriiska markii Sannadku ahaa 1771 - 1858. Asaga oo rabay in uu mujtamaca wadankaas u bedelo hab iskaashi kana dhaadhicinayey xoogsatada halkaas ku dhaqnayd faa'iidada ugu jirta mabda' iskaashiga ah, K. Marx wuxuu yidhi asaga oo xiganaya dadaalkii culumadaas siiba Robert Owen waxuu ahaa mid lama ilaabaan ah abuurayna mirihii iskaashatocoyinka. Waxaa ayana door fiican ka waday dhinaca iskaashatoolinka 1760 — 1837 Saint Simon iyo Charles Fourier. Taas oo soc noolaysay taariikhda dhaqdhaqaaqa iskaashatooyinka mar labaad oo ay soo rogaal celiyeen waxaana

dhalatay iskaashato nooca cusub (Rochdale) kana dhashay meelaha warshadaha leh ee shaqaaluhu joogo maadaama shaqaaluhu yahay horumoodkii xoogsatada aynu u Horseedaan qaybaha kale dhaqdhaqaaqa ay ku raadinayaan xuuquqdooda mid siyaasadeed iyo tu dhaqaaleba. Iskaashatooyinka noocaasi waxay bilowdeen 1840 waxaana asaasay 28 Qofood oo shaqaale ahaa, iskaashatadaas oo hirgashay 24-10-1844 ujeedadeeda ugu wayna ahayd in ay ka nabadgeliso xubnaheeda ciriirigii iyo kadeedkii xad-dhaafka ee ay ku hayeen maalqabeenku xagga sicirka cuntada iyo waxyaabaha kale ee loo baahanyahay. Mabaadiida saldhigga u ahayd iskaashatadaas waxaa ugu waaweynaa:

1. In la gado badeeco tayo fiican miissan iyo mitir sax ah.
2. In badeecada lagu gado gacansaar (cash) sicirkuna ahaado mid dhexdhexaad ah.
3. Faa'iidada in loo qaybsanaayo mugga gadashadiisa (Inta uu ka gato dukaanka iskaashatada ayuu faa'iidadeeda helayaa qofku)
4. Faa'iidada iskaashatadu hesho qaarkeed waa in wax lagu baro xubnaha iskaashatada.
5. Waa in qof kasta xor u yahay coddhiibashada (qofkii hal cod).

Haddaba waxaad aragtaan in iskaashatooyinku heleen qodob ay ku hirtaan si ay u fahmaan

micnaha iyo faa'iidooyinka iskaashigu leeyahay taas oo dhalisay in si deg-deg ah ugu fido dhismaha iskaashatooyinku Yurub. 1913kii waxaa lagu qiyaasay dadka ku jira iskaashatooyinka 3.000.000 oo Xubnood 1914kii waxay gaareen 7.000.000; wadankaas Ingiriiskana waxaa ka furaa in ka badan 1.000 Iskaashato. Arrimahaas oo idil waxay dalalka dunida oo dhan ku baraarujiyeen hirgelinta iyo qiimaha iskaashatooyinku u leeyihiin bulshada.

ISKAASHATOYINKA NOOCA CUSUB

Waqtigaas ka dib waxa aad adduunka ugu fiday fikrada iskaashiga. Ayada oo shaqaalaha iyo beeralayduba uga gaashaamanaan dhiigmiirka.

Haddaba waxay aad u dhabowday una hirgashay dhismaha Iskaashatooyinku markii ay xukunkii la wareegtay xoogsatada aaminsan nidaamka H/Wadaagga ah kuwaas oo kacaankoodii ugu horreeyey ka riday wadankaas midowga Soofiyeeti, markaas oo ummadihii dulmanaa qaarkood heleen hab iskaashi oo leh dhiirigalin xag qalab-dhul farsamo kana maran cadaadis tartan dhaqaale iyo iska horjeed bulsheed taasoo keentay in iskaashatooyinku bataan tiradooda iyo tayadoodaba aanu dhasho iskaashi Caalaminiimo waxaana dhashay hay'ad sare ee ka dhaxaysa iskaashatooyinka Adduunka saldhigeeduna yahay LONDON waddanka Ingiriiska, haatana

ku jiraan dad ka badan 500 Milyan oo xubnood.

Fadhigii 22aad ee ururkaas oo lagu qabtay Mosko waxay ka doodeen in Maabaadi'dii iyo qodobadii «Rochdale» yihiin kuwa u qaama waqtigaan aan joogno xaalkaas oo gudi loo saaray waxay keeneen fadhigii guud ee ururka ee 23aad qodobadaan soo socda layskuna raacay ayada oo la tixgelinayo mabaadiidii Leenin ee xagga iskaashi.

1. In soo Gelitaanka Iskaashatadu yahay khiyaari aysan jirina wax ku khasba ama ka cisha xag bulshanimo, siyaasadeed, qabiilnimo, diineed iyo mid midaba, waxaana geli kara qof kasta oo raba diyaarna u ah shaqadeeda rabana in uu fuliyo mas'uuliyada xubinnimada.

2. Iskaashatadu waa urur dimoqraadi ah, arrimahoodana waxaa u wadaya dad gudi ah oo ay ka doorato xubnaheeda; xubnuhuna waxay xuquuq siman u leeyihiin codka, doorashada iyo la socodsiinta xisaabaadka iskaashatadooda.

3. In la dhigto saami isku mid ah faa'iidadana loo qaybsado si siman ayada oo la tixgelinayo shaqadii qofku qabtay.

4. Iskaashato walba waa in ay lahaato tala gal dhaqaale ay wax ku barto xubnaheeda shaqaalaheeda iyo caam ahaan bulshada.

5. Ururada iskaashatooyinka oo dhan waa inay yeeshaan wada shaqayn daakhili ah mid wadana iyo mid caalami ahba.

Sidaa darteed si dhakhso ah bay u koreen iskaashatooyinka waddamo badan. 1928 - Waxay noqdeen dadka ku jira iskaashatooyinka Jarmalka in ku dhow 3 Milyan Faransa 2 Milyan, Ruushka 2 Milyan, Iskaashatocoyinka waxaa u horumaray kuwa quudka (Shaqaaale-warshad) ka dibna waxaa soc if-

taxay farsamada, Beeraha iyo kaluunka.

Iskaashatooyinka quudka waxay camalkooda iyo isutagooda u arkayeen in sicir macquula ah xubnahoodu wax uga gadaan.

Iskaashatooyinka Beeraha si iskumar ah bay u soo baxeen khasatan kuwa suuqaynta iyo iibinta miraha beeraha dhulalka la gumaysann jiray dhaqdhaqaaqa iskaashatooyinkoodu waxay la socdeen hadba waqtiga ay qaataan xorriyaddooda, habka ay ku hirgaliyaan horumarkoodu iyo saldhiga dhaqaalahooda.

Gumaysiguna waa ka soo horjeeday fikrada iskaashiga si ayan uga dhalan awood dhaqaale ama siyaasadeed oo ka soo horjeesata. Laakiin waddan walba waa lahaa iskaashi hidde iyo dhaqan oo ay kula diraan dabecada adag ee ku xeeran.

Maadaama Soomaaliya ay ka mid tahay wadamada soc kacaytaariikh aad u fog ma lahayn iskaashatocoyinku. Intii gumaysiga ka horraysay beeralayda iyo xooladhaqatada Soomaaliyeed waxay ahaayeen kuwo ku nool habkii hore ee wax soc saarkiisu hooseeyey waxayna lahaayeen iskaashi caado iyo hidde ah, beero wada falid, xoolo wada-shubid iyo isgarabsi xagga daafaca dugaagga, badanaaba wax cadaadis iyo isku dulnoolaad ma jirin oo dhaafsiisan kan dabecadu u keento. Ganacsiga iyo kallumeysiguna waa lii-teen, farsamaduna ma horumarsanayn. Waqtigii gumeysigu yimid wax horumar ah ma keenin, bal wuxuu la yimid dhac, dil, iyo dhiigmiir uu ku sameeyo beereleydii iyo xoolo dhaqatadii Soomaaliyeed. Iskaashigii caadada ahaana waxuu ku baddalay in Beeralaydii uga shaqayso dhulkii uu ka dhacay, kaluumaysataduna ugu soc jilaabta warshado yar-yar oo burjuwaasiyada gumaysigu ka samaysatay Xeebaha, ayaga oo aan lahayn wax xuquuq ah oo jiritaankoc-

da dhacsan taas oo ku khasabtay inay u noqdaan addoon xag dhaqaale iyo mid maskaxeedba.

Halgankii dhacraa ee ummaddu u soc martay gobannimadeeda kuna soo dhacsatay cududdeeda iyo maskaxdeeda wax quman iskama baddalin dhibaataadii haysatay xocgsatadeena, iskaashatooyinkii dhashayna waxay noqdeen.

a) Kuwo lagu xado hantida dadweynaha (dayn aan wax lagu soc saarin socna noqon).

b) Dadkii runta ahaa oo aan galin beeralayda yar yar kalluumaysato iwm. Waxaana ka mid ahaa Wasiro-mudanayaal iyo qabiil.

t) Waa lagu horjocgsaday iskaashatocoyinkii dhabta ahaa.

c) Wax sharci ah oo nidaamiya ma jirin.

Halkaasna waxaa horey uga sii socday cadaadiskii lagu hayey danyarta Socmaaliyeed. Sababahaasna waxay ugu horreeyeen kuwii uu ka dhashay Kacaankii 21 Oktoobar.

Kacaankii Oktoobar wuxuu dhiidibbada u aasay noocii runta ah ee iskaashatocoyinkii Ummaddu u baahnayd, kuwaas oo daryeelaya danaha danyarta muruqmaalka ah, waxaana loo soo saaray sharciyo adag oo habaynaya danahooda sida sharciga 40aad ee horumarinta iyo dhiirrrgalinta iskaashatocoyinka kan 73 ee xaddidaya lahaanshaha dhulka 30 hektaar, waraabka 50 hektaar roobka qoyskiiba, iskaashatocoyinka iyo beeraha dawladda lama xaddadin inta ay awoodaen oo dhulabay qaadankaraan shuruuda oo ah tacabka oo ay koordhiyaan tiro iyo tayaba. Himilocoyinka laga leeyahay in iskaashatocoyinku fushaan waxaa ka mid ah.

1. Tacab kordhinta

2. Isu soo dhoweynta farqiga u dhaxeeya miyiga, iyo magaalada

xagga tacliinta, caafimaadka ilbaxnimada quman IWM.

3. Abuuritaan kaadir leh wacyi siyaasi ah iyo farsamo cilmeysan, jeed bulshadenna dhexdeed.

4. Iyo in lagala dagaallamo waxyaabaha bulshadenna dib u dhiga ya oo dhan sida qabiilka, jahliga iyo ku abuurida cilaaqad ka maran is-naceyb iyo iska soo hor

Iskaashatooyinkeenu waa fush-
een himilooyinkaas inkasta oo ay-
an gaarin heerkii loo baahnaa. XH
KS isaga oo hoggaaminaya bulsha-
deenna oo dhan waxuu muhimad
lama iloobaan ah siiyey kor u qaa-
didda iyo dhiirrigalinta iskaasha-
tooyinka inta Xisbigu dhashayna
tilaabo weyn bay qaadeen, tirada

guud oo iskaashatooyinku maanta
jira kana diiwaangashan heer Qaran
waa 345 iskaashato xubnaha ku
jiraana waxay dhan yihiin 37.313
haddii aan beeraha oo keliya soo
qaadano waa 258 iskaashato oo
isugu jira ujeeddo badan 47 tacab
wadaag 211 xubnaha ku jira isk-
aashatooyinka beeraha waa 25.984.

Tirakoobkaan kuma jiraan iskaa-
shatooyinka ka jira heer dagmo
iyo mid gobol. Waa jiraan dhibaa-
tooyin hortaagan iskaashatooyinka
lagamamaarmaana tahay in la
xalliyo sida maalgalinta iyo
qalabka oo ku yar, garaadkooda
siyaasiga ah farsamadooda oo
wali gaarin heerkii loo baahnaa
iyo hay'ada badan oo kala xuku-
ma oo qaarkood ku abuuraan qas
iyo dib u dhac.

Haddaba iskaashatooyinku waxay
soo gaareen heer ay u bislaadeen
inay dhistaan ururkoodii gaarka u
ahaa kaas oo ka caawin doona:

1. Fulinta barnaamijka iyo xeerka
Xisbiga.

2. Difaaca danaha iskaashatooyin-
ka

3. Hoggaaminta Aydojijiyada han-
tiwadaagga ah.

4. Fulinta Qorshaha Qaranka.

5. Hagaajinta cilaaqaadka ururra-
da bulshada gudaha iyo dibaddaba.

Sidaas daraaddeed ayaa loo diyaa-
rinayaa shir weynihii ururrada is-
kaashatooyinka si ay isu soo garab-
mid mid ayay isku gumeysan. Waaqar
taagaan ururrada bulshada ee ka
dhisan waddankeena.

WAXAANU HAMBALYO JAALLENIMO U DIRAYNAA SHIRWEYNAHA AASAASKA URURKA DHAQDHAQAAQA ISKAASHATOYINKA SOOMAALIYEED

GUDDIDA QORAALKA
EE WARGEYSKA
HALGAN

NOLOSHA XISBIGA

Xoghayaha Guud ee XHKS oo Ceel Jaalle Tababar ka furay

Wajibbaadka waaweyn ee Kacaankii 21kii Oktoobar is-hordhigay waxaa ka mid ah in kor loo qaado kasmada iyo garaadka dadweynaha Soomaaliyeed, si ay awooc ugu yeeshaan horumarinta noloshooda iyo ka talinta arrimaha siyaasadeed, dhaqaale iyo bulsheed ee dalka. Kooxaha ay bulshadu ka kooxban tahay koox kasta gaar ahaanteedda ayaa loo abaabulay, loona dejiyey hab cad oo ay u shaqeeyaan iyo qorshe garaadkooda kor loogu qaado.

13kii Disembar 1977kii Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya, Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu xarunta Ceel-Jaalle ee Degmada Marka tababar uga furay 299 qof oo ka kooxban nabadoonno, samadocno iyo culamaau'diin, kuwaasoo ka kala socday gobolada dalku uu ka kooxban yahay.

Tababarkaas waxaa qabanqaabisay Wasaaradda dawladaha Hoose iyo horumarinta reer miyiga, waxaana loogu talagalay in ay dadkaasi muddo 45 beri ah ku qaataan casharro kor loogu qaadayo kasmadooda xagga siyaasadda iyo xagga maamulka hawlaha dadweynaha taasoo u suurta gelinaysa inay uga sii faa'iideeyaan dadweynaha reer miyiga ah, marka ay dib ugu laabtaan meelihii ay ka kala yimaaddeen.

Xoghayaha guud ee XHKS Jaalle Siyaad khudbad qaaya leh oo halkaas uu ka jeediyey wuxuu si ballaaran uga warramay halgankii dheeraa ee ay ummadda Soomaaliyeed u soo gashay gobannimadeeda, xaaladdii uu dalku ku sugnaa kacaankii 21kii Oktoobar, 1969kii ka hor iyo horumarka dhinac walba ah ee la gaaray muddadii kacaanku dalka majaraha u hayey.

Jaalle Siyaad wuxuu khudba-diisaa ku soo qaadey siyaabihii gumaysigu dalkayaga ku soc galay, sidii uu u kala qaybiyey ummadda Soomaaliyeed iyo dhibaatooyinkii uu dhaxalsiiyey. «Haseyeeshee dadwaynaha Soomaaliyeed oo geesiga ahi wuu ka dhiidhiyey arrintaas, wuxuuna bilaabay dhaqdhaqaaqyo gobannimadoon ah, taasoo suurtagal ka dhigtay in ay xoroobaan sannadkii 1969kii gobollo ka mid ah dhulwaynihii Soomaaliyeed ee gumaysigu kala qaybiyey», ayuu yiri Xoghayaha Guud.

Madaxweynuhu wuxuu mar kale caddaayey sabibihii dhaliyey iyo guulihii uu soo haceyey kacaankii 21kii Oktoobar. «Tal-looboyinkii ugu horreeyey u kacaanku qaaday si loo daryeelo danaha bulshada waxaa ka mid ahaa la dagaallanka 3da cadow ee ka soo horjeeda no-

losha aadamiga oo kala ah: A-qoondarrada, Gaajada iyo Cudurka. Kuwaas uu kacaanku u arkay cadow hortaagan nolosha dadweynaha», ayuu yiri Jaalle Siyaad.

Xoghayaha Guud ee XHKS wuxuu shaaca ka qaaday fool-xumada qabyaaladda wuxuuna si buuxda u cambaareeyey dadka ku adeegta oo uu ku tilmaamay «Iimaan-laawayaal, shakhsi-daciif ah iyo iskuma kalsoc-nayaal».

Isagoo caddaynaayey mowqifka xaq ah ee ay Jamhuuriyadda dimoqraadigga Soomaaliya ka taagan tahay qaddiyadda shacbiga Soomaaliyeed ee ka gilgilnaaya gumaysigu taliska Adis.Ababa, Jaalle Siyaad wuxuu ku hadaqabsaday baaqii caddaa ee Muqdisho baaqaasoo ka soo baxay Madaxda Afrika, qodobbadiisana ay saldhig u ahayd in gacan buuxda la siiyo dhaqdhaqaaqyada Afrika ee u halgamaaya madaxbanaanidooda, iyo sida keli ah ee gumaysiga lagu ciribtiri karaa inay tahay halgan hubaysan.

Xoghayaha Guud wuxuu khudbadiisaa qiimaha leh ku soo gabagabeeyey guubaabo uu dadkii halkaas tababarku uga furmay ku guubaabiyey in ay ku dadaalaan ka faa'iidsiga tababarka iyo inay uga faa'iideeyaan walaalahooda Soomaaliyeed ee ku nool degmooyinkii ay ka yimaaddeen, fursadna aan u helin inay ka qaybgalaan tababarka noocaas ah.

Furitaankii tababarkaas oo ay gacboog ka ahaayeen madax sare oo ay ka mid yihiin gudoomiyeaal Hoggaammo, wasiirro, xildhibaanno kale oo ka tirsan golaha Dhexe ee XHKS iyo madaxda Gobolka SH-Hoose, waxaa Xoghayaha Guud ka

hor khudbad soo dhawayn iyo war-bixin isugu jirtay ka jeediyey Wasiirka Dawladaha Hoose

iyo Horumarinta Reer-Miyiga Jaalle G-Le Sare Cabdirisaaq Maxamuud Abuukar.

SHIRAR LAGU FALANQEEYAY ARRIMAHA GEESKA AFRIKA

Laga soo bilaabo dabbaaldeggii Sannadguuradii 8aad ee kacaanka, oo ku soo beegantay 21kii Oktoobar 1977kii, Jaalle Siyaad wuxuu Ummadda Soomaaliyeed iyo adduunweynahab u soo jeediyey khudbado taariikhi ah khudbadahaas oo madax waynuhu ka soo jeediyey dhowr munaasabado oo kala geddisan, ee ay ka mid ahaayeen dabbaaldeggii sannadguuradii 8aad ee Kacaanka, ciiddii Al-Adxaa iyo bannaanbixii dadweynuhu Soomaaliyeed ku taageerayey go'aannadii taariikhiga ahaa ee ka soo baxay Golaha Dhexe XHKS 13kii Nofembar, 1977kii. Khudbadaha Jaalle Siyaad wuxuu shaaca uga qaaday arrimo waaweyn oo la xiriira aayaha jiritaanka ummadda Soomaaliyeed iyo guud ahaan wanaagga shucuubta adduunka ku dhaqan, siiba kuwa weli u halgamaaya in ay aayahooda ka taliyaan.

Arrimihii ugu sii xiise badnaa ee khudbadaha dadkii dhegaysanayey soo jirtay waxaa ka mid ahaa xaaladda geeska Afrika iyo xiriirkii saaxiibnimada ee Soomaaliya, iyo Midowga Soofiyeeti oo xumaaday, inkastoo Jaalle Siyaad Arrimahaa si caddaan ah diirka uga qaaday, haddana waxaa jira dad war-xumataashii, dibusocod iyo daba-dhilifyo ah oo iskudayey inay uga faa'iidaystaan danahooda foosha xun. Taasiina waxay noqotay wax iska caadi ah markastoo kacaanka Soomaaliyeed go'aan cusub si geesinimo ah ugu tallaabsado dibusocodka iyo war-xumo tashi'ku inay isku dayaan inay go'aankaas si

qalloocan u fasiraan, si ay dadweynaha jaha wareer ugu ridaan, tubta toosanna uga leexiyaan.

Markii uu soo baxay go'aankii 13kii Nofembar, ee ku saabsanaa tallaabooyin cusub oo laga qaaday xiriirkii JDS ay la lahayd dalalka Midowga Soofiyeeti iyo Kuuba, ka dib markay dalalkaas la safteen gumaysiga taliska fashiistaha ah ee Addis Ababa, dibusocodka waxay dadweynaha ku dhex faafiyeen dacaayad oranaysa «Ruush iyo hantiwadaagii waa la isla cayriyay» iyagoo hantiwadaagga ka dhigaaya wax Ruush leeyahay isla markaasna mabda'aas xalaasha ah ku dhaleecaynaaya gafafka ay Dawladda Ruushka ka galayso gobannimadoonka ee runtii ah gafafka ay hantiwadaaggu qudhiisa ka gelayso.

Haddaba runta dacaayadahaas iyo kuwa kaloo ku hoos jiraba si dadweynaha looga daaweeyo xarunta Dhexe XHKS waxaa laga qabanqaabiyey barnaamij hanuunin ah oo loogu tala galay in dadweynaha ku nool gobolkaan Banaadir looga dhaadhi-ciyo dhuuxii ay ku qotameen iyo falsafada ka dambaysa khudbadihii Xoghayaha Guud ee aan kor ku soo xusnay.

Iyadoo barnaamijkaa la fulinaayo, toddobaadyadii ugu horreeyey bisha Disembar 14ka Degmo ee Gobolka Banaadir iyo dhammaan Xaafadaha ay ka kooban yihiinba waxaa lagu qabtay shirar ay ka soo qaybgaleen dadweynaha halkaas ku nool. Shirarkaas qaybtoodii hore oo heer degmo ahaa waxaa

khudbado ballaaran ka jeediyeey Jaallayaal ka tirsan Xubnaha Golaha Dhexe ee XHKS, qaybtii Labaad oo heer Xaafadeed lagu qabtayna waxaa faahfaahin kale ka jeediyeey Jaallayaal ka tirsan hawlwadeennada hoggaammada Golaha Dhexe ee XHKS.

Khudbadahaa dadweynaha waxaa si aan caadsaarnayn loogu qayaxay ujeedooyinka qotada dheer ee ay ku fadhiyaan khudbooyinkii Xoghayaha Guud waxaana lagu baraarujiyey inay ka digtoonaadaan dacaayadaha raqiiska ah ee ay fidinayaan dibusocodka iyo kacaandiidku. Waxaa si gooni ah dadweynaha loogu iftiimiyeey meelaha ay war-xumatahiilku madmadowga gelinayaan, ama sida xun ee ay u fasiraayaan, meelahaasoo la xariira qaddi-

yadda xaq ah ee dadka Soomaaliyeed iyo xiriirka xumaday ee Soomaaliya iyo Midowga Soofiyeeti.

Dadweynaha waxaa meelahaas lagu xusuusiyeey taariikhadii gumaysiga Xabashida iyo siyaalihii uu ku qabsaday dadyowga maanta la halgamaya sidii uu uga sheekeeyay Jaalle Siyaad; halkaasoo ay ka soo baxayso dabeecadda dhabta ah ee dagaalka Geeska Afrika, taasoc ah in uu yahay dagaal gobannimadoon, oo ay isku xoraynaayan dadyow muddo dheer, addoonsi lagu khasbyeey. Soomaaliyana waxay ku socotaa siyaasaddeedii ay caddaysatay isla markii kacaanku ka curtay, mabda'a hantiwadaagguna farayo taasoo ah taageerada dadyowga gobannimadoonka ah u halgamaaya.

Waxaa kaloo shirarkaasi dadweynaha loogu caddeeyey sababihii keenay in lagu talaabsado go'aanadii 13kii Nofembar lagu gooyey xiriirkii diblomaasiiga ee aynu la lalahayn dalka Kuuba, isla markaasna lagu buriyeey heshiiskii saaxiibnimada ee ka dhexeeyey JDS iyo dawladada Midowga Soofiyeeti, kuhu baraadoodii oo dalka laga saaray iyo fududayntii ciidammadooda Soomaaliya looga oggolaan oo la joojiyeey. Waxaa la sii faahfaahiyey sababaha talaabadaas kallifay inay yihiin dawladahaas oo si caddaan ah ula soo saftay gumaysiga xabashida, si ay u baabi'iyaan dadyowga gobannimadoonka ah. oo ay ka mid yihiin dad Soomaaliyeed iyo iyagoo ka qaybgalay duullaan la doonaayo in lagu soo qaado Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

HAWLAHA GUDDIYADA XISBIGA EE GOBOLLADA IYO DEGMOOYINKA

Degmada Luuq Ganaane iyo Taariikhda Dhaqdhaqaaqa XHKS

Bishii September 1976kii ayaa taariikhda Degmada Luuq Ganaane markii ugu horaysay waxaa iridaha loo furay Xisbiga nooca cusub ah ee XHKS. Sidii degmooyinka kaleba ka dhacday ka dib markii muddo aan yarayn loo soo go'gol xaadhay, kormeerro isdaba joog ahna lagu sameeyey ayaa taariikhdaas kor ku xusan waxaa rasmi ahaan loogu dhawaaqay guddigii XHKS ee degmada Luuq Ganaane iyo laamihii uu u kala baxaayey oo mid waliba loo caddaeyey xilkeeda.

Markaas ka dib waxaa loo hawl galay sidii ay ku dhismi lahaayeen Unugyada iyo Gucumada Xisbigu ku yeelanaayo meelaha shaqada iyo tacab soo saarka iyo meelaha degaanka, sida xaafadaha iyo tuu-

looyinka ay degmadu ka kooban tahay waxaa degmadaas ka dhismay 6 Unug 4 Gucun; kuwaasoo sida la ogyahay iyagu ahaa saldhigga shaqada xisbiga.

Tallaabadii xigtay ee xagga dhismaha laga qaadayna waxay ahayd dib u habayntii ururrada bulshada, kuwaasoo ah xooqga uu ku tiirsan yahay xisbigu, una dheexeya isaga iyo dadweynaha.

Ururka XHKS ee Degmada Luuq markii uu sidaas u dhismay wuxuu dhaqdhaqaaqiisa ka bilaabay dhuuxidda iyo ka baaraandegidda Xeerka iyo Barnaamijka Xisbiga. Iyadoo xooq la saaray sidii dhammaan xubnaha Xisbiga si hab-sami ah ugu fahmi lahaayeen, fahmiddaasoo ah jidkii loo marayay ku dhaqidda xeerka iyo hirgelinta Barnaamijka Xisbiga, si taas loo-

ga yool gaaro waxaa la furay tababarro, doodo, iyo aqoon-is-weydaarsiyo is daba joog ah, dhammaan Xubnaha Xisbiga waxaa loo habeeyay waxbarasho joogto ah oo laba weji leh: waji loogu tala galay kordhinta garaadka siyaasiga ah iyo mid loogu talagalay kor-uqaadidda aqoontooda guud ama waxbarasha caadi ah. Sidaa si la'eg waxaa loogu dadaalay kordhinta garaadka ururrada Bulshada, taasoo u fududeysay gudashada xilkooda Kacaannimo Guddiga Xisbiga Degmada Luuq waxqabadka kuma koobin oo keliya hawlaha Siyaasadda ee aan soo sheegnay; guddiga Xisbiga mar hadduu yahay hoggaamiyihii degmada, dadaal kalama harin sidii uu u gudan lahaa xilka ka saaran daryeelka dhaqaalaha degmada iyo dhiirrigalinta

tacab soo saarka. isagoo ka shidaal qaadanaaya go'aammadii kalfadhi-gii 3aad ee golaha Dhexe XHKS iyo kuwii ka soo baxay guddiga Siyaasiga ah iyo golaha wasiirada, go'aammadaasoo ah kuwii ku saabsanaa kordhinta tacabka iyo guud ahaan horumarinta dhaqaalaha dalka si loo gaaro iskufillaansho, Gud-

diga Xisbiga wuxuu dejiyey qorshe degmo oo kala dambeeya laguna tala galay hirgelinta go'aamadaas kaalinta ay uga abbaaran tahay degmada Luuq Ganaane.

Waxaa la sameeyey Barnaamij loogu tala galay baraarujinta beeraaleyda, iyadoo loo faahfaahinaa-

yay go'aamada kor ku xusan, laguna dhiirrigeliyay kordhinta tacabka, waxaa la abuuray beero ay leeyihiin ururrada Bulshada (Shaqaalaha, Dhallinyarada, Haweenka), si ay beeraaleyda ugu noqdaan ku dayasho wanaagsan ama darsi la taaban karo.

Degmada Ceel – Waaq iyo siduu uga taabbagalay XHKS

Sida degmooyinka kale ee Dalka, degmada Ceelwaaq waxaa ka taabba galay dhismihii XHKS iyo unugyadiisii 10 (to-ban) unug iyo 3 guncun.

Guddiga Xisbiga ee degmadaasi markii uu dhismay wuxuu isugu yimid shirar uu ku dejin-aayo qorshe shaqo oo ballaaran, muddana socda. Qorshahaasi guud ahaan wuxuu ku salaysnaa in xoogga la saaro laba arrimood oo muhiim ah, labadaasoo kala ah:

1. Kordhinta tacab soo saarka
2. Kor u qaaddida garaadka siyaasiga ah ee guud ahaan dadweynaha, gaar ahaanna xubnaha xisbiga iyo hawladeennadisa.

Qodobbadii qorshahaas muujinayey ee guddiga xisbiga degmada Ceelwaaq go'aanka ku gaaray waxaa ka mid ahaa:

a) In tababarro loo furo dhammaan ururrada bulshada shaqaalaha, dhallinyarada iyo haweenka tababarradaasoo midkiiba socdo muddo 45 beri ah; taasoo looga jeedo in kor loo qaado garaadka siyaasadeed ee Jaallayaasha ku jira ururrada bulshada.

b) In bishiiba hal mar kormeer guud lagu sameeyo dhammaan tuulooyinka ay degmadu ka kooban tahay, iskaashatoo-

yinka iyo meel kastoo wax laga soo saaro.

j) In si adag loo kormeero meelaha ay ka soo galaan dhaqaalaha dawladda.

x) In lagu dadaalo abuurista iyo hirgelinta iskaashatoyinka iyadoo la tixgelinaayo duruuf-ta gaar ahaaneed ee degmada.

Kaasi wuxuu ahaa qorshihii guddiga Xisbiga Degmada Ceelwaaq, ugu tala galay gudashada xilka ka saaran hoggaaminta degmada iyo horumarinta bulshada ku nool guud ahaan. Haddise aan u soo noqonno tallaabooyinka laga qaaday kobcinta garaadka iyo aqoonta xubnaha xisbiga waxay yihiin qaar wax ku ool ah. Iyadoo la fulinaayo tusaallooyinkii Xoghayaha Guud ee Xisbiga Jaalle Siyaad, ee ku saabsanaa waxbaridda joogtada

ah ee xubnaha xisbiga, ayaa waxaa xubnaha xisbiga degmada Ceelwaaq waxaa loo furay tababarro kala jaad ah iyo waxbarasho joogto ah. Tababarradaas waxaa ka mid ahaa:

1. Tababarro 30 beri ah oo loo furay bishii Nofembar, 1976kii, kuna saabsanaa barashada Xeerka iyo Barnaamijka XHKS.
2. Tababarro 15 beri soconaa yey oo loo furay bishii Jannaayo 1977kii, kuna saabsanaa habka maamulka arrimaha xisbiga iyo hawlaha la xiriira.

Tababarradaas gaagaaban ka-sokow, Xubnaha Xisbiga waxaa loo furay waxbarasho joogta ah oo kor loogu qaadaayo heerka aqoontooda. Waxbarashadaas waxaa lagu habeyey laba heer, oo kala ah dugsiga Dhexe iyo kan Hoose.

Ururrada Bulshada

Dhaqdhaqaaqa Dhallinta shaqaysa

Kadib markii la dhammaystiray dhismihii hay'adaha sare ee Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed, waxaa kasta oo ka mid ah waaxaha Ururku waxay bilawday in ay dhigato qorshe shaqo, kuna dhaqaaqdo abaabulidda iyo hawl-gelinta xubnaha

dhallinyarada ay mas'uulka ka tahay.

11kii Bishaan Diisembar, Xarunta Ururka DH.K.S. waxaa lagu qabtay shir muhiim ah oo ay ka soo qaybgaleen guddoomiyaha Ururka dhallinyarada Soo-

maaliyeed iyo Guddiga Fulinta iyo dhammaan xubnaha dhallinta shaqaysa ee gobolka Banaadir.

Shirkaasi wuxuu ahaa mid lagu soo gunaanadayey hawlo dhaowr toddobaad soo socday oo la xiriira xubin qaadashada, iyo dhismaha gudiyaada dhallinta shaqaysa. Xoghayaha Waaxda dhallinta shaqaysa iyo iskaashatoyinka ee U.D.H.K.S. ayaa halkaas ka soo jeediyey qorshaha shaqada ee loogu talo galay dhallinta shaqaysa sannadkan cusub iyo isla markaas Jaallayaashii loo gartay in ay noqdaan xoghaynta sare ee dhallinta shaqaysa; waxaa kaloo halkaa laga caddeeyey qaabka ay u dhisan yihiin 6da Urur ee ay u sii kala baxaan dhallinta shaqaysa iyo Jaallayaashii loo doortay in ay ka noqdaan gudoomiyaal iyo ku-xigeenno.

Shirkaas waxaa khudbad ballaaran ka jeediyey guddoomiyaha Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed Jaalle Maxamed maxmuud Warsame kana tirsan Golaha Dhexe ee XHKS, khudbaddaasoo isugu jirtay hambalyo, hogatusaalayn iyo kaalinta maanta laga sugaayo marxaladdan taariikhiga ah ee ay marayso Ummadda Soomaaliyeed, wuxuu ku muuxnuuxsaday marxaladdan la marayo iyo dhammaan amuuraha la xiriira, taasoo uu dhallinyarada ku guubaabiyey in ay gartaan waajib ka saaran culayskiisa.

dhaqdhaqaaqyada kale ee dhallinyaradu Bishii Diisambar samaysay waxaa ka mid ahaa taageero waxqabad ah oo ay si lixaad leh ugu gurmadeen dadweynaha ku nool Gobolkaan Banaadir qaarkood oo la kulmay khatar kaga timid weerar dabeecadeed. Dadkaas qaarkood waxaa khatar geliyey roobab fara badan oo bisha horraantee, dii magaala madaxda ka da'ay, kadibna guryihii meelaha hoos-

eeya ku yiil biyo qaadeen, hase yeeshee waxaa lagu badbaadiyey gurmada aan loo kala harin. Waxaa kaloo jirtay xaafad ka mid ah Degmada X-Jabjab oo ay ku soo foolyeelatay khatar kaga timid bacad guuraya. Ba-

caadkaas waxaa ka hortegay dhallinyarada Gobolka Banaadir oo ku qaadday Olole Bacaad celin ah oo soconayey muddo dhawr toddobaad ah, wayna ku guuleysteen.

Ururka Shaqaalaha Gobolka Banaadir oo tallaabooyin hore u qaaday

Shirweynihii ugu horreeyey ee uu yeesho ururka shaqaalaha gobolka Banaadir ayaa 12kii Diisambar, 1977kii ka furmay Xarunta ururkaasi ku leeyahay magaalada Xamar. Shirweynahaas waxaa ka horreeyey shirar heer degmo ah oo lagu qabtay dhammaan degmooyinka uu ka kooban yahay Gobolka Banaadir taariikhdu markay ahayd 2-12-1977kii, Shirkaas iyaaga ah ururka Shaqaalaha ee Degmooyinku waxay uga doodeen muddadii ururka soo dhisan hawlihii la fuliyey, kuwii fuli waayey iyo sababihii ay la fuli waayeen.

Markaas ka dib ayaa la isugu yimid shirweynahaas heerka gobol ah oo ay ka soo qaybgaleen ergacyin ka kala yimid ururada shaqaalaha ee 14ka degmo iyo guddiga fulinta ururka shaqaalaha gobolka iyo Jaallayaal ka tirsan xoghaynta sare ee xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha Soomaaliyeed. Waxaa kaloo marti ahaan goob joog uga ahaa ergooyin ka socday ururrada dhallinyarada iyo Haweenka ee Gobolka, kuwaasoo Jaallayaashooda shaqaalaha ah taageero iyo bogaadin u soo jeediyey. Intii Shirku socdey oo dhan waxaa Barnaamij tusaalayn, murti iyo maaweelo isugu dhafan ka dhex wadey ubaxa Kacaanka ee Degmooyinka Waaberi, Hawl wadaag, Shibis.

Yaaqshiid iyo Dayniile, taasina waxay muujinaysaa isbahaysiga iyo wada shaqaynta Jaallenimo ee ka dhexaysa ururka dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed iyo xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha Soomaaliyeed.

Shirka waxaa furay, khudbad qiima leh oo guubaabo iyo hogo tusaalayn isugu jirtay ka jeediyey Xoghayaha Xisbiga gobolka Banaadir Jaalle Yuusuf Ibraahim Abuuraas oo ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS. Ka dibna waxaa la dhegaystay warbixannadeedii ay soo diyaariyeen ururrada shaqaalaha degmooyinka iyo Guddiga fulinta ee ururka shaqaalaha gobolka.

Shirka ajendihiisa waxaa ugu weynaa dersid hawlihii la soo qabtay intii ururku soo jiray iyo dejin qorshaha sannadka cusub ee shaqada ururka shaqaalaha gobolka Banaadir. Qorshaha cusub ee shirkaas lagu oggolaaday wuxuu xoog saarayaa tababarro kala geddisan oo la siiyo xubnaha shaqaalaha gobolka Banaadir: tababarradaasoo shaqaalaha u suurta galinaaya in ay kaalin muuqata ka geystaan horumarinta bulshada. Tababbarrada la qorsheeyey waxaa ka mid ah:

— 480 ka mid ah shaqaalaha gobolka in la siiyo carbis bare-nimo, si ay macallimiin uga noq-

daan hirgelinta barnaamijka joogtaynta ololaha farbarashada ee ka socda Degmooyinka gobolka Benaadir; hawshaas ururku wuxuu la kaashaday Wasaaradda Waxbarashada iyo Barbaarinta.

— 200 in lac carbiyo gargaarka degdegga ah iyo ka hortagga cudurrada faafa, arrimahaasna waxaa lala kaashanayaa Wasaaradda caafimaadka.

— Xubno ka tirsan guddiyada xaafadaha oo tiradodu dhan tahay 201 iyagana waxaa la barayaa sharciyada looga hortago suuqa xaaranta ah, arrintaasna waxaa lala kaashanayaa Hoggaanka ilaalinta canshuuraha ee Ciidanka Boliiska.

— 60 qof waxaa loo tababarayaa ilaalinta nabadgelyada wadmooyinka iyo sharciyada looga raaco, si ay hawshaas u qabtaan mararka ay jiraan bannaanbaxyada iyo munaasabaddaha la midka ah, taasna waxaa lala kaashanayaa boliiska wadmooyinka.

— 42 qof iyagana waxaa loo carbinayaa maamulka xafiisyada, si xafiisyada ururka loogu helo kaadar u bisil socodsiinta hawloooda, arrintaasna waxaa lala kaashanayaa Machadka SIDAM.

Isla munaasabaddaas waxaa shahaadooyin aqoonsi lagu abaalmariyey 400 oo Jaalle oo ka mid ah shaqaalihii halganka dheer soo galay. kartida siyaadaha ahna muujiyey.

GUDDIYADII SHAQAALAHAA XAAFADAHAA OO LA DHISAY

Dhismaha xiriirka guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed wuxuu hore ugu ekaa heer

degmo. Hase yeeshee bartamihii bisha Diisambar ayaa xaafadaha Degmooyinka Gobolkaan Benaadir waxaa laga dhisay guddiyadii Ururka shaqaalaha ee heer xaafadeed, kuwaasoc ay xubno ka noqdeen jaallayaal tiradoodu gaarayso 1060 xubnood.

Xubnahaas guddiyada cusub waxaa loo furay tababar soco-naayey muddo 4 beri ah oo lagu baraayey Barnaamijka iyo Xeerka Xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha soomaaliyeed iyo hoggaaminta xisbiga ee ururrada bulshada. Waxaa kaloo halkaas laga bilaabay siyaasad jaallanimo ee ururrada shaqaalaha degaanka. Degmooyinka Gobolka Benaadir intii deris ahba waa la mataaneeyey, ma-

taantaasna waxaa laga bilaabay tababarka oo isku meel loogu qabtay.

Degmooyinka Xamar-Jajab Waaberi, XamarWeyne iyo Wadajir, waa la mataaneeyey, tababarkana waxaa loogu qabtay Hanuuninta Degmada Xamar-Jajab. Cabdulcasiis iyo Kaaraan iyo Shingaani, iyagana waa la mataaneeyey, tababarkana waxaa loogu qabtay Golaha Hanuuninta degmada Cabdulcasiis. Boondheere, Yaaqshiid iyo Shibis waa la mataaneeyey, tababarkana waxaa loogu qabtay Golaha Hanuuninta dadweynaha Degmada Boondheere. Degmooyinka H.Wadaag, Hodan, Waaberi iyo Dayniile iyagana waa la mataaneeyey tababarkana waxaa loogu qabtay degmada H. Wadaag.

X.G.U.Sh.S iyo Ururrada Shaqaalaha Carbeed

Waxaa 19/12/77 ku soclaabtay dalka Jaalle Maxamuud Cali Axmed Guddoomiyaha Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed kana tirsan Golaha Dhexe ee Xisbiga HKS.

Jaalle Maxamuud iyo wafdigu uu hoggaaminayey waxay booqasho saaxiibtinimo ku tagteen dalka Ciraaq horraantii bisha Diisambar, 77kii iyadoo uu casuumay Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha dalka Ciraaq.

Heshiiskaas oo qodobbadiisu dhigaayeen in ururrada Shaqaalaha ee labada dal isdhaafsaadaan booqashooyin saaxiibtinimo iyo mid hawleed. Labada dhinacba waxay guddoonsadeen:-

— Inay wararka iyo Qoraallada iska kaalmaystaan.

— Inay iska casuumaan ciidda iyo shirweynayaasha mid kastaa qabto.

— In shaqaale Soomaaliyeed tababar u tagaan dalka Ciraaq.

— In ururka Shaqaalaha ee Ciraaq ka kaalmeeyo xiriirka Guud Ururrada shaqaalaha Soomaaliyeed hirgelinta Machadka Shaqaale ee laga hirgeliyo dalka Soomaaliyeed.

Waxaa iyaguna dalka ka ambabaxay wafdi kale oo ka socda xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed uuna hoggaaminaayey Jaalle Cabdullaahi Maxamed Mire oo ah Guddoomiye ku Xigeenka Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed, isagoo u jeeda Dimishiq magaalo madaxda dalka Siiriya, si uu uga qayb gallo shir xiriirka Dowliga ah

ee Ururrada shaqaalaha Carabta uga bilaabamaayey halkaas, 22kii Diisembar.

Shirka waxaa loogu tala galay in looga doodo arrimaha maamulka iyo danaha guud ee Ururrada Shaqaalaha Carabta.

Waxaa gegida dayuuradaha ku sii sagootiyeey Jaalle Maxamuud Cali Axmed Guddoomiyaha Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed kana tirsan Golaha Dhexe ee XHKS

Jaalle Cabdullaahi Maxamed Sheegow iyo xubno ka tirsan Xoghaynta Guud ee Ururrada.

Wararka kaloo naga soo gaaray Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed waxaa magaalada Xamar gegida dayuuradaha ka socda degay wafdi ka socda Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha ee Dalka Masar Maxamed Maxamuud Cabdiraxmaan oo ka tirsan Xoghaynta Guud ee Xiriirka Guud

ee Ururrada Shaqaalaha ee dalka Masar iyo Jaalle Cabbaas Maxamed Maxamuud Guddoomiyaha Ururka Macdanta, intii ay dalka joogeen waxay wafdigaasi wada hadalo la yeeshen madax ka tirsan Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha, wax wada qabsigooda, xoojinta iyo u halganka midnimada ururrada shaqaalaha Carabta. Dhammaan arrimaha laga wada hadlay waxay ku dhammaadeen isafgarad.

Ururka Dhallinyarada Musaambiik (O.T.M) oo la Asaasay

Muddadii u dhexeysay 30kii Noofamber, ilaa 3dii Diisembar 1977 ka waxa magaalada Mu-buuto magaalo madaxda dalka Musambik lagu qabtay shirweynihii 1aad ee asaasidda ururka Dhallinyarada Musambik.

Shirweynahaas oo ay ka soo qayb galeen dhallinyaro ka kala socota dhammaan qaybaha bulshada ee dalkaas waxaa kale ee lagu marti qaaday oo ka soo qayb galay ururrada dhallinyarada ee dalalka horusocodka ah oo ay ka mid yihiin ururka dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed. Si shirweynahaas loo hirgeliyo waxaa la qabanqaabiyeey shirar iyo kulanno kala gedisan oo loogu gogol xaarayo asaasidda dhismaha ururka dhallinyarada Musambik. Waxaa arrintaas door weyn ka ciyaarey dhallinyarada iyo dhammaan xoogagga horusocodka ah ee dalka Musambik waxay ugu dambayntii hirgeliyeen shirweynaha lagu asaasayo ururka dhallinyarada Musambik halkaas oo lagu sharciyeeyey xeerkaa iyo barnaamijkii ururkaas laguna doortey guddiga fulinta.

Arintaasi waxay ka mid tahay guulaha waaweyn oo ay gaareen dhallinyarada iyo shacbiga reer Musambik oo uu horseed u yahay xisbiga FRELIMO

xisbigaasoo ah kii gaarsiiyey dalkaasi gobannimadiisa, kaddib markii uu muddo dheer halgan hubeysan kula jiray gumeysiga

Si ay iskaga daweeyaan dhaawacyadii uu gaarsiiyey gumeysigii ka talin jiray muddo 500 (Shan Boqol) oo sano ah dalkaasi, dadka reer Musaambik dagaalkoodii kuma ay joojin xornimada oo keliya ee waxay halkii ka sii wadeen halgankoodii ay ku gaarsiin lahaayeen dalkooda madaxbannaani dhinac kasta ah iyaga oo ka shidaal qaadanaya baaqii ahaa «Halganku waa socdaa « la lotta continua ».

Xisbiga FRELIMO oo horseed u ah halganka dadka reer Musambik waxa uu shirweynihiiisii saddexaad oo dhacay April 1977 lagu guddoonsaday in jidka siyaasadeed ee xisbigu raacayo uu yahay (Marxism - Leninism), si ay hore ugu mariyaan dhaqaalahooda una dhisan bulsho ka caafimaad qabta isku durnoolaadka.

Dalka Musambik wuxuu leeyahay asaas dhaqaale ee beero iyo warshado ah (Agro - Industrial), sidaas darteed waxaa hubanti ah in uu degdeg hore ugu mari karo mabda'a Hantiwadaagga ah haddii xoogag horu-

socod ihi maamulka qabtaan;

Si arrintaas looga dhabeeyo waxaa lagama maarmaan noqotay in ururrada shaqaalaha; Dhallinyarada; Haweenka iyo indheer garatada la abaabulo si ay kaalintooda uga soo baxaan, una gutaan xilka ka saaran dhismaha dalkooda.

Ururka dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed isaga oo gudanaya waajibadkiisa gudaha iyo dibeddaba waxaa uu xiriir iyo wax wada qabsi la leeyahay ururrada adduunweynaha horusocodka ah, si loo kala korodhsado waayo aragnimada dagaalka ummaduhu ay ugu jiraan madaxbannaani taam ah.

Taasi waxay keentay in aad loo qaddariyo kaalinta dhallinyarada Soomaaliyeed ay kaga jirto dhismaha bulshada Soomaaliyeed intii ka dambeysay Kacaanka curashadiisa. Guulaha muuqda ee dhallinyarada waxaa ka mid ahaa kaalintii ay dhallinyaradu kaga jirtey OHRM, Barnaamijka Dejinta iyo raridda, mashruuca bacadcelinta iwm.

Dhallinyarada Soomaaliyeed iyo tan Musaambik oo labaduba dagaal hubaysan ku soo dhacadey xorriyadoodii marna ka daalli maayaan halganka ay ugu jiraan madaxbannaani taam ah.

Arrimaha Dunida

Xaaladda Soomaali Galbeed iyo Xeerka Madaxbannaanida Wadammada ee lagu Sharciyeeyey Qawaaniinta U.M.A

C. M. Cabuud

Inta aan la galin dulcada xalkan isaga ah waxa habboon in la sheego qodobbada taariikhiga ah ee muhiimka ah ee la xidhiidha su, aashan; si aynnu u qayaxno utunta mushkiladda Soomaali Galbeed.

Waa run cad oo la wada ogyahay in dhammaadkii qarnigii sagaal iyo tobnaad ay waddammada reer Yururb Afrika kala qaybsadeen. Soomaaliya waxay ahayd dalka Afrikaanka ah ee ugu nebaa dhibaatooyinka uu la yimid qaybqaybsigaasi. Dadka Soomaaliyeed oo ah dad isku mid ahaan-shadoodu aad u sarreyso, Af qudha ku hadla, diin keliya wada haysta, dhaqan iyo caadooyin isku mid ah wadaaga, ayaa markii ugu horraysay arkay iyaga oo la qayb-qaybiyay oo la hoos dhigay saddex gumayste: Ingiriis, Fransiska iyo Talyaaniga.

Gumaystayaashu waxa ay ula kac ahaan degmada ay qaybsadeen ku xereen xuduudo beenbeen ah oo loola dan lahaa inay daryeelaan danaha iyo ujeedooyinka isticmaarka.

Itoobiya waxa ay markaasi ka mid ahayd dalalka aad u yar ee madaxbannaanaa. Si ay u rumayso damaceeda dhulballaadhsiga ah waxay qaybsatay qayb ka mid ah dhulka Soomaaliyeed, si aan waxba kaga duwanayn dawlahiis kale ee wax gumeysanayey.

Mudane Bevin oo ahaa Xoghaya Arrimaha Dibedda ee Ingiriisku wuxuu ka caddeeyay guriga duqayda 1946kii «qarnigan qay-

btiisii danbe waxa Geeska Afrika loo kala qaybiyay Ingiriiska, Fransiiska, iyo Talyaaniga. Muddadii aanu degnay qaybtayada, xabashidu waxa ay qabsadeen badh guda ha ah oo daaqsin u ah in ku dhow badh ka mid ah reer guuraaga de-

ggan Waqooyiga Soomaaliya».

1954kii waxay Itoobiya qabsatay intii ka hadhsanayd Soomaali-Galbeed (bedka seeran iyo Hawd) iyaga oo cuskanaaya heshiiskii Ingiriiska iyo xabashida ee 1954kii. Inkastoo Gobolladii kale ee Soomaalidu ay hanteen Gobannimo madaxbannaan, xabashidu weli way haysataa Soomaali-Galbeed waxayna u diiddan tahay inay aayahooda ka taliyaan.

Dadka Soomaaliyeed ee halkaasi ku nooli ma jirto wax ay la wadaagaan dadka xabashida ah. Arrintaasi waxa qoraal ka bixisay Marwada la yidhaa Beerhaam. «Waxa jira kala gaddisnaan fara badan, dad ahaan iyo qaab ahaanba oo lagu kala qaybin karo gobolladan. Faraqa diintu waa mid sii xoogaynaaya Faraqyada kale ee waligoodba Itoobiya ka hortaagnaa in ay gobolladaas ka dhigto dhul ay leedahay. Ma aha uun dhul uu islaamku kaga xoog weynaaday masiixiyadda Itoobiya, ee waa dhul xataa ka hooseeyaa buuraheeda dhaadheer» (Beerahaam, Dawladda Itoobiya, 1948).

U.M.A. waa urur saldhigaasu gobolaysi yahay oo ku abuurmay heshiiskiisu Adis-Ababa lagu guddoomiyay 23dii May 1963kii. Qodobka saddexaad ee xeerka U.M.A.

wuxuu caddaynayaa sharciyada ay dalalka ka mid ah ururkani ay ku ballanqaadeen in ay ku dhaqmaas.

Shiba qodob-yaraha saddexaad wuxuu sheegayaa: «In la tixgaliyo madaxbannaanida iyo sharafta xuduudada ee dal kasta iyo xaqaan lagu gudbi karin ee u leeyahay jiritaan xor ah».

Arrinta ku saabsan dhowridda xuduudaha waxa kale oo lagu socdaaday shirkii madaxweynayaasha ee caadiga ahaa laguna qabtay Qaahira 17-21 Juulay 1964kii oo lagu guddoomay go'aankan. Iyada oo la tixgelinaayo in mash-aakilka xuduudaha ay dhaliyaan iska horimaad khatar ah, joogtana ah, iyada oo la ogyahay in ay jiraan dhaqdhaqaaqyo Afrika ka baxsan oo ulajeeddadoodu ay tahay inay qayb-qaybiyaan dalalka Afrika iyada oo waliba la jiirinaayo in xuduudaha dalalka Afrika laga soo qaado maalintii ay xoroobeen ay yihiin kuwa jira oo la taaban karo, iyada oo la xusuusanyahay in kalfadhigii labaad la sameeyey Guddi ka kooban kow iyo toban oo loo xilsaaray inay darsaan tallaabooyin lagu xoojinaayo isu-tagga Afrika.

Iyada oo la aqoonsanyahay baahida lagama maarmaanka ah ee loo qabo in si nabadgalya ah oo Afrikaanimu ah loo xalliyo khi-laafyada ka dhexeeya waddamada Afrikaan ah.

Iyada oo waliba la xusaayo in dalalka ururku ay ballan qaadeen,

qodobka 6 ee xeerka midowga Afrika, inay ixtiraamaan dhamaan sharciyada ku xusan maqraha 3aad ee qodobka 3 ee Xeerka Ururka Midowka Afrika.

1. Mar labaad waxa si sharaf leh loo sheegayaa dalalka in ururku ay ku dheggenaadaan ixtiraamka sharciyada ku xusan maqraha saddexaad Qodobka Saddexaad ee Xeerka UMA.

2. Waxa si sharaf leh loo caddayneyaa in dhammaan dalalka ururku ay ballan ku qaadeen inay ixtiraamaan soohdimihii jiray markii ay xoroobeen.

Iyada oo aynu gogol dhig ka dhiganayno intaas, waxa aynu hada dayaynaa in aynu lafagur sharci ah ku sameyno xaaladdan taas oo ah in aynu eegno ixtiraamka xeerka madaxbannaanida dalalka ee ku xusan qodobka saddexaad ee qaynuunka UMA mar labaad na lagu sheegay go'aankii Lam. 16 (1) lagu dhaqi karo xaaladda Soomaali-Galbeed.

Itoobiya waxa ay ku dheggaan tahay malo ah in Soomaaliya ay tahay dalka qudha ee xiisaynaaya arrintan, sidaa awgeed waxay Itoobiya fidisaa dicaayadda «damaca dhulballaadhsiga Soomaaliya ee lagu abuurayo Soomaali weyn». Marka ay sidaa falanayso Itoobiya waxay maaggaan tahay (1) In xaalka ay ka dhigto arrin fudud oo soohdimeed oo dhextaala laba dal oo ku jira UMA sidaa awgeed ay hawl yar tahay in Soomaaliya la dareensiyo in aanay qaddarin xeerarka iyo qawaaniinta ay saxiixday ee u yaalla UMA.

2. Ina ay ka leexiso indhaha dunida runta iyo xaqiiqada oo ah in ay xukumayso dad aan keeda ahayn oo laga horjoogo in ay ka taliyaan aayahooda.

Gabagada kor ku xusani waxa kale oy jawaab cad u noqon kartaa go'aankii 16 (1) ee UMA. Go'aankii waxa loo guddoomiyay si looga

dhigo wax cad oo la taaban karo arrimo mar hore lagaga hadlay Qodobka 3 ee Xeerka U.M.A. sidaa darteed ma jiro wax cusub oo uu ku soo kordhiyay arrinta laga hadlaayey.

Bal haddana aynu jirino xaaladdan «Marka aynnu ka eegno dhinaca sharciga Itoobiya ma codsan kartaa in la ixtiraamo sharfta iyo madaxbannaanida dhulkooda?».

Si aynu uga bixinno jawaab tifaftiran su'aashan, waxa lagama maarmaan ah in aynu bal marka hore eegno, haddiiba uu jiro sababaha ay ku dacwiyayso Itoobiya in ay dhulkaas iyadu leedahay.

Labada xaalo ee laga yaabo in Itoobiya ay ku xalaashato haysashada Soomaali-Galbeed waxa weeye:-

1) Inay ku andacooto in dhulkaasi ka mid ahaan jiray Itoobiya waligiiba; ama

2) Inay ku andacooto in soohdimaha hadda u yaalla Itoobiya lagu xusay heshiisyo caalami ah.

Taariikhdu waxay si aan shaki ku jirin u caddaynaysaa muddadii ka horreysay kala qaybqaybintii Afrika, in Soomaalida Galbeed aanay ka mid ahayn waddanka xabsida.

«Ilaa 1880, halka ugu konfuraysa Itoobiya waxba kamay badnay 100 mayl meel u jirta Addis-Ababa». «Laakiin hubkii cusbaa ee faraha badnaa ee lagu soo dejiyay Fransiiska iyo Talyaaniga ayaa siiyay boqorka Shawa, oo markii danbe noqday imbraadood, fursad uu ku ballaadhsado dhulkiisa (Beerhaam, the boot of Ethiopia Bogga 293-4) waxa kale oy Beerhaam tiidhi «Tartankii cusbaa ee dawladaha waaweyn ee reer Yurub ay keeneen Afrika, iyo maamulkoodii ku dhisnaa in la xukumo xuduud qiyaasan, ayaa ku dhalisay Mililig inuu qayto Imbraadoodiyad uu isagu leeyahay khaas ahaan markuu

kaga adkaaday Talyaaniga dagaalkii» Adowa 1890kii, ayuu u diray Janaraaladiisii guulaystay hawshar. oo uu mar horeba bilaabay isagoo damacsanaa inuu u riixo soohdimaha Itoobiya Koonfur iyo Bari, inta aanay uga soo horrayn reer Yurubkii uu la tartamaayay (Beerhaam. OP. Cit. Bogga 61).

Mistar Smiidh, A.D. socdaalkii sii 100 mayl meel waqooyi ka xigta bad yarta loo yaqaan Rudhulf, wuxuu kula kulmay 1895kii, dad la «Mela» oo aan waligood maqlin erayga kaffa iyo jiritaanka Abasiinaya. Wuxuu hadal ku dhammeeyey «U malayn maayo inay Kaffa xagga Koonfur ee waxba ka jirto Abasiiniya ama inay Abasiiniya ay deggen tahay dhulka ka hooseeya Bariga». (Smiidh, A.D. Through unknown African Countries, 1897, Bogga 319).

Waxa laga garan karaa hadallada kor ku xusan sida aanay sal iyo baar midna u lahayn muranka ah in Itoobiya ay waligeedba lahaan jirtay dhulkaas, inkasta oo Mililig isagoo taariikhda ka beensheegaya uu yidhaahdo xuduudadaydii hore».

Lamma aqbali karo in soohdimaha Itoobiya, marka laga hadlaayo Soomaali Galbeed, lagu sugay heshiisyo caalami.

Mucaahadooyinka dawladihii Isticmaarkii ay ku siiyeen Itoobiya dhulka Soomaalida ma laha raad sharci ah, maxaa yeeley Ingriiska iyo Talyaanigu waxay ahaayeen dalal, ilaaliyaal ah, awoodna uma lahayn (madaxbannaani) ay ku jiraan dhulka muranku ka joogo, iyada oo la raacaayo Xeerka: «Nemo Plus juris in alium transfere potest quam ipse habet.»

Inkasta oo magaca Itoobiya lagu hirgaliyey heshiisyadii 1877kii iyo 1908kii, haddana si run ah uma qabsamin Itoobiya dhulkaas, waxaa intaa dheer, ma waafaqsana heshiisyadaasi qawaaniinta caalamiga ah ee cusub ee odhanaaya

waa in heshiisku oggol yahay xuuqda dadka laga hadlaayo ay u leeyihiin in ay ka taliyaan aayahooda. Taas oo loo baahanyahay in ay Itoobiya ixtiraanto mar haddii ay ka mid tahay Qarammada Midoobay.

Waxa si cad qodobbadaas kore

uga muuqda, in haysashada ay Itoobiya sii haysato Soomaali Galbeed aanay lahayn wax cudur daar ah, oo aasaas leh ama nidaam ku dhisan. Mar haddii ay ka maqan tahay sharci taageerayaa haysashada Itoobiya ay dhulkan ku haysata waa mid xaaraan ah oo

aan xaq ahayn.

Sidaa awgeed Itoobiya ma cuskan karto ixtiraamka xeerka «dhawrista sharafta soohdimaha Qarameed», marka ay ka hadlayso Socmaali Galbeed. Maxaa yeelaya ma haysato wax sharci ah oo ay ku xukunto.

Lama Huraanimada Burburka Midabtakoorka

Boobe

Tammuuxaa ka badan inta gees madow taliska Vorster silic xabsiyadu ugu dilay ama gu'yaal ku seetaysnaa xabsiyada darxumada loogu abaaday sida «Robin Island». Steve Biko ma ahayn halyaygii ugu horreeyey ee Booliska Vorster xabsiga ku silic dilay, waana hubaal inaanu noqon kii ugu danbeeyey inta tirayarta caddaanka ihi Koonfur Afrika ka amarku-taaglaynayso madowguna hubka u qaatay inuu seetada gumaysiga iska gacyo.

Shaki kuma jiro in halgankii ugu qadhaadhaa adduunyadan aan ku noolnahay uu ka socdo Koonfur Afrika. Halgankaasi wuxuu dardar hor leh la yimid waayadan danbe markii ay xoroobeen dalakii Afrika ee Boortaqiisku gumaysanayay kuwaasoo balaayo xijaab u ahaa talisyada Vorster iyo Ian Smith. Waxaynu maanta marag ka nahay isbeddellada lama huraanka ah ee ka socda Koonfurta Afrika. Maxaa isbeddelladaa keenay? Sababuhu way badanyihiin, waxaynu se soc qaban karnaa dhow arrimood:

1. Xoogagga horusocodka ah ee adduunka gaar ahaanna Afrika oo xoogaysatay ka dib markii ay xorbeen dalakii Boortaqiisku uu gumaysanayay halkaana ay ka dhashen dawlado horusocod ah oo aad isugu hawlay xoraynta Simbabwe iyo Koonfur Afrika.

2. Dawladaha reer Galbeedka oo aqoonsaday jabka ku soo fool leh talisyada caddaanka tirada yar, sidaa darteedna isku deyaya inay wax ka beddelaan qaabka siyaasadeed ee dalalka, iyagoo ku dadaalaya inay ka dhisaan dawlado madow oo maqaar saar ah, iyagoo marnaba rabin inay lumiyaan danahooda monobooliga ah, isla markaana ay badbaadiyaan tirayarta cad ee dalka ku dhaqan.

3. Halgankii dadyowga tirayartu gumaysto oo heer and u sarreeya gaadhay, garaadkii dadwaynahana u bishayay halgan kama dambays ah.

4. Midabtakoorka oo buro ku noqday xilligan maanta la marayo.

adduunweynuhuna badiba garawsaday lama huraannimada burburkiisa.

Haddaynu intaa ku dhaafno waxyaabaha curiyay isbeddelka iyo halganka ka socda koonfurta Afrika, waxaynu arkaynaa in kicitankii Ardayda soweto ee 16kii juun, 1976kii, intii ka danbaysay dilka, xabsiga iyo masaafurinta ciil bax u noqdeen taliskii vorster ee wadku ku soo dhawaaday.

Kicitaankii Ardayda ee Soweto Juun 16dii, 1976kii waxa ka danbeeyay dhaqdhaqaaqa «Black consciousness», ee uu hoggaaminayay Steve Biko. Ardayda Soweto Biko, wuxuu u ahaa maskaxda Idiyoola-jiyadeed ee kacaankooda. Biko wuxuu ka mid ahaa madaxdii madocbayd ee ugu horraystiiba la xidhay kicitaankii Soweto ka dib iyadoo aan maxakamad la soo joojin.

Lixdannadii Steve Biko wuxuu madax ka ahaa Ururka ardayda Madow ee Koonfur Afrika (SASO) oo aan ku dhechin «dareenka Modoobi Biko uma ahayn midabsiiyay madow oo dhan, «Dareenka Modoobi Biko uma ahayn midobtakocr madow balse wuxuu u ahaa ku soo noolaynta aqoonsiga madow bulsho inkiraysa jiritaanka aqoonsigaas. Ururka Ardayda da Madow ee Koonfur Afrika (SASO) oo Biko madax ka ahaa wuxuu suurageliyey kulankii iyc midayntii 70 Urur oo dadka madocbi lahaayeen, Steve Biko n a m a a m u u s a h a a n

Madaxweyne u ahaa ilaa intuu ka dhimanayey .

Dhagar kama waantocbe taliska vorster e, sannadkan oo keliya waxa xabsiyada ku dhintay 22 ka mid ah maxaabiista siyaasad-da ee madow kuna xidhnaa xabsiya-da koonfur Afrika. Madaxdaa ma-doobi waxay u dhinteen nabarridii ku gaadhay silic-dilka booliska Vorster taliska peretoria se wuxuu ku tiraabaa inay ku dhinteen si «Dabiici» ah ama «Cuntada oo ay ka soomeen».

Steve Biko, oo soddon jir ahaa madaxna ka ahaa dhaqdhaqaaqa «Black Consciousness» ayaa ka mid ahaa madaxda madow ee lagu silic-dilay xabsiyada koonfur Afrika.

Biko waxa la qabtay bishii Agoosto 1977ka. Waxa loo taxaabay xabsi ku yaal Port Elizabeth oo 800Km u jirta Pretoria. Saddex toddobaad markuu xidhnaa ayaa boolisku dilay iyagoo ka doonaya inay war ka helaan ku saabsan dhaqdhaqaaqyada madow. Biko halkaa nabar xun ayaa madaxa ka gaadhay oo ka soomiyay oontii booliiskuna dan kama gelin, lamana tusin takhtar ku sheegyada xabsiyada joogo. Habeen badh ayaa Biko gaadhi «Landrover» ah dushiisa la soo saaray isagoo qaawan oo la keenay magaalada pretaria hase yeeshee halkii ayuu maalintii danbaba Sebtembar

geeriyocday. Steve Biko waxa lagu aasay magaaladiisii, King William, waxaana ka qayb galay aaskaa halyayga, 20,000 oo qof.

Qaylada ayaa dalluuntay oo dalka gudihiisa iyo dibeddaba waa lagaga kacay taliska Vorster. Dhaqdhaqaaqyadii, ururradii iyo wargeysyadii dadka madow ee Koonfur Afrika lahaayeen ayaa kacay iyagoo canbaaraynaya kadeedka iyo cadaadiska midobtakoorku ku haya. Adduunyadoo idil ufo iyo dabayl caanbaarayn ah ayaa kaga soc fatahday taliska Vorster. Isagoo foof habaabinaaya ra'yal caamka adduunka taliska pretoria wuxuu qabanqaabiyay maxkamada lagu baadhayo dhimashadii Stevo Biko Saddex toddobaad ayay maxkamadu socotay, ugu danbayntiina garsoorihii wuxuu sheegay in Biko u dhintay nabar Madaxa ka gaadhay mar uu la dagaallamayay Booliiska. Go'aankaasi naxdin kuma ridin dadyowga madow ee Koonfur Afrika iyo dadyowga sinnaanta u halgamaya ee adduunka, waayo way ogaayeen inaan dhawaaq sami ka soo yeedhayn budhcadda koonfur Afrika.

Dilkii Biko wuxuu criyey mowjado bannaanbaxyo ah oo lagu gilgilay udubahexaadyadii midabtakoorka, dalka gudihiisa iyo dibeddaba laga qabanqaabiyay. Bannaanbaxyadaasi oo abbaaray foofxumada, aadaminimo-xummada iyo bahalnimada midabtakoorku, waxay dhaliyeen in taliska Pretoria xidho

60 ka mid ah hoggaamiyayaasha ururrada dadka madow, albaabba-da loo xidho 19 urur oo ay lahaayeen dadka madoobi waxaana la mamnuucay laba wargeys (The World and the Weekend world) oo aad uga hadli jirey danaha dadka madow lidna ku ahaa Taliska Pretoria.

Tirayarta cad ee Koonfur Afrika oo haatan dareentay sare u kaca waddaninnimada dadka madow maragna ay ka tahay doorrashooyinkii Koonfur Afrika oo la soo hormariyay, maadaama darsenkii madowgu aad kor ugu kacay, taliska Vorsterna rabo inuu sii adkeeyo siyaasaddiisa faquuqa ah.

Faallaadhi gilgilasho kaagama go'do, taliska Pretoriana ku joojin maayo halganka ka socda Koonfur Afrika dil, xabsi iyo iyagoo irrida-hau xidha ururrada ka soo horjeeda siyaasadda midabtakoorka ah. Koonfur Afrika waa dal ka mid ah Afrika waxaana iska leh dadka madow ee dalka u dhashay. Cadaadiska iyo kadeedka dadka madow lagu hayaa waa mid sii lisaya halgankooda una soofeynaya inay qoriga u qaataan halganka kama danabaysta ah ee ay iskaga tuurayaan heeryada taliska midabtakoorka ah ee Pretoria. Ku samaynayo gobollda: Transkei, Bantustan iyo kuwa la midka ihi xal u noqon maayaan diidmada gumaysiga iyo midabtakoorka ee dadyowga madoobi ugu jiraan inay xuquuqooda ku hantiyaan.

Warbixinta Bisha

JAALLE SIYAAD

oo Booqday Madagaskar

Madaxweynaha JDS, J/La Maxamed Siyaad Barre iyo wafdi heer sare ah oo uu hoggaamayey oo ay ku jireen xubno ka tirsan Golaha Dhex ee XHKS, ayaa dhammaadkii Disambar booqasho maalin ah oo rasmi ah ku tegey Jamhuuriyadda Malgaasi. Booqashadaas, waxa Jaalle Siyaad ku martiqaaday madax-

weynaha Jamhuuriyadda Malgaasi Mr. Didier Ratsirak.

Labada madaxweyne waxay falanqeydeen, xaaladda Geeska Afrika, xidhiidhka labada geesocd, iyo arrimaha adduunka.

Madaxweyne Siyaad oo ragga wararka u warramayey wuxu shaaca ka qaaday in kulan gaar ah oo uu la yeeshay Madax-

weynaha Malgaasi, Mr. Ratsirak, ka, kuna saabsanaa sidii nabad-da loogu dhammayn lahaa dhibaatada Geeska Afrika, uu ku faahfaahiyey siyaabaha nabadda runta ahi ay ugu soo noqon karrayso Geeska, iyadoo arrintaas ay shisheeye soo dhexgaleen lana moco in meesha uu ka maqan yahay wax ka qabad Afrikaannimo, oo ay ahayd inay u horseedaan madaxda dalalka Afrika.

Xoghayaha Guud ee XHKS, Jaalle Siyaad wuxuu tilmaamay inuu u soo bandhigay Madaxweyne Ratsirak hindisaha JDS waxana uu ku dhawaaqay in Socmaaliya ay si buuxda u taageerayso xal Afrikaan oo lagu dhammeeyo, dhibaatada Geeska Afrika.

«Kama soo horjeedno wax-qabadkii caddaalad ku dhisan ee dani ugu jirto, dadyowga arrintaasi khusayso», ayuu yidhi Jaalle Siyaad.

Ardaydii ka Qalinjebisey Kuliyadda Caafimaadka

17kii arday ee ugu horreeyey ayaa badhtamihii Disambar ka qalin jebiyey Kuliyadda Caafimaadka ee Jaamacadda Ummadda tan iyo intii Kuliyadda la aasaasay 1973kii. Dhakhtaradda cusubi waxay kaloo ahaayeen kooxdii u horreysey ee cilmiga dawada dalka loogu tababar. Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre ayaa ka qayb galay Xafladdii Qalin jebinta, isagaana dhakhtarrada shahaadaha u qaybiyey.

Hadal ayuu halkaa ka jeediyey Madaxweynuhu wuxuuna u

maahadnaqay barayaasha talya-niga iyo dawladdooda oo suura-gal ka dhigay aasaasidda Kuliyadaas. Waxaanu sheegay sida uu ugu bogey qaybta ay ka qaa-teen xaqiijinta ujeeddooyinka kacaanka oo ay ka mid ahayd aasaasidda Jaamicad Qaran. Wuxu yidhi Jaalle Siyaad, «Dad badan ayaa wax lagu qoslo ay la ahayd, in dalkan Jaamacad laga sameeyo, hase yeeshee midheheeda waa taa aynu maantaha arkaynaa». Wuxu Madaxweynuhu si tifaftiran uga hadlay guusha ay gaadheen ardada

ka soo baxday Kuliyadda dalka iyo dhibaha ay la kulmaan ardada waxbashada Jaamaca-deed ku qaata dibaddu.

«Ujeeddada weyn ee aanu ka lahayn Jaamacad laga aasaaso Soomaaliya ma ahayn oo ke-liya soo saaridda dad wax bar-tay oo indhuhu u furan yihiin ee waxaanu kaloo dhisayney, arday waddaniyiin ah oo dalka danihiisa u hoggaamiya,» ayuu ku nuuxnuuxsaday, Jaalle Siyaad.

Waxa kaloo Madaxweynuhu ka warramay. xaaladda dalka ee imminka iyo kaalinta dhakh-tarrada cusubi ay kaga beegna-yaan. Hantiwadaagga isagoo ka hadlaya Jaalle Siyaad wuxu ku tilmaamay hab Bulsho-dhaqaa-

iyu waayihiisa gaar ahaanæed. Wuxu ku dhawaaqay Madax-weynuhu in Socmaaliya ay we-ligeed taageeri jirtey, imminka-na taageerayso ururrada Goban-nimadoonka ah ee Afrika iyo Aasiya, ayna mar walba ka soo

gumeystaa waxa uu bilaabmay markii dadkaa loo oggolaan waayey in hab nabadæed ay xu-quuqdooda iyo gobannimadooda ku helaan». Xidhiidhka Sooma-liya iyo Kiinya, Jaalle Siyaad wuxu ka sheegay in J.D.S. ay

le oo uu dal kastaa u qaadan karo horumarkiisa, waana ta Soomaaliya ay u qaadatay ayuu yidhi. Xoghayaha Guud ee XH-KS, waxa dadka jahaweerka geliya Aydoolojiyada Hantiwa-daagga uu ku tilmaamay, maan-gaab, waxana uu sheegay inuu yahay hub dal kastaa uu qaa-dan karo isagoo eegaya kuwa beegaya dhaqankiisa, hiddihiisa,

horjeeddo gumeysiga nooc kas-ta ha noqdee. «Gumeystayaa-shu ma gartaan raadxumada waxyaabaha ay ku kacayaan ilaa ay dalka la gumeystaa ka-caan oo la dagaallamaan». ayuu yidhi madaxweynuhu, wuxuuna raaciyey «Halganka bubaysan ee gumeysiga Addis-ababa ay kula jiraan dadka Soomaaliyeed iyo Eriteriya ee uu dalkooda

aaminsan tahay in si walaalni-mo iyo Afrikaannimo ku jirto loo dhammayn karo, mushkilad-da labada dal dhextaal.

Ugu dambayntii Jaalle Siyaad wuxu ugu baaqay dadka Soomaaliyeed inay feejignaadaan oo isku duubnaadaan si ay ma-daxbannaanidooda u dhawraan dalkoodana ay horumar gaadhi-siiyaan.

Sannadguuradii 34aad ee Booliska Soomaaliyeed

Sannad walba 20 ka Diisam-bar waxa dalkeenna laga xusaa sannadguurada Boliiska. Sannad-guuradii 34aad ee sannadkan

xuskii lagu maamuusayey oo ka dhacay dugsiga Booliska ee Muq-disho' waxa ka qaybgalay Xo-ghayahay Guud ee XHKS, ma-

daxweynaha J.D.S. Jaalle Max-amed Siyaad Barre, waxana go-objoog ka ahaa Madaxweyne ku xigeennada J.D.S. Jaalle S/Gaas

Xuseen Kulmiye Afrax iyo Jaalle Ismaaciil Cali Abokor, guddida siyaasadda ee Xisbiga, madax ka tirsan golaha Dhexe, saraakiil ka tirsan Ciidammada iyo xubno ka socday ururada bulshada. Xuskaa waxa riwaayado iyo googoosyo tilmaamaya halgankii dheeraa ee gobannimodoonka ku soo bandhigay kooxaha Heegan iyo Horseed. Khudbad uu munaasabaddaa ka jeediyey Jaalle Siyaad wuxuu ku bogaadiyey isagoo ka wakiil ah dawladda iyo Xisbiga, Ciidammada Booliska iyo Qoysaskooda, oo uu u rajee-yey in sannadka 1978ka ay guul ka gaadhaan daafacaadda iyo ilaalinta badbaadada qaranka. Wuxuu yidhi madaxweynuhu «Tan iyo intii la aasaasay 1943-

kii ciidanka boliisku wuxuu soc maray heerar kala duwan, kaalin xoog lehna wuxuu ka qaatay dagaalkii ummaddu u soo martay gobannimada, shakina kuma jiro in hawlaha boolisku ay soc qabteen ay baal dahab ah ka geli doonaan taariikhda ummadda.»

Jaalle Siyaad wuxuu ku dhawaaqay in booliisku yahay xoog waddani ah oo himiilooyinka ayuu u halgamayno run iyo xaqiiqo u tarjumaya. Wuxuu intaa raaciyey in boolisku kaalin weyn ay ka qaataan sida mabaadii'da hantiwadaagga loogu faafinay dadka, sida kor loogu qaadayo garaadkooda siyaasiga ah iyo waliba ilaalinta hantida dadweynaha.

Taliyaha ciidanka booliska So-

omaaliyeed Jaalle S/Guuto Cabdullaahi Maxamuud Xasan, oo ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS. ayaa isna munaasabaddaa hadal ka jeediyey waxaanu yidhi 34kii sano ee ciidanka boolisku dhisnaa wuxuu kaalin laxaad leh ka galay hawlaha dhis-maha dalka, ilaalinta nabadgel-yada iyo dhawrida caddaalada».

Jaalle Cabdullaahi wuxuu ku nuuxnuuxsaday in Boolisku kaso baxay waajibaadkiisii waddaniga ahaa oo dhan, dadka Socmaaliyeedna ay fahmeen kaalinta Boolisku kaga jiro ilaalinta badbaadada dadka iyo madaxbannaanida Qaranka, diyaarna u yihiin inay Boolisku ku taageeraan fulinta hawlahaada.

JDS Hadalkii ay ka soo Saartay B. Dexe

Nin u hadlay Wasaaradda Arrimaha Dibedda ee JDS, waxa uu soo saaray 14kii Diisamber, bayaan dalalka Carabta uga baaqaya in tamartocda ay mi-deeyaan si ay uga gudbaan dhibaha maanta taagan iyo kuwa soo socda.

Ninkaasi waxa uu sheegay in xidhiidhka dawladaha Carabtu xumaaday oo gaadhay heer dhiillo dhalin kara, taasoo halis gelinaysa is-garabsigooda iyo

awooddooda. Waxa uu yidhi; Ummadda Carabtu, isbahaysi iyo midnimo xoog leh ayay u baahan tahay si ay wax uga qabato, khilaafka ka jira ee taabanaya, daneheeda iyo jiritaankooda. Waxa kaloo ninkaasi uu tilmaamay baahida loo qabo adkaysi iyo dulqaad si loo dhammeeyo khilaafka taagan, waxana uu raaciyey in dulqaadkaa la'aantii, ay dhalan karaan arrimo khatar ah oo raad xun ka reebi

kara himilada dadyowga Carabta ah ee ah inay soo ceshadaan xaq ay u leeyihiin dhulkooda la haysto inay xoreeyaan.

Ninkaas u hadlay Wasaaradda Arrimaha Dibaddu waxa uu ku dhawaaqay in JDS ay uga baaqayso walaaleheeda Carbeed inay dulqaad yeeshaan oo ay awdaan khilaafaatka dhexyaal, ee cadawga mooyee cid kale aan faa'iido ugu jirin.

Socdaalkii Jaalle Kulmiye ee Yurubta Galbeed

Wafdi sare oo uu hoggaaminayey madaxweyne ku xigeenka JDS Jaalle S-Gaas Xuseen Kulmiye Afrax ahna Kaaliyaha Madaxweynaha xagga arrimaha Madaxtooyada, ayaa bishan horraanteeda soo gebagebeeyey socdaal ay ku soo maraan dhawr dal oo ka tirsan Yurubta Galbeed. Waxa Jaalle Kulmiye uu soo maray dalalka Ingiriiska, Faransiiska, Jarmalka Galbeed iyo Talyaaniga, isagoo wadaha-dallo la yeeshay Madaxda dalalkaas isla markaana gaadhsiisay

dhambaallo uu ka siday Madaxweynaha JDS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre.

Wafdigaas Jaalle Kulmiye waxa ka mid ahaa Wasiirka Arri-maha dibadda ee dalka Socmaaliya Jaalle Cabdiraxmaan Jaamac Barre iyo guddoomiyaha Qorshaha Qaranka Jaalle Axmed Xabib Axmed.

Markii uu dalka ku soo noqday isagoo ragga wararka faafi-

ya uu warramaya, Jaalle Kulmiye waxa uu sheegay in wadaha-dalladii uu la yeeshay James Callahan (Guddoomiyaha Golaha Wasaaradda Ingiriiska), Valary Giskard D'estang (Madaxweynaha Faransiiska), Helmut Schmidt (Guddoomiyaha Golaha Wasaaradda Jarmalka Galbeed) iyo Giulio Androti (Guddoomiyaha Golaha Wasaaradda Talyaanigu) ay guul ku dhammaadeen, kuna saabsanaayeen

xoojinta xidhiidhka iyo iskaashi-ga dhaqaale ee JDS iyo dalalkaasi.

Jaalle Kulmiye iyo wafdigiisu markii ay soo noqdeen waxa si diirran ugu soo dhoweeyey gegida diyaaradaha ee Magaaladan Mugdisho Madaxweyne ku Xigeenka JDS ahna Kaaliyaha Xoghayaha Guud ee XHKS Jaalle S-Guuto Ismaaciil Cali Abokar, Guddoomiyayaal, hoggaamo, Wasiirro iyo madax kale.

Wasiirka Cusub ee Maaliyadda

Fadhi ay dhawaan yeeshen Guddida Siyaasadda ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka

Soomaaliyeed, waxa lagu magacaabay Jaalle Maxamed Yuusuf Weyrax inuu noqdo Wasiirka

Maaliyadda, ka dibna waxa xilka loogu hor dhaariyey Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya, Jaalle Maxamed Siyaad Barre.

Khudbad gaaban oo uu munasabadda ka jeediyey, Madaxweynuhu wuxuu u rajeyey Wasiirka guul inuu ka keeno, jagadaa loo magacaabay iyo culaayska ay leedahay.

«Waxa lagu saaray xilka culus inaad si daacad ah ugu adeegto qarankaaga, waxan kuu rajeenayaa inaad ka soo dhalasho», ayuu ku adkeeyey Madaxweynuhu.

STEVE BIKO

Dhiiggii Afrikankii uu guumaaday xukunka argagixiska ah ee Koonfur Afrika, isagoo weli ka sii qoyan suuqyada magaalada Soweto, oo xuddun u ahayd dhiidhiga dadka madoobi ay ku diiddan yihiin midab kala sooca (Appartheid), ayay soo yeeshay geeridii Stiif Biiko, oo ahaa hoggaamiyaha dhaqdhaqaaqa Qareenka dadka madow, madaxna u ahaa ururka ardayda. Biiko oo 30 jir ahaa, Xabsigana ku geeriyooday, Bishii Ogoosto 18dii ayaa lagu qabtay agagaarka magaalada Garehns town ee Koonfur Afrika iyadoo loo-

gu marmarsooday Qaanuunka argagixisnimada, oo «argagixisnimo» ku tilmaama ka soo horjeedka midabtakoorka. Iyadoo la xukumin ayaa lagu ridey xabsiga «port Elizabeth». 11kii Sebtembar ayaa loo soo wareejiyey xabsiga dhaxe ee Pirtooriya, maalintii labaadna isagoo meyd ah ayaa loogu tegey qolkii lagu ridey. Stiif Biiko wuxu wax ka asaasay: Dhaqdhaqaaqa Qareenka dadka madow,» wuxuuna majaraha u qabtay la dagaallanka midab kala sooca. Ugumu horreyn Biiko maxbuus Afrikan ah Xabsiga ku qudhbaxa. 18kii

bilood ugu dambeeyey ugu yaraan 22 ayaa jeelasha ku geeriyooday. Jaraa'idka Afrikankuna waxay ka warrameen maxaabiis badan oo Afrikan ah oo geeridoodii midabtakoorku ay ku farsireen in daaqaadihii xabsiga iska tuureen ama musqusha saabuun ku sinbiriirixdeen dabecda na qoorta ka jabeen iyo siyaabo kale oon caqligal ahayn. Waxa kaloo wargeysyada tilmaameen geeridii hoggaamiyihii ururkii xoraynta Koonfur Afrika ee la xaaraantimeeyey, Albert Luthuli, oo Abaalgudka Noobal ee nabadda helay, dhawr sano ka

horna tareen, «siyaabo aan la garanayn» uu u jiidhay.

Geerida Biiko shaki iyo tuhun gocni ah ayay dhalisay. Taliska midabtakoorku wuxuu markii hore u aaneeyey lix maalmood oo ay yidhaahdeen cuntada ayuu ka soomay, hase yeeshee caafimaadka Biiko (oo miisaankiisu laba boqol oo rodol ahaa dhererkiisuna lix fuut ahaa) ma ahayn mid nafaqadaro sidaa degdegga ah wax uga qaaddo.

Biikoo waxa uu ahaa nin miyir u socod ah, caddaan badani-na ay arkayeen nin lala xaali karo, hase yeeshee taasi uma muuqan mana joojin Booliska midab takoorka. Marka arrintii sii la baadhayna waxa la ogadey in Biikoo nabarro ba'ani ay madaxa ka gaadheen. Dacwadiisana aad ayaa loola socdey waxase amankaag noqotey garsaroorihii dacwaddaa qaadayey inuu xukumo oo ku dhawaaqo «geeridii Biiko cidna looma qabsan karo».

Xukunkaasi markii uu dhacay, ayaa dhawr boqol oo Afrikan ahi ay ku soo urureen goobtii dacwadda lagu qaadayey waxana iyagoo gacmuhu u duuban yihiin ay ku dhawaaqeen: «Stiif Biiko ayay dileen». maxaannu samaynay? «Ma midabkayaga madow baa dembi nalooga dhi-gay». Waxa halkaa dabeed la keenay ciidanweyne Boolis ah oo ay wata. Xukunka ku dhawaaqiddiisa waxa ka soo beegmay warar waddaniyiinta Afrikanka ay soo saareen oo sheegayey in magaalada Soweeto lagu qabtay Kay Biiko oo ay Stiif Biiko walaalo ahaayeen iyo Soloman Biiko oo ilmaadeer ahaayeen iyo waliba dad kaloo ka tirsanaa dhaqdhaqaaqa dadka madow, ururkii uu asaasay Biiko, dhowaanna dawladda Midabtakoorku ay baabi'isay.

Qareenkii ama qoyskii Biiko wuxu ku eedeeyey Booliska mi-

dabtakoorka inaanay runta ka sheegin dacwaaddii Biiko markay ka hadlayeen maxkamaddii lagu baadhayey arrintaas. Qareenka wuxu tilmaamay in rag dhakhtarro ahi ay ka maragkeceen in Biiko u go'ay ugu ya-

raan saddex nabar oo maskaxda ka gaadhey. Qareenka, Mr. «Kentrledge», wuxuu kaloo sheegay in nabarradii kalee kelyaha kaga yaalley iyo astaamihii kalee lagu arkay loo aanayn karo nabarradii maskaxda.

Warfidiyeennadii Shiinaha

Wafdi Warfidiyeen oo ka socda Jamhuuriyadda dadka ee Shiinaha, oo uu hoggaaminayo, ku-xigeenka agaasimaha Xafiiska Dhexe ee Idaacadaha dal-kaas, Waa Shou Jeen, ayaa 21-kii Diisamber waxa u dhammaatay, booqasho 7aad ahayd oo ay ku yimaadeen JDS, iyagoo kulammo la yeeshay madax ka tirsan Xisbiga iyo dawladda Soomaaliyeed. Waxa kaloo ay wadhadallo la yeesheen Guddiga dhexe ee ururka suxufiyiinta Soomaaliyeed (SOJA). Warfidiyeennadaas waxa qaabilaad Xafiiskiisa ugu sameeyey Wasiirka warfaafinta iyo hanruuninta dadweynaha Jaalle Cabdiqaasim Salaad Xasan. Wasiirku wuxuu ka warramay saaxiibtinimada qotada dheer ee ka dhexaysa JDS iyo J.D. Shiinaha. Horumarka ay Soomaaliya gaadhay iyo dhibaatooyinka Geeska Afrika oo uu yidhi waxa huriyey Ruushka iyo kuwa qoolka

ugu jira sida Kuuba. Jaalle Cabdiqaasim wuxuu kaloo warfidiyeenka u faahfaahiyey sababaha Soomaaliya ay u baabi'isay heshiiskii saaxiibtinimo ee Ruushka, xidhiidhkii diblomaasigana ugu goysey Kuuba. Go'aankaasi wuxuu ka dambeeyey buu yidhi markii uu Kashifmay oo laga warhelay, qorshe ku saabsan weerar loo dhan yahay, oo ay dalalkaas u maleegeen Soomaaliya, ujeeddadiisuna ahayd in Ruushku hantiyo marin-nada badda cas iyo badweynta Indiya, iyo in haliis la geliyo jiritaanka JDS. Wuxuu intaa ku daray Wasiirku in dadka Soomaaliyeed dhib kastaa ha ka soo gaadhee ay diyaar u yihiin daafacaadda dalkooda. Hoggaamiyaha wafdiga Shiinuhu, wuxuu isna sheegay in xidhiidhka JDS iyo Shiinuhu uu maalinba maalinta ka dambaysa sii xoo-gaysanayo. Wuxuu kaloo sheegay labada dadba inay arkeen

oo tijaabiyeen Siyaasadda aan hufnayn ee Ruushka, guushana ay ku dambayn doonto Soomaaliya, Shiinaha iyo dadyowga xuquuqdooda u diriraya. Jaalle Wang Shu jen waxa hantiwadaagga Ruushka uu ku tilmaamay mid aan dhab ahayn, saldhigiisuna yahay danaysi, waxana uu raaciyey in dawladda Ruushku ay meel dhigatay ku dulnoolaanta iyo dhiigmiirshada dalalka soo koraya iyo dadyowga gobannimadooda u dagaallamayo.

Waxa kaloo isna xafiiska warfidiyeennada ku qaabilay Guddoomiyaha hoggaanka Idiyooloojiyada Jaalle Maxamed Adan Sheekh.

Jaalle Maxamed wuxuu uga warramay hawlaha xisbiga iyo wargeyska HALGAN ee afka Xisbiga ku hadla. Waxa kaloo guddoomiyaha hoggaanka Idiyooloojiyada uu la falanqeyey wariyayaasha Shiinaha xaaladda Geeska Afrika iyo saaxiibtini-

mada labada dal, gaar ahaanna kaalinta la taaban karo ee dawladda Shiinuhu ay ka qaadatay horumarinta IDS.

Hoggaamiyaha warfidiyeenka Shiinuhu wuxuu ka mahadceliyey sidii diirranayd ee dadka iyo dawladda Soomaaliyeedba ay u soo dhoweeyeen.

Warfidiyeenkaasi waxay hore u soo booqdeen Suuriya iyo Tuunisiya.

Booqashadii Mudanayaasha Mareykanka

17kii Diisambar ayaa laba mudane oo Maraykani, Paule Tsongas iyo Don Bonker, booqasho laba maalmood ah ku yimaadeen magaaladan Muqdisho, waxaanay sheegeen in ujeeddada socdaalkoodu tahay inay ilaa laayaan xaaladda ka taagan Geeska Afrika. Waxa labaduba ay muujiyeen siday uga walaacsan yihiin siyaasadda Ruushka ee Geeska Afrika. Don Bonker ayaa yidhi «Maraykanku wuu ka walaacsan yahay joogidda, ujeedooyinka iyo qorshaha Ruushka ee Geeska Afrika», wuxuuna ku daray in meeshii Ruushku cag dhigaba dhiig iyo xiisad aan laga waayin. Mudane Bonker wuxuu ku taliyey Afrikaanku inay ku wanaagsan tahay in Ruushka ay u jilib dhigaan oo raacaan tallaabadii ay qaadday

Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed. «Xaaladda Geeska Afrika waa arrin Afrikaan loomana baahna in dalal aan Afrikan ahayni ay socdargeliyaan ayuu raaciyey. Magaalada Nayroobi waxa labada Mudane ay hore uga shgeen siday uga fajaceen uguna naxeen argagaxa ay Addisababi ku jirtay sidey iyaba ku tilmaameen halkaasoo ay ku arkeen meydkaa sagaal qof oo ka mid ahaa 300 ee dhawaan uu gumaaday taliska Addisababa.

Shir ay la yeeshay Madaxweynaha J.D.S., Jaalle Maxamed Siyaad Barre, waxa lagaga wada hadlay arrimo ku lug leh xidhiidhka Soomaaliya iyo Maraykanka, gaar ahaan xaalka Geeska Afrika iyo arrimaha ka-

lee muhiimka ah ee adduunyada. Wax yar ka hor gebagebadii socdaalkooda iyagoo warfidiyeenka la hadlaya labada Mudane waxay sheegeen in ay u bogen wada hadalladii ay la yeesheen Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Siyaad iyo madaxda kale Soomaaliyeed. Don Bonker wuxuu tilmaamay siduu ula dhacay hawlaha dadka Soomaaliyeed ugu jiraan horumarinta dalkooda. Isagoo ka faalloona-yey wada hadalladii ay la yeesheen madax ka tirsan Dawladda Socmaaliyeed wuxuu sheegay in Soomaaliya ay docnayso dalalka Afrikaanku inay nabad ku wada noolaadaan, taasoo qiimo u leh Qaarradda Afriki siday horumar u gaadhi lahayd.

«Soomaaliya», ayuu yidhi Mudane Bonker, «sida Maraykanka ayay aad uga walaacsan tahay sida Ruushku u soo faragelinayo arrimaha Afrika, gaar ahaanna Geeska Afrika».

Waxa kaloo mudanahaa Maraykanku ka digey halista Geeska Afrika kaga iman karta hubdaldalidda xagga cirka ah ee Ruushku ka soo buuxiyey Taliska Addisababa iyo joogitaanka millateri ee Ruushka ee ku soo kordhaya Itoobiya. Isagoo ka warramaya sida Xabashidu ugu tumatay xuquuqda aadamiga.

Booqashadii Hoggaamiyaha Jabhadda Xoraynta ee Eritriya

Hoggaamiyaha Jabhadda Xoraynta Eritriya (ELF-PLF) Cusmaan Saalax Sabi, ayaa 17kii Diisambar booqasho ku yimid Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed. Mudane Sabi wuxu markaa sheegay in booqashadiisu ay ku taxan tahay socdaal uu ku marayey dhawr dal oo carab ah oo uu Madaxdooda kala hadlayey xaaladda geeska Afrika. Waxa uu yidhi dadka reer Eritriya aad ayay u ogsaan yihiin uguna hanweyn yihiin taageerada ay Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed siiso halganka ay gobannimadooda ku soc dhacsanayaan, waxaanu intaa ku daray in halganka Soomaalida la diriraysa gumeysiga xabashida iyo kan dadka reer Eritriya isku mid yihiin.

Xaaladda Geeska Afrika markuu ka hadlayey wuxu ku nuuxnuuxsaday in ay lagamaarmaan tahay xooqagga shisheeyuhu inay dibadda ka joogaan oo aanay soo faragelin arrinta Geeska ayna ka digtoonaadaan taagrida gumeysiga Addis Ababa. Wuxu u tilmaamay xooqagga horusocodka ah ee adduunka oo dhan inay taageeraan halganka ay ku jiraan maanta jabhadda Soomaaliyeed ee gobannimadoonku.

Al Sayid Sabi wuxu kaloo ku dhawaaqay in dadka reer Eritriya ay guulo badan halgankooda ku soc hooyeen, immikana ay qarka u saaran yihiin xornimo buuxda. Waxa kaloo hoggaamiyuhu uu sheegay inuu u bogey kaalinta dalalka Carabtu ay kaga jiraan halganka jabhadda Eritriya iyo Soomaali Galbeed. Jabhadda Xoraynta Eritriya waxay dhowaan ku heshiiyeen inay dawlad madaxbannaan ka dhisaan Gacbihi la xoreeyey. Raadiyowga kuweyt oo laga dhegeystey magaalada

Muqdishu wuxu sheegay in gobahaa la xoreeyey laga dhisay guddiyo maamul oo horumarinta qaabbilsan. Waxaanay Jabhadda immika ku fooggaan yihiin dhisidda cusbataallo, dugsiyo iyo hagaajinta isgaadhsiinta meelaha la xoreeyo.

Jabhadda ELF waxay sheegtay in taliska Addis-Ababa aan awoodi karin in uu soo fargeliyo arrimaha dawladda Eritriya lagu tala jiro in la dhiso. Hoggaamiye ka tirsan jabhaddaas ayaa waraysi dhowaan lagu faafiyey Muqdishu ku sheegay in ciidamadiisu ay khasaare laxaad leh ciidammada Addis Ababa ugu geysteen koonfurta xarunta Asmara.

Axmed Naasir oo ka mid ah madaxda xoghaynta jabhadda

Eritriya ayaa dhowaan ugu warramay wargeyska ka soo baxa kharduun in Soomajeestayashiisu ay 730 askari xabashida kaga dileen, 1080-na kaga dhaawaceen dagaallo ka dhacay magaalooyinka kale ahi Adiqraat iyo Senefe Soomajeestayashu waxay dagaalladaa ku qabsadeen saddex Taangi iyo hub kaloo fara badan markii xabashidu ay isku dayeen inay jebiyaan gidaarka lagu wareejiyey Asmara. Wuxu sheegay mudane Naasir in taliska Addis-Ababa uu qorsheeyey inuu qaybiyo Eritriya oo degmacyinkeeda koonfureed ay ku darto gobolka Tetre ee ay jaarka yihiin, hase yeeshee, qorshahaas annaga ayaan oggolayan ayuu yidhi.

Wafdi Soomaaliyeed oo Booqday Mareykanka

Wasiirka Macdanta iyo Biyaha Jaall Xuseen Cabdulqaadir Qaasim iyo wafdi uu hoggaaminayo, ayaa ku soc laabtay magaalada Muqdishu, 18kii Disambar, markii ay u dhammaatay, 10 maalmood oo booqasho rasmi ah ay ku joogeen dalka Mareykanka.

Wafidiyeenka isagoo ugu warramayey xafiiskiisa Jaalle Xuseen wuxu sheegay in wadadalladii uu la yeeshay madaxda Mareykanku ay ahaayeen kuwo midho dhaliyey wuxuu kaloo soo qaaday in booqashadaasi ay la socotey siyaasadda Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed ee ah in xidhiidh wacan lala yeesho quruumaha iyo

dawladda adduunka oo dhan. Isagoo ka hadlaya soo faragelinta Ruushka iyo kuwa ku daba tukada ee arrimaha Geeska Afrika Wasiirku wuxu sheegay in welwel weyn ay ku hayso Mareykanka iyo dawladda kalee dunida.

Jaalle Xuseen waxa mar kale uu Ruushka iyo kuwa uu cagaaha ku qaato uga digey in ay ka waantoobaan soo faragelinta arrimaha Afrika. Wuxu sheegay Wasiirku in shixnadaa hubka ah ee Ruushku Xabashida cirka iyo haddaba u soc marinayaa ay walaac ku hayso dalalka soc koraya wuxuuna intaa ku daray Ruushka inay ku wanaagsan tahay inuu saxo siyaasaddiisa ma-

jare habawday ee ku saabsan Geeska Afrika. Su aalo la wey-diiyey isagoo ka jawaabaya waxa Wasiirku dicaayad jaban oo rakhiis ah ku tilmaamay haddallo dhowaan Ruushka ka soc-yedhay oo ah in Soomaaliya kaydkeedii weynaa ee macdanta Uranium ay gacanta u gelisey Maraykanka waxa uu yidhi Wasiirku «dadka Soomaaliyeed iya-gaa xaq u leh oo og siday uga faa iidsanayaan macdantooda iyo ciddii adduunka ay arrintaa la kaashanayaan. Ruushkana ci-di uma wacan inuu nagala tali-yo cidaannu wax la qabsanay-no. « Wuxu caddeeyey Wasiir-

ku in macdanta badda iyo dhul-ka Soomaaliyeed ay hodonka ku yihiin ay leeyihiin dadka Soomaaliyeed oo keliyihi ee aan cid kale la wadaagin wuxu ku tilmaamay Jaalle Xuseen in Ruushku markii uu Soomaaliya siyaasadihiisa marsiin kari waayey loona diidey. siduu Xabashi ka helay in dhulka Soomaaliyeed uu saldhigyo ka samaysto uu dan moodey dicaayado aan qiimo lahayn oo ka fidiyo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed.

Wuxu Jaalle Xuseen Carrabka

ku adkeeyey in Soomaaliya si dhexdhexaadnimo ah ay xidhiidh wanaagsan oo xagga dhaqaalaha iyo siyaasadda ahba ay la yeelan doonto dalalka dunida sida ay ku dhawaaqayaan axdiggii Koobaad, kii Labaad iyo kii Saddexaad ee Kacaanku.

Soomaaliya waxay ka mid tahay dalalka dhexdhexaadka ah, si xoog lehna waxay uga qaybqaadatay kor u qaaddida siyaasaddaas oo ku nuuxnuuxsanaysa in dal walba xaq uu leeyahay qorshaynta siyaasadiisa iyo inuu xor ka ahaado raadadeynta dalalka xoogga waaweyn.

GEERI NAXDIN LEH

Guddiga Siyaasadda Golaha Dhexe ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed waxay xalay go'aan ku gaareen in muddo saddex maalmood ah tacsii heer qaran ah loo dhigo Jaalle S/Guuto Cali Mataan Xaashi oo ka tirsanaa Golaha Dhexe ee X.H.K.S. oo shalay saacaddu markey ahayd 16kii galabnimo ku geeriyooday cusbitaal ku yaal Dalka Talyaaniga magaalada madaxdiisa Rooma.

Cali mataan Xaashi Cilmi wuxuu Sannadkii 1927kii ku dhashay Degmada Hobyo oo ka tirsan Gobolka Mudug.

Jaalle Cali Mataan Xaashi wuxuu ka mid ahaa halyeeyadii dhaliyey Kacaanka 21kii Oktoobar 1969kii, 1970kii waxa uu qaatay darejada Gaashaanle Sare.

Guddoomiyaha Hoggaanka Idiyoolajiyada Ku-xigeenka Guddoomiyaha, Guddiga Qoraalka wargeyska Halgan iyo Hawlwadeennada Hoggaanka Idiyoolajiyadu waxay ka tacsiiyadaynayaan qocyskiisii, carruurtiisii, iyo Ummadda Soomaaliyeedba geerida ku timid jaalle Cali Mataan Xaashi.

Aragtida Cilmiga ah

Diyaarinta Kaadarka

Yaasiin Sheekh Muuse

Kaadarku waa arrin muhim u ah xaqiijinta kaalinta hoggaaminta xisbiga; wax baridda iyo diyaarinta kaadarku waa qayb ka mid ah horumarinta habka siyaasiga ah ee bulshada; gaar ahaan hoggaaminta cilmiga ah ee lagama maarmaanka u ah hawlaha xisbiga dawladda iyo guud ahaan maamulka dhaqaalaha si loo dhiso; bulsho hantiwadaag ah ee horumarsan udub dhaqaad waxaa u ah habka dhaqaalaha iyadoo ay jirto in ay dhinacyo kale ay ka kooaban tahay nolosha bulshadu, kuligoodna waxay isku yihiin hab kaliya.

Dhinacyadaas faraha badan ee uu ka kooaban yahay horumarku gaar ahaan mid kasta wuxuu u baahan yahay hoggaamin cilmi ah ee lagu wado hawlaha bulshada, laguna sugo haqabtirka horumarinta waxyaalaha gaarka u ah hawlaha dhaqaalaha, horumarinta qalabka iyo teknikedu.

Sidaas darteed waxaa caddaana in hawlahaas oo dhammi u baahan yihiin in la hoggaamiyo taasi la'aanteedna ma suurto galayso dhan kasta in laga haqabtiro ka faa'iideysiga qawaaniinta mawduuciga ah ee Hantiwadaagga cilmiga ah.

Hoggaaminta cilmiga ah ee bulshada waxaa ugu muhiimsan joogtaynta qorshaha, tababaridda iyo dhameystiridda kaadarka. In laga gaaro guul hawl kasta waxaa ay ku xiran tahay in si hagaagsan oo sax ah loo xulo kaadarka iyo wax baridda siyaasadda iyo aydolojiyada, kaddibna laga socdaaro xeeldheerayaal kaadar ah, laguna kala aaddiyo kuwooda

ugu firtiroon hawlaha u baahan hoggaaminta adag ee ka maarmin kaadar fulin kara go'aanada iyo waajibaadka gaarka ah.

Shaqada kaadariintu guud ahaan wey isku xiran tahay, mana kala dhiganto. Sidaas darteed waxaa loo baahan yahay in xubnaha hoggaamintu fiiryo iyo dhug gaar ah u yeeshaan kaadarka ayna socdaaran go'aanno wax ku ool ah laguna fuliyo waajibaadka hawlaha kor ku xusan. Si loo helo ayna u suurto gasho kala tilmaamidda iyo kala sifeynta hawlahaas wada jira iyo waajibkooda ee ah shaqada kaadarka; waxaa marka hore u baahan in si quman loo fahmo qaymaha iyo macnaha cilmiga ah ee ay leedahay erayga «Kaadar» kaddibna shaqada kaadarka.

Marka ugu horeyn aynu eegno xaqiiqda macnaha dadku ay u kalayaqaaniin erayga kaadar; iyadoo aynu u dhug yeelanayno macnaha kala duwan ee ay isu socdhalan rogtay iyo waqtiyada kala duwan ee ay soo martay tan.

Erayga «KAADAR» asalkiisii hore waa eray faransiis ah, macnihiisii loo yaqiin ee loo isticmaali jirayna waa macno milatari, kaas oo ah «Cuntub ama Koox»; milatari ah, kana kooaban askar aqoon u leh xirfad gaar ah. Sida badan waxaa erayga loo nisbeyn jiray saraakiil xigeenada iyo saraakiisha macnahaas wali ilaa maanta waa loo isticmaalaa hawlaha milatari-ga.

Waqtiyo badan markay erayga soo gudubtay, waxaa la bartay in dhinacyo kale loo isticmaalo oo

ka mid ah hawlaha bulshada si tartiib tartiib ah ayaa waxay soo gashay in loo isticmaalo dhaqdhaqaaadii shaqaalaha. Inkastoo si kale macnaheedii loo isticmaalay muddo dheer kaddibna uu is badalay dulucdiisii.

Intii aanay ku guuleysan xukunka dabaqadda shaqaaluhu, marka loo eego waqtigaas, waxaa erayga «Kaadir» loo nisbayn jiray loona yaqiin hawladeenada hoggaanka u haya xisbiga iyo ururada bulshada, laakiinse markay ku guuleysdeen curinta kacaan hantiwadaag ayadoo ay horseed ka ahaayeen shaqaale, beeraley iyo horusocodka kacaamiinta ah, waxaa intaas ka sii ballaartay macnihiisii eraygaas ee ku kooznaa hawladeenada hoggaaminta.

Sugidda macnaha, dhuuxa erayga kaadar marka laga baaro abwaanada siyaasadeed si dhameystiran ugama bixiyaan taswiir cad macnaha erayga, kuwase ugu dhaw qaar kood waxay qoraan sidatan kaadar waa koox dhallinyaro hawladeen ah soona qaadatay tababarro qorsheysan kala kala haya wawlo kala duwan dhinacyada ay ka kooaban tahay nolosha bulshadu (Xisbiga dawladda, iyo xubnaha dhaqaalaha dalka)

Tacbiirkaasi ma ah mid intaasi ku ebyan; laakiinse macnuhu intaas wuu ka sii sino ballaaran yahay waxaana la oran karaa «Kaadar» waa dad koox ah oo qaatay tababar siyaasadeed iyo aqoon xirfadeed lehna karti ay ku hoggaamiyaan dadkka intiisa kale, marka la fulinaayo waajib iyo xil la hor dhigay,

ama marka laga shaqeynaayo meel hawl hoggaamin u baahani ka socoto». Meelaha hawlahaas laga qabanaayo xilkoodu wuxuu kala noqon karaa mid la isu doorto ama la magacaabo.

Si loo garto inta kaadar loo yaqaan waxaa lagama maarmaan ah in kaadarka lagu xisaabo in ay ka mid yihiin cid kasta oo ah xooga-gga ugu muhiimsan dabaqadda shaqaalaha iyo dadweynahaba ee karti iyo awood u leh marka loo eego tababarkooda iyo aqoonta ay u leeyihiin xirfadooda ayna weliba u dheer tahay baraatikada iyo waaya-aragnimadooda ee geysisiinaysa in ay kari karaan abaabulka hoggaaminta iyo fulinta waajibaadka; kuwaasoo ku saabsan arrimaha mawduuciga ah ee ka dhalanaya dhinacyada kala duwan ee nolosha bulshada.

Astaamaha lagu aqoodo kaadarka waa sida tan:

Aaminsanaanta mabaadii'da dabaqadda shaqaalaha, mintidnimo kacaan, gareysanaan mas'uuliyad, talo keenid meel mar ah, dhiiranaan go'aan qaadasho, qof kara-meednimo, hawl jacaylnimo, waliigii u heelanaan tiigsashada kor u qaadidda barashada iyo garashada aqoon hantiwadaagga cilmiga ah iyo aqoonta la xiriirta xirfadiisa, barashada hoggaaminta iyo wax baridda. Astaamahaas waa kuwo muhim ah, waajibna ay tahay in laga kalo hawladeen kasta oo hoggaamiye ah, doonayana in uu u qalmo, amaba guto waajibaadka dhismaha bulsho ku horumarsan habka hantiwadaagga.

Markaa haddii aynu garanay macnaha iyo astaamaha kaadar, loo

yaqaan inta kaliya ee ah hawl waadeennada haya hoggaanka shaqada.

Si kale waxaa qalad ah, sida baraatikada lagu arko in lagu tilmaamo kaadar qof kasta oo shaqeeya ama ah shaqaale ah. Sida uu qabo cilmiga hantiwadaagga kaadar: waxaa lagu tilmaamaa:

— Farsamayaqaanada culuunta kala duwan iyo teknikada.

— Injineerada.

— Aqoonyahannada.

— Arkitektar iwm.

Sida kale waxaa lagu daraa kaadarka hawladeen kasta; kuwaasoo si ay u gutaan xilkooda bulsha, markaa u baahan tababar gaar ah oo cilmi ah.

Tababarka iyo kafa'adaysiga ama ku adeegidda howlwadeenka marka laga eego waayaha hantiwadaagga waa ka duwan yahay midka hanti gocsiga, waayo hantiwadaagga wuxuu ku fuliyaa kuna qotomiyaa nidaam qorsheysan walina si nidaamsan ula socdaa sida ay tahay baahida kaadarka ee bulshada inta ay la egtahay.

Kaadarka kacaanka Hantiwadaagga ah, waxaa garbaha ka saaran xil culus, kaas oo ah mas'uuliyad weyn ee la xiriirta horumarinta cilmiga iyo teknikada iyo xalinta waajibaadyada kala duwan ee bulshada, marka laga eego horumarka deg degga ah ee la xiriirta xoogga wax soo saarka iyo kacaanka cilmiga teknikada. Sida runta ah ma aha wax iskeeda isaga taagan oo gooni u jirta, waxayse tahay wax lagu dhaqan geliyo wax kale oo

la taaban karo.

Gudashada xilka hoggaaminta waxay doonaysaa in la yeesho ilaa heer aqoon gaar. Taa macnaheedu waxay tahay in uu soo maray xirfad yaqaanku tababar cilmi ah iyo aqoon xirfadeed.

Horay ayaa qoraalo badan looga hadlay erayga macnaha kaadarka iyo sida loo isticmaalo, waxayna kala leedahay erayo kala duwan iyo macno kala duwan ee loo kala isticmaalo, sida:

Kaadarka siyaasadda, Kaadarka shaqada ama shaqaalaha. In kastoo dhanka baratikada ay adag tahay macnayaashaas midba midka kale in laga duwo, haddana isla markaa ma jiro mid mid la mid ah.

Si aan u caddeyno arrimahaas waxaan tuusaalo u soo qaadan karnaa: Siyaasadda Xisbiga iyo shaqada Xisbiga.

Siyaasadda xisbiga macnaheedu ballaaran wuxuu ku idil yahay waajibka siyaasadeed ee xisbiga; taasoo ah taatikada iyo istaratijiyada xisbiga. Sidoo kale shaqada xisbiga dulucdeedu waxay tahay hirgelinta siyaasadda, hoggaaminta bulshada iyo hirgelinta howsha iyo waajibadka xisbiga nooga aadan iyo dhinacyada kala duwan nolosha bulshada. Tan iyo hadda waxaynu si guud u soo aragnay ahmiyadda macnaha iyo qawaaniinta guud ee la xariirta kaadarka, waxaana inoo dhiman in aynu isla eegno si cilmi ah wax barashada kaadarka iyo qeybhooda kala duwan ee la xariirta nolosha bulshada, arrimahaas waxaynu ku soc qori doonaa cadadka xiga oo midkaan.

Hiddaha iyo Dhaqanka

Kaydinta Taariikhda Soomaalida

Ibraahim Cawad (Kholi)

ka badan oo ku kala nool biyaha iyo dhulka, iyo aafuoyinka adduunka ku dhacaya oo aadmigu weli cirirkooda bixin kari waayey. Taariikhda dadkuna waxay ku saabsan tahay lana xiriirtaa nolosha aadmi-ga. Sidaas darteed, gef ma aha haddii aynu niraahno: «Intii adduunku jireyba taariikhdu way jirtey, iyadoo u kala qota dheer sidii adduunka loogu soo kala horreeyey amaba loo kala da'weyn yahay». Labada noccse ma kala maarmaane midiba midda kale ayay saamaysaa.

Arrintu iyadoo sidaas ah, haddii aynu barbar kale ka eegno, taariikhdu waxay u kala baxaysaa mid qoran iyo mid aan qornayn. Hase ahaatee, taariikhda ka horreeyey intii aadmigu bartay qorista ama sawiriddaba way dabar go'day waxayna la mid tahay taariikh aan jirin, marba haddii aan la xusuusnayn oo aan waaya-aragnima ahaan looga faa'iidayaan karin. Waaya-aragnimadii dabar go'day intii aan la taariikhayni waxay la mid tahay xareed gurtay intii aan beesha ommanni soo gaarin; waa bar-kumataal.

Haddaba aynu iska illowno oo ka hadalno taariikhda qoran. Taas ayaana ugu wacan inay taariikhha ummadaha maanta adduunka ku nooli una kala qota dheeraadaan oo u kala da'weynaadaan hadba sidii qoristoodu u kala horreeyey. Taas ayaa ugu wacan in

Maqaalkani waa qaybtii ugu dambaysey maqaalladii aan kaga faalloonayey wixtarkii qorista af Soomaaliga. Maqaalkii ugu horreeyey (HALGAN Oktoobar) wuxuu ku saabsanaa taariikhdiisii qorista af Soomaaliga, gaar ahaanna wixtarka

qorista afku u yeelatay is-afgarrashada oo sal u ah macaamilada bulshada iyo xiriirka ka dhexeeya dawladda iyo dadweynaha. Maqaalkii ku xigeyna waxaan kaga hadlay kaalinta ay afka qoristiisu

kaga jirto «baahinta tacliinta iyo korinta af Soomaaliga laftiisa». Maanta waxaynu isla eegaynaa wixtarka afka qoristiisu u leeda-

hay «KAYDINTA TAARIIKHDA SOOMAALIDA».

Haddii aad doonaysid inaad muujisid wixtarka qorista afku u leedahay taariikhda, hor iyo abbaato waxaa lagama maarmaan ah inaad u kuur gashid micnaha ereyga «Taariikh», adigoo is weydiinaya su'aasha ah: «Waa maxay taariikhi?» Taariikhdu waxay u kala baxdaa mid dad iyo mid dabeecadeed. Taariikhda dabeecaddu waxay ku saabsan tahay xilliyada isbeddelaya, dhulka goglan iyo dhirta iyo buuraha ka guud baxay, cirka gawdiida iyo badaha iyo webiyada guuxaya, xayawaanka jaadad-

ardayda dunida la wada baro ilbaxnimadii Giriigga, tii Roomanka iyo tii Masaariyada. Marba haddii aynu isla garannay wax-ku-oolnimada taariikhdi hore oo qoran amaba tan weli la xusuusan yahay, waxaa iyana lama huraan ah in aynu dib u jalleecno taariikhda Soomaaliyeed iyo kaalinta ay kaga jirto taariikhaha ummadaha adduunka.

Haddii aad ku meertid madxafyada adduunka adigoo baadi doonaya da'da iyo mug weynida taariikhda Soomaaliyeed, waxaan shaki lahayn inaad si sahlan u helaysan raadkeedii hore, sababtu waxaa weeye qoris la'aantii af Soomaaliga. Waa dhici kartaa inaad madxafyada qaarkood ka heshid wadiiqaa yar oo ku aroora taariikhdi iyo ilbaxnimadii hore ee Soomaalida, laakiin ma noqon karo budul kuu geeya war tifaftiran oo aad kaga bogatid taariikhdi hore ee Soomaalida. Xitaa haaddii aadan sidaasba u sii hanweynaan oo aad baadi doontid taariikhda casriga ah ee Soomaaliyeed, wax badan ka heli maysid. Wixii aad heshayna waa wax ay qoreen nimankii shisheeyaha ahaa ee uu gumeysigu sahanka u soo dirsaday dhawrkii qarni oo tegey. Maadaama ay ujeeddo gumeysi ka lahaayeen, waxyaabihii ay qoreen ma noqon karaan kuwo saldhig u noqon kara taariikhda Soomaaliyeed, haddii laga eego dhinaca tirada, kan tayaada iyo dhinaca runnimadaba. Maadaama aan marna si fiican loogu haqab beeli karin af shisheeye, kutubta Soomaalidu qortay oo ku qortay af shisheeye waa far-ku-doona. Tacliintii gumeysiga laga dhaxlayna ma gaarsiisnayn heer Soomaalida lagu canaan karo: «Maxay wax u qori waayeen?» Cid kastaaba ha qortee, qoraalka taariikhda casriga ah ee Soomaaliyeed aad iyo aad buu u yaryahay. Raamayaal muhiim u ah nolosha ummadda Soomaaliyeedna waxbaba lagama qorin. Waxaa tusaale u ah in aan ilaa maanta waxba laga qorin halgankii Xisbigii Dhallinta Soomaaliyeed (SYL 1943-60) iyo

toban guuradii ka dambaysey gobannimadii 1960. Intii Kacaankii Oktobar 1969 curtay uu qoray af Soomaaliga kutub door ah ayaa la qoray oo u badan murtida iyo maaweelada, tacliinta (ilaa dugsiga sare) iyo labo diiwaan oo ku saasan halgankii Daraawiishta oo uu abbaan duulaha u ahaa Sayid Maxamed Cabdille Xasan (1900-1921). Labadaas Diiwaan waxaa lib iyo galadba ku leh Jaalle Aw Jaamac Cumar Ciise oo tuldihiisii xaraashay si uu u ururiyo taariikhda Kacaankii Daraawiishta. Labaatan sano kaddib wuxuu qoray labo Diiwaan oo mid yahay gabayadii Sayidka midna yahay taariikhdi Daraawiishta. Taas micnaheedu ma aha in taariikhdi Daraawiishtu halkaas ku abyan tahay; waxaan uga gol leeyahay inaan idin dareensiyo inuu Aw Jaamac dadaaley loona baahan yahay in dadaalka halkaas laga sii wado. Akademiyada Dhaqanka iyo Wasaaradda Waxbarashada iyo Barbaarintuba, iyaguna, way dadaaleen haddii loo eego mugga iyo dhaqaalaha dabraya.

Waxaanse ku guubaabinayaa odayaashii asaasay SYL oo hadda cimrigoodu gabaabsi yahay iyo odayaashii nasiibka u yeeshay inay hoggaamiyaan dawladihii ugu horreeyey, inay qoraan kutub ay kaga warramayaan wixii ay ka xusuusan yihiin halgankii Soomaaliyeed iyo marxaladihii ay goobjoogga ka ahaayeen, dhan gobannimo, dhan dhaqaale iyo dhan dhaqanba. Haddii nin waliba qoro xusuustuustiisa waxaa lagala soo dhexbihi karaa fikrado meel mar ah haba kala dhantaallaadeene. Markii aan

maqlo, «waxaa geeriyooday oday hebelba,» waxaan ka murugoodaa xog-ogaalnimada uu la god-gelayo.

Dhallinta indheergaratada ah laftigooda kaalin weyn ayaa sugaysa. Haddii ay yihiin dadkii aqoon-ta lahaa ee hor iyo abbaato la kulmay fursaddii qorista Af Soomaaliga, waxaa la gudboon inay ururiyaan taariikhda iyo murtida Soomaaliyeed. Indheergaratada si fiican u taqaan afafka shisheeyaha, waxaa kale oo la gudboon inay tarjumaan kutubta ilbaxnimada iyo cilmigaba ah oo dugsiyada laga dhigto; taasi waxay waxtar weyn u yeelan kartaa ballaarinta aqoonta ardaydeenna hadda afka hooyo wax ku barata laakiin aan haysan kutub badan oo ay akhristaan. Odayada reer magaalka ahaa oo maalin walba geeriyoonaya, lana leeyahay: «wuxuu ka tegey intaas oo digtoor iyo intaas oo diritoore» waxaa laga filayaa in xog-ogaalnimadii laga qoray oo kutub laga samayn doono markii fursad dhaqaale la helo.

Dhinaca xukuumadda waxaa looga baahan yahay dhiirri gelin si ay u sahlaanaadaan dabiicadda iyo ururinta taariikhda iyo murtida Soomaaliyeed. Tallaabooyinka xukuumadda ku habboon waxaa ka mid ah in dhaqso loo sameeyo sharcigii lagu daryeeli lahaa xuruuqda qoraaga (copy right law)

Hadal iyo murti, wax waliba waxay leeyihiin weel, sida caana loogu kaydsado looguna dhitaysto dhiilaha, ayaa qorista afku u tahay weelkii lagu kaydinayey taariikhda iyo murtida Soomaalida.

Fanka Muuqaalka

Cabdulqaadir (Bafalo)

Fanka Muuqaalku wuxuu ka mid yahay waxyaalaha wax laysku gaarsiyo kuwa ugu sarreeya, ugu qaaya weyn uguna fil weyn. Bal aynu isku deyno inaynu mid mid

u fasirno tilmaamaha aynu halkan ka bixinay annagoo xiganeyna taariikhda taxanaha ah ee aadamiga iyo fakarkiisa.

Fanku sidiisaba wuxuu muuqal cad oo aan fasirid u baahnayn (dabcan qofka aan dareen fanni ah lahayn wuu u baahan yahay) ka bixiyaa shucuurta iyo dareenka fanaanku ama mujtamacaa isaga ahi qabo iyo duruufka uu soo maro wakhtiga ka dambeeyay marka dadyowgii hore noloshooda fikirkooda himilooyinkooda, naceybkooda iyo jaceylkoodaba waxay nagu soo gaarsiiyeen fanka muuqaalka, aya-goo isticmaalaaya xubnaha uu ka kooban yahay fanka isaga ahi sii-ba: Taswiirta Gacanta, qorridda, xardhidda iyo arkitetuurada.

Waxaa oo dhami waxay ina tusaaleynayaan siyaalaha ay u noolaan jireen, ulajeeddooyinka ay ka lahaayeen nolosha, wakhtiga asaga ah siduu ahaa habka dha-qan dhaqaale ayadoo had iyo jeer-ba muuqanaysay fikradda ama heerka uu ka taagan yahay mujta-maca asaga ah koritaankiisa xag aqoon iyo wacyiba. Waayo waa wax ku beeran qofka aadamiga ah inuu ku dadaalo siduu u raad ree-bi lahaa, ama farriin uu ugu gud-bin lahaa dadka ka dambeeya isla mar ahaanntaasina uu fanaanku asagoo iska tarjumaaya kana wa-kiil ah mujtamaciisa micne ama ujeedo ugu yeeli lahaa jiritaankii-sa.

Sidaannu horey u niri tan iyo intii noloshu jirtey ama ruuxa aadamigu wuxuu gartay inuu u baahan yahay in uu dadka kale gaarsiiyo dareenkiisa iyo waxya-laha uu arko iyo siduu u arko. Si-daasi ayey u dhasheen qaababkii fanka ama fannaankii u horreeyey oo aan hubno in ay ka da'weyn yihiin farta la qoro. Taasina wa-xaa lagu arki karaa meel kasta oo la joogo dunida aannu ku nool na-hay.

Waxaa kaloo jira waxyaalo ina-ga yaabinaaya oo maalin walbaba ARKEOLOJIYADU soo saarayso oo lagaba yaabo in ay wax ka beddesho taariikhda adduunka amaba sii sugto wixii hore loogu yiqiinnay. Maxaa yeelay, maanta-ba jiritaan ilbaxnimo oo heer sare

gaaray baa loo qirayaa dadyowga badan oo hore loo oran jirey taariikh macno leh amba ilbaxnimo qoto dheer weligood ma yeelan. Arrimahaasi waxay xiisa gooni ah ka dhex abuurin culimada baarta taariikhda iyo kuwa xaqiijiya (AR-CHEOLOGHI).

Haddaba annagoo ku noqonay-na mawduuceenna si lagu garto fan-ka ama lagu dhadhansado, kuma filla in la eego oo keliya ee waxaa loo baahan yahay waxbarasho sal leh iyo garasho gaar ah oo qofka ku dheehan.

Marka aan leeyahay waxbarasho waxaan ugala jeedaa si ugu hor-raynba loo garto aqoon ahaan qay-baha cilmiyeed ee uu ka soo jeedo nooca fankaasi, tan xigta fasiraad-da cilmiyeed ee loo baahan yahay in ay yeeshaan indhaha lagu arkaa-yo, laguna qaddirinaayo fanka asa-ga ah.

Run ahaantii fanku tilmaami maayo runta nolosha iyo dabeecad-du sidey yihiin oo qayaxan, marka aan sidaa leeyahay waxaan ula-jeedaa in had iyo goor ay ku xiran tahay hadba siduu ruuxa fannaan-ka ihi u arko, taasoo aan ahayn keliya wixii indhihiisu qabtaan oo laakiinse indhihiisaas ay wehe-shaan niyadiisa iyo wax ruuxiisa ka imaanaaya amaba ka soo go'aa-ya, wuxuuse mar walbaba ku xi-ran yahay heerarka goonida ah ee taariikhdu siday u saameynayaan ruuxa iyo dhaqdhaqaaqa ummad-da dhinac kasta: diinta, falsafadda, siyaasadda iyo suugaanta iwm.

Taasi waxay ina tusaalaynaysaa in aanu fanku ahayn ku dayasha-da runta nolosha iyo dabeecadda oo qayaxan ee uu yahay sida qof-ku u arkaayo ama wax u dareemaayo. Marka waa in loo qaataa fan muuqaal wax kasta oo la xariiqo ama la masawiro inkastoo marar aanu inala lahayn qaab ama muuq aan garanayno sida kan dahsoon oo kale (Arte Astratta).

Markii aan isu sheegnay wuxuu yahay fanka muuqaalku, wuxuu taro iyo ilaa xadka uu wax taro,

asbaabaha dhaliyay iyo kaalintiisa taariikhiga bal marka aanu u soo daadegno dalkeena Hooyo iyc fanaaniintiisa muuqaalka.

Dalkeennu waa ku hodan fan-naaniinta muuqaalka kuwaasoo u kala qeybsanaa kuwa alwaaxa iyo geedaha qora, ama xardha, ku-wa dhagaxa Ceel-buur qora, kuwa lafaha, geesaha, qumbaha mirihii-sa iyo foolasha Maroodiga qora, iyo kuwa gacanta wax ka sawira-Asleyaasha.

Marka aan ku soo qaato ma-qaalkaygani kuwa gacanta wax kasawira, Asleyaasha, dalkeenna aqoonta sawirka way ku cusub ta-hay oo ma ah in dalalka ku faani kara in ay lahaayeen aslayaal ma-gac ku reebey dunida iyo dalkoo-daba. Hase ahaatee fankani Ka-caanka ka hor wuu sii qiimi liitey. Waxa jiray aslayaal tiradoodu aad iyo aad u yar tahay oo faraha la-gu tirin karo heliinna fursad iyo meel ay ku soo shaac bixiyaan fikradaha ka dhex guuxi jiray oo xaqiiqdii ahaa kuwa aad iyo aad u sarreeya ha noqdeen dhan siyaa-sadeed iyo dhan kaleba.

Taasi waxa marag u ahaa ban-naan baxyadii la sameyn jiray Ka-caanka ka hor boorarka ama ma-a-nifestooyinka ay sameeyn jireen iyo muuqaalladii ay ku soo ban-dhigi jireen kuwaasoo muujinaayey heerka garaadkooda siyaasadeed iyo aqoontooda farsamoba.

Ma jirin dhaxal kooxdanni hay-satay oo way ka nasiib xumeyd kooxaha kale ee fanka muuqaalka. ka dib curashadii Kacaankii libi-need ee 21ka Oktoobar ayey koo-xadani u heshay nasiib inay hesho goob iyo fursad ay ku kordhiyaan heerka aqoontooda iyo fursad ay ku soo bandhigaan fikradahooda taasi oo uu u suurto geliyey xafiis-kii siyaasadda ee hore.

Xafiiskaasi oo lahaa Laanta Warfaafinta iyo Borobogaandada waxa la soo gudboonaatay hawl aad iyo aad u culus. Laantu wa-xay ku tallaabsatay inay ururisc

wixii asle ahaa ee markaas joogay. Tallaabadaasi faa'iidooyin fara badan bay ka dhalisey labada dhinacba, dhanka Xafiiska waxay u sahashay la xiriirinta mujtamaca iyo ka dhaadhicinta go'aannada G.S.K. ku Baraarujinta hawlaha iskaa-wax u qabso abaabulka iyc ku hubeynta aydiyoloojiyada hantiwadaagga cilmiga ku dhisan; intaasoo dhan waxay u gudbisay mujtamaca uu xilka ka saarnaz waxayna ugu gudbisay hab muuqaal ah, inkastoo ayada nafteddu ahayd hawl aan sahlanayn loona baahan yahay tixgelinta arrimc dhowr ah oo mitaal ahaan ay ka mid yihiin: Hiddaha iyo Dhaqanka qiimeyntiisa, ilaalintiisa iyo xaqiijinta dhaqanka gelintiisa; aqoonta mujtamaca la socodkeeda, kordhinteeda, ka ilaalinta arrimaha dhibta u keeni kara; ku tiigsashada niyad waddaniga ah iyo shucuurkeedaba oo ku dhisan hab baraarujin iyo ka ilaalinta heerkeeda ugu sarreeya iyo ku beeridda fikirka caalamnimada iyo arrimo dhowr ah oo aad iyo aad muhiim u ah.

Isla mar ahaantii Laanta ayada ah kuma ekaan shaqadeeda oo keli ah waxayna u gudubtay inay wax ka qabato dhanka aslayaasha ayadoo fulisay qodobbada hoos ku qeexan:

1. Ayadoo kordhisay tirada iyc tayada aslayaasha ee markaas jiray

sarane u qaadday wax soo saarkooda.

2. In Aslayaasha ay ku beertay kuna kordhisay jacaylka farsamada sarana u qaadday qiimaha farsamadooda;

3. In ay dadkoo dhan bartay kuna beertay u bogidda fanka qiimaha leh;

4. In dadka ay ku dhalisay ku baraarugga micnaha fanka. iyo isku taxalujintiisaba, ayadoo ku dadaaleysay inuu sii wanaajiyc sarane u qaado heerka uu taagnaa, kuna dadaashay inuu ahaado mid isku xiraaya hiddaha iyo dhaqanka iyo kacaantinimada ummadda Soomaaliyeed.

5. In fanku noqdo wax dadkoo idil la gaarsiyo ee aanu noqon mid ku kooban koox kaliya ayaabo dad badan ku soo jiidda goobta fanka siiba dhallinyarada soo kaca-ysa iyo si loo beero dhadhankooda.

6. Iyadoo fannaanka ka dhaadhicisay waqtiga xaadirka inuu ka mid yahay dadka u halgamaya inay muujiyaan waxyaalaha dhaxal galka u ah dalka iyo dunidaba.

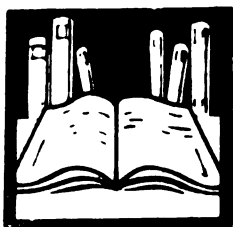
Xilkaas intiisa badan asaga ayaa gutay, waxaase jirtay inay ku caawimeen Hay'ayadaha dawladda

guud ahaantood, waxaase ammaan khaas ah mudan Wasaaradaha Hiddaha iyo Tacliinta Sare oo ka caawisay soo saarka koox Aslayaal ah una samaysay bandhig.

Lama iloobi karo labadii bandhig kii la sameeyey Bisha Juun 22-27-1973kii oo ahaa kii ugu horreeyey tan iyo intii uu Kacaanku ka curtay dalkeenna laguna dhex qabtay Guriga keydinta hiddaha iyo dhaqanka iyo kii la qabtay bilihii Oktoobar — Nofembar 1976 Bandhigga Banfas — Bandhigga fanka iyo suugaanta xulkii ka soo baxayna galay Bandhigga Hiddaha iyo dhaqanka ee beelaha madow «FESTAC» kaas oo lagu qabtay Magaalada Leygoos «Nijeeriya» waxyaalahaas oo dhan waxaa looga jeeday in lagu dhiirigeliyo dhalinyarada laguna tusaaleeyo ayadoo dhabbaha loogu sii xaaraayey si fan muuqaaleedka Soomaaliyeed aayatiin dambe u yeesho, Ayadoo Ummad iyo Dawlad ahaan lagu da-daalaayo dadka fanka Muuqaalka jecel iyo kuwa Aslayaashaba ah isku kalsoonaadaan oo u gartaan qiimaha ay leeyihiin, ayagoo la mid ah dhammaanba fanaaniinta. Tirsiga dambe ee Halgan waxaan idinkula socodsiin doonaa maqaalka qaybihiisa dambe oo ka kooban marxaladaha taariikhiga ah iyc xubna cilmiyeedka ay u qeybsan-to aslidda.

Buugaagta iyo Qoraallada

Khudbaddii Xoghayaha Guud ka jeediyey xafloodii Ardayda ka qalin jebisey Kuliyadda Caafimaadka

Jaallayaasha Xubnaha Golaha Dhexe, Mudanayaasha u madaxa hay'adaha Diblomaasiga, xubnaha sharafta leh ee guddiga farsamada, macallimiinta qiimaha leh, Jaallayaasha qalin-jebiyey iyo ardadeenna suuban.

Mar laga joogo shan sano ayaan qaadannay tallaabo culus oo loogu hawlgalayey sidii dadkeenna loogu heli lahaa qalab hawladeenno ugu filan iney caafimaad helaan, cudurradana ka badbaadaan. Waqtigaas doodo iyo muran badan baa arrinta ka taagnaa, ayna ka qaybqaateen xildhibaannadii Golihii sare ee Kacaanka, kii Xoghayaasha iyo madax ka socotay Jaamicadaha Dalka Talyaaniga, waxaana la is-warsanayey habboonaanta, suuragalka iyo ballarka baahida loo qabo in lagu dhaqaaqqo dhismaha kuliyadda Caafimaadka ee J.D.S. Dhibaatooyinka arrintaas hortaagnaa runtii wey ka badnaayeen kuwa dhiirigelinaya, hase yeeshee mar haddii niyad-sami la qabo, himmad iyo adkeysina jiro dhibaatooyin badan oo bani-aadanka horumarkiisa hakinaya ayaa la gudbi karaa.

Takhaatiirtinnaan cusubi, Jaallayaal, waxaad tihiin mirihii ka dhashay go'aankaas taariikhiga ah. Waxaadna weligiin marag u ahaan doontaan himmaddii wanaagsanaayd, haladaygii iyo kalsoonidii ay mustaqbalka Soomaaliya ku qaabeen intii arrintaas isku shuqlisay.

Maanta waxaa la is-wareysan karaa: Maxaa ku wacnaa in culays la saaro dhismaha kuliyaddaas? Muxuuse ahaa mustaqbal-

kaas kalsoonida ballaaran lagu qa-qabey?

Sida qof waliba maleyn karo, culayska waxaa loo saaray abuuriidda kuliyadaas in laga hortago belooyinka beniaadanka lagu saliday kuwa ugu waaweyn mid ka mid ah: taasoo ah Cudurka.

Kolleyba ummad gumeysi ama gumeysi cusub ku hocs jirta, la qaybshay, jinni qabiil lagu dhex-abuuray, uma suuro-geleyso iney si habsami ah u kobocdo haddii ayan xoog saarin kor u qaadidda wacyiga siyaasiga ee dadweynaha, fayobi-diisa jirka iyo maskaxdana ayan durba ku dhaqaaqin.

Bal qunyar ku fikira: muxuu horumarka bulshada ka tari karaa miskiinka beeraleyda ah oo jirro dilootey, qoyskiisana bar duumca la jiifo, barka kalena kaadi-dhiig? Muxuu ninka reer miyiga ah, oo qaaxo cidla ka haleeshay, wax u miciinayaana ayan jirin, ku kordhin karaa? Waxaabase ka sii daran qofka dumar ka ah ee si joogto ah dhibaato halis ihi u soo foodsaarto, marar badanna uba dhimato, taasoo ku lug leh arrinta si kale caadi u ahaan lahayd ee ummullidda. Intaas oo dhammi qolo ay haysato, oon weliba ka gaabsannay inta cudur iyo shil ku dhaca shaqaale weynaha, Ardada, caruurta iwm, waad malayn karaysaan ineyan suurto gal u ahayn iney u soo jeesato tacab soo saar habaysan oo qorsheysan. Waxay qabataa waa uun iney luqmo goobto ama deeq dhowrto.

Saas awgeed, shaki kuma jiro in si looga adkaado mushkiilladda

dib u dhaca in hor iyo abbaataba si taxan oo qorsheysan looga hortago, loona baabi'yo cudurrada iyo dhaawaca oo aad u naafeeya hindisaha, kartida iyo tacab socsaarka xoogagga shaqeeya, ka dibna bulshada oo dhan.

Asaga oo arrimahaas tixgelinaya ayaa Kacaanku ku adkaystay in la abuuro kuliyadda Daawada taas oo weliba la oran karo waxay ku muuqatay inay tahay bar-tilmaameedka kuliyado kale oo bilaabiddooda shaki badani dadka uga jirey.

Maanta waxaan is-leenahay **hawshannadii bar baa dhammaaday**, barayaashiinuna waajibaadkoodii intiisii badnaa waa guteen, waxaana bilaabmaya kiinnii, gabdho iyo wiilalba oon filayo inu aad u farabadan yahay, cuslaanna doono. Kolse haddii hubkiinnii aqooneed iyo qalabkiinnii shaqo la idiin dhammaystiray, waan hubaa inaad ka jiba-keeneysaan. Adinkaa la idinka sugayaa inaad u gurmataan gees walba ee wadanka iyo meeshii walba ee hawshiinna looga baahdo, si aad waxa cuddur la yiraahdo u daaweystaan, uguna hortagtaan, dadkana u bartaan sida ay isaga daaweyn lahaayeen ama uga badbaadi lahaayeen. Sidoo kale idinka ayuu sugayaa bilowga hab naxariiseed iyo caado fiican ee bukaanka lagu baanto; si loo hirgeliyo cilmi baaris iyo horumarin dhismaha iyo qaabka hadda kuliyaddu ku sugan tahay.

Khudbaddii aan idiin soo jeediyey bishii Noofembar 1975tii, markii aan la hadlaayey dhallintii

ka qalin jabisay kulliyadda Beeraha, Kiimikada iyo Culuunta Bulshada ayaan ku soo koobay sida aan u arkeynno hadafka tacliintenna, habka Kacaanka iyo Hantiwadaagga ah ee lagu qotomiyo iyo waxtarka aan ka filaynno hawl wadeenno inoo soo baxaya. In taan idinku soo celin lahaa, waxaa fiicanaan lahayd inaad inta soo qaadataan koox koox iyo qof qofba u daristaan, maxaa wacay adinka iyo Jaallayaashiinna kulliyadaha kale ayey u jeeddey, maadaama mustaqbalka Soomaaliyeed oo dhambi idinku xiran yahay.

Kacaanka 21kii Oktoobar wuxuu Socmaaliya ugu baaqay wajiibaad culus, anse hubo iney ka bixi karto. Wuxuu ahaa baraarujin cusub, wuxuu ahaa dadku wuxuu qabey ama tabanaayey ka yimid, wuxuu ahaa ku boorin dadweynaha inuu aayihiisa dambe ka taliyo, asagoo isku dhaqaya caddaalad, dimoqaraadinnimo iyo horukaca loo dhan yahay, intaas oo keligood keeni kara inuu damo iska-horimaadka bulshada dhex yaalla.

Annagu waxaan isku daynay inaan iska-horimaadkaas xasiliinno inaan dadweynaha ra'yi isku bii-ranno, si loogu waddo-xaaro bulsho sinnaantaas ku nool, inaan waddada saxa ah tusaaleyno, waqtigaas gaaban awgiis, nooma sugoaleyn inaan muhimmadaas wada taabbogelinno.

Runtii waddan iyo amuuribiisu ma dhammaadaan, annaguna dhibaatooyinka ina haya ma ebyeynno. Waxaa aad muhiimka u ah inaad adinku si fiican u fahmtaan kacaanka, kana-dab-qaadataan, himilooyinkiisana fulsaaan.

Soomaaliya, sida runta, ah, dhibaatooyinka hayaa ma yara, kuwo badana waa ku soo socdaan. Haddaan isdihawo wax ka taabo, shacbigaas xooggiisii isugu geeyey siduu dib-u-dhaca dhaqaale iyo kan bulsho uga gudbo, maanta madaxbannaanidiisii baa halis ku jirta Dembigiisuna waxa weeye ma-

xaad shacbi walaalkaa ah oo si kharaar ugu dagaallamaya xorriyadiisa gacan u siisay.

Mana aha Taliska Itoobiya mid maanta khatar gelin kara Soomaaliya, sida uusan u waabin karin dagaallada Jabhaduhu waddamaddoodii intii badnayd ay ku xoreeyeen. Maya, arrintu halkaa ka qurmi mayso! Ee waxaa weeye xoogag shisheeye oo isku bahaysatay inay danahooda istaraatejiga ah iyo khushigooda ku maamulaan xaaladda Geeska Afrika.

Wareerka iyo dagaallada maanta ka socda Geeska Afrika waxay xoogaggaasi ka dhigteen gabbaad. **si ay uga faa'iideystaan** qaska dhabta ah ee ka taagan Imbeerada gumaysiga ah ee Itoobiya.

Caskaasi ma aha mid kedis ku dhacay oo nin kastaa iska soo faragelin karo. Waxay jirtaa dadka isu-aqoonsan inay Xabashi yihiin. xoogagga ka soo horjeeda Taliska Addis-Ababa ee gudaha iyo jabhadaha Gobannimodoonka iney arrintaas muquuniyaan, xal wax biskeyn karana u helaan.

Xataa arrintu hadday intaa ka sii xumaato oo carro badan saameeyso, waxay jirtaa Dawladaha Afrikaanka iyo ururkooda inay helaan waddadii ugu habboonayd oy uga hortegi lahaayeen, ee marna faragelin shisheeye faa'iido ma keenayso. Bal, waxaaban shaki lahayn iney ka sii dareyso, oo sii xoojineyso macangagnimada Xabashida. Maantaba waxaynu arkaynnaa in Taliska Addis-Ababa, isagoo garab ka haysta xoogag shisheeye, inuu doonayo inuu wax walba cudud ku muquuniyo; wada-hadal ma hadal hayo, nabad ma hadal hayo caqli celisna kuma jiro. Kolka xoogaggii ka soo horjeedey iyo jabhadihii waxa u haray waa uun iney jiritaankooda iyo mabaadiidooda daafacaan. Taasina waxay khatar gelinsaa nabadda gobolka oo dhan: Laga bilaabo khalijka ilaa Bariga Dhexe, iyo hadda adduunka oo dhanba. Khatartaas ku ballaaraneysa Gobolka durba

calaamadaheedii waa muuqdeen, dagaallada socdana waxaa suuragala iney in badan dheeraadaan.

Dad badan baa, marka waxay is-warsan karaan, haddii ay xaaladdu saas tahay, muxuu yahay mowqifka Soomaaliya? Runtii mowqifka Soomaaliya waa cad yahay, ga-gabbashana ma leh. Annagu weligaanno nabad baan ku talin jirney, siddeedii sano ee dambana waxaan dadkannaga oo dhan gelinney sidii nabad dhan, oo ansaxda oo xaq ah lagu gaari lahaa. Fagaaro kasta ayadaan la taagneyn. **madaxda Adduunka** oo aan is lahayn wax bay ka qaban kartaana saasaan ku wargelinney.

Maanta qudheeda annagu nabad baan ka hadlaynnaa, wax wada-qabsi baan ka hadlaynnaa, annagoo u barannay inaan dhego dhukan iyo is-afgaran-waa mar walba la kulanno. Nabaddase niyad keli ah laguma helo, xoog laguma keeno. Nabad si loo hee-laa waxay u baahan tahay shaqo culus, maskax furan, qaddirin dheer dadka xorriyadooda, aadaminimadooda iyo rabiddooda. Maanta nabaddu waxay martaa waddada gobannimodoonka iyo ummadaha u dagaallamaya si ay aayahooda dambe uga taliyaan. Waxa la'aantooda nabad soo hayn karaan ma jiraan, ninkii is-yiraahda waxtar ma ahee korkooda lagu heshiiyana, waa mid wixii kale oo uu u dan leeyahayba, aan nabad u jeedin. Dadweynahaas kacay, oo dhiiggoodu maalin walba daadanayo, oo aan naf iyo xoolo midna ku bakhaylin, oo gumeysi wareersan iska hinjiyay, ninna xaqiisa ma duudsiyi karo. Runtu waa taas, waana ayada in lagu xisaabtamo, maxaa wacay haddii la iska dhegatiro nabad afka lagu macaanaysanayo iyo welwelka nabadda dawladaha ay daneyso ay qabaan, waxay ku soo koobmayaan iska hadal. Waan ku celinayaa: Inkasta oo nala daandaansanayo, inskasta oo magaaloo-yinkayagii la garaacay, inkasta oo been fara badan nalaga sheego, waxaan ku baaqaynnaa, baan eegey-

nnaa, mustaqbalkiina Jaallayaal iyo kan malyan kale ee dhallinyaro ah oo loo bashan yahay inay gobolkaan uga dhisan sal adag walaalinnimo, is-afgarad iyo horumar.

Waxaanaan hubnaa inaan arrintaas taageero buuxda uga heleynno shucuub badan oo saaxiib nala ah, iyo niman ay dadnimo iyo il-baxnimo ay waddo aan aqoontooda iyo waayo-aragnimadooda nagala bakhayleyn, sidii hadda ka horba dhacday.

Halkaas haddaan joojo, maadaama intii wax na tartay aanan magacyadooda soo koobi karin, waxaan tusaalayn u soo qaadanaynaa

madax iyo macallimiin badan oo jaamicaddaha kala duwan ee dalka Talyaaniga, maantana qaar-kood munaasabaddan wayn inala ciidahayaana.

Waxaanse is leeyahay arrintaas dhibaato weyn baan kala kulmi lahayn, haddii Dawladda iyo dadka Talyaaniga ayan garab nagu siin. Dadaalkii hay'dihii ku shuqul lahaa iyo raggii ku soo jeedayba, maantoo qalin jibeyseen, waxay naga mudan yihiin qaddarin weyn iyo mahad ballaaran.

Wasiirka Sharafka leh ee Bassi iyo Safiirka Talyaanigana waxaan ka codsanayaa inay mahaddaas na-

ga guddoomaan, una gudbiyaan Shacbiga Talyaangia.

Waxaan kale oo mahad iyo ammaan balaaran u soo jeedinayaa Madaxda, Macallimiinta iyo Hawlwadeenka Soomaaliyeed oo si xilkas iyo waddaninimo ah u gutay waajibkii qarankeed ee ka saarnaa jaamicadda.

Ugu dambeystii, Jaalle Taakhaatiir, hambalyo ka sakow, waxaan idiin rajeynayaa inaad hawsha culus oo idinkusoo socota si fiican u gudataan mahadna waxaan u celinayaa intii soo maamushay, wasaarad iyo jaamicadba, ciiddaan weyn, ajnabiga sharfta leh ee nagala soo qaybgashay iyo dadweynaha.

Bibliyograafiyada Soomaaliya

Cabdi Yuusuf Ducaale

SOMALIA: a bibliographical Surevey 1977 468 p. (Compiled by Mohamed Khalif Salad) special bibliographical series.

New Ser. No. 4 price US\$ 22.50 Available from publisher: African Bibliographic Centre P.O. Box 130 95 Washinton D. G. 20009 U.S.A.

«Qorayaasha wax ka qora Soomaaliya ma tixgeliin sohdimha ha sida aanay u texgelin dadka Soomaaliyeed». Sidaa waxa ku qoray Mr. N.M. Viney, gogoldhig-gii uu u sameeyay Buuggiisii «Bibliography of British Soomaaliland». Mr. Viney wuxuu ka mid ahaa maamulkii gumeystaha ee dalka isticmaarsan jiray. Salad oo isagu ururiyay Bibliografiyada cusub ee hadda la daabacay wuxuu qabaa fikrad la mid ah tan hore; isagoo oo ay waaliba u dheer tahay Soomaalinnimo run ah iyo waayo-aragga uu u leeyahay xanuunkii iyo dhibaataadii ka dhalatay kala qayb-qaybintii iyo xisadihii isticmaarku kula kacay dalkiisa, iyo aayo xumadii laga dhaxlay shirweynihii Baar-

liin ee reer yurub laguna guddoomshay kala gogoynta Afrika. 1884tii.

Sidaa awgeed waa dabiici in buuggan laga helo waxa alla wixii laga qoray ummadda Soomaaliyeed dhammaanteed; isagoo ku muujinaaya ururinta buugagga iyo qoraallada kale ee ay dhigeen intooda badan isla kuwii sabab u ahaa kala firdhinta ummaddeenna iyo midnimada Soomaaliyeed ee dabiiciga ah.

Waxay ka qaadatay toban sano oo dhan inu isu gegeeyo shaqadaa wax ku oolka ah. Waxa khasab ku noqotay inuu tago meelo ay ka mid yihiin Waashington, London, Baariis iyo Rooma — Taas oo mahaddeeda ay leedahay UNESCO oo u fidisay kaalmo u suurto gelisay inuu guto shaqada cusub ee la xidhiidha baadhista maktabadaha waaweyn ee dunida ee ay ka mid yihiin kan Kongreeska Maraykanka, Miyuusiyaanka Ingiriiska, Maktabadda Xafiiska Isticmaarka, School of Oriental and African Studies, Maktabadda Jaamicadda

London iyo waliba Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio Emanuele II, Rome, istituto Agronomico per l'oltremare, Florence, istituto Italiano per l'Africa, Rome iyo ugu danbayn Bilbliothèque National, Paris.

Waxa intaa u dheeraa isagoo la tashaday maktabadaha dalka gudihiisa oo dhan. Natijadii ka soo baxday hawshaas waxay noqotay Buuggan Bibliyograafiyada ee Soomaaliya. Buuggaa oo ah kii ugu weynaa ee noccan ah lana daabacay waxa kale oo loo baahnaa in socdaallo lagu tago Ruushka iyo Jarmalka oo ururiyuhu uu caddaayey in laga helaayo tiroocin badan oo ahmiyad taarrikheed leh — kharfiddo, iyo amuur badan oo ku lug leh Antroboolajiga iyo sahaminta Soomaaliya. Maktabaddo ku yaal Turki iyo India ayaa iyagana loo baahnaa in loo tago sababahaas oo kale. Turki waxaynu xidhiidh la lahayn ilaa Qarnigii 15aad, dhulkii Soomaaliyeed ee Ingiriisku haysan jirayna waxa laga xukumi jiray Indiya ilaa 1923kii dhowaa.

Haseyeeshee ururiyaha canaan wuu ka barraxan yahay, hawsha uu ku keliyastay awgeed, dæeq yar oo uu ka helay UNESCO mooyaane; balse waxa waajib ah in loo riyaayo guushan weyn ee u soo hooyay.

Afafka lagu koobay buuggu waa Ingriisi, Talyaani, Fransiis, Jarmal iyo Soomaali. Carabigu kuma jiro sida ururiyaha naftiisu uu ku caddaynaayo hordhaca buugga, isagoo arrintaa ku tilmaamayaa «jileec oo dulqaadan karo». sababta aysan carabigu ugu jirin wuxuu mar kale kaga hadlaya hordhaca, waxaanu yidhi «magacda Carabiga ee ka hadlaaya Socmaaliya way yaryihiin marka loo eego Afafka kale mana jirto maktabad qudha oo si nidaamsan loogu xafiday.» Halka waxaan anigu ka qabaa docd, socdaal lagu tago Dar-Alkutub oo ku taal Qaahira ayaana fikradda kor lagu soo sheegay dhinac u riixi karta.

Inkasta oo Buuggu aanu wax ka taataabanayn Qoraaladii hore iyo kuwii waqtigii dhexee, Soomaalidu xidhiidhkii ay la lahayd Masar wuxuu dib u noqdaa ilaa maalmihii Xashabsuut. Carabta muarixiintooda, juqraa-fiyahannada iyo sahamiyaashoodu waxay waayo hore wax badan ka qoreen Afrika dhinaceedan, waxaana kuwaa ka mid ahaa Al-masuudi (935) Al-Istikhaari (960) Ibnî — Hawqal (977) Al-Bairuri (1030) Al-Bakri (1067) Al-Idriisi (1154) Yaaqut Al-Hamaawi (1229) Ibn Siciid (1344) iyo Ibn Batuuta (1331). Abwaanada Carabeed ee hadda wax qoraa wax badan ayay iyaguna ka qoreen dhulkan. Waxan rajaynayaa in ay

maalin maalmaha ka mid ah uu Salaad ama qof kale ay u suurtoowdo in uu buuxiyo baahidan. Buuggu wuxuu u qaybsan yahay 17 xubnood (Chapter) iyo laba Addendum (A&B). Waxa jira xubno ka kooban ilaa 14 qaybood sida xubinta koowaad ee ku saabsan Beeraha. Si fikrad looga helo dhammida shaqadan, xubinta XII siyaasadda, Dawladda iyo maamulka waxay ka badan yihiin 3000 oo magac oo ka kooban Buugag, warqado iyo wargaysyo.

In ku dhow «4000 oo Buug iyo qoraallo kale ee ku saabsan suugaanta laga qoray Beeraha, juqraafiga, antroobooloji siyaasadda iyo maamulka» ayaa lagu daray buugan.

Waqtiyada buugga lagaga hadlay waxay ka «bilaabmaan waqtigii sahamiskii — soc gaadha waqtigii isticmaarkii oo ay ka dambayso waqtiyadii isticmaarka ka danbeeyay ama casrigii xornimada.» Taariikhda ugu danbaysa magacda buugga ku jira waxa la qoray 1975.

Soomaaila oo hadda si xiiso leh ugu jirta wararka dunida marka laga soo qabto juulay 1977kii intii uu huray dagaalka gobanimoodonka Socmaali Galbeed iyo Abbo ay ku qaadeen Gumeysatada Boqortooyada Xabashida, ururiyuhu wuxuu kaalmo aan la xisaabi karin u gaysan karaa dadyowga baahida weyn u qaba taariikhda gogoldhilgga u ah waraka Geeska Afirka.

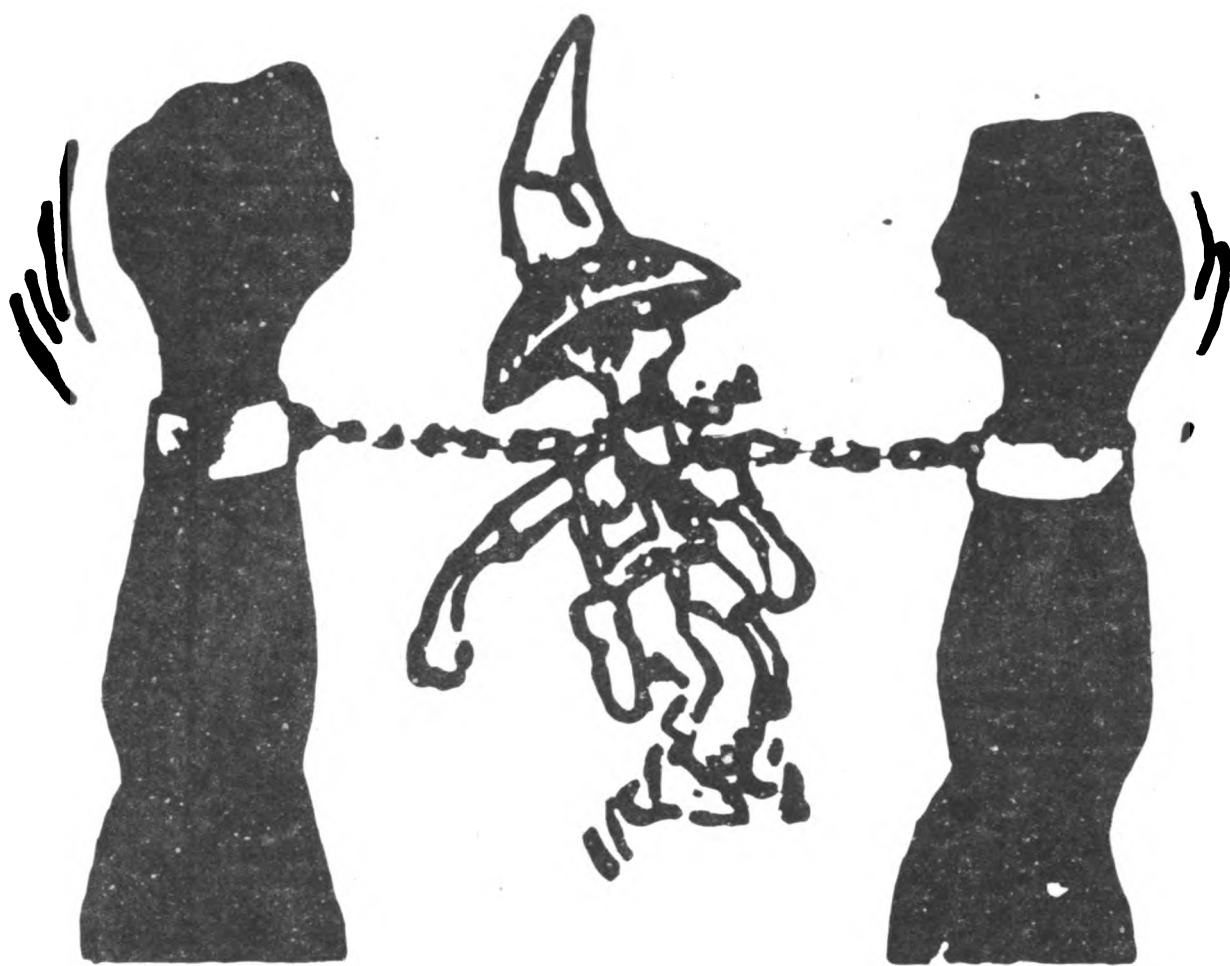
Salaad waa nin naftiisa isaga soo dhisay oo wax isasoo baray. Wuxuu tabarbar makhtabadaha ah

ku soo qaatay wadammada Ingiriiska, Nayjeeriya iyo Maraykanka. wuxu maktabad haye ka noqday maktabadda Jaamicadda Ummadda 1965kii ilaa 1969kii Dabadeed Wuxu maktabad haye ka noqday ktabadda Bangiga dhexe ee Socmaaila, halkaas oo uu ka rukhsaystay 4 bilood ka hor. Salaadimmika waa qoraa madax bannaan wuxuu isku taxalujiyaa hal abuurka. Shaqadiisii u horraysay ee Gabayada oo ku qoran Afka Ingiriisiga «The Patheon of Punt» waxa lagu daabacayaa kulliyada Lafoole ee waxbarashada bilowga 1978.

Maktabad hayaheennii isu rogay gabayaagu wuxuu leeyahay dhawr sheeko oo gaagaaban oo aan weli la daabicin. Gabayadiisa qaar ka mid ah waxa hore loogu daabacay wargaysyo suugaaneed oo debedda ka soo baxa.

Inkasta oo shakhsiyaad iyo hay'ado badan ay intuba isku hawleen shaqadan oo kale, shaki kuma jiro in salaad tiisu ugu wanaagsan tahay.

Hay'adahaasi waa inay ku soo dhaweeayaan buuggan gacmo furan mahadna u jeediyaan ururiyaha, buuggana meesha uu ka mudan yahay ka dhigaan maktabadeheenna, buuggaan waxa loo isticmaali karaa baadhis kasta oo lagu suubinaayo dhinaca bibiliyoograafiyada Soomaaila. Salaad waajibka ka saaran ururinta biblyoograafiyada waxa la rajaynayaa in aanay halkaa ku dhammaan. waa inay ahaataa bilowgii—waxaanu rajaynaynaa in Abwaanimadu (annagoo jecel) inaysan naga dafin hawlkar-nimada iyo sabir badanaanta ururiyaha.

Midnimada Afrikaa burburin midabtakoorka

